

EPISTOLÆ
JACOBI
QUARTI,

JACOBI Quinti,
ET

MARIÆ,
Regum Scotorum,

Eorumq; Tutorum & Regni Gubernatorum;

Ad Imperatores, Reges, Pontifices, Prin-
cipes, Civitates, & alios, ab Anno 1505,
ad Annum 1545.

*Interjectæ sunt quædam exterorum Principum ac
Virorum illustrium literæ.*

V O L. I.

EDINBURGI:

In Ædibus THOMÆ RUDDIMANNI. Prostant
venales apud M. Jacobum Mc Euen, Georgium
Stewart & Joannem Paton. MDCCXXII.

LIST OF
HISTORICAL

THE HISTORY OF THE
CITY OF BIRMINGHAM
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY
J. H. COOPER
ESQ.
OF BIRMINGHAM
IN TWO VOLUMES
VOL. I
LONDON
PRINTED BY J. JOHNSON, ST. PAUL'S CHURCH-YARD
1825

THE HISTORY OF THE
CITY OF BIRMINGHAM
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY
J. H. COOPER
ESQ.
OF BIRMINGHAM
IN TWO VOLUMES
VOL. II
LONDON
PRINTED BY J. JOHNSON, ST. PAUL'S CHURCH-YARD
1825

LECTORI benevolo. S.

NEMINI eorum, qui majorum suorum rebus gestis cognoscendis animum appellant, ambiguum jam & inexploratum esse arbitramur, quantum eò conferant, quantamque Historiæ lucem affundant gentis cujusque Acta publica, Principumque ac Virorum in eâ illustrium Literæ. Id certè optimè intellexerunt viri eruditi, qui laudabili instituto, hoc præsertim & superiore seculo, in id certatim & quasi communicato consilio incubuerunt, ut monumenta ejusmodi, sive in publicis Tabulariis recondita, sive in Bibliothecis delitescencia, in lucem eruerent, communisque juris facerent. Quò autem id genus doctorum hominum labores cultioribus ubique ingeniis avidius expetiti, gratiusque accepti fuerint, eò minus necesse nobis esse existimamus, ut longiore exordio huic quam tibi offerimus, Lector candide, Epistolarum Syllogæ benevolentiam tuam eblandiri, utilitatemque inde redundantem commonstrare studeamus. Id potius hic nobis negotii dari credimus, ut unde hunc Thesaurum nacti, quæque audentias suæ documenta secum adferat, quid denique in eo edendo sit præstitum, quàm paucissimis poterimus, ostendamus.

Et primùm, quamvis Epistolas hasce, tum res in iis pertractatæ, quum alia interioris notæ indicia, verum esse ac genuinum eorum fætum, quorum nomina præferant, manifestent; ut omnis tamen hac de re dubitatio amoveatur, id porro Lectorem admonere visum est, geminum eorum exemplum nobis

suppeditasse duos Codices MSS. in nobili instructissimaque Jurisconsultorum quæ Edinburgi est Bibliotheca repositos; quorum alter eorum temporum scriptioni ferè aqualis, alter paulò recentior videtur. Uterque autem ex eorum numero sunt librorum MSS. quos maximâ copiâ quondam collegerat vir celeberrimus, atque harum rerum unicè studiosus, Jacobus Balfour, Eques auratus, & Fecialium, regnante Carolo I. in Scotia princeps; quibusque, ante annos viginti ab heredibus ejus magno ære redemptis, Bibliothecam suam locupletandam duxerunt præclarum quos diximus Jurisconsultorum Collegium. Idemque pro insigni sua humanitate, & bonas literas promovendi studio, Epistolis hisce non modò utendi, sed & typis illas mandandi nobis benignissimè copiam fecerunt.

Proximum igitur est, ut quemadmodum in hac earum editione partes nostras obierimus dicamus. Et hic quidem, ut quod res est ingenuè fateamur, haud parum negotii nobis facessabant plurimi, iique haud rarò fœdissimi errores, quibus utrumque, cujus modò meminimus, harum Epistolarum exemplar inquinatur. Eorum quidem majorem partem, tum res de quibus agitur, tum sententiarum nexus & ordo attentius legenti per se ipsa monstrabant. Haud parum etiam eodém valebat alterius codicis cum altero accurata collatio: non enim recentior (quod primùm rebamur) ex vetustiore illo, sed ex alio quopiam descriptus videtur. Id quod vel inde conjicere liceat, quòd vocibus nonnunquam diversis, quamvis eodém ferè sensu, hic atque illic res enuntientur: interim & sententiæ in vetustiore codice vel mutilæ, vel minus perfectæ, in recentiore vel

suppleantur, vel plenius efferantur. Huc accedit quod in posteriore exemplari, atque ab alia (ut videtur) manu, sphalmata plurima emendentur, vocesque nonnullæ aut sententiæ marginibus additæ conspiciantur. An verò ex ingenio illud sit factum, an (quod veri similis videtur) alterius cujusquam codicis ope, aliis dijudicandum relinquimus. Quamvis autem ex duobus hisce earundem Epistolarum exemplaribus lectionem satis sanam sinceramque eruere hoc pacto posse videremur, non tamen dissimulandum est utrumque nonnunquam displicuisse, nec facile nos quod rectius esset invenire potuisse. His igitur angustiis si quando deprebensi, & nobis consultius, Lectorique cordato acceptius futurum arbitramur, loca ejusmodi intacta penitus exhibere, quàm pro alienis nostra obtrudere, aut mutando ea forsitan depravare. Neque in sententiis tantum, quæ minus perfectæ vel malè coagmentatæ apparebant, hoc licentiæ frenum injiciendum censuimus: sed & interdum, licet rariùs, in singulis nos vocibus eadem religio cohibuit. Exempli loco sit Epistola Jacobi IV. duodecima, cujus initio Majores nostri Christi legem millesimum supra trecesimum annum amplexi memorantur, pro quo trecentesimo supra millesimum annum potius scribendum videbatur. Verùm cum utroque codice sic scriptum inveniremus, & trecesimus fortè pro trecentesimo, eodem pacto quo treceni pro trecenti, dictum Auctor existimaverit, propterea nos vocem haud mutatam reliquimus. Ob eandem rationem in Epistolis ad Regem Franciæ datis, Duci Mediolano, quo ille tum titulo se appellari volebat, exemplaria nostra secuti constanter retinuimus, pro quo Mediolani melius, vel Mediolanensi

lanensi dicendum fuerat. Postremò in his aliisque similibus audaciam nostram haud leviter & illud coercebat, quod earum Epistolarum nonnullas, ultimâ Secretarii manu nondum appositâ, exscriptas Librarius inveniret. Cui rei indicio est hæc ab eo Nota quibusdam adjecta, A minutulis (inquit) non tornatis exscripti, nihil mutare ausus: ut præteream lacunas aliquot locis relictas.

Cæterum si paucos hosce in tum pulchro corpore novos exceperis, tanta in illis Epistolis ubique elucet tum rebus & personis apta facundia, tum pro ratione temporis verborum phrasiumque nitor & elegantia, ut totâ tum Europâ haud temere alias tersiore stilo exaratas invenias. Hoc nimirum ævo, quo bonarum literarum amor & studium cæpit reflorescere, laudatissimus Rex noster Jaocus IV. ad alia splendidissima regni sui decora & illud adjecit, ut viros literatos in pretio haberet, amplisque eos præmiis cohonestaret. Id prolixè testatur ab eo instituta Academia Aberdonensis; testantur Acta publica opulentiorum liberos ingenuis artibus erudiri jubentia: testantur denique hæ ipsæ Epistolæ, elegantissimè, ut ea ferebant tempora, conscriptæ: cujus rei gratiâ credere par est Regem longè optimum & prudentissimum, virum ex suis aliquem, huic muneri obeundo maximè idoneum, nec morum magis & sapientiæ civilis, quàm eruditionis laude insignem, conquisivisse. Is autem erat Patricius Pamitarius; cui cum maxima ex parte gratiam suam venustatemque acceptam referat hoc primum Epistolarum volumen; temperare nobis, absque ingrati animi notâ, nequivimus, quin de ejus natalibus & vitæ instituto aliquid in fine hîc subjiceremus.

Patri-

Patricias Panitarius natus est Monte-Rosarum, amæno Angusiæ oppido, quo in loco majores ejus à Roberti III. temporibus non incelebre nomen tenebant. Post prima in humanioribus literis in patriâ suâ facta tyrocinia, in Gallias adolescens migravit, ibique per aliquot annos in celeberrima Universitate Parisiensi optimis disciplinis imbutus, ad suos rediit, eodem ferè tempore quo populares ejus Hector Boethius, & Georgius Dundassius, qui in eodem Montis Acuti Collegio studuerant, (a) i. e. ut ego conjicio, paullo ante annum 1500. Non multò post Ecclesiæ nomen dedit, susceptoque sacro Pastoris munere, Rectoratum primò Ecclesiæ de Feteresso in Comitatu Merniensi obtinuit: posteaque (ut quidam tradunt) Præceptoriam, quam vocant, Domûs Dei de Brechin. Circa hæc tempora ab Jacobo IV. evocatus est ad regenda studia filii sui notbi Alexandri Stuarti, postea Fani Andreæ Archiepiscopi, optimo Præceptore discipuli dignissimi, quemque magnus Erasmus (cujus disciplinæ eum deinde pater tradiderat) miris in cælum laudibus effert. Non multò post, atque anno, ut credibile est 1505, idem Rex Jacobus IV. summâ Panitarii nostri prudentiâ & eruditione adductus, eum in Aulam accitum, sibi ab Epistolis, sive summum quem vocant Secretarium constituit. Id munus quo majore cum dignitate obiret, Cænobio Cambuskennethi Abbas præfectus est; quod post aliquot annos, ipso liberè cedente, obtinuit Alexander Mylnæus (b) Officialis tum Dunkeldensis, ac postea primus supremi fori Juridici ab Jacobo V. instituti Præses. Caterum Patricius noster Secretarii officium cum summâ tum Regis sui gratiâ,

(a) Vid. H. Boeth. Vit. Episc. Aberd. p. 27. (b) V. infra, p. 275 & 236.

gratiâ, tum civium benevolentia sustinuit ad funestam usque & Scotis perpetuò defendam Jacobi IV. mortem. Initio quidem Jacobi V. Margaretæ Reginae, Regis matri, quæ tum Tutricis testamentaria nomine regnum administrabat, favisse videtur; atque ob id ab Joanne Albanix Duce, qui anno insequente 1516, Scotia Prorex à potentiore Reginaeque adversâ factione est electus, aliquò relegatum Buchananus memorat. Sed non diuturna hæc offensio fuit. Prorex enim de viri meritis vitæque innocentia certiùs edoctus, non modo pristino eum honori restituit; sed inter amicorum præcipuos ad extremum usque habuit. Anno circiter 1517 (a) ad Franciscum I. Galliarum Regem Legatus est missus, apud quem cum aliquamdiu rem Scoticam procurans hæssisset, in adversam valetudinem incidit, cum quâ per biennium fere gravissimè conflictatus, tandem invalescente indies, ac Medicorum opem superante malo, Parisiis diem clausit extremum, anno 1519 (b). Atque hæc ferè sunt quæ de Patrio Panitario memoratu digna reperire potuimus: plura fortè & majora invenient alii qui sunt in rebus monumentisque nostris feliciter exercitati. Egregiæ certè viri virtutes, laboresque pro Rege & patriâ suscepti Historia Scoticâ haud sileri, sed æterna memoriæ consecrari merentur.

Reliquum est, ut Lectorem moneamus, hoc primum Regiarum Epistolarum volumen, alterum propediem, Deo favente, & ejusdem ferè molis, codicem secuturum, cæteras Jacobi V. Mariae Reginae, & aliorum, ad annum 1545, complectentem.

J A:

(a) Vid. Epist. LI. p. 281. (b) Vid. Notam subjectam Epist. LXXIII. pag. 323 & Epist. LXXX. p. 336.

JACOBI
Quarti Regis
 SCOTORUM
 EPISTOLÆ.

I. LUDOVICO XII. *Galliæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & religiosissimo Principi, LUDOVICO, Dei benignitate, Franciæ, Siciliae, Hierosolymorum Regi, ac duci Mediolano, &c. fratri, consanguineo & confœderato nostro, JACOBUS eadem gratiâ Rex Scotorum, salutem & rerum successus. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, consanguinee

guinee & frater confœderate, Johannes Caupane tuus natione, vir equidem spectatus, in has terras pridem descenderat ; qui ut est manu promptus, & ingenio bonus, laudata virtutis & militiæ experimenta cum multo nostratium favore hîc dudum præstitit. Quibus artibus decoratum, pro meritis ita ornavimus, ut interea nostro servitio vacans non infimum pro sua dignitate officium gesserit. Habes virum te & patriâ virtute dignum, & eundem nobis inserviisse ignoscas. Eundem profectò clarum tuâ causâ magni fecimus : quippe mutua inconcussi fœderis ratio eixgit, ut amplissimo favore alter alterum prosequamur : quod tu, Princeps maxime, constanter observans, Scotos apud te honorifico loco majorum more sustines. Nos contra tuæ majestati usui esse studemus. Quod reliquum est, cum memorato Johanne familiariter utamur, isque magna in Galliis teneat negotia, atque confidat meis literis propter tuum in me amorem & nostram necessitudinem, se apud te gratiosorem fore ; quæ ne eum spes fallat, in præsens scribimus, & vehementer oro ; virumque hunc Gallici nominis splendore celebrem tibi commendo, & imprimis quam ejus fratri Abbaciam de Fulhernes olim concesseras, ut pro justitia obtineat ; simulque quem desuper * colore agitat processum, tua majestas inde avocans consilio regio expediendum committere dignetur, ac cæteris in rebus hominem quæso tractaveris, quoad nostras literas minimè sentiat vulgares. Illustrissime

strissime, serenissime & Christianissime Rex & frater confœderate, feliciter valete. Ex castello nostro de Striveling, Kalend. Octobris, anno salutis supra millesimum & quingentesimum quinto.

II. JULIO II. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME Pater, debitam ad sancta pedum oscula obedientiam. Christiani gregis Principum alia super aliis negotia, beatissime pastor, ad te indies deferuntur, quibus sese ac catholicæ fidei Ecclesias tibi cœli clavigero suppliciter commendant, & quæ divino cultui ac animarum salutis usui fuerint, Sanctitati tuæ nuntiant. Hoc nomine nostras ad te literas sapius, alme Pater, dedimus, frustrâ nunquam; quin imò paternum erga nos animum argumento non levi pridem docuisti, cum subitò postquam ad Apostolatûs culmen assumptus esses, amplissimo remissionis indulto † sanaveras: quod munus nobis tanto majus fuit, quanto animæ salus cæteris rebus charior est. Sed idipsum, quamvis amplissimum, novis tamen cumulâsti beneficiis, dum filio nostro vel impuberi insignem Divi Andreæ Archiepiscopatum indulgenter commiseras. Nec multo post legatos nostros obedientiæ & venerationis debitum acturos, ad sancta feliciaque responsa publicè & privatim admiseras, audieras, & secundùm eorum vota

A 2 remiseras

† *Vitia, peccata nostra, aut animas nostras, vel simile quid, excidisse videtur.*

remiseras. Hæc & his majora, summe Pater, merita sollicitum me habent, ut patris tanti donis non indignus vocer filius : quod nobis cælitus concedat Deus optimus maximus, quique suâ benignitate majores nostros Apostolicæ sedis audientes in hunc diem ab eo tempore servavit, quo, Constantino imperante, Marcus Pontifex maximus quartus & tricesimus a beato Petro Romæ residebat. Cæterum in animo nobis est, Pater sancte, crediram juveni nostro Archiepiscopalem sedem vigilantiori curâ ministrari, & eo diligentius Metropolitanæ exerceri officium, ne sanctitatem tuam ad nostras preces concessionis unquam pudeat, aut nos impetrationis aliquando pœniteat. Quocirca spectatum probatumque virum * * * sacram literarum interpretem, longâ religionis experientiâ clarum, ordinis Prædicatorum fratrem, multos supra annos professum, Sanctitati tuæ commendatum facimus : eum cupimus in Episcopum ad quemvis priscum vacantis Ecclesiæ titulum ordinari, ut tenero adhuc Archiepiscopo peritus Pater inserviat, & quod surgenti puero maturior ætas nondum attulit, doctissimi hujus viri suffragio abundè compensetur. Est profectò quovis honore dignissimus, cujus gravitati & rerum prudentiæ addita episcopalis auctoritas solertissimum promittit suffraganeum. Nos illi decenter unde pro statu vivat provisum iri curabimus. Te bonâ valetudine ad felix Ecclesiæ moderamen præservet Altissimus.

III. *Dominico D. MARCI Cardinali, Scotorum Protectori.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Reverendissimo in Christo Patri ac Domino, Dominico Divi Marci Cardinali, Patriarchæ Aquilegiensi, negotiorum regni nostri protectori, salutem. Tuam in nos beneficentiam verbis consequi, aut literis satisfacere nunquam statuimus, Pater reverendissime. * * * Tu immensam ad nostras res sollicitudinem superiori anno iterum & sæpius impenderas; tu nostro filio Divi Andreae Archiepiscopatum obtinueras; tu oratores nostros alios post alios magnificè exceperas, lautissimè habueras, & honorificè domum dimiseras; tu confessionale conscientiae nostræ lavacrum aliud super aliud ad nos dederas. Molestiam nobis sanè gravem imponis, cum hæc tua beneficia sub pectore volventes tibi minimè satisfactum iri confidimus. Verum tua benefacta memorare, & tibi Patrono plurimum debere fateamur est necesse. Quæ ex hoc regno nostro voles, jure optimo, non gratiâ impetres; quin veriùs reposcas & tibi vindices. Sed hæc omitto. Nos tui nunquam immemores, cum animo nostro nuper taciti reputavimus, quantum oneris inclytæ scilicet sedis Sancti Andreae administrandæ curam puero nondum maturo adjecerimus, atque id altiùs meditamur, plurimum profectò movemur, nobis conscii, si

quid erratum aut perperam in pastoralis cura evenierit. * Ob id consultius visum est Archiepiscopale officium viro tantæ rei idoneo committere; ne te auctorem hujus provisionis pudor habeat, aut nos facti conscientia reos teneat. Subit cogitatis nostris vir vitâ & moribus aptissimus, Prædicatorii ordinis, Pater multos annos professus, Theologiæ professor eximius, quem ad Episcopi prisce titulum cujusvis Ecclesiæ ordinatum, in junioris Archiepiscopi Suffraganeum substituamus, ut suâ providentiâ debitas partes sustineat, & nostræ conscientiæ scrupulum relevet, Archiepiscopale debitum dignè persolvens. Te huic rei obeundæ ducem constituimus. Literas ad Sanctissimum desuper dedimus, qui postulatis hujusmodi, honestis equidem & necessariis, ut spero, faciliùs accedet. Tu hujus rei parens, faustè & feliciter age, &c.

IV. PHILIPPO I. *Hispaniæ Regi.*

IL L U S T R I S S I M O, serenissimo ac potentissimo Principi, PHILIPPO Dei clementiâ Castellæ, Leonis & Granatæ Regi, Archiduci Austriæ, Duci Burgundiæ, fratri & consanguineo nostro confœderato, J A C O B U S Scotorum Rex salutem. Literas abs te, Richemondæ datas, hic tuus armifer quarto Idus Martii nobis reddidit,
Prin-

* Deesse videtur. *Id nobis vitio fore vertendum; aut simile aliquid.*

Princeps illustris: quibus me certiore facere gestis, quonam modo ad tuum Castellæ regnum dudum properans, in altum evectus Oceanum navigabas, longiùsque domo profectus jam æquora percurreras; cum suborta maris tempestas dura pelagi discrimina intulit, quo turbine undis jactatus, & cursu dejectus in Britanniam retro duriùs excuteris. Cætera tuorum classis fœdiùs disjecta, alii alios experti casus non unum insulæ portum fubeunt. Sed hanc procellæ rabiem Dei optimi maximi providentiæ imponis, quò invictissimi Regis foci nostri studium in te clarius foret; quem liberali animo te tuamque gentem, tantâque humanitate excepisse prædicas, ut nec filio quidem suo pluris quicquam optandum fuerit: cum illius tu meritis contrà responsurus, vetus amicitiae pignus novo fœdere renovaveris, renovatumque, sulcepto regii Garterii ordinis decoramento, volens firmaveris: utque vicissim illustrem nobis fratrem Valiæ principem celebratissimo opulenti velleris ordine initiaveris: quo itidem munere sacratissimum tibi Principem Romanorum Regem semper Augustum, serenissimum item nobis focerum multò antea donaveras. His impulsus causis, simul pro observatâ tuâ in me benevolentia, super amicitia & ineundo inter nos fœdere contendis. Ad hæc, Princeps illustrissime, pauca pro re loquar. Primùm omnium, adversam cœli tempestatem te graviùs agitasse nobis sanè molestum fuit. Placuit tamen remedium turbatis rebus à certissima amicorum fide explorasse, & eos te portus intrasse gaudemus, ubi quietâ omnia expectares & tutò

committeres. Ubique vestra hæc pridem cognita amicitia, nunc maximis rebus certam sui perpetuò firmat fiduciam. Tibi igitur reduci, atque temporis occasione gratulor, quæ illustrissimum focerum nostrum te compellare adegerit hospitali jure, quo nihil inter mortales, exceptâ sanguinis necessitudine, sanctius; ut fide datâ & acceptâ, mutuas opes ad rerum incrementa sociali fœdere evoces & referas. Nam etsi tuæ vires florentissimæ sint, atque adeò validæ, ut quamplurima Europæ habeant præsidia, amicorum tamen concordia multo firmiores quis non fateatur? Proinde penes amicum Regem stetisse feliciter te dixerim, ut utriusque gentis animi Principum exemplo incalescerent. Et profectò illustrissimus Rex socer noster, ut armis ac pace in hunc diem claruit, ita nunc prudentiâ. * * * Non vobis utilius quam mihi jucundius. Placent & illa novi fœderis vincula, susceptaque & data utrinque Ordinum insignia, quibus alter alterum ingenti gloriâ afficitis, & ex amicis amicissimos obstringitis; cum tanto summorum Principum utriusque ordinis testimonio amborum fœdus celebrare voluistis. Vellem, ut scribis, Princeps optime, affuissem, & dextram junxissem: quin etiam quæ supersint pericula tecum ferre cuperem, ut qui tibi sanguinis jure teneor, aliquo saltem usu astringerer. Exigunt collata tua sæpiùs in me merita, ut nihil gravatè tecum socia arma jungam. Experire dum libet; non facile quicquam, me vivo, hic frustra volves. Postremò cum & parentum & cognationis necessitudo, jurata etiam majorum fœdera multos supra annos

annos nos mutuò obstringant, in omnem amicitiae legem tecum libens descendo, teque hoc nomine oro, ut me fratre, consanguineo & confœderato utaris & apelles. Nec animus nec corpus tibi deerit, modò tuis partibus profuisse putavero. Conthorali tuæ Principi illustrissimæ salutem, rogo, dixeris: te illamque Deus optimus maximus, quæso, prospiciat & per cuncta secundet. Illustrissime, potentissime, &c. Ex civitate Sancti Andree secundo Idus Martii, Anno salutis quinto supra millesimum & quingentesimum. *

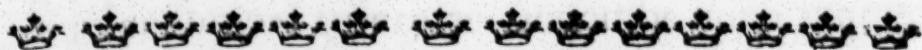
V. Dominico D. MARCI Cardinali, Scotorum Proteçtori.

REVERENDISSIME Pater salutem. Literas unas atque alteras equidem gratissimas abs te, vir amplissime, accepimus. Multò tamen antea certiores effecti fuimus, quantum tibi in re nostra studium extiterit, quantaque pro Legatis nostris quàm amplissimè suscipiendis tibi cura accreverit, utque P. T. in nos nostrosque ornando labor nullus defregerit. Quid memorem filio nostro vel impuberi creditum Archiepiscopatum? rem sanè difficilem vixque sperandam. Taceo sanctæ sedis salutifera conscientiae indulta, quæ nos eo majora æstimamus, quo animæ salus charior insurgit. Accedit & immensa in Oratores nostros, quin in me potius

* Hæc verba à Librario subjiciuntur; A minutulis non notatis, exscripsi, nihil mutare ausus.

potiùs dixerim tua humanitas, quos, te adjuvante, alma urbs honoratos habuit, vidit & audivit. Non dico triumphos festivosque comitatus, quibus nostri viri Romam invec̃ti in tuas aedes concesserunt. Sileo quemadmodum postridie hujus quam urbem ingressi sunt, ad sacros pedes sanctaque colloquia admissi placidos sanctissimi patris Juli vultus divinaque habuerunt responsa. Nec abhinc longè dicendi die in aperto constitutâ, omnium spe celerius debitam exsolverunt obedientiam. Hæc tibi singula accepta refero. Tu his rebus auctor, tu patronus fueras. Nec antea quieveras, quàm ordinis tui patres conscriptos pro ritu salutatuos nostros Oratores tua eduxerit & reduxerit familia, ac demum à Beatissimo optatè absolutos domum lætos dimiseris. Tanta tua merita non modò nostrum decus, verùm regni ornamenta usque adeò auxerunt ac illustrarunt, ut quem te imperii nostri Protectorem dederam, tu te patrem veriùs atque parentem exhibueris. Tibi ob merita gratulor, sed quibus rependam modis, quidve gratiæ imprimis referam dubius verfor. Urget itidem vulgatum illud quod dici solet, Turpius esse Regem beneficiâ quam armis vinci. Adversus hæc animus noster sperare jubet, qui se tui memorem gratumque pollicetur, oratque me regnoque meo pro sententia utaris. Nihil sanè quod nostra tulerit fortuna me vivo frustra voles. Alteras ad Patrem sanctum misimus literas, quæ tuam paternitatem nostrarum rerum ac regni hujus defensorem designarent; tibi uni nec ulli secundo credendum dicerent. Tua velim reverenda prudentia præ-

præcípites dignitatum regni nostri, majorum præ-
fertim, impetrationes de literis nostris disquirat:
easdem etiam in octomestre à sancta sede nobis
desuper indultum expectet. Pater reverendissime,
vale, &c.

VI. CAROLO *Duci Gelriae.*

JACOBUS Dei gratia Rex Scotorum, illustris-
simo ac serenissimo Principi Carolo Duci Gel-
riae & Juliae, Zutphaniae Comiti, consanguineo no-
stro amantissimo, salutem, amorem & felices re-
rum successus. Reddidit nobis decimoquarto Ju-
nii apud civitatem Glasguensem, literas tuas in
Tela oppido tertio Maii signatas, dilectus tibi Se-
cretarius Joannes Wyessen, Carole Dux inclyte &
consanguineae charissime, quibus te amicorum cu-
ras memorasse, & omnifariam habuisse diligenti-
am testaris, ut nobis pro sanguinis vinculo quam-
plurimum satisfaceres. Quamvis nos animi tui
certiores continuus bellorum tractus tardiùs fece-
rit, quoad quem diximus Secretarium, medios in-
ter hostes elapsus, mentito habitu huc transmi-
seris; qui ingenio clarus ordine cuncta non vul-
gariter retulit, scripta articulorum capita exhibuit,
& mandata articulis conformia ac majora enarra-
vit. Tuam valetudinem bonam gaudemus. Nobis
& Reginae conthorali bene esse Dei benignitas in-
dulsit, quæ communem nostram felicitatem con-
tinuet. Sed ad rem redeo. Primùm omnium
quod

quod nobilis vir Patricius Haliburtoun familiaris noster super Edmundo de la Pool olim Comite de Suffolk, alias tecum egerit, cursim pertransis; ad transmissa desuper literarum exempla remittis. Placet hæc brevitās, ut tædiosa vitetur repetitio. Humilitatem Secretarii præter causam excusas; tempus enim admonuit ut cautus tacitusque mitteretur, quibus artibus non est tuâ illustri magnificentiâ indignus. Secundò, vigilantiam tuam post creditum tibi negotium narras, unde gratias agimus quam maximas. Sed subtractam benè gerendæ rei opportunitatem infers, quòd is Edmundo apud Romanorum Regem tempore malto divertisset. Nos id in medio relinquimus. Tertiò, circiter solemnes Paschæ dies de anno quarto supra millesimum & quingentesimum, venisse ad te familiarem Edmundi scribis; petiisse ut Domino suo tuos fines adire & isthic impunè versari liceret: quæ postulata facilè concessisse, articulo quarto fateris apertè, unde, ut scribis, tuam patriam in præsens liberius habitat. Hic, consanguineæ charissime, familiariùs te incusare ausim, quòd promissa violaveris. Antea siquidem tuis literis nobis pollicitus fueras, omnem aditum in tua ditione Edmundo negatum iri: & per terras tuas passim publicare, atque ubi contra itum fuisset, graviter animadvertere promiseras. Facti rationem affer, quòd, habito consilio, te magno usui patri nostro Regi Angliæ illustrissimo futurum sperabas, (scribis) ut Edmundum tuos intra limites admitteres, quò pacis conditio, te procurante, pararetur, cujus tibi plena potestas & omnis auctoritas ab eodem

odem promissâ esset. Quid animi nobis sit, paucis accipe. Simulata concordia causa rerum peritis frustra objectatur; ac frigidè nimis innocentiam tutaris. Nullâ enim fide fragi hominis occasione, me inconsulto, cui te obligaveras, à pacto discedere decuit, præsertim cum Edmundi inconstantia satis superque tibi nota dudum fuerit: cui jampridem fugitivo, rebeli, supplici tamen, & in Angliam suâ sponte reverso, Rex clementissimus omnem defectionis culpam condonaverat. Unde id tibi certo certius & exploratum nuncio, Edmundum hunc nec ab errore jam revocare, nec ullâ pactione audire regia dignatur prudentia; ut rebelles ex debita offensæ majestatis pœna, in suos Principes contumaciam & impietatem deponant. Consultat præterea, quod nec regius honor patitur, nec principum quisquam consuevit, pacis sædus unquam cum subdito firmare. Indulget Rex subiecto, si veniâ dignus fuerit. Quare aut immaturum tibi fuerat consilium, aut, quod potius crediderim, non permissus illi ad te accessus, nec ei data abs te impunitatis fides, sed observatâ promissâ tuâ vigilantia fortuito est interceptus, & ob id tibi gratulor & gratum habeo. Addis quintò, quemadmodum, Edmundo in Gelriam agente, armatus miles peditum numero circiter sex millium sub ducibus tua in patria sæpius convolarit; quo tamen consilio arma pararentur, satis in occulto fuisse. Ais suspicatum, ut vim Anglicæ majestati inferrent: utque tuis locorum magistratibus edixeris, ne talia fieri, neu classem à portu solvere paterentur: simul Edmundum admonueris, ne præten-

sam

sam in tuis finibus impunitatem contra jus gentium fraudaret, ac ne in Angliæ regnum hostile quid moliretur, quod sanguinis nostri necessitudinem offenderet: quibus ille pacatus subsederit. Ego tibi, mi cognate, quatenus negotio profueris plurimum debeo, sed commentum hoc consultius filuisses, ne te inanis spes per ambages traxisset, e-
genum hominem, cui tu cibum suggeris, armatorum millia stipendiasse ridiculò profectò præsumis, nec nobis verisimile. Tu duorum alterum sic, opinor, conaris, ut aut potentissimus Rex Angliæ vano metu Edmundum sibi conciliet, aut tuis armis reducendum eundem expectet. De metu regio supervacuum est differere, ut Rex aliquin invictissimus, cujus fœdus maximi Principes cupidè amplexantur, & hostium fortia armacum summa strage intrepidus pluries superavit. **

** Quod si de reducendo in Angliam Edmundo, tibi, vel cuivis maximo Principi, quin universæ Europæ sententia steterit, & Edmundus conjuraverit, ut rebellem inferat; ea tamen expeditio difficiliores forte eventus sortiretur & per secula memoraretur. Cave amicorum hic Edmundus nimîa pollicitatione te fallat, qui & ipse nuper reversus, & plenè per Regem inter suos restitutus, patriam & fautores in amicorum inopia & raritate fugit. Quare fuitiles minas & jactatam Edmundi potentiam vellem tacuisses. Ad hæc illud etiam sexto connectis, quemadmodum ex contracta Edmundi paupertate, ex quo te adiverit, non parum sumptus sustinueris, nec diutiùs præ bellorum onere nimio ferre valeas. Parce quæso,
cognate

cognate illustris, si tecum minùs placidè nunc egero. In Angliæ rebellem, ex magna Christiani orbis parte exulantem, ad amicorum odium, in tuarum etiam rerum difficultate benigniùs tractas, quo tempore Principes alii leniendi magis quàm exagitandi tibi essent. Huc preces nostræ devenerunt ? huc sanguinis vinculum evasit ? huc tua promissa evanuerunt ? Ah me nimis credulum ! Ego te benevolum & amicum Principem illustrissimo patri meo Angliæ Regi addixeram : tu te palam inimicum & ejus rebellibus unicum refugium prodis. Atque pro his sanè egregiis meritis capite septimo postulas, ut contra potentissimos Romanorum & Castellæ Reges tibi succursus eamus ; qui Reges maximi, quem tu foves Edmundum a se & suis regnis exulare nostrâ causâ jussurunt. Vide igitur quàm sis tibi adversus, quàm aliena tuis factis petas, & quæ tibi honestissimè negantur ; nisi in amicos inimicitias, in bene merentes ingratitudinem, in confœderatos perfidiam exerceamus. Quæ quanto Regibus sunt indigna, tanto tuis postulatis contraria, & cum vera sint nos à te vehementur dehortantur. Neque patris nostri excellentissimi animum erga te supervacuis tuis figmentis sollicitare libuit, ne ex vanis literis prudentissimus te parvi fecisset, aut ex infesto te infestior sibi ponderasset, quòd pollicitis non stes, quod frivole & inconsideratè datam fidem excuses, quòd simulatam Edmundi potentiam jactites. Qui, si per te licuisset, errans ignotâ veste mundum jam peragrasset, aut in Regis potestatem pridem devenisset. Ne tibi asperè nimis aut
duriter

duriter scripsisse videamur, Patris nostri illustrissimi, inde fratris serenissimi ac demum conjugis dulcissimæ certissima causa agitur. * * * Quos, si me ames, non secus æstimares, atque quò in hunc diem imprudentiùs læseris. * * * * * Sed votis nostris obstat infelix Edmundus, quo salvo, nec nostras nec amicorum opes unquam senties. Arma, viros, pecuniam odiosus hospes tibi negat. Quare hoc hominis infortunatissimo capite te, Dux & cognate inclyte, quamprimum absolve, & Patri nostro beneficentissimo tibi adhuc conciliando te insinua; ut quâ viâ Regem offenderas eâdem placare studeas. Hominem igitur fidefragum, res novas in tuis finibus tuo injussu ausum, cum nec tibi, nec creditoribus satisfaciât, nec jus gentium teneat, abs te remove. Et si promisso honestè steteris, mutuam gratiam reponere & illatam tibi vim temperare certabimus. Unde hæc tibi summarum summa, rebellem patri nostro ubi restitueris. * * *

VII. *Senatui Populoque Middleburgensi.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Populo ac Senatui Middleburgensi salutem. Æstimatio vestri non parva, viri magnifici, nos habuit, quòd oppidum vestrum mercatoribus nostris adeò familiare superioribus annis steterat, & iisdem in re mercatoria commune fuerat, patensque nec importunum. Hinc familiaris noster Andreas Hali-burtoun, privilegiorum nationis in istis terris conservator

servator, ad urbem vestram se recepit, & eam habitat, ut accepimus, non invitus. Qui profectò Andreas ad nostras aures sæpius deferri curavit, quantum de se & cæteris mercatoribus meriti sitis. Placuitque id nobis, fuitque jucundum & sæpius repetitum. Quamobrem has dedimus literas, ut benè meritis vestris gratularemur, nosque memores benefactorum intelligeretis. Vos Consules, Senatores, Decuriones, cæteros magistratus, non vulgariter oratos facimus, ut dicto Conservatori nostro, dum apud vos incolat, pro justitia faveatis, atque in officio suo assistentiam, & in causis coram vobis audientiam præstetis non odiosam: ut vestris auctoritate & auxilio indebitè eidem adversantes debitè castigentur, ac nostri homines, mercatores, nautæque, & alii cujuscunque conditionis Conservatori nostro rebelles, quatenus de jure, parere cogantur. Illius enim injuriam nostrum æstimamus contemptum. Idcirco unum hoc petimus, ut Andreas ipse Conservator præsentis sibi literas non vanas sentiat; qua in re certiores effecti, mutuam referre gratiam, & quæ apud nos occurrerint negotia promovere speramus. Valeant Magnificentia vestra. Ex Palatio, &c.

VIII. LUDOVICO XII. Regi Gallia.

ILLUSTRISSIMO, serenissimo ac religiosissimo Principi Ludovico Franciæ, Siciliae & Hierosolymarum Regi, ac Duci Mediolano, Fra-

tri consanguineo & Confœderato nostro charissimo, Jacobus Scotorum Rex salutem. Religiosissime Princeps, consanguinee & confœderate frater, Roberti Berton, Georgii Young & Joannis Berton nostrorum hominum gravem accepimus querelam: quemadmodum ipsi, duabus eductis navibus, octavum circiter abhinc annum, Anglos nobis hostes tum acerrimos maritimo bello prosequuti ad * * * tui regni insulam fortè navigarunt, ubi in anchoris noctem unam consistunt; quin etiam egressi terram tenent, nihil, ut decuit, mali ex amica gente timentes. Sed proximæ lucis aurora armatam vim ex sancto Paulo, tuo portu maritimo, effundens nostras naves invadit, alteram somno & securitate indefensam capit, alteram nec multo negotio facilè oppugnat; atque in portum eundem utrasque naves, velut hostilem prædam induxit, gentem nostram fœdo carcere detrudit, & ferreis miseros onerat: vigesimum unum dies victos detinet, mortem cunctis intentans, si minima occurrisset causa. Sed ubi de innocentia nostrorum, ac legitimo in Anglos bello constitit, tum demum inermes dimittunt; verum bona cuncta ac navem alteram tui Britones fœderis & amicitiae obliti sibi retinent. Ita pridem ex amica gente injuriâ sanè magnâ comparent. Verum, Christianissime Princeps, frater & consanguinee illustris, qui majoribus nostris animus fuit, mutuaque benevolentia, nobis, velim, maneret: nec inultum in eos profectò convenit, quos privatum consilium publicum fœdus pacemque & otium turbare armavit. Tuam igitur, juris & æquitatis laudatissimam majestatem

jestatem appello, ac firmatæ amicitiae & fœderis majorum admonens postulo, ut damnum quicquid tuorum injuriâ nostris datum fuerit restitui procures, atque etiam justitiam fieri isthic expeditam jubeas, & quæ tuorum iniquitas in amicis diripuit, saltem redditum iri mandes; &, ut amicis tutior de cætero locus ab ignobili multitudine maneat, facti auctores, ut tuæ Celsitudini videtur, in pœnas vocaveris. Quà re nihil nobis gratius, nec jurato majorum fœdere dignius feceris. Nos contrà, legis præsidium & tuis hic exhibere paratissimum judicium contendemus. Illustrissime, &c.

IX. *Consulibus ac Senatui Gedanensi.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, magnæ justitiæ & politiæ viris, Consulibus ac Senatui civitatis Gedani salutem. Literas Joannis Buck civis vestri, viri prudentes, pridem accepimus: qui inauditâ nobis querelâ id suggesserit, quod vobis persuasisse videtur: quemadmodum anno Christi tertio supra millesimum quadringentesimum & nonagesimum, ipse ad nostros fines mercatoriâ navi appulisset, atque in anchoris ad insulam nostram Inchkeith pro opportunitate tunc stetisset, cum ex portu nostro maritimo oppidi Leith, piratica manus repente deducta eundem vicerit, & in stationem Northberwici oppidi abduxerit; ubi à prædonibus pro eorum arbitrio,

mercibus suis, lino, cera & * tabellatis spoliatus, ducentarum coronarum damnum sustinuerit. Subdit iisdem literis, quo pacto Ligius noster, cui Gilberto Walker nomen, continuo ex eadem navi abstulerit quicquid bonorum superior præda dimiserat; quod dispendium centum æstimat coronis. Super his Senatum oppidi nostri Edinburgi adiisse, atque justitiæ præsidium frustra se orasse. Scribit inde ad majestatem nostram suppliciter venisse, ut ei secundum æquitatem consuleremus. A nobis ad concilium dicti oppidi remissum se fatetur, atque legum latoribus nostrâ auctoritate mandatum, ut expeditum administrarent judicium. Verum illis (ut prius) contemptui & irrisui, nec unquam exauditum se dicit. Postremò ad Ecclesiasticum forum abiisse adjungit, ubi plurimo sumptu fatigatus, quia externus & advena esset, justitiæ nihil impetrasse prætendit. Quapropter ex his alterum postulat, ut sibi erepta bona restitui curemus, aut à nostris subditis tantundem vi & armis ablatum iri expectaremus. Minabundus præterea significat, mercatoribus nostris, apud vos & maritima oppida nihil loci satis tutum aut liberum fore; quin undique ad vindictam terrâ & mari sibi pateat accessus, donec plenius satisfactum habuerit. Ad hæc quid animi nobis est, à me paucis accipite. Primum omnium, nullus nos metus ad scribendum impulit, sed vos admonuisse placuit, ne temere aut incognitâ re quid fieri patiamini. Nam hunc, qui se vestrum civem nominat, vidisse unquam aut audisse non facile meminimus, nec quæ

* Al. *tabellariis*.

quæ refert vera credimus; sed quæſita violandæ pacis figmenta verifimilius videntur. Quòd ſi, ut ait, auctoritatis noſtræ præſidium ei minus profuiſſet, ad Regiam jurisdictionem, non Eccleſiaſticam rursus confugiſſe oportuit; à qua legis beneficium fruſtra imploravit nemo; & (nos ſi quando acceſſerit) debita miniſtrabitur juſtitia: nec oppidum veſtrum vel vicina loca fugere antea noſtris præcipiemus, quàm negatæ æquitatis aut injuriarum occaſio ſuadeat. Veſtras præterea prudentias tanti facimus, ut arma in amicos unius vanâ voce vos movere creditu indignum habeamus. Quòd ſi conſultò in noſtros graſſari malueritis, futurum ſperamus, ut unde culpa procedat, ſubita ſequatur pœnitentia. Valete.

X. CAROLO Duci Gelriæ.

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, illuſtriſſimo Principi Carolo Gelriæ ac Juliæ Duci, Zutphanix Comiti, conſanguineo noſtro, victoriam & rerum firmitatem. Literas tuas tertio Maii ex Tela oppido datas, hic tibi Secretarius undecimo Junii apud Glaſguenſem civitatem nobis reddidit, Carole Dux inclyte, & conſanguinee chariſſime; qui & articulorum capita exhibuit, mandata enarravit, nec quod ad tuarum rerum ſtatum attineret quicquam omiſit, quin nos certiores edocuit. Illata tuis finibus jampridem bella potentiffimorum Principum viribus recrudeſcere, & undique tibi

hostem insultare ; atque quos auxilio fuisse oportuit, inimicos esse acerrimos. Simul nos certiores fecit, quemadmodum contrà tu militiæ intentus, vigiliæ & laboris patiens, strenuum militem & ducem optimum præstiteris, atque manu promptus & consilio bonus, in tanto bellorum incendio, non modò illatam vim virtute propuleris, sed & hostes meritâ clade sæpiùs affeceris ; quanquam si bellum protraheretur (ut extimuit) in plurima tuorum egestate laborandum foret, & ægrè propugnandum. Nobis, Carole Dux inclyte, molestum sanè fuerat, paternum tibi agrum & originariam majoribus nostris domum, evidenti (ut ais) calumniâ oppugnari. Placuit è diverso te pro avita hæreditate, qui rem priùs consilio frustrà tentaveras, demum arma induisse, ut si minùs fortuna tuo imperio favisset, belli tamen eventum exspectans omnibus adeo satisfaceres, ut non injuriis cessisse, sed fortuna invidisse diceretur. Cum autem jam constantior fama pervolat, te, positis armis, in pacis leges descendisse, pacata omnia quietum te subsedisse ferunt. Unde tuis gratulari successibus cognata mandat vicinitas : sed quàm tibi utilis atque honesta pax accreverit, tam nobis jucunda confurgit. Nam stirpis nostræ necessitudo Gelriæ domum antiquum obtinere splendorem magnopere affectat. Id benevolentiae natura nobis indidit, ut pro justa majorum auctoritate tecum standum aut unà cadendum habeamus. Verum cum belli discrimen ex composito sedatum abierit, animi nostri erga te judicium in præsens subticemus. Id tibi exploratum maneat, durius nihil in tua causa nobis

nobis fugiendum. Cæterum est, ut tu amicorum memineris, atque hujus præsertim rei inter nos dudum agitatæ; quæ si tibi integra supererit, & promissis stare libuerit, à dilecto Andrea Haliburton Conservatore literas articulis tuis satisfacturas accipies, & per eum, aut quem alium malueris, rem perfectam curaveris. Quæ tuus hic Secretarius, fide & taciturnitate clarus, nostro nomine retulerit, creditum ire poteris. Vale, consanguinee charissime, & pace vel bello te virum doce. Ex regia nostra apud Edinburgum octavo Septembris, anno salutis quinto, &c.

XI. JULIO II. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME Pater, providentiâ factum crediderim, ut, sedente Innocentio tertio, innocentiae virtus plurimum sit illustrata, & religio innocentiae mater novo Divi Francisci instituto maximè celebrata, qui humilitatis & innocentiae Doctor præcipuus sanctæ Dominicæ passionis stigmata, mirabile dictu, accepit: sic Dei mysteriis intentus, inauditam sacrae professionis regulam cœlitus instituit; cum qua si religionis cœtus conferantur, nulla nec integritate, nec cultu, aut ceremoniis sanctior hactenus claruit, nec in plures diffusa regiones ampliora sensit incrementa. Adeo devotissimi Patris felix professio doctrinâ & sanctitate refulget, ut non injuriâ quos suis sacris initiaverit, manifesto humilitatis argumento Mino-

res dixerit, eosdemque pro Evangelica fragilitate, tunicâ nativi velleris induerit, funiculo præcinxerit, & pedes nudaverit; ut tuta spes his fratribus Deus optimus maximus habeatur, quem in tanto rerum contemptu, vigiliis & piâ prece ad hominum salutem noctes atque dies exorant. Quo mihi causa in primis magna videtur hujus familiæ extollendæ, prout domus hæc eadem mirum in modum undique invaluit. Sed quanto in virtute & locorum numero excreverit, tanta acrior invidia novæ religioni conflatur, & multifariam (sic a- iunt) ab his quos minime decuit oppugnantur; ut vel conventualium Divi Francisci liberius viventium fermento immisceatur, vel unionis seu reformationis speciem ex professâ Minoritani ordinis observantia revocet. Quorum utrumque incredibile est memoratu, quantum cladis, prohi dolor! Christianæ pietati inferat, cum vel veteris institutionis liberior societas ex spectatissimo & observantissimo ordine abortum pariat, vel mutua charitatem ex optima & immixta religione deturbet. Quæ profectò jactura aliis deploranda, nobis autem publicis ex causis multo miserrima foret. Primum, cum animarum salus per hos observantissimè hic promoveatur, aliorum negligentia plenius reponatur, & sacramenta ministrentur, ac Christi verbum per fidelium ora diffundatur: quæ immutari nefas summum quis non videt? Dein popularis hæc religio nonum & octogesimum annum nata, Pontificum & Conciliorum decretis rata permansit, ac plerisque volentes à libero parentum, bonorum & vitæ studio, ad sui con-

contemplationem, arctiori professionis vinculo reli-
gavit. Quos ad licentio rem seu diversam vivendi
semitam invitos revocatum iri, iniqui juris est,
nisi publica ratio, consulto tuæ Sanctitatis decreto,
secus jubeat. Sed quam sanctioris vitæ spem, Pater
optime, tabidus grex promittet, cujus pecus nec
legibus nec imperio pridem paruerit? Unde fra-
tres hos, alios alio more viventes, in unum coale-
scere haud facile crediderim; in quo Beatitudini tuæ
meam fidem, qui utrorumque mores isthuc probo,
obstringo. Præterea ordinem hunc observantissi-
mum, antea his terris ignotum, avia mihi illu-
stris alterum supra quadragesimum annum indu-
xerat, prima locorum fundamenta jecerat; genitor
inde charissimus decoraverat; postremò pia mater
omni studio coluerat. Ego ipse, quasi hæreditario
pietatis vinculo, hujus religionis domos alias super
alias absolvi, suppellectili bonâ ornavi; ubi consci-
entiæ nostræ lavacrum & præcipuum devotionis
ardorem reposui, atque me in filium & defenso-
rem dedi. Hæc sunt, Pater sancte, quorum te,
veræ fidei & virtutis nutricium, admonendum cen-
sui, ut hujus ordinis in hoc regno te minimè pœ-
niteat, cujus immensam fructûs ubertatem literis
consequi non facilè putavero. Te igitur Christi-
anæ Ecclesiæ moderatorem patria hæc appellat, po-
pulus vociferat, Princeps invocat, Clerus obtesta-
tur, denique fidelium devotio contendit, ut obser-
vantissimis Divi Francisci fratribus, professio viven-
di ritu agere liceat, ut institutâ legitimè normâ
suis votis liberè decurrat; ne quod majores tui de-
cretis optimis piè ac sanctè approbarunt, tu fugi-
endo

endo exemplo infirmasse videaris: quin potius quicquid aliorum simulata probitas aut suggestus hujus ordini derogaverit, id ut indignum tua sanior sententia maturius reponat, ut sacrorum Seraphici Francisci cultus abs te antiquam obtineat pietatem. Vale felix Pater & Pontifex maxime. Ex regia nostra apud Edinburgum Calendas Februarii, anno salutis sexto, &c.

XII. *Dominico D. MARCI Cardinali, Scotorum Protectori.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum reverendissimo in Christo Patri, &c. salutem. Majores nostri Christi legem, millesimum supra trecesimum annum amplexi, Dei cultui plurimum intenderant, annuo pia loca proventu abundè dotarunt, & præclaris monumentis suffulta reliquerant. Quanquam Minoritani nominis ordo tardius ad nos venerit, cujus fera, felix tamen professio Deo pariter ac homini accepta adeò maturavit, ut nulli priorum ordinum sit secunda, quin etiam favore populari ac aliorum numero, omnes regularium institutiones longe hic anteeat; ut non injuriâ dixerim, singulari auctoris merito institutam vivendi regulam cœlitùs processisse. Plurima quippe sanctitate Franciscus ille Assisias, vir in Umbria Italiae regione clarus, optimam Dei optimi maximi gratiam in se provocaverat, qui primùm Aurelii Augustini sacris initiatus, calceatusque & scor-
teâ

teâ zonâ cinctus, aliquandiu conspectus est. Inde animo reputans illud Evangelicæ lectionis, quo sanctissimi jubentur Apostoli, neque binas tunicas, neque sacculum habere, nativi velleris induit tunicam, & funiculo se præcingens pedes nudavit, Anachoretam mox egit in Apennini jugo, ubi Divinis intentus Dominicæ passionis stigmata promeruit. Quos sibi pientissimi instituti fratres ab initio optaverat, paravit; honestaque præcipiendo & parendo humiliter, doctrinâ & sanctitate usque profecit, ut juniores & ab iis nati in antiqua pietate ad hunc diem persistant. Et profectò in hac gentis familia, felicitis vitæ semitam ante oculos depingi Evangelica frugalitas docet. Sed huic innocentiae plurimum turbinis quorundam movet invidia, qui non virtute sed malitiâ certantes, quos ad integritatem prodire conspexerint, convitiis incessunt, calumniis lacerant, & ex composito palam criminari festinant. Quæ ne invidorum rabies observantissimum Francisci ordinem apud nos fatiget, ne ex antiquæ professionis pietate dejiciant, te supremi ordinis patrem, ac regni hujus & Divi Francisci Protectorem querulâ voce appello, ut gregem hunc, virtute & innocentia in his terris præstantem, tuâ auctoritate, quæ plurima est, ab injuria defendas. Literas in eam sententiam ad Pontificem & harum exemplum ad te dedimus, qui certo judicio rectum pariter & iniquum ponderes. Rem igitur tuo arbitrio commendans, causam optimam verbis non defendo, quòd, te judice, æquitas ex dicendi inopia nusquam laborat. Hic finis esto: unum modò tuam reverendissimam paterni-

ternitatem admonuerim, utcunque futurum sit, celebrem Francisci observantiam hic immutari pia majorum prohibent instituta, nec regni salus patitur, & nostra non finet auctoritas. Reverendissime in Christo Pater, &c.

XIII. Priori Generali Fratrum Prædicatorum.

Post felicem Divi Antonii obitum, qui in solitudine vixerat, reverendissime divinarum literarum eruditione insignis, Monastica religionis vita, mortalium animos adeò movit, ut post Christi sacerdotium religionis professio sit omnium vetustissima. Cujus incrementum ad hæc usque tempora durat, & hodie latissimè diffunditur. Hujus rei causa in aperto est Principum indulgentia, qui Christianum nomen jam antea professi, pietatem pietatisque cultores ampliare & venerari studuerant. Verum ad hoc Christi dogma colendum alius alium inventionis auctorem secutus, in diversa professionis nomina abierunt, diversas vivendi regulas instituerunt; atque instituta religio in tantam processit amplitudinem, quia observatus Christi cultus secularium reponit felicitatem, ut contrà neglectus cædem, incendia, ferrum, famem, fugam & his duriora portendit. Hinc Scotia ultima penè mundi plaga Christi cultum per id tempus recepit, quo, Constantino adhuc imperante, Marcus Pontifex quartus & trigesimus a Beato Petro Romæ resedit. Divinitus factum crediderim,

ut

ut hæc diversissima orbis terrarum regio citius sit suum Creatorem venerata. Addo quòd majorum devotissima pietas, sacrarum ædium aliam super aliam his terris congeffit. Nullus tamen sacer religionis locus, cui non suum vectigal assignarunt. Nec vestro ordini debitus honor hìc subtrahitur, Prædicatorum plurima patent cænobia, quæ donariis Regiis ampliter instructa refulgent, & dignâ libertate per ordinis magistros redempta provinci-alem Scotiae celebrant conventum. Nec infra superiorem alium noverunt. Hæc & alia his majora tui antecessores Regum favore nostris locis condonarunt. Verùm cum nunquam defuerint, qui suâ stultitiâ periclitari malunt, quàm alienâ sapientiâ servari, tui ordinis impii comperiuntur, qui religionis decus deformantes, in omne nefas, proli dolor! ruant. Quos Provincialis auctoritas ab errore diu multùmque frustra revocavit, nempe dignam factis coercionem effugientes, ad Angliæ provinciam, quæ in proximo est, simili insaniâ convolant; ubi minùs canonicè per locorum Priores admissi, apostatæ vivunt, & patriæ dedecus. Ob id Paternitatem tuam reverendissimam consulere majorum more visum est, ut qui decreto non acquieverint, censurarum formidine compescas, quatenus Ecclesiastica exigit disciplina, & vitæ requirit integritas, ne fratrem quempiam profanum aut initiatum, sine superioris arbitratu & permissariis literis, suis recipiant locis, & receptos quamprimum domum dimittant, ne a conventu uno in alium sine permissu quisquam sibi gradus faciat. *

XIV. CAR-

* Addit Librarius *A non tornatis minutulis.*

XIV. CAROLO *Duci Gelriae.*

JACOBUS Dei clementiâ Scotorum Rex illustrissimo Principi Carolo Gelriæ & Juliæ Duci, ac Comiti Zutphaniæ, consanguineo nostro charissimo salutem. Carole Princeps & consanguinee illustris, Gulielmus Lank Doctor consultissimus & Joannes Falchour Dominus de Camallis ingenio validus, Anglis nuper multo discrimine elapsi, nostros fines tandem subierunt, & literas tuas ex Castello Noviomagensi, quinto Calendas Maii signatas, nobis nonas Junii Edinburgi præsentarunt, quibus animi tui mandata ad nos dedisse & eis desuper fidem dari scribis. Unde postridie illius diei iterum coram admissi, & dicendi palam potestate factâ, Doctor ille facundus orationem habuit tuâ auctoritate dignam, quâ venisse se in has terras affirmat, ut nos tuarum rerum certiores faceret, quemadmodum inita tecum concordiaæ fœdera hominum improbitas violasset, atque compositas pacis leges aliorum iniquitas rupisset, utque pacta omnia, vi & fraude horum calumnia irritasset, quos nec fides nec jurisjurandi sacramentum in officio continet. Ad hæc asseruit voluisse te juris & causæ nos admonitos, ut si mors tibi insidiata esset à cognatis tua exostularetur hæreditas. Alia item afferre se retulit, quibus enarrandis tacitam opportunitatem quæreret. Nos contrâ, Princeps inclyte, Legatos tuos, quovis honore dignos, primùm

mum, ut decuit, publicè, dehinc privatim audivimus. Te per tot casus infracto animo stetisse gratulor, & majorum spiritus agnosco. Placet quoque, ut ais, observata tuo nomine pacis conditio; non enim per occasionem te inconsulto pactis decessisse oportuit, quanquam Castellæ Regis Caduceator pridem apud nos agens, solutæ concordiaë liberiùs te accusabat. Sed te calumniaë innocentem volentes accepimus. Miror, quia nec unquam exspectaveram, à Castellæ serenissimo Rege percussum fœdus violatum iri. Eò Regis modestiam, eò mores audièram. Alterum est, ut causam omnium nos edoctos intelligas: concordiaë capita & illius declaratoriam, quin etiam in te objectanda, & horum responsa scripto tenemus. His, si quando tempus expostulat, usus tuas partes agam, & te promissis stetisse ostendero. Unum velim, ut conjugio ad res firmandas, & hostem metu cohibendum intendas; simul ne inclyta Gelriæ domus tuâ morte (quod procùl sit) intereat. Facito igitur tibi sint qui avitam majorum familiam aut integram sustineant, aut concussam armis aliquando reponant. Exorietur forte tuo sanguine spes fortunatior, quæ patrum virtutem aut æquans aut superans, debitam sibi hæreditatem feliciùs vindicet, & injurios hostes compescat. Quod reliquum est Legatis tuis commisimus, quibus nostro nomine fidem, quæso, plenius credideris. Tu vale, Princeps inclyte & consanguinee charissime, Edinburgi octavo Idus Julii, anno salutis sexto, &c.

SE-

Forte, Eò Regis modestiam, eò mores abiisse audierim?

Serenissimos Romanorum & Castellæ Reges arma contra illustrissimum Gelriæ Principem, Ducatûs habendi occasione, desumpsisse proponitis; qui jus armis quærentes, & judicium & arbitrium sæpius refutarunt & initam concordiam sæpius & iterum violarunt. Verùm si quæstio eligendorum sententiâ aut arbitrato terminari valeat, per Dominos & Principes non suspectos utrinque nominandos; an Majestas Regia hoc onus pro parte Gelriæ Principi acceptare & tentare velit.

Respondetur. Cognati Principis causâ, Rex faciet quæcunque utrisque usui & honori fuerint. Unde & arbitrandi officium volens sumet, ut subortam bellorum litem cum collegis amicè componat. Cæterùm judicandi provinciam sibi non æquè honestam putat; & quòd sanguine propinquior majorum hæreditatem cognato abjudicare non nisi gravatè posset, & adjudicare cognato, quamvis optimo judicio, tamen suspiceretur. Verum si res ad sanitatem tendat, Rex ex compluribus unus mutuo consensu electus cognato non deerit.

Petitis secundo. Si Castellæ Rex difficilem in his se reddiderit, an Majestas Regia eum requirere dignetur, ne arma contra Gelrium Principem induat, sed potiùs litem amicè & juridicè coram non suspectis decidendam consentiat. *Ad hæc dicitur,* Castellæ Regem, nisi pax intercessisset, jampridem requirere, pro Scotorum Regum & Burgundiæ domûs fœdere constituerat, requireretque ne Gelrium Ducem perditum ire properet: quin potiùs sanguinis

guinis necessitudinem sequutus, communem amicum, firmum sui regni præsidium, foveat, quæstionis negotium judicibus aut arbitris permittat.

Quæritis tertio. An dignetur Majestas Regia scribere Locumtenantibus Flandriæ, Hollandiæ & Brabantia, ut Consanguineum suum Ducem Gelriæ paternâ hæreditate non depellant, neve his rebus intendant, aut consulant; sed potius pacis auctores esse velint, & judicio seu arbitrio litem omnem finire suadeant. *Hoc responsi datur.* Placet Regi ad horum singulos literas dare, ut Cognatum suum parcius gravent, nec bellum suâ sponte inferant; sed Regis causâ paci & otio ac componendo negotio animum intendant.

Postremo cupitis. Si nihil horum, scilicet pacis firmandæ, aut litis & quæstionis terminandæ processerit, sed armis decertandum fuerit; an Rex consilio & auxilio Duci Gelriæ futurus sit, & quibus mediis, viis & conditione. *Concludatur.* Illustrissimus Castellæ Rex nostro Regi non externus, sed propinquo sanguine consurgit. Extat quoque inter Burgundiæ domum & Scotorum Reges vetus amicitiaæ fœdus, præterea inconcussa pax & sanctius observata; sunt & mutua mercatorum indies commercia. Adde, Castellæ Regem, in Angliam nuper delatum, huc literas & Heraldum majorum fœdus renovatum misisse, ac Regem illi, se ad quæcunque vocaret majorum fœdera suis literis astrinxisse; unde se fratres, consanguineos & confœderatos non injuriâ scribunt. Et contra hunc talem fratrem, consanguineum & confœderatum hostile quid moliri impium nefasque videretur. Ve-

rum cum Gelriæ Dux patrum agrum defenſet, Caſtellæ Rex lucrum captet, & cognatum (ut apparet) minus decenter oppugnet, Rex animum Regis Caſtellæ lenire, ac quæſtionis cauſam ex eo intelligere, & ut ſe juri & concordiæ det, liberiùs monere non ceſſabit. Si nihil profuerit, tum Rex à cognato Gelriæ Principe requiſitus, quod ſanguinis vinculo dignum fuerit reſpondebit, utque a Conſanguineo ſuo Duce Gelriæ ſibi, ſi res poſtularet, fieri expectaret.

XV. *Archiepiſcopo Upſalenſi, &c.*

JACOBUS Scotorum Rex reverendiſſimo in Chriſto Patri ac Domino D. Upſalenſi Archiepiſcopo, & regni Sueciæ primariis & conſiliariis, amicis noſtris, ſalutem. Avunculi noſtri, Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ Regis, &c. literas pluries habuimus, viri magnifici, jucundiores nunquam, quàm eas nuper quas de incepta & ſperata ſuæ ſublinitatis & veſtra concordia, ad nos dedit. Quæ ſi proceſſerit, quot ſecum commoditates afferet? Patriam, domus, fortunas, conjuges belli malis redimet ac penè reſtituet. Contra verò (quod procul ſit) ſi in arma itum fuerit, & gladio res agatur, eadem omnia ferro, fugâ & incendio perſeuta jacebunt; quæ incommoda Deus optimus noſtro ſeculo bonis avertat. Nec quiſquam credo tam temerarii aſſenſûs vivit, qui civile & inteſtinum bellum, præſertim ſubjectorum in ſuum Prin-
cipem,

cipem, non oderit. Partim quòd res maximas belli conflictus diruit, sed multo maximè quòd homines, Christi effigies, cognatos etiam, & charissimam quemque, luctu, mœrore & morte tollit & obruit. In re tanta quid sentiam, Pater reverendissime, & viri prudentes, simulare non est consilium; tametsi in avunculi causa, non judicem, sed interlocutorem ago; nec decreti auctoritas, sed consilii opportunitas nostris literis refertur. Igitur rem omnem paucis accipite. In manu vestra est litem hanc æquis legibus componere, aut motam importunè seditionem perditorum suasu, vi & armis sustinere. Nostra erit sententia, ut a quo orta sit injuria, is prior culpam fateatur, & ad sanitatem redeat. Injuria autem facilè comperietur: nam ex duobus alterum sit necesse est, ut aut vos privato factionis consilio Regem vestrum suo regno prohibueritis, aut Rex ipse tyrannidem exercens indignâ vos armaverit injuriâ, ut in eum conjuretis. Quanquam & hæc causa levis videri possit, ut fidelitatem jurati Regem suum armis subito invadant; cum Regem pleno Optimatum consilio antea admonitum oportuit, ut rectè ageret, & errata revocaret. Verùm fuerit quæcunque animorum indignatio, eam adhuc extinguere præstat, dum levior est offensa, & facilior ad gratiam via; quàm ubi bellico motu ad tanta mala proruperit, ut multo majora sint, quam fieri possint, aut pœnitentiâ & lacrymis reparari. Quis tunc miseriarum modus, aut quis grassanti bello temperabit? cum armatus uterque iræ suæ satisfaciens omnia perditum ire volet. Hæc, Proceres optimi, in tempore præ-

cavere,quàm ubi pèrfecta fuerint, vindicare satius est. Non tamen eò scribimus, ut à vestro jure vos dehortemur. Nulla Avunculi proximitas nos a recto abstrahet, ut vobis quicquam detractum, & illi iniquè additum cupiamus. Sed cognatis & amicis pacem suadere, charitatis postulat officium. Hinc consanguineum Regem liberiùs admonere, & vobis amicis consulere dignum judicavi,ut,positis armis, concordia non abhorreatis; quin potiùs uno assensu fœdus firmetis, ut neutri alteris noceant, & ab aliorum injuria (ut decet) mutuo defendant. Pace per hæc firmatâ, opes vestræ, quæ nunc satis pollent, multo clariores consurgent: nam concordia infimorum res modicæ crescunt, concordia regnorum jura firmantur, concordia Deo optimo maximo gratissima dignoscitur. Proinde Caduceatorem, Heraldum dilectum, Leonem armorum Regem & Consiliarium nostrum ad vestras magnificentias misimus,qui amico nomine petat,quæ Regis injuria vos armaverit; simul ut Heraldus Caduceatoris nostri operâ & labore ad inceptæ pacis leges utamini: est enim bonâ experiëntiâ harum rerum non imperitus. Si Regis imperium superbum, crudele aut intolerandum justè detrectatis,futurum confidimus, ut avunculus Rex, partim nostrâ, sed multo magis suâ causâ justior se & popularem suis exhibeat,& consulta quæque ad regni Primates referat. Nam nos benevolentia & amore regnandum putamus, ut alterutrâ charitate populus Regem, sic Rex populum tractet. Id avunculo persuadere, aut nos illi à suis armis excusare curabimus. At si vos nullâ causâ,
fed

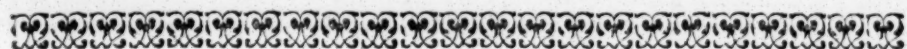
sed Regis odio arma induitis, neque a pertinacia & armis discedere vobis certum sit, primum omnium, Christianum nomen, amicorum sanguis & æquitatis ratio vos moveant. Me namque pia mater Suecorum familiæ non alienum genuit. Reputate igitur, quæso, cum animis vestris, donec adhuc pœnitentiæ relinquitur locus, donec invictus utrisque superest exercitus; utrum integras opes servare, an bello divellere melius fuerit. Illud pariter, quæso, mementote, ubi in acie statur, ubi gladius in manu dstringitur, & a nullius pectore revocatur, quàm deformis ille eventus, & serò pœnitendus, cum undique cruor, undique ferro iter steterit aperiendum. Idcirco. P. T. & vestras prudentias oro & obtestor, ut Consiliarium nostrum, publicæ salutis nuncium juratum, cum vestris literis quamprimum remittatis, & nos sententiæ ac causæ vestræ certiores reddatis. Quantum ad nos attinet, animi nostri admonitos vos velim, ut militaris exigit disciplina, ne insidiis aggredi dicamur. Avunculum nostrum injustè periclitari à suis, nostri sanguinis non fert proximitas, nec Regia causa patitur, ne novo exemplo perditissimus quisque contumaciter in Regem suum reclamet. Igitur avunculi regnum, aliorum sceleris prædam & præmium fieri, nepoti maximè, non est tolerandum. Quamobrem restat ut illatam vim repellamus, & in progenitorum majestate, justis sub armis extrema experiamur. Vos tamen, quod Deo charius est, & vobis sanius eligite. Nos pacem quàm omnia malumus. Valete, &c.

XVI. JOANNI *Episcopo Roskildensi, Cancellario Daciæ.*

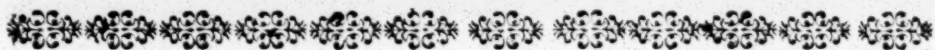
JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, reverendo in Christo patri ac D. Joanni Episcopo Roskildensi, Cancellario Daciæ, amico nostro, salutem. Miramur literas nullas accepisse abs te in tam arduis regnorum avunculi nostri negotiis, Pater in Christo venerande, præsertim & quòd Regio concilio præsides, & quòd apud nos benignam dudum institueras amicitiam. Sententiæ tuæ judicium in Regis avunculi nostri & Suecorum causa profectò expectavimus: sed tu, aut sacris seu publicæ rei intentus, nostri non memineras, aut nescio quid altius cogitans tacitus à scribendo cessaveras. Omnia tamen te piè & integrè agitare pontificalis providentia nobis promittit, & cognita tua probitas persuadet. Ad tuam tamen paternitatem literas dare duximus, ut quæ tecum est amicitia crescat, & prudentiæ tuæ documento utamur. Igitur dilectum nostrum Leonem armorum Regem, consiliarium nostrum, benigniùs audias, & sententiæ tuæ admoneas, & illi fidem in his quæ volumus tibi dicat, habeas. Vale. Apud Edinburgum.

XVII. Lu-

XVII. LUDOVICO XII. *Francorum Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei clementiâ Franciæ Regi, fratri, consanguineo & confœderato nostro, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Classem ad nostros fines tutandos parare jamdudum instituimus, Princeps illustrissime, quam in hunc diem magno studio molimur: alias hic naves tuo sub imperio fabricamus. Et cum amplior lignorum materies in tuo regno exsurgat, nostrates isthuc misimus, qui trabes & lignorum robora ex amica gente compararent, & fabros lignarios ad nos conducerent. Tametsi tuorum quorundam improbitas calumniam quærens omnia turbaverit, nobis empta impediverit, & velut contra legis interdictum comparata confiscare tentaverit; quoad majestas tua harum rerum admonita, impedimenta nostro favore sustulit, malevolos compefcuit, quin etiam horum comparandi facultatem fecerit, quæ nobis placita forent. Quamobrem celsitudini tuæ, Princeps superillustris, frater & consanguineæ confœderate, gratias agimus debitas. Gaudemus præterea tuum in nos benevolum animum minimè mutatum comperisse. Odiosa certe tuorum hominum ingenia mirati, te offendisse timueramus, sed multo maximè placet te fœderis & amicitiae memorem, solitam in nos benignitatem gerere. Nos contrà animo tuo satisfacturi

gratiam habemus amplissimam, & ubi occurrerit, referemus. Unum tibi persuadeas, me tuorum nemini erga te officio cessurum. Classẽ hanc, meque & nostram gentem quò velis appella; nec voto nec honori tuo paratiorem invenies quemquam. Reliquum est ut veteris amicitiaẽ & sanguinis vinculo potius credideris, quàm iis qui abalienare nos tibi student, & prisci fœderis obliti nova omnia exoptant. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater & consanguinee confœderate, in longos & felices annos vale. Ex Edinburgo, Idibus Augusti, anno salutis sexto supra millesimum & quingentesimum.

XVIII. HENRICO *Septimo Angliæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo ac invictissimo Principi, Henrico Dei benignitate Regi Angliæ, & patri nostro confœderato, Jacobus Scotorum Rex salutem, amorem & integram ac filialem dilectionem. Illustrissime, potentissime & invictissime Princeps, & pater observande, sollicita Gelriæ domus cura me impellit, ut de ea sæpius ad te scribam, quam inter illustres Germaniæ familias suum vindicare splendorem nimirum affectamus, quòd Maria illustrissima nobis avia Arnoldi sexti Gelriæ Ducis filia secundâ virilis stirpis sobole hoc regnum dotaverit; quòd hodiernus Gelriæ Dux secundo sanguinis gradu, nos tertio accedimus; quòd à majoribus nostris initum cum Gelriæ domo

domo fœdus comperio, non solùm ut neutri alteris nocerent, sed & si qua aliunde vis alterutris illata esset, se ab aliorum injuria defenderent. Verùm ad hæc nos movet, quòd Carolus ille Gelriæ Dux paternum agrum defenset : contrà hostis, dominandi libidine ductus, alienam hæreditatem captat, neque, jure an injuriâ pugnet, magni facit, dum sibi imperium paret; qui continuo bellorum tumultu, plurimâ clade Gelrium agrum incessanter devastat. Nam quid referam, quantos insultus miserandus Dux à Romanorum Rege, à Clivenfi Duce, demum à Castellæ, Leonis & Granatæ Principe superiores annos sustinuerit? Quanquam copiæ multo erant validiores, quàm ut à tantillo Duce obsisti posset : ut planè divinam opem Gelrio assuisse nil impiè crediderim; cum, captis suorum castris, concussâ patriâ, auxilio destitutâ, cruore profanatâ, prædâ abductâ, tamen in agello paterno per fortitudinem tenendo magnanimus perseveravit. Taceo alia belli incommoda, & quæ sita secum pacta, quæ hominum calumnia vi & fraude irritaverit. Non dicam ruptas in eum pacis & induciarum leges, & violatum jus gentium, quos neque fides, neque sacramentum in officio continuerat. Futurum quis non dixerit, ut si ea injuria insulta apud mortales fuerit, supernæ tamen justitiæ debitas quandoque exsolvat pœnas? Tu serenissimum Leonis & Granatæ Regem, fratrem fœdere & sanguine nobis junctum nuper hospitio habueras; ex eo quid de Gelrio Duce sentiret, forsan audieras. Ego Philippum Regem, innocentiam & pietate inter suos insigni, impulsus à patre accepi,
ut

ut Gelrium oppugnaret, qui & ipse antea precatus in paterno jussu substiterat. Ad me literas dedit, cum apud te ageret, super majorum fœdere renovando; atque utinam salvus in longam remeasset ætatem: plurimum spei in eo repositum erat. Ecce autem Romanorum Regem, millia multa & Germanos Principes in armis trahentem, Gelriam repetere aiunt, ut fugâ, sanguine & incendio omnia perdat; oblitus reges inter mortales ab initio constitutos, ut sapientiâ & æquitate injurias propellerent, non prædam & præmium in alios exercerent. Cum autem illustrissimo dudum Philippo Regi auxiliares milites ad suos usus paraveris, & iterum te ad socia arma à Romanorum Rege vocatum iri mihi persuaferim, non ab re visum fuerit tuam celsitudinem interpellare, ne contra Gelriæ Ducem arma indueres. Id quod tua tibi prudentia, nisi fallor, multifariam suadet, partim quia æquitas & causa melior, fortissimi duces, pro Gelrio propugnant, qui progenitorum agrum supra septingentos annos hæreditario jure per manus deductum tenere contendit; cujus causæ titulum justitiæ vel arbitrio justificandum frustra obtulit, & licet æquum postulabat, plus tamen apud hostem nobilitatis & potentiæ ambitio, quàm æquitas valuit. Insuper, proh pudor! miserum Ducem tot invadent Principes? Quo turpius & tuæ majestati magis inglorium est, te Regem longè potentissimum, inter tantorum castra in unius semisepulti Ducis exitium militare, cujus vires jam longo bello fractæ propemodum jacent; quanquam si nunc funditus periret (quod procul sit) parum laudis

laudis ex ea victoria, & invidiæ satis superque in te & tuos rejicietur; qui nullâ laceffitus injuriâ, Gelrio Principi, tibi non alieno, insultaveris, ut Gelrium nomen extingueres. Addo quòd eâ generis propinquitate Gelrius Dux ad nos attinet, ut ob meam erga te necessitudinem hostile nil abs te expectet; præsertim, quòd si ei mors insidietur, Gelriæ Ducatus, secundum illustrissimam Siciliæ Reginam, & ex ea natos, ad nos & liberos nostros, nepotes tuos, deferretur. Præterea institutam inter nos novissimè amicitiam, & Apostolicâ censurâ firmatam, memineris: quo fœdere dijudica an cognatis nostris te arma inferre liceat. Quod amicitiae vinculum ruptum iri, & in antiquam gladii licentiam ruere, utraque gens otii impatiens exoptet. Non igitur ita cuiquam obsequaris, nec tam Gelrium oderis, vel in eum sævitum velis, quin de fœdere nostro cautum feceris. Meminisse item oportet, pro originaria nobis domo, pro majorum gloria, pro inviolato Gelriæ & Scotorum fœdere, pro cognati Ducis atavæ hæreditate, mihi in aciem eundum esse, & unâ secum standum aut cadendum, etiamsi præsens afforet vitæ periculum. Ob ea tu videris quorsum evadet. Si cum Romanorum Rege Anglus miles invaserit, cum Gelrio Duce Scotus vim propulsaverit, fore timuero, ut dum foris aliena res geritur, domi incendium alatur. Nosti, Princeps & pater optime, agresti & imperito populo nil insipientius, nil stultius incompositâ & rudi multitudine, cujus proprium est omnia in pejorem partem vertere, quæ pacem exosa ferum quam omnia malit. Et si fratrem aut cognatum

natum illic externo bello amiserit, oblatâ occasione, accensum vulgus non priùs iræ moderabitur, quàm cæde cædem, & sanguine sanguinem satiaverit, ut majorem quam acceperit rependat injuriam. Sed imminetia mala præcavere, quam vulneratis rebus medelam quærere conducibilius erit: quamvis humana sint omnia adeo casibus obnoxia, ut faciliùs timeri, quàm declinari possint. Reputa igitur, an populos in officio continere, an veteris inimicitiae flammæ excitare fatius sit. Et ne te morer, quid animi nobis sit paucis dicam. Si tu sanguinis, affinitatis & fœderis nostri immemor, cognatum Gelriæ Ducem prostratum miseris, aut arma in eum desumpseris, ut contra jus fasque patriâ sede depellatur; nos qui multo pluris justitiam in armis valere, quàm injuriam confidimus, te patrem illustrissimum hostis loco habere dolentes cogimur; & tuis obstare, ac pro justitia & necessitate ad vim repellendam occurrere obstringimur. Cæterum publica salus admonet, ut nihil in instituta amicitia fiat offensum; & si aliter evenerit, charissima nobis conjux, suavissima tibi filia, in quantos luctus incidet, paterna charitas judicet. Illustrissime, potentissime & invictissime Princeps & pater confœderate, in longos rerum successus vale. Ex palatio nostro apud Edinburgum, sexto Idus Januarii, anno salutis supra millesimum & quingentesimum sexto.

XIX. CAROLO *Regi Castellæ, postea Romanorum Imp.*

IL L U S T R I S S I M O, & potentissimo Principi Carolo Dei clementiâ Castellæ, Leonis & Granatæ Regi, Archiduci Austriæ, Duci Burgundiæ, &c. fratri, consanguineo & confœderato nostro, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & consanguineæ confœderate, serenissimi patris tui obitum aliquot supra menses ad nos renunciatum planè graviter tuli, atque immaturâ Regis morte non mediocrem subsensi molestiam; qui amplissimis meritis quanti me fecerit, in magnis meis rebus pridem declaravit. Cujus beneficia grata nobis sæpius fuerant, sed gratiora nunquam quàm nuper, cum apud potentissimum Angliæ Regem charissimum nobis socerum agens, literas ad nos humanissime scriptas daret, quibus vetus majorum fœdus & firmatam suorum cum nostris amicitiam renovare postulabat: nihil sibi antiquis progenitorum institutis charius fore testatus: quin etiam nos dextræ dextram jungere amantiùs invitabat. Et profectò primarium illum Principem, erga me talem, convenisse, & secum de singulis egisse decreveram, si per opportunitatem licuisset, & eum diutius Britannia tenuisset. Sed quoniam ejus facultatem indignus eripuit casus, quæ vivo non licebant, mortuo ei officia præstitimus. Animum præ-

præterea induximus defuncti erga nos beneficentiam in te filium reponere. Legatos igitur & consiliarios nostros, Robertum Forman Glasguensis Ecclesiæ Decanum, & insignis ecclesiæ Moraviensis Cancellarium, & Leonem armorum Regem, militem auratum, Majestatem tuam adire jussimus, & animi nostri in tuam familiam te certiolem facere; qui & majorum fœdera nos observasse doceant, & quam velis amicitia legem ad nos referant. Nani tuo honori gratulaturus ex amico amicissimum me exhibere optaverim, & te oro, ut me fratre, consanguineo & confœderato utaris: nec animus nec corpus tibi deerit, ubi profuisse putavero. Illustrissime & potentissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate, vale. Ex Regia nostra apud Edinburgum, &c.

XX. *Cancellario & Senatui Burgundiæ.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Cancellario & Patribus Senatûs Burgundiæ salutem. Literas ad illustrissimum Principem vestrum, Castellæ, Leonis & Granatæ Regem, &c. fratrem, consanguineum & confœderatum nostrum consultò dedimus, viri clarissimi, ut Regio nomini quantumvis teneri suum habuisse honorem videamur. Neque nos fugit, quas ei literas scribimus ad vos referri, & vobis in manu fore. Vos, quæso, boni consulatis, & nos erga familiam istam fœdus & amicitiam colere exploratum maneat. Quod

Quod reliquum est Legatis nostris commisimus, ut ab armorum studio ad tranquillitatem & quietem cum Gelrio Duce utrinque suadeant: quin etiam illum cognati jure liberius moneant, & vestras magnificentias sub id temporis, amico nomine ad confirmandam pacem hortentur, ut prudentiæ vestræ inimicos vehementer pœniteat, eademque & amicos plurimum delectet. Unum ab æquitate vestra petimus, ut Legatis nostris isthîc impunè versari, & Gelrios fines fide publicâ adire liceat: quod pro jure gentium faciliùs impetratum iri à prudentiâ vestrâ confidimus. Valete Patres optimi, &c.

XXI. MAXIMILIANO *Regi Romanorum.*

SERENISSIMO Principi, Maximiliano, divinâ favente clementiâ, Romanorum Rege, &c. gloriosissimo, semper augusto, Jacobus Scotorum Rex salutem. Serenissime Princeps & Rex invictissime, conciliata nobis cum illustrissimo tibi pridem filio Castellæ, Leonis & Granatæ Regi, &c. amicitia nostras ad tuam sublimitatem literas emisit, ut nihil illo serenissimo Principe nobis charius fuisse intelligeres; qui agnationis & fœderis vinculo abundè satisfaciens, me suis astrinxerat meritis, ut erga ejus familiam institutum fœdus accuratiùs colam. Cæterum cum dignus ille qui tanto te patre esset genitus, immaturâ morte damno publico ereptus sit, ad te sublati consanguinei
&

& confœderati patrem familiariùs scribo, ut me dudum filii, nunc nepotis tui Caroli superillustris cognatum & confœderatum scires, cujus honori & incremento pro concessâ nobis facultate paratorem invenies neminem. Hâc tuorum benevolentia & antiquâ Austriæ domûs affinitate adducti, Legatos nostros & consiliarios Robertum Forman Glasguensis metropolis Decanum, & insignis Ecclesiæ Moraviensis Cancellarium, & Leonem armorum Regem Equitem auratum, tuam sublimitatem adire jussimus, ut pro pietate & clementia, quæ tibi plurima est, Carolo Gelriæ Duci, qui intimo sanguinis gradu nos contingit, nostrâ causâ te gratiosorem exhibeas. Qui utcumque de te meritus fuerit, & quantumvis erraverit, tamen in manifesto etiam crimine te exorabilem esse deceret, ut plurimum spei in tua indulgentia repositum externi audiant, & tibi subjecti sentiant. Meminisse etiam oportet, Regum esse, acceptâ injuriâ, ignoscere magis quàm persequi, & piâ lenitate subditos ad officium revocare, quàm duriori vindictâ ad majus scelus impellere. Hoc clementiæ exemplo Gelrius Dux antiquam tuæ majestatis gratiam recognoscens, quatenus per imprudentiam peccaverit, spero, fatebitur & debitum tuæ celsitudinis auctoritati præstabit obsequium. Nam ad me recipio futurum, ut in quas velis leges Gelrius descendat, si modò ei avita hæreditas tuâ voluntate salva manserit : quæ etsi nulla ei deberetur, pro regia tamen æquitate & sapientia potius optimorum judicio quàm armis petenda foret, ne quia plus potes, injurius esse videaris. Piè igitur & utiliter

tiliter feceris, si destinatam in Gelrium vindictam sociorum & confœderatorum Principum causâ temperaveris, & suborti belli quæstionem juris rigore aut Principum arbitrio terminandam permiseris; ac Gelrium Ducem & ex ea domo natos Principes tuæ Serenitati devinctos citiùs servaveris, quàm graviori ultione abs te abalienaveris. Nam Gelriæ Ducis & amicorum ejus firmo in te amore, opes tuæ, nunc satis amplæ, nihilo inferiores confluent. Unde oratores nostros ad te submisimus, qui Gelriæ Ducem cognationis jure liberiùs moneant, ut ultrò se tuæ Celsitudini, ad omnem pacis conditionem, & constantem offerat. Iis nostris oratoribus pro tua sententia ad componendum negotium Sublimitas tua utatur, & iis ad Gelriæ fines impunè transire, quæso, liceat, ut pacandis armis utrinque suadeant, & nostras vices agant. Sin minus profunt, ad serenissimum nobis avunculum Daciæ, Sueciæ, &c. Regem super suo & Lubecorum tumultu properent. Serenissime, &c.

XXII. CAROLO *Duci Gelriæ.*

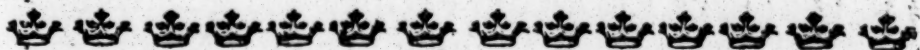
JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, illustrissimo Principi Carolo Gelriæ & Juliæ Duci, ac Comiti Zutphaniæ, consanguineo & confœderato suo salutem. Quo te pluris amo, tanto quæ agis altiùs cogito, Princeps & consanguinee charissime; neque aliter sanguinis nostri necessitudini satisfacere videor, nisi quæ in rem tuam fuerint,

D

vigi-

vigilantiùs curavero. Tu nos maximi æstimans, plenam tuarum rerum potestatem nobis commiseras : quâ de nobis fiduciâ effecisti, ut de rebus tuis curam geramus non infimam, vel quam de nobis habes opinionem fallamus. Eo tuit ut fortunam tecum communem justis sub armis sæpius sustinuisse optaverim : quod cum loci distantia prohibuisset, & regnum nostrum longiùs abesset, ut laboranti tibi auxilium ferri non posset, Christianissimum Franciæ Regem nobis à stirpe & fœdere amicum, vim tibi prohibere oravimus. Submissas illinc ad te militum copias ferunt, quibus paternum agrum fortiùs tenueris, & latiùs arma promoveris : cepisse patrias urbes, quæ abs te defece- rant, non gravatè audiebam. Quas ad te literas potentissimus nobis focer, Angliæ Rex serenissimus, & tu contrà dederis, planè vidimus; quem in te paravit exercitum novimus, & nonnihil verborum desuper fecimus. Nec una ambobus stetit sententia. Utcunque fuit, in hodiernum diem vim tibi nullam à focero nostro illatam audivimus, licet minimè meritis videaris. Et ne ulla tibi dehinc per eum arma inferantur, dilectos nobis imprimis Legatos & consiliarios nostros, Robertum Forman Glasguensis metropolis Decanum, & insignis Ecclesiæ Moraviensis Cancellarium, & Leonem armorum Regem Equitem auratum emisimus, qui foceri animum erga te lenirent, Burgundiæ senatum in pacem nostro nomine orarent; quin etiam te adirent, & cum sublato Principis Philippi dudum invictissimi legato ineundum tibi fœdus hortarentur, & ad communem omnem amicitiaë legem

gem nunc tanto liberiùs te admonerent, quanto viridem illustrissimi Caroli moderni Regis ætatem omnes nos sanguine junctos venerari & defensare decet. Mandata insuper nostris ad te dedimus: tu illis fidem habeas, & tuarum rerum nos certiores feceris. Vale illustrissime, &c.

XXIII. *Consulibus ac Senatui Lubecensi.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Consulibus ac Senatui oppidi Lubecæ amicis nostris salutem. Illustrissimus Daciæ, Sueciæ & Norvegiæ Rex, &c. j̄m pridem nos edocuit, viri clarissimi, quemadmodum vos nullâ provocati offensione Suecos sibi rebelles ad injuriam foveatis; vires, opes, iisdem administretis, ut ad rebellionem obduceant. Præterea classem navali bello vos instruxisse asserit, ut Regius ager aut invadatur, aut ad defectionem trahatur. Ad hæc constitutum vobis ait arma inferre, & Suecorum partes manifestiùs agere; & propterea injustè vos facere denuntiavit, qui nullâ laceßiti injuriâ sese bello magis laborioso quam utili invadere statuatis. Quamobrem Rex avunculus noster sanguinis & fœderis necessitudine nos interpellavit, ut ad vim repellendam socia arma indueremus. Verùm cum amicitia vestra nobis bona permanserit, viri magnifici; & nuncius noster supra paucos annos non in dissimili negotio placidum à vobis tulerit responsum (unde magnificentius vestris gratias agimus, & beneficii

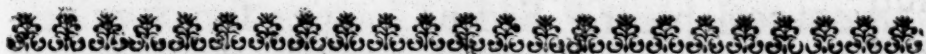
præstamus memoriam :) cumque familiaris mercatorum transitus hinc & isthinc multos annos steterit, nobis visum est relatam ad nos avunculi querelam pro nostra apud vos amicitia moderari tentare, & utcunque (si per vos liceat) ad sanitatem revocare. Ad hanc rem placuit oratores & consiliarios nostros, Robertum Forman Glasguensis metropolis Decanum, & insignis Ecclesiæ Moravien-
sis Cancellarium, & Leonem nobis primum armorum Regem & Equitem auratum ad vos patres dignissimos, inde ad Regem, officii gratiâ ablegare, ut alterum alteri conciliare studeant, ac subortam dissidii quæstionem ex vobis perquirant ; & utrius causa justior fuerit, diligentius advertant, atque ad nos qui totius rei ignari sumus ex fide referant ; ut si ferro, quod procul sit, decertandum fuerit, inde victoriam expectemus, unde æquitas & causa melior, fortissimi duces, propugnarunt. Nam in re tanta dissimulare, patres optimi, non est consilium : quanquam bellum istud ambitiosè magis quàm crudeliter susceptum crediderim ; quod eo fortius pertimescendum esse censeo, quanto plus periculi habiturum videtur quàm præmii. Igitur cognato Regi, & vobis amicis, pacem suadere pro charitatis debito contendimus. Et profectò nostra manet sententia, ut mota importunè seditio æquis legibus componeretur, & amicorum indignatio jamjam extinguatur, dum levior est offensa, & facilior ad gratiam via, quàm ubi grassanti prælio, uterque iræ satisfaciens omnia perditum ire sustinuerit. Nam quid stultius, quàm tunc amantiam & temeritatem detestari, ubi in apertum vitæ
dis-

discrimen per imprudentiam itum fuerit? Quin potius imminenti incendio providendum est, dum adhuc salva supersunt omnia, & pœnitentiæ datur locus. Proinde videritis, patres peritissimi, utrum gentis vestræ quietem & otia populi subvertere, ac bello divellere, an integras opes servare satius sit. Illud item memineritis, cuique facile esse ad arma currere, & se bello implicare; sed inchoatum dimittere, & pacis leges dicere, in victoris arbitrio duntaxat positum esse. Hoc etiam cum animis vestris reputate, ubi conjuges, liberi, ense, fuga & incendio labefactata jacent, atque in acie statur, & gladius in manu dstringitur, & à nullius pectore revocatur, quàm deformis ille eventus & serò pœnitendus, dum undique cruor, undique ferro iter venerit aperiendum. Nec minis ad vos terrendos scripsisse videamur; virtute enim & invicto animo, non verbis, bellandum novimus: sed amicos amico nomine monitos vos velim, ut ad tranquillitatem & pacandum negotium vos faciliores redderetis: quoniam belli incommoda in tempore præcavere, quàm vulneratis rebus medelam quærere, aut vindicare, longè conducibilius erit. Addo quòd consilii facultas semel neglecta sæpius frustra quæritur. Verum cum præclara vestra ingenia, non præsentia solùm, sed futura prospicere, & communi saluti præter cæteros invigilare compertum habeam, hoc argumento vehementer lætor, & minùs dubito, quin longa nostrorum peregrinatio ad pacem confirmandam comprobetur; præsertim cum non eò tendimus, ut vos à vestro jure dehorte-
mur. Nulla avunculi proximitas nos à recto ab-

strahet : tantummodo literis nostris opportunitas refertur, ne res gladio agatur, ne homines, Christi Dei effigies, cruentâ morte pertinaciùs pereant : illinc avunculum, isthinc vos amicos in arma furere videam, & cæde cædem ac sanguine sanguinem sitire molestiùs sentiam. Hæc ne fiant, pauca pro re loquar, viri consultissimi. Unum turbatis rebus præsens est remedium, si à quo orta fuerit injuria, is prior culpam fateatur, & peccatum corrigat : id quod avunculo nostro persuaderi posse credimus ; ut si ejus violentia vos armaverit, æquiores se reddat, & errata emendet, aut nos à suis armis missos faciat. Itidem contra facturos vos prudentiâ vestrâ admoneor, ut simultates, inimicitias & odium in Regem ultrò ponatis. Quamquam ab æquitate vestra imprimis peterem, ut Suecorum causam pro magnitudine æstimetis, conspirationis eorum improbitatem consideretis. Item novissimum Regis cum Sueca gente arbitrium nemo est vestrûm, credo, qui non quandoque audierit ; utque nec fœdus nec jusjurandum eos in officio erga suum principem continuerit. Quorum audacissimos conatus quamvis clementissimus Rex aut mitiùs infregerit, aut manifesti criminis culpam iis sæpius indulserit ; obstinata tamen rebellionem periclitari malunt, quàm Regis misericordiâ servari : adeo omnis charitatis in patriam & Principem obliti, cæcâ dominandi conjuratione feruntur, & res perditas funditus perdere perseverant ; ut non jurata utrinque pacta, non Imperialia decreta, non denique Pontificum interdicta (sic accepimus) continerent, quo minus furorem suum in patriam

patriam aut Regem expromant. Unde futurum timuerim, ut si apud mortales ea conjuratorum injuria inulta sit, Divinæ tamen justitiæ debitas quandoque exsolvat pœnas. Hoc genus hominum à vestro prudentissimo Senatu longè alienum esse oportuerat, ne florentem rempublicam cum perditis misceretur; à quibus quid nisi in præsens dolum, & postea fraudem expectetis? Et profectò Suecos calliditatem secutos credidero, ut vos criminis sui per societatem reos, à recto & bono abstrahant, & rem suam periculo vestro procurent. Atque verisimile est, hujusmodi homines non antea perversitatem quàm vitam deposituros, qui humanitatis immemores, ab errore toties revocati sæviunt in majores, & à novandarum rerum studio nunquam cessant. Quo magis miror vos, viros alioquin prudentes, odiosam rebellium causam suscepisse. Pudenda fuerat turpis Suecorum furia, & læsæ majestatis condemnata: metuenda vobis erat bonorum omnium, maxime Regum ira, quos minime pati decet rebellium licentiam quasi ad integros procedere, ne cæteri novo exemplo in suum Regem reclamant. Sed ne longior sim, hæc verborum summa. Quod si vos non lacessiti, sed rebellium causâ arma sumitis; neque à Suecorum factione discedere certum sit (quamvis cavendum dixerim, ne dum humanis rebus nimium indulgeatis, iratum Deum experiamini) nos, qui causâ sumus meliores, ac multo plus justitiam in armis valere, quàm injuriam confidimus, & felicitatem à virtute, non ab audacia stare speramus, Christum Deum maximum testamur, invitos nos ad arma

cogi. Hanc igitur animi nostri sententiam, ut militaris exigit disciplina, nolentes declaramus, (ne insidiari, non bellare dicamur,) in aciem nobis eundum esse, in qua non avunculi tantum, sed omnium Regum causa contra rebelles defensatur, & ob id violentiae illatae pro avunculi salute, non solum resistere, sed & obviam ire, quisquis fuerit eventus vulgi, nepoti decretum est. Nec nostrae tantum vires, sed amicorum, sociorum & confœderatorum Regum copiae in communes Principum hostes ex rebellium succursu & refugio parantur. Et cum vim justis sub armis propulsemus, Deus optimus, precor, adsit, & documento insigni præstet cæteris mortalibus cautiùs agendum, ne perditorum suasu sese periculo committant, aut aliorum capitibus temere insultent. Quare rempublicam capeffite, & quoquomodo se res habet, firmandis concordiae bonis, discordiae malis expellendis intendite. Legatis nostris pacis tractandae non imperitis utimini, & nostro nomine fidem habetore, ac nos certiores reddite. Valete, patres magnifici, &c.

XXIV. JOANNI *Regi Daniae.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & invictissimo Principi Joanni Daciae, Sueciae, Norvegiae, Slavorum Gothorumque Regi, Duci Slesvicensi, Holsatiae, Stormariae & Ditmariae, Comiti in Oldenburgh & Delmenhorst, fratri & avunculo confœderato,

fœderato, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime, potentissime & invictissime Princeps, frater & avuncule confœderate, datas ad nos literas tuas Sieland armorum nuncius nobis pridem reddidit, mandata enarravit, Lubecensium motus plenius edocuit, & animi tui nos certiores fecit: quem ad Christianissimum & potentissimum nobis fratrem Gallorum Regem super negotiis tuis ablegavimus. Literas ei ad Regem & Pares Galliæ dedimus. Persuasit Montroye, primus armorum Rex, ut Sieland primò illuc mitteremus, fore pollicitus, ut tuam Majestatem erga suum Principem meritò magni faceret. Sed tuo Sieland huc redeundum jussimus, ut ex eo, quatenus rem promovisset, intelligeremus, & quod usui fuerit vigilantius curaremus. Reversus homo ad te maturius properabit. Interea tuarum rerum cura nos impellit, ut oratores & consiliarios nostros, Robertum Forman Glasguensis metropolis Decanum, & insignis Ecclesiæ Moraviensis Cancellarium, nec non Leonem armorum Regem Equitem auratum ad Lubecenses primùm, inde ad tuam Celsitudinem mitteremus, ut subortæ quæstionis causam nostro nomine disquirant, & pacem suadeant. Nam Suecorum pertinaciam, & æquissima in eos arma te movisse, ex Leone legato nostro accepimus, sed Lubecorum motus planè nescimus. Quid responsi tulerint, tu ex iis scies. Cæterum te paucis admonendum censuimus. Primùm omnium, ut non dira cupiditas, sed causa melior, quæ victoriæ comes est, te ad arma trahat; ut non divitiarum ac prædæ, sed injuriæ causâ bellum suscepisse videaris,

aris: præterea illatam tibi offensam, potius consilio quàm armis emendatum ire velis, & si abs te orta fuerit injuria, ultrò reponas. Ad hæc quomodo de te meriti, & eorum delicta quantumvis maxima fuerint, non ita tamen humanitate te exuas, & clementiæ dicaris immemor, quin potius in manifesto crimine te exorabilem inveniant, & Regiam pietatem & indulgentiam externi laudent, & tui subditi cognoscant. Æstimandum identidem, si res ad arma spectet, cum duro hoste tibi agendum esse, cui robur, disciplina militaris & rerum affluentia abundè supersit. Propterea tam fortiter quàm callidè obviandum. Postremò memineris sapientes pacis causâ bellum gerere, & otii, laborem sustinere. Quamobrem quietem & tranquillitatem servare & motam seditionem subito extinguere, quàm vulneratis rebus medelam quærere longè præstat. Facito igitur, pugnandi causam habeas necessitatem, non quæsitam. Quod reliquum est Legatis nostris credidimus: iisdem fidem habeas. Illustrissime, &c.

XXV. *Eidem.*

IL L U S T R I S S I M O ac potentissimo Principi Johanni Danorum, Suecorum, Noricorum, Slavorum & Gothorum Regi invictissimo, fratri, avunculo & confœderato nostro charissimo, Jacobus Scotorum Rex salutem. Illustrissime, potentissime & invictissime Princeps, frater, avuncule &

& confœderate amantissime, literas vestras ex arce vestra Noriburgh, sextodecimo Calendas Januarii nobis reddidit Gestach tabellarius Calendis Martii, quibus dubius nobis videris, tuus Sieland an vivat an perierit. Sed eum vivum & diligentem habes; quem nos hic tenuimus. Concordiam per literas memineras, quâ ab armis cessatum significas, & cum Lubeca gente te in pacis conditionem venisse. Gaudeo plurimum, quod non minùs prudenter quàm opportunè, sub id temporis subortam quæstionem cum amica quondam gente tractaveris, & rebelles Suecos auxilio destitutos ex pacato Lubeco desperare feceris. Hunc tuum cursores secretiùs vocavimus; sed tuo Sieland interprete opus erat, qui nobis fortunam tuam & successus opportunè edocuit. Id quod nisi antea audissem, jampridem nostra classis instructa ad te cursum isthuc tenuisset, & auxiliarium militem littori tuo effudisset. Sed tuam Sublimitatem laudavero, qui litem hanc commodiùs pacaveris, cujus gratiâ nostrum Rothefay Heraldum, caduceatorem, ad communem nobis fratrem & confœderatum Gallorum Regem submisimus, qui te illi commendet, & Sublimitatem suam tuæ pacis certiore faciat, ne supervacuo labore ad Lubecos, tibi dudum hostes, nunc amicos, super discordia transacta mittere velit; verùm compositæ tuæ causæ gratuletur, & fortunam tuam intelligat secundiorem: quam Deus optimus maximus tibi in annos felices deducat. Illustrissime, &c. Ex Regia nostra prope Edinburgum, octavo Idus Martii, &c.

XXVI. *Eidem.*

IL L U S T R I S S I M O, excellentissimo & potentissimo Principi, Johanni Dei gratiâ Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, &c. Regi, fratri, avunculo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem & felices successus. Serenissime Princeps, & avuncule fidissime, Sieland nuntium tuum cum præcipuo ab armis Francorum Regi Montroye, viro rerum perito, ad nos à te redeuntem audivimus, commissâ ei negotia intelleximus, & ad superillustrem & Christianissimum Franciæ Regem, communem nobis fratrem, consanguineum, & confœderatum misimus, atque ei literas ad Pares Galliarum & regni procures dedimus, quibus tua negotia & nuntium commendavimus. Ac dum in Franciam transit, illustrissimum Anglorum Regem, patrem nobis potentissimum, fœderis & amicitiae tecum firmatae nostro jussu ex itinere sollicitat, ut tuæ Majestati contra rebelles & hostes usui foret. Id quod interea Legati nostri Glasguensis Decanus, & Leo armorum Rex, ad te emissi, secum clariùs egerunt. Placuit Francorum Regi confœderato nuntiata per me consobrini nostri tui filii affinitas, & processissent postulata, si in tempore petita Regis cognata fuisset, aut tunc innupta mansisset. Adversus Lubecos tibi hostes quantum laboris ad pacem firmandam, & quid præsidii ad arma ex amico Rege expectasses, par-
tim

tim Regis Gallorum literæ indicant, partim ex tuo Sieland cognosces. Cui item Rex Galliæ literas & mandata ad me dedit, sed ex Galliis reversum huc Sieland, ut iussimus, ob parturientem Reginam diutius morati sumus : & quòd cum Lubeca gente inducias pepigisse fama te divulgaverat, (id quòd nunc datæ ad nos tuæ literæ indicant, prout illustrissimum nobis fratrem Ludovicum Christianissimum Gallorum Regem citiùs certiozem faciemus,) & quòd notum imprimis tibi volui quicquid Regina nobis peperisset ; unde natum huic regno suum hæredem nuntiamus. Quæ res tantæ voluptati merito esset, quantæ unquam fieri potest, quòd jam certa proles ex tuo sanguine hic regnatura videatur. Id tuus Sieland, fide & taciturnitate bonus, nostro nomine dicet ; simul animum nostrum ad commissâ articulorum negotia docebit. Tu illi quæso, ut nostris verbis, credas ; & eum nos tenuisse scias. Illustrissime, potentissime & excellentissime, &c.

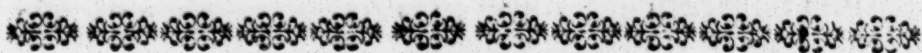

XXVII. LUDOVICO XII. *Galliarum Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei clementiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato, Jacobus eadem gratiâ Scotorum Rex amorem & rerum omnium felix incrementum. Christianissime, potentissime

tissime & illustrissime Princeps, vetus amicitiae lex, & Principum confœderatorum tenuit consuetudo, ut quæ prospera & felicia alteris eveniunt, alii alios certiores faciant; ut amici rebus amicorum gratulantes communem sentiant lætitiā. Cum igitur progenitoribus nostris antiquum fœdus apud istam Francorum Regum familiam supra multos annos exsurgat, & inter nos necessarium sanguinis vinculum intercedat: ob hæc nihil indignum, nec à majorum institutis alienum facere mihi visus sum, si quæ nobis contigerint iis diebus, non minus placita, quàm utilia, ad tuam Majestatem per hunc Rothesay Heraldum nostrum detulero. Atque utinam natus tibi filius nobis nuntiaretur, tum eam voluptatem habiturus essem, quàm amicum agere deceret. Alterum est, ut avunculi nostri, illustrissimi Daciae, Sueciae & Norvegiae Regis nomine gratias tibi agam, cujus delata ad te dudum negotia benignius audieras, & illius favore ad Lubecos suos hostes transmittere paraveras, ut Regem avunculum, tibi confœderatum, & pace & bello juvares, & illius causam, si opus foret, armis defenderes: unde avunculus noster tuæ Sublimitati gratias referre studet, & nos benevolentiae tuæ meritum cupimus præstare officium. Verùm idem Daciae Rex nos pridem docuit, litem cum Lubeco hoste ex pacto se composuisse, & in pacis conditionem venisse, id quod in præsentiarum per nostrum avunculum rogati scribimus, ut quem laborem amici Regis causâ suscipere decreveras, nunc ex pacatis rebus omittatur & cesset. Tu, quæso, avunculum Regem & me tui amantissimos judica, quos
ad

ad tuas partes æstimare debes paratissimos. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, &c.

XXVIII. Odoni Odompneil.

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum illustri Domino Odoni Odompneil, consanguineo nostro, salutem & integram dilectionem. Literas tuas ex oppido Drumnangaill tertio decimo Martii anni superioris signatas, vigesimo Aprilis Æneas Macdoual apud Striveling nobis reddidit, consanguinee illustris: quibus amantissimo animo te nil æquè ac nostram præsentiam affectare scribis, & huc pridem venire significas, nisi genitor tibi suavissimus ex vita abiisset: quo incommodo detentus, & gravi bello petitus, nos invisere tibi non fuit concessum. Amice & consanguinee Odo, innatum tibi erga nos amorem libenter accepimus; quamvis singularem sui erga nos fidem pater tibi charissimus nobis præsens addixit, addictam servavit. Cujus exemplo si ad nos te recepisses, eâdem quâ patrem tuum humanitate te habuissemus. Sed domi inimicos domuisse, & patriam pacasse, non tibi utilius quàm nobis jucundius memoras. Ad nos cum velis gratus & acceptus veneris. Ad dis præterea te primâ æstate movere in hostem arma decrevisse, & ob id Joannem filium Alexandri Mackeanæ quatuor armatorum militum millia auxilio in Philippi & Jacobi festo ad te transmitti postulas.

postulas. Multa ad hanc rem fuerant necessaria, sed ante omnia opportunum tempus, quo nos multo prius admonuisse oportuit, ut per commoditatem subsidia pararentur; nunc in ipso temporis articulo nos admonet, ut ad institutum diem nil parare liceat: quanquam partes tuas defendere, ac motus componere, defuncti parentis memoria nos requirit, si modò pro justitia pugnas; tametsi quos habeas hostes, & quid causæ intercesserit, nos velim certiores facias. Petis præterea subditis nostris de Claudompneil edicto per nos interdici, ne te aut tibi fautores lædant, aut tuum hostem juverint. Credimus nostrates, inconsultâ Majestate nostrâ nihil tentaturos; te verò nostrum subditum nequaquam offensuros: si contrà itum fuerit, dignâ coercione vindicabitur. Postremò quòd amicè & prudenter nos admones, ne è regno usquam loci festinemus, gratiâs agimus magnas, & pro tua benevolentia plurimum debemus. Sed nostra nuntiata aliunde profectio te nihil moveat: nam in tanto negotio omnia maturè fient, nec regnum nisi in tuto patiemur. Sed cum publicæ salutis cautum & satis prospectum fecerimus, tam sanctum & pium iter, nec aliorum clamor, nec vulgaris tardabit dissuasus. Vale illustris consanguinee, &c.

XXIX. *Cancellario Daniæ.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, reverendissimo in Christo patri ac Domino, Cancellario Daciæ meritissimo, salutem. Literas tuas quinto Martii ex arce Draxholme emissas decimo Julii accepimus, pater reverendissime; quibus munificentiam nostram profectò præter causam memoras. Acta alia Calmarinæ in contumaces & rebelles, tuis literis pridem intelleximus. Sed duræ gentis Suecorum Legatos iterum ad avunculum nostrum Danorum Regem illustrissimum venisse scribis, ut ruptam antea pacem secundò componerent. Quæ eis fuerit sententia, quidve peterent, harum tabellario referendum commiseras. Agimus pro his nuntiis gratias tibi patri optimo, qui amicorum non oblivisceris, sed eorum certiores facere curas quæ ad communem spectant propinquorum salutem. Meministi postremò sponsaliorum, quæ aliàs ad nos Regia detulit voluntas. Quousque elaboraverim tabellario huic verbo referendum censui. Tu Regi facito inservias, honori & saluti consulas: id ex te unum petimus. Vale pater & Præsul dignissime. Edinburgi sexto decimo Julii, anno sexto supra millesimum & quingentesimum.

XXX. Senatui Populoque Lubecensi.

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum Senatui & populo oppidi Lubeci, amicis nostris, salutem. Legatos nostros isthuc dudum misimus, viri clarissimi, ut pro nostra apud vos amicitia, subortam vobis quæstionem cum avunculo nostro Danorum Rege, &c. serenissimo, moderandam tentaremus, & vos ad antiquam secum gratiam conciliaremus, potiùs quàm obstinatâ amborum seditione ad gravius incommodum decurratur, & Christianorum sanguis isthuc atque illuc hauriatur, in communes Christi hostes multo satiùs reservandus. Et profectò induciarum leges intercessisse volentes audivimus, & eo nomine ad tranquillitatem & otium omnia tendere confidimus. Id quod Christianissimus & potentissimus Ludovicus, Gallorum Rex serenissimus, per Montroye, ex suis armorum regibus primum, virum alioquin multâ prudentiâ notissimum, vestras magnificentias in præsens orat, consulit & monet; ut, positis armis & pacatâ lite, florentem vobis rempublicam potiùs bonorum Principum favore celebrare, quàm gravi bello implicare malitis: præsertim in hac turpi & fœda Suecorum causa, quâ non Danorum Regis illustrissimi modò, sed omnium Regum & Principum auctoritas contra rebelles in suum Dominum reclamantes agitur. Quare prudentias vestras ad perpetuam Principum & amicorum concordiam iterum

rum & iterum invitamus; simul plurimùm oramus, ut hunc superillustris & Christianissimi Regis caduceatorem placidè audientes quamprimum absol-
vatis, ut ad nos properato itinere hinc ad suum Principem redeat. Valete, viri clarissimi, &c.

XXXI. JOANNI *Regi Daniae.*

IL L U S T R I S S I M O & potentissimo Principi Johanni Dei clementiâ Danorum, Suecorum, Noricorum & Gothorum Regi serenissimo, fratri, avunculo & confœderato nostro charissimo, salutem & rerum incrementa. Serenissime, potentissime & invictissime Princeps, frater & avuncule charissime, audivimus nuper quo pacto subortum cum Lubeca gente bellum non minùs prudenter quàm optimè composuisses. Pòst ex tuis ad nos literis intelleximus utrimque ab armis cessatum, & ad certas induciarum leges itum, ut hoc temporis intervallo omnis quæstio ad sanitatem retrahatur. Unde Rothesay Heraldum nostrum ad communem nobis fratrem & confœderatum, Gallorum Regem Christianissimum, tunc submisimus, qui suam Sublimitatem tuarum rerum certiore faceret. Sed is Gallorum Rex, frater nobis confœderatus, ut conceptum in te amorem clariùs ostenderet, Montroye, ex suis armorum regibus primum, isthuc venire voluit, ut ex eo cognosceres, quantum laboris ad pacem tibi firmandam, & quid auxilii ad arma à se expectares. Qui magnis itineri-

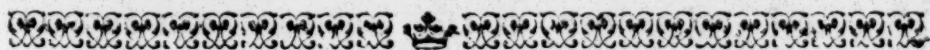
bus ad Lubecos primùm, inde ad tuos fines per Germaniam contendisset, nisi à Flandro, & Romanorum Regis milite, nescio quid timuisset: cujus gratiâ ad nos properantiùs divertit, hinc ad te transmissurus, ut Regis sui animum erga te præsens declaret, & Lubecum populum ad perpetuam tecum pacem hortetur, nisi bellum quàm otium, & Gallorum Regem & confœderatos Principes hostes sibi quàm amicos experiri malit. Nostras literas in eandem sententiam ad Lubecum habet. Spero futurum, ut Lubeca gens ad omnem pacis conditionem te ultrò sollicitet: sin minus, tantum Principem tuas partes agere & defensare non incommodè cognoscent. Unde virum hunc, multâ experienciâ clarum, ab incepto ad te itinere non duximus detinendum, quin suum Principem, Gallorum Regem potentissimum, ad tuam causam prudenter & accuratè incendat, & gratum Majestati tuæ impendat servitium, ut ex eodem plenius audies: cui nostro nomine credideris, ac quàm poteris citissime expeditum ad nos remittas. Nobis restant quæ in ejus adventum sunt dicenda. Illustrissime, potentissime, &c.

XXXII. FERDINANDO *Aragoniæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Ferdinando Dei benignitate Aragoniæ, Siciliae, Granatæ & Neapolis Regi, & Hispaniarum Moderatori, fratri & consanguineo nostro

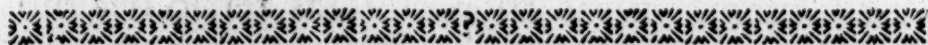
stro charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater & consanguinee charissime, equos aliquot ex tuo regno ad nostros usus affectamus: verum intelleximus edicto publico id prohiberi, ne equi finibus tuis per externos efferantur. Sed pro mutua majorum benevolentia expectamus, ut ad nostras preces facilius indulgeas equos aliquot, ad summum sex, isthic nostro nomine comparari, & terrâ vel mari ad nos deferri: in quo nobis & gratam & jucundam rem feceris; & Majestati tuæ vicissim placere, si quid hinc optes, studebimus. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, &c.

XXXIII. CHRISTINÆ *Daniæ Reginae.*

IL L U S T R I S S I M Æ, clementissimæ & serenissimæ Principi, Christinæ Dei benignitate Daniæ, Sueciæ, Norvegiæ, Slavorum, Gothorumque Regina, Slesvicen. Holsatiæ, Stormariæ atque Ditmarie Duci, in Oldenborgh & Delmenhorst Comiti inclytæ, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Quas ad nos literas tertio decimo Martii ex castello tuo Hafnienfi signaveras, decimo Julii Thomas Sieland nobis reddidit, Princeps illustrissima, quibus me tuarum rerum sollicitum, dum te Sueci oppugnarent, & intimi amici officium erga te liberandam præstitisse scribis; unde nobis & gratias agis, & perpetuò habitura sis. Sub-

dis incommoda illius perfidæ gentis, quæ semestri oppugnatione animo satis admirando fueris perpeffa, dum fortia tuorum militum corpora fame & morbo perirent. Pestiferam insuper addis epidemiam, quâ robustissima membra contabuerunt. Tanta tamen mala te fœminam superâsse congaudes. Sanè, Princeps inclyta, oppugnatio illa longioris tuæ obsidionis nos (verum fatemur) permoverat, & curas excitaverat ingentes : unde submissimus classem nostratium hominum, qui minùs debito operati, ad nos citiùs expectato redierunt. Quod minimè tulissemus, nec unquam ausi fuissent, nisi te salvam, & periculi nihil tibi instare retulissent. Quòd autem gratias agis, facis quidem perhumanè ; sed nihil gratiæ nobis apponi postulo. Nam cui amicus ero, si tibi aut tuis non fuero ? Fungi officio volui, quanquam præter spem evenerat. Te facti ducem, & omnia hæc belli discrimina perpeffam, quis non admiretur, & inimicus etiam laudet ? Generis tui nobilitatem hoc uno argumento satis docuisti. Nunc animo fac steteris invicto, & rebus secundis te serva : nosque vicissim ama. Princeps illustris vale. Edinburgi vigesimo quinto Augusti, anno salutis sexto supra millesimum & quingentesimum, &c.

XXXIV. LUDOVICO XII. *Regi Franciæ.*

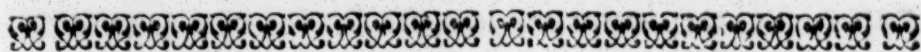
ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano, & Domino Genuensium, fra-

fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Rex Scotorum salutem & rerum incrementa. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, consanguinee & frater confœderate, dilectum nobis & fidum Consiliarium concilii nostri Grypharium, rotulorum & registri directorem, Magistrum Galvinum Dumber, primarium metropolis Sancti Andreæ Archidiaconum, & insignis Ecclesiæ Moraviensis Decanum, & cum eo subditum vestrum militem nostrum Antonium Darces Dominum de la Basty, Gallicè loquentem, ad vestram mittimus Majestatem: quibus certa articulorum capita, in his præcipuè dedimus, quæ Bernardus quondam Obignius & Johannes Sellat oratores vestri legationis nomine ad nos detulerunt. Eos Serenitas vestra audire, & fidem in singulis ut nobis habere dignetur. Unum sibi hoc vestra persuadeat Sublimitas, nihil nobis esse charius, quam de vestra Majestate & inclyta Francorum Regum domo quàm optimè mereri, qui istius regni successus semper affectamus; ut cum ex aliis vestris Ligiis, tum ex eodem Antonio Darces, viro non ignobili, Serenitas vestra, si quando libuerit, plenius intelliget: quem apud nos diutius detentum, vestra, quæso, excusatum habeat Majestas. Illustrissime, &c.

XXXV. ANNÆ *Franciæ Reginae*.

IL L U S T R I S S I M Æ, potentissimæ & excellentissimæ Principi, Annæ Reginae Franciæ, & Duci Britanniæ, sorori & consanguineæ nostræ confœderatæ, Jacobus Dei gratiâ Scotorum Rex salutem, amorem & integram dilectionem. Illustrissima, potentissima & excellentissima Princeps, literas vestras tuus quondam miles Bernardus Obignius nobis pridem reddidit, valetudinem vestram felicem, & cuncta, ut cupimus, prosperè vobis stetisse edocuit. Gratulamur successibus vestris; quos Deus optimus maximus secundet. Quòd autem nostri subditi de Turriclis meministis, & illum secundùm literas fratris nostri Christianissimi nobis commendatis, illustrissima, potentissima & excellentissima Princeps, soror & consanguinea confœderata, nullas à fratre nostro Christianissimo desuper literas accepisse meminimus. Nam quòd ad nos attinet, ejus & vestris satisfacere postulatis decrevimus. Cæterum Serenitati vestræ Consiliarium nobis dilectum Archidiaconum Sancti Andree, &c. & cum eo subditum vestrum, militem nostrum, Antonium Darces Dominum de la Bastie commendatos facimus, ac oramus, ut eos benigne audiri, & citius expediri ac dimitti efficiat; simul eundem Darces, quem apud nos tenuimus, excusatum nostrâ causâ habere, & sua isthic negotia promovere velit, qui se exhibet servum Majestatis

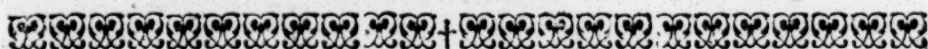
jestatis vestræ ad plurimam ejus gloriam & honorem. Illustrissima, potentissima & excellentissima Princeps, &c.

XXXVI. *Cardinali de Ambosia.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, reverendissimo in Christi Patri, Cardinali de Ambosia, ad regiones Galliarum de latere Legato, consanguineo nostro salutem. Reverendissime Pater, vestra nobis cognita dudum prudentia, & tuus erga nos animus admonent, ut horum vos certiores reddamus, quæ isthic pro tempore agenda habemus. Mittimus in præsens dilectum nobis Consiliarium, concilii nostri Grypharium, rotulorum ac registri directorem, Galvinum Dunbar, majorem Sancti Andreæ Archidiaconum, & insignis Ecclesiæ Moraviensis Decanum, & cum eo Antonium Darces Dominum de la Basty, virum Gallicè loquentem, militem nostrum, ad fratrem nobis Christianissimum super certis negotiorum capitibus P. V. R. referendis, atque iis etiam quæ Bernardus quondam Obignius & Johannes Sellat legationis nomine ad nos detulerunt. Et quia erga nos benevolentiam vestram multis pridem argumentis intelleximus, idcirco eos apud vos commendare imprimis visum est, cujus operâ & humanitate hætenus tam humaniter sum usus, ut me plurimum illi debere profitear: P. V. R. orantes, ut eosdem super commissis negotiis benigniùs audire non gravetur,

vetur, ac eos desuper consulere, & eorum maturare responsum velit. Quemadmodum in paternitate vestra rev. rendissima, quasi charo nobis genitore firmam spem reponimus. Reverendissime pater, valeat benè in longos & felices annos paternitas vestra reverendissima. Ex Edinburgo, &c.

XXXVII. *Consulibus ac Senatui Middleburgensi.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum Consulibus ac Senatui oppidi Middleburgi salutem. In causa bonorum quondam Donaldi Crime Ligii nostri sæpius ad vos scripsimus, quemadmodum Margareta Manyel, oppidi vestri inquilina, natione Scota, ut negotiorum gestrix ipsius Donaldi pridem; bona curabat, quo ex vivis domi concessio, executores testamentarii Margaretam super præceptis defuncti bonis judicialiter apud vos prosequiebantur. Transactum super lite fuit, & dati fidejussores Magister Jacobus Mercheinstoun noster familiaris, Thomas Harvey, Adam Nisbet & Jacobus Hommyl, cives oppidi nostri Edinburgi, quorum nomine eadem mulier, in vestro senatu, causâ ad plenum cognitâ, in nonaginta quinque libras grossorum fuerat condemnata, & ex cessatione solutionis ejus bona publicè isthic divendita; quamvis ut vestræ habent literæ * * *
* * * Verùm qui supra fidejussores ad causam tracti, ex mora principalis, coram nostri concilii Do-

Dominis nuper sunt condemnati, & jam in eos decreta est executio. Cum igitur quod reliquum sit & ad vos spectet, expeditum iri debeat, ne illusoria dicatur justitia, ubi negatur executio; in præsens visum est vestras admonere magnificentias, ut rem judicatam executioni mandantes, & exactam bonorum inquisitionem habentes, judicatum solvi quatenus fieri possit faciatis. Sin minus compentur bona, corpus carceri pro justitia mancipari, distracta clam bona in causam judicati reddi procuretis; ne nostri homines dehinc habeant, quod justè in vos dicant, aut nos longiori pulsant querela. Datum apud Edinburgum in pleno concilio, undecimo Januarii, anno salutis septimo supra millesimum & quingentesimum.

XXXVIII. *Cancellario Franciæ.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum magnâ & excellenti prudentiâ viro, Christianissimi Francorum Regis Cancellario splendidissimo ornatissimoque, amico nostro charissimo, salutem. Abunde nobis jamdiu à plurimis, amice noster charissime, æquum atque bonum quantum apud tuam præstantiam polleat, persuasum est. Ea propter libentiùs te rogandum esse censeo, quòd te optimè ingenio ad justum & honestum tuendum intentum esse famâ prospicio. Negotium igitur nostri consanguinei Georgii Domini Seton, quod nunc in Senatu Parisiensi tractari putamus, Christia-

stianissimo, charissimoque fratri nostro magnopere commendamus; te itidem rogantes, ut literis nostris commendatitiis à tua præstantia inspectis, tantum negotium senatui Parisiensi commendes, eique faveas, quantum tua fides dignitasque patitur, & quantum nostra in te sita spes hortatur. Tu tibi tutò persuadeas, si quando tibi aut tuis usui aut honori esse poterimus, id omni conatu nos esse facturos. Felicitatem tuam conservet atque augeat Deus optimus. Ex palatio nostro Edinburgeno, anno septimo, &c.

XXXIX. LUDOVICO XII. *Franciæ Regi.*

IL L U S T R I S S I M O, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano, & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eadem gratiâ Scotorum Rex salutem & felices rerum successus. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater & consanguineæ confœderatæ, nobilis vir, Bernardus Stewart Dominus de Aubigny, subditus vester, & nobis consanguineus dilectus, ad Divum Ninianum in hoc regno venire, & emissum pridem votum exsolvere in præsens cupit, si per vestræ Majestatis voluntatem benignè ei permittatur. Quare Sublimitatem vestram oramus eidem Bernardo Ligio tuo benigniùs indulgere, ut huc divertat, & voto satisf-

tisfacturus Divum Ninianum supplex petat ; quin etiam nos rerum omnium certiores faciat, quas illi Majestas vestra commiserit: cui fidem indubiam uterque nostrum tutò & securè semper credidit. Ac ne interea quicquam sustineat incommodi, itidem rogamus, ut omnis auctoritas, officium, præ-eminentia, & proventus in regno vestro illi per Majestatem vestram permissus in ejus reditum salvus & firmus maneat, nec ex peregrinationis voto ullum accipiat detrimentum. Ad hoc Alanum Stewart, præsentium latorem, nobis familiarem, ad Sublimitatem vestram misimus, qui eandem super his facilem oraret. Illustrissime, &c.

XL. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater & consanguinee confœderate, nobilis vir Dominus de la Mothe, à sancta Hierosolymitana peregrinatione, ut ait, rediens, ad nos divertit, qui credita sibi ad vestram Majestatem mandata per Alexandrinæ civitatis Cathallanorum Consulem nobis retulit : unde plurimum gaudemus, & Deo optimo maximo gratias debemus amplissimas, qui tantam nostrâ ætate spem intulit. Sed Sublimitati vestræ

vestræ multo maximè lætandum censeo, cui opportunissima rei bene gerendæ data est occasio, ut Christianissimum Majestatis vestræ nomen meritam majorum laudem sustineat, & Francorum Regum gloriam incessanter augmentet. Ex eodem Domino de la Mothe accepimus, Serenitatem vestram ad eundem Cathallanorum Consulem literas dedisse, ut isthuc ad vos veniat, quò hominem ipsum coram audiat, & quid opus factò fuerit decernatis. Id quod plurimùm optamus, & totâ mente Majestatem vestram oramus, ut Consulem ad vos iterum literis invitetis, atque omnem negotio operam impendatis. Nos enim felicem hujus rei successum & (secundum cœli Deum) maxime affectare & procurare putamus; & quatenus processerit per vos certiores fieri expectamus. Illustrissime, potentissime, &c.

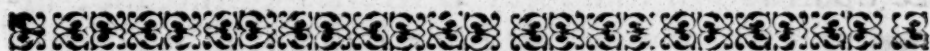

XLI. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, serenissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano, & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem, amorem & integram dilectionem. Illustrissime, serenissime & Christianissime Princeps, frater, consanguineæ & confœderate charissime, memoriter tenemus, quemadmodum literas nostras super gravi querela Roberti Bertoun & Georgii Young nostro-

nostrorum subditorum superiori anno ad tuam Celsitudinem dedimus, qui cum duas naves bellicas annum circiter decimum in Anglos nobis tum hostes ex nostro littore eduxissent, & ad Bavis Britanniae insulam in anchoris noctem unam casu stetissent, ac nihil insidiarum ex amica gente timentes, in terram egressi bonam omnium gratiam verarentur, & se ad naves nullo prohibente recepissent. Postero tamen lucis crepusculo, piratica vis ex tuo Sancti Pauli portu ruens, in nostras naves grassata, alteram somno & securitate incautam facilius cepit, alteram subito incurso turbatam cum multâ nostrorum hominum occidione expugnavit, & utrasque ut hostilem prædam in eundem portum subduxit: ubi captivi nostrates sædo carcere detrusi, & ferreis onerati ad vigesimum unum diem ad paratam in eos mortem detinebantur, si minima occurrisset occasio. Sed ubi captivorum innocentia calumniam vicit, & legitimum in Anglos bellum duntaxat fecisse patuit, tum demum captivos aliquot cum altera navium bonis omnibus & remis exuta ad certum vitæ naufragium per tempestuosum mare tui Brittones dimittunt; alteram verò navium & bona cuncta ad præmium facti retinuerunt. Ob hæc, Christianissime Princeps, frater & consanguinee illustrissime, ego mutuam cupiens stare benevolentiam, quam majores nostri observârunt, ad tuam Sublimitatem pridem scripseram, ut expeditam desuper justitiam fieri mandares. Placuit tuæ Majestati concilio Britanniae causam hanc maturius terminandam committere, ubi nostrates longiorem litem, integrum annum

num cum plurimo sumptu & immenso labore profecti, nec in manifesta violentia condemnatoriam de vi armata reportârunt, neque in notorio bonorum spolio restitutionis obtinuerunt sententiam. Quamobrem petimus ut in commune consulens nostris æquam ministrari justitiam efficias, aut, advocatâ ad tuum Cancellarium & Dominos causâ, actionem pro meritis definiendam præcipias: & tuam Sublimitatem oraverim, ne nostri subditi in tuis finibus legis præsidium implorare patiaris, aut desperati homines tædio litis fatigati, & injuriâ provocati, ad majus scelus præcipitentur. Et profectò in hac causa tanto scribimus diligentius, quòd tui subditi privato consilio publicum fœdus à majoribus inviolatum turbaverunt, ut nunc dignâ pœnâ coerciti in futurum cessent prædam ex amicis comparare, si quando nobis cum Anglo bellum redierit. Illustrissime, serenissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, vale. Ex palatio nostro Edinburgi, anno septimo supra millesimum & quingentesimum.

XLII. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, invictissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano, & Genuæ Domino, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem, amorem

morem ac integram dilectionem. Illustrissime, invictissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, Antonius de Initiatis miles Alexandrinus, Scutifer, & antiquus familiaris ac continuus commensalis supremi Domini nostri Julii divinâ clementiâ Papæ secundi, legationis causâ apud nos agens, prudentiæ & honestatis optimam meruit commendationem : sic enim versatus, ut laudata virtutis experimenta multo omnium favore hîc præstiterit. Sed virum, suâ probitate nobis acceptum, multò habuimus chariorem, quòd Alexandriam habitet, & tuæ Majestatis natum subditum se profiteatur : unde tua gratia illi pernecessaria cognoscitur. Quamobrem meis ad te literis, propter tuum in me amorem, se apud tuam Sublimitatem gratiosum fore confidit : quæ spes ne eum fallat tuam Serenitatem vehementer rogo ; & virum tibi commendo, quem in suis sub tuo imperio & amicorum ejus negotiis quæso ita tractaveris, ut nostras literas sibi profuisse, & minimè sentiat vulgares. Christianissime, potentissime & invictissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, in longos & felices annos vale. Ex regia nostra apud Ædem Divæ Crucis, quarto decimo Aprilis, millesimo quingentesimo septimo.

XLIII. JULIO II. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME Pater, omnem vitæ felicitatem. Antonius de Initiatis miles Alexandrinus, Scutifer, & antiquus tui familiaris, pridie Calendas Aprilis huc tandem divertit, ensen & pileum, sacratissimâ nativitatis Domini nocte, tuâ felici manu benedictum ad nos deferens. Quæ duo Romanorum Pontificum munera ipso resurrectionis die, in vetusta & insigni Divæ Crucis Aede, bonâ Procerum & Prælatorum frequentiâ, post sacrum à Commissario peractum, præscripto ceremoniarum ritu accepi. Quibus amplissimis nimirum donis animi mei fidem & devotionem in sanctam excitas Ecclesiam, & quâ me dilectione prosequaris ostendis. Tametsi plurimis antea beneficiis quàm ad Apostolatûs culmen assumptus es, singularem in me præstitisti benevolentiam; ut etiam sollicitum me effeceris, quonam modo tanti Patris meritis vicissim responderem. Quare molestius me habet, quòd hanc orbis regionem habito, unde animum meum erga tuam Sanctitatem factis comprobare minùs sit facile; præsertim qui Beatitudini tuæ non modò verbis, sed re ipsâ placere affectaverim. Tametsi Sanctitati tuæ unum addicens, non ingratum nec immemorem me habiturum promiserò, si quando opportunitas tulerit. Tua igitur amplissima apud nos ornamenta, Pontifex maxime, volentes recognoscimus, & plurimam

rimam Sanctitati tuæ gratiam debere fatemur. Reliquum est, ut quem miseris Antonium, Beatitude tuæ honorem, & sibi gratiam conciliasse intelligas: cui certa conscientia nostræ capitula dedimus. Ei, quæso, nostro nomine fidem habeas. Tuam Paternitatem ad felix moderamen præservet Deus. Ex Palatio nostro Edinburgeno, &c.

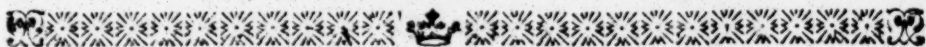

XLIV. LUDOVICO XII. *Franciae Regi.*

IL L U S T R I S S I M O, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano, & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem benignitate Scotorum Rex salutem & felices successus. Literas Majestatis vestræ decimo Julii Brianzon signatas, reverendus pater Robertus, Postulatus Rossensis, noster Consiliarius, Edinburgi octavo & vigesimo ejusdem mensis nobis reddidit. Quæ quidem literæ summam Serenitatis vestræ erga nos humanitatem, & singularem testantur benevolentiam. Sed imprimis sanè gaudemus, quia optimam Majestatis vestræ valetudinem, & res prosperè & magnificè gestas intelleximus; quod mirificam nobis affert voluptatem. Ex eodem reverendo Patre accepimus, quemadmodum fortunas nostras & regni incrementa sæpius memoratis: unde quam maximas agimus gratias, & multò majores debemus. Præterea Sublimitatis tuæ finibus susceptos retulit

Germanos; & idcirco per vos postulari, ut quatuor millia peditum exercitatorum Genuam aut Savonam quamprimùm transmittamus, quæ adversus Romanorum Regem Mediolano imminentem auxilio simul & præsidio forent. Ad hæc, excellentissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinee & consœderate, primùm omnium ingenuè fatemur majoribus nostris cum ista Francorum Regum familia antiquum stetisse fœdus; quo non solum mutuam amplitudinem & felicitatem sibi vehementer cupiverunt, sed etiam ad vim omnem & injuriam arcendam alteri alteros vicissim juvarunt, & communem amicorum fortunam contra exterum hostem sæpius tulerunt. Nec nos minore studio vestram prosequimur Majestatem; quam tanto pluris facimus, quanto ad vetus patrium fœdus etiam sanguinis nostri vinculum accessit: quâ cognationis necessitudine pro statu vestro unâ nobis standum aut cadendum ducimus. Quamobrem auxiliarium militem jam misisse plurimùm affectavimus: pro rerum autem copia hanc navigationem ad Genuæ vel Savonæ littus hinc subitò explicare, nec temporis patitur occasio, nec præsens tolerat difficultas. Monitum antea oportuit, ut expectatam à vestra Serenitate diligentiam nostri homines consequi potuissent. Unde cursorem remittimus, ut de vestra sententia rursus certiores nos efficiat, quot hominum millia, & in quem placuerit regni nostri portum conveniant, ut classem vestram, quantocius appulerit, illicò conscendant. Reliquum est, ut me fratrem & consanguineum, si res exigat, vestra quò velit
Ma-

Majestas appellet. Profectò illius honori & decoramento paratiorem inveniet neminem : cui gratiam habemus summam, quòd Gelrio Duci, cognato nobis communi, auxilia ad patrium agrum tuendum nostrâ causâ submiserit. Quod non minùs gratum & acceptum nobis vestra dignoscat Majestas, quàm si laboranti nostro regno subventum foret; ut ex dicto reverendo Patre plenius hæc omnia cognoscat. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater & consanguinee confœderate, in longos & felices annos vale, &c.

XLV. JULIO II. *Pontifici Romano.*

BEATISSIME Pater. Charissimus nobis avunculus, Danorum, Suecorum, Noricorum, Slavorum, Gothorumque Rex, &c. nuper edocuit, amplissimos Russiæ Imperatoris legatos ad se venisse, ac fœdus & amicitiam constanter postulâsse, quò fœdere ad sacram Romanæ Ecclesiæ disciplinam eum revocari magnâ spe ducitur; utque idcirco postulata benignè imprimis acceperit, quin etiam oratores suos in Russiam mittere paraverit, qui Imperatoris animum à superstitiosa suorum impietate sollicitent; vanam gentis sectam ostendant, & verum Christi cultum auribus instillent: ut si res in sanitatem tetenderit, celebri Principum Christianæ reipublicæ conventu, tanto consulat maturiùs, quanto graviùs & sanctiùs nostræ fidei vertitur incrementum. Quam felicem occasio-

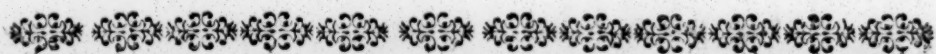
nem, & cœlo dignam, Deo optimo maximo acceptam, ac Beatitudini vestræ gratissimam dignovimus. Et profecto subitum negotii successum in proximo aiunt, modò tantum meritum præmium meritâ diligentia petatur. Id quod Sanctitati vestræ in manu est, si pro sua auctoritate huic negotio studendum mandaverit, ut ex Montroye supremo armorum Caduceatore plenius accipiet. Nescio enim quid altum & gloriosum Pontificatus vestræ Beatitudinis Dominico populo dudum promiserat: & futurum crediderim, ut Sanctitas vestra, Julio nomine illud Maronis sibi vendicans, *Imperium oceano & famam terminet afris*. Valeat Sanctitas vestra ad secundos fidei progressus. Ex palatio nostro, &c.

XLVI. LUDOVICO XII. *Francorum Regi.*

IL L U S T R I S S I M O, invictissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano, Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Jacobus Hamilton, illustris de Arania Comes, nuntius noster, Majestatem vestram in præsens accedit, quem eò misimus, ut Serenitati vestræ ad petitum nuper per vos peditem plenius respondeat, ac animo & corpore vestræ Majestati inserviat: cui fidem nostro nomine vestra Sublimitas habeat, & nos in tempore admoneat, ut votis suis per opportuni-

tunitatem satisfacere liceat. Neque enim tam majorum fœdere, quàm sanguinis necessitudine de vestra Majestate benè mereri optamus : & eas profectò partes in causa vestra præstabimus, quas velim Serenitas vestra ergo nos, si modò usus fuerit, exhiberet : ut ex hoc nostro consobrino intelliget, qui in omne officium vestræ Sublimitatis se exhibebit tanto paratiorem, quanto sanguinis gradu ad vestram Serenitatem existit proximior, quam in felices annos Deus optimus maximus deducat. Illustrissime, invictissime & Christianissime Princeps, &c.

XLVII. *Eidem.*

ILLUSTRISMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Franciæ Regi, Mediolano Duci, & Genuensium Domino, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem clementiâ Scotorum Rex felices rerum successus. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, hic cursorius homo Majestatis vestræ literas penultimo Augusti Blesis signatas, septimo decimo Septembris Edinburgi nobis reddidit, quibus magnam nobis habetis gratiam, quòd animum erga vos benevolum geramus, quo amorem & affectionem nostram ad successus regni vestri intellexisse scribitis : tametsi factò quàm verbis gratiam promeruisse maluissemus.

Inde in amicitiam nos durare & persistere rogatis: quod non tam fœderis necessitudine, quàm animi voluntate præstamus. Post, petita prius peditum millia in præsens ex causis differenda putatis; & tamen tantum gratiæ nobis agitis, quasi postulata misissemus; quamvis nos parum mereamur. Sed non voluntas nostra, verùm temporis difficultas misisse recusavit. Quòd autem parata manere peditum auxilia vestra cupit Sublimitas, ut, si rursus opus fuerit, isthic properent: Ad hæc respondemus, subditos nostros, quin etiam nos, sires vestra exigat, ad vim arcendam fore venturos. Sed illud oramus, ut antea in tempore admoneamur, ut nostri ad perfectionem paratiores diem observent, & id persuasum maneat Serenitati vestræ, nullamo byenire fortunam, quam non nobis communem æstimamus. Valete. Ex Palatio nostro apud Ædem Divæ Crucis, vigesimo septimo Septembris, anno septimo supra millesimum & quingentesimum.

XLVIII. *MAXIMILIANO Romanorum Regi.*

INVICTISSIMO, illustrissimo & gloriosissimo Principi, Maximiliano, Dei favente clementiâ Romanorum Regi semper augusto, Jacobus eadem gratiâ Scotorum Rex salutem & amorem. Invictissime Rex & Princeps gloriosissime, Robertus Bertoun ligius noster, magister navis Leonis,

onis, in villa Verensi, Zelandiâ terrâ, ad Portugallorum delationem paucos supra dies, ut accepimus, fuit impeditus & arrestatus, ac sub nomine piratæ maritimi multifariam turbatus, utpote qui paulò ante mercatoriam Portugalliæ navim, velut iniquè, cepisset captivam. Quâ occasione nedum bona amisisse, sed etiam vitâ indignus fore, & capite plectendus contenditur, nisi nostras literas desuper ad statutum ei diem in medium produxerit: Unde Sublimitati celsitudinis vestræ præsentibus transmisimus, quibus causam altiùs repetens, ut se res habet, planè significamus. Illustrissime, invictissime & gloriosissime Princeps & Rex semper auguste, supra trigésimum agitur annum, patre nostro, Principe togato, pacis observantissimo, tum regnante, cum Portugalliæ classis genitoris nostri navim pretiosâ merce oneratam, sub Joanne Bertoun tum nauclero & navis ductore, hujus Roberti patre, vi & armis expugnat, capit & diripit; aliquot hominum, dum resistunt, cæsis: & res à Portugallo tum Rege sæpius frustra sunt petitæ. Tametsi charissimus nobis genitor amicum Regem, nec eâ quidem injuriâ irritatus, unquam lacessivit; nec regiam mercem, navimve, aut suorum cædem repetivit: quamvis navis magistro & nautis suis repressaliarum literas ex negata iis justitia invitatus indulserit, sed pro eorum duntaxat interesse; eâ etiam lege, ut quæcunque Portugallorum repressaliarum nomine invaderent, ad regium reportarent judicium; ne damni dati æstimationem excederent, aut plus æquo grassarentur. Parentis nostri
morte

morte eadem nautarum querela supra tertium decimum annum literas minimè executas renovari impetravit: quas tamen interea semel & iterum ad spem reparationis suspendimus. Et demum per armorum signiferum, & literas nostras ad perpetuam Roberti & Joannis Bertoun heredum læsi ductoris vociferationem, quas diximus, repressalias necessariò per nos reponendas, sub Julio mense de anno præterito Majestati suæ intimavimus. Quamobrem nec piratæ armata vis hunc moverat Robertum, sed repressaliarum auctoritas, quæ legibus fundata nullam meretur pœnam. Quòd si aberraverit, accusatori suo expedita apud nos erit justitia. Serenitatem vestram ad hæc æquiores expectamus, quæ in felices annos degat. Ex oppido nostro Jedburgo, octavo mensis Decembris, anno septimo, &c.

XLIX. *Consulibus & Senatoribus Antwerpiæ.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Consulibus & Senatoribus oppidi Antwerpiæ salutem. Literas vestras Kalendas Martias isthic signatas, Kalendis Aprilis accepimus, viri magnifici, quibus alteras ad nos literas Andreae quondam Conservatori datas memoratis, & hoc nomine rursus postulatis, ut mercator noster huc divertat, ac merces advehat, & desuper certos transmitti Commissarios qui in commune consulant. Ad hæc, viri consultissimi, respondemus, per nos
man-

mandatum, ut mercator noster ad istas transmittens regiones, Verense oppidum in præsens sequatur, quò illius loci opportunitatem ad merces inferendas & distrahendas agnoscat; ut portus & oppidi delectum, ac privilegiorum libertatem ubicunque mercator approbaverit, ibi certus stationis locus & commune firmetur emporium. Non enim subditos nostros alicubi prius obstringere aut obligare proponimus, quàm conditionum capita, immunitates & pacta plenius fuerint intellecta; ut illic demum firmus fiat mercatorum nostrorum conventus, ubi maximè in rem esse comperietur. Nec rempublicam istam nostratibus putamus exosam, ut vel apud vos sedes & conventus suos celebrare recusent. Valete viri clarissimi. Ex Palatio nostro apud Edinburgum, sexto Aprilis, anno salutis nostræ octavo supra millesimum, &c.

L. EMANUELI *Regi Portugallia.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Emanueli Dei gratiâ Portugallia Regi, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime & potentissime Princeps, gravis subditorum nostrorum querela aures nostras indies pulsat, quemadmodum superiores annos, agente vitam tum patre nostro inclytissimo, tui ligii, Portugallenses natione, in Slusa portu Flandriæ, navim unam Johannis Bertoun naucleri opibus pretiosissimis nostrorum mercatorum longe ditissimam
ex-

explorârunt: quam ex statione portûs educatam & domum navigantem piraticorum classis consequuta maritimo bello invaserat, ac mercatoribus & nautis aliquot cæsis, armatâ vi tandem expugnârunt, & optimis mercibus ac nauticis instrumentis spoliârunt, & in regnum tuum prædam avexerunt; quamquam firma pax nobis tecum esset, nec ulla injuriarum occasio suborta foret, quâ nostrates vim ex amica gente timerent. Post, nostri tantâ affecti rerum & occisorum jacturâ, procuratorem cum progenitoris nostri literis instructum isthuc ad te miserunt, qui causam prosequens in terris tuis suspectiori modo perierit. Cujus morte cum nauclerus & nautæ reliqui repressalias literas legum remedia decerni vociferarent, quas sæpius pater nobis charissimus distulit, & res suas judicio repetere mandavit, donec plurimo sumptu & labore ob non impetratam justitiam gravatis, publico nostro consilio, cognitâ causâ, repressalias Magistro navis & nautis, ad interesse illorum duntaxat, in tuam gentem pro æquitate decrevit; mercium verò ablatarum & damni ex cæde hominum dati ratione servatâ. Et nos pridem patris nostri repressalias ratas iri jussimus, quas tamen literas tuâ prece semel & iterum suspendimus, nullâ læsis mercatoribus satisfactione collatâ; sed benevolentiam erga te moti, quòd Majestatem tuam litem hanc potius pacare, quàm duriore vindictâ ad majus incommodum præcipitare speravimus. Unde, illustrissime & potentissime Princeps, frater & consanguinee charissime, nos
Prin-

Principum amicitiam semper tanti fecimus, ut nihil fortius aut majus inviolatâ Regum benevolentia habeamus. Verum ut neminem offendere, sic injuriatis subditis pro justitia succurrere, Regio sacramento constringimur: quorum frequens concursus & clamor ad nos quotidie defertur; qui duorum alterum rogant, aut erepta bona restitui, aut tantundem vi & armis petere: id quod secundum æquitatem negari non poterit. Quamobrem hunc nostrum Rothesay Heraldum Caduceatorem tuam Sublimitatem harum rerum monitum misimus, ut animum nostrum erga te optimum intelligeres, & iis privatorum querelis pro tua prudentia prospiceres, ac subditis tuis, à quibus injuria orta est, illata damna rependere imperares, & ablata reddi procurares; ne privato consilio publica quies aut otium turbetur. Nam quantum ad nos attinet, nautarum repressalias tot annos tuâ gratiâ suspensas reponere, & super mercibus & cæde hominum eas decernere agimur; ut ex nostro Heraldò accipies, qui hanc causam ad te impræsentiarum refert. Cui nostro nomine plenius credideris, & nos secum certiores effeceris. Illustrissime & potentissime Princeps, &c.

II. LUDOVICO *Puteolano Divi Marci*
Cardinalis Secretario.

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum salutem.
Literas vestras ex urbe tertio & vigesimo
Octobris signatas, nono Decembris accepimus,
qui

quibus reverendissimi Glasguensis Archiepiscopi (ut antea) obitum nunciatis; id quod Dominus Thomas Halkerstoun familiaris noster & Procurator, Venetiis Romam properans, mutatis etiam jumentis, vos admonuerat. Ad hæc Sancti Andreæ Archiepiscopum Patavii agere non incommodè existimatis. Cæterùm & Latine & Græcè sibi longè Romam conferre scribitis; ubi cum elegantius pronuntietur, tum hominum mores in aperto pateant, & rerum prudentia maximè comparetur. Atque ita utrumque dicendi pariter & agendi studium simul Romam præstare contenditis: qua in re, vestrà operâ plurimum consequi facile foret; quod suis literis ultrò addixit. Unde gratias benevolentiae vestræ debemus. Sed nec ætas adhuc immatura, nec pueri valet ingenium, ut urbem petat. Barbarus item risum moveret. Aliquot, velim, dies sese bonis literis aliunde exerceat. Post, urbem inviser, nisi reverendissimo Divi Marci secus visum fuerit; quem observare, & quò jusserit sequi Archiepiscopo mandamus, ut pro arbitrio creaturam suam ad se accersiri præcipiat, informet & instituat. Præterea eidem Divi Andreæ Archiepiscopo, ob tenuitatem mensæ Archiepiscopalis, Dumfermling Abbaciam, per translationem reverendi patris Jacobi ad sedem Glasguensem pro nostra mente commendari petimus; ut vos nostro nomine Cardinali reverendissimo promotori insinuetis, & plenius ex Thoma Halkerstoun credat Paternitas sua reverendissima, cui nos commissos habetote, has nostras literas intimando, ac feliciter valete. Ex Jedburgo duodecimo Februarii, &c.

LII. Ju-

LII. JULIO II. *Pontifici Romano.*

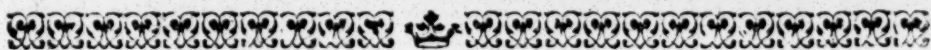
BEATISSIME Pater, devotam ad sancta pedum oscula obedientiam. Superiores dies Sanctitatem vestram rogavimus, ut reverendus pater Jacobus Candidæ Casæ & capellæ Regiæ Episcopus, ac monasterii de Dumfermling pro tempore Commendatarius, ad metropolitanam Glasguensem tum vacantem transferretur, & venerabilis pater David de Cambuskenneth surrogaretur ad Episcopatum Candidæ Casæ & capellæ nostræ, & Dominus Andreas Macbreck in Abbatem de Cambuskenneth assumeretur; & quam diximus de Dumfermling, Archiepiscopo Sancti Andreæ suæ Diocesis Abbacia per translationem hujusmodi commendaretur. Nos in præsens Beatitudini vestræ plurimum debere fatemur; primum, quod pro Glasguensi Ecclesia Hierosolymis vacante nostras expectaverit literas; inde quod paternam erga Sancti Andreæ Archiepiscopum habeat affectionem, ac ejus promotioni gratiosè intendat; ut ex nostro familiari Domino Thoma Halkerstoun Archiepiscopi Præceptore plenissimè intelleximus. Nam illum S. V. creaturam, sub tenera ætate, de sua singulari indulgentia promotum, commissam sibi jurisdictionem, & Ecclesiæ suæ debitam, protectioni & servitio Beatitudinis vestræ commendamus: quem nos virtuti & literis ad vestrum maturari servitium, aut quamprimum ex vita tolli à Deo

Deo optimo postulamus. Cæterùm, cum Regia nobis capella, Divi Michaelis de Striveling collegium, à Beatitudine vestra multâ prærogativarum specie sit decoratum, nostrum decus non solum ampliaverit, ac vestram Sanctitatem collegii auctorem & erectorem honoraverit, sed & Dei summi cultum magno cum proventu augmentaverit: (non enim majus Divinum usquam celebrari officium credimus, aliis in collegium integrum ferme diem ministrantibus, aliis nos, aliis Reginam consortem nostram sequentibus, & pro arbitrio nostro famulantibus; ut nostrum hoc collegium offendi, minui aut inverti, non modò nobis grave, sed etiam dolendum foret.) Unde Sanctitatem vestram suppliciter obsecramus, ut omnis prærogativa, jurisdictio, libertas, exemptio & declaratio per Alexandrum sextum, & deinde S. V. quovis modo huic Regiæ foundationi concessa, citra tamen ullum duntaxat sedis Divi Andreæ gravamen, firma maneat & inturbata. Et ne illius auctoritati literis aut relatione quibusvis derogetur, pro summo munere petimus, quam potius pro Regio honore renovari, reponi & ampliari expectamus, ut ex ejusdem & Candidæ casæ Episcopo, Sanctitas vestra audire dignetur. Cujus & nostro nomine mandata gratiosius accipere, & facilem præstare expeditionem non gravetur; & nos devotum Beatitudini vestræ exhibere filium omni studio certabimus: quæ ad felices Ecclesiæ successus fausta & incolumis dominetur. Ex Edinburgo, &c.

LIII. *Dominico D. MARCI Cardinali, Scoto-
rum Proteſtori.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, reve-
rendiſſimo patri Dominico Divi Marci Cardi-
nali ſalutem. Ad Sanctiſſimum rurfus literas da-
mus, ut Candidæ Caſæ Episcopum ad Glasguen-
ſem transferat Eccleſiam, Abbatem de Cambuſ-
kenneth ad Candidæ Caſæ & capellæ noſtræ regiæ
Episcopatum aſſumat, Dominum Andream Mac-
breck in Abbatem de Cambuskenneth ſurroget,
& de Dumfermling Abbaciam Archiepiſcopo
Sancti Andree commendet. P. V. R. idem ro-
gantes, gratias agimus, qui tanto favore ſuum
ſamulum Sancti Andree Archiepiſcopum proſe-
quitur, ut eum promovere indies non ceſſet: id
quod Thomas Halkerſtoun noſter familiaris nos
abundè edocet. Ex eodem Thoma animum no-
ſtrum P. V. R. accipiet, ſi ad Glasguenſem trans-
ferri Eccleſiam Candidæ Caſæ diſtulerit Episcopus;
cui noſtro nomine fidem habeat. Cæterum regia
nobis capella, Divi Michaelis de Striveling collegi-
um, animo noſtro ſedet, quod R. V. P. ſuâ donari
prærogativâ dudum procuravit, ut in præſens re-
gni decus & magnum divini cultûs referat pro-
ventum: nec uſquam majus celebrari officium cre-
dimus, ut ex ejuſdem Episcopopo P. V. R. pleni-
ùs intelliget. Unde hoc immutari, offendi aut
inverti collegium, regia non fert Majeſtas, & ob

id P. V. R. familiariùs oramus, ut omnis prærogativa, jurisdictio, libertas, exemptio & declaratio, per Alexandrum Pontificem maximum, & Sanctissimum modernum, huic regiæ foundationi quovis modo concessa, citra tamen ullum duntaxat sedis Divi Andreae gravamen, firma maneat & inturbata. Et ne illius collegii auctoritas oppugnetur, P. V. R. invocamus, pro summo munere habituri, si capellam hanc regiam defenset, impetrata quæque privilegia renovet, læsa reponat, & quæ fuerint impetranda ampliet. In qua re Sanctissimum oramus, cujus Beatitudini nostras literas P. V. R. commendet, quæ in felices annos valeat. Ex castello nostro de Striveling, &c.

LIV. FERDINANDO *Aragoniæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Ferdinando Dei benignitate, Aragoniæ, Siciliæ, Granatæ & Neapolis Regi, ac Hispaniarum Moderatori, fratri & consanguineo nostro charissimo, Jacobus eadem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater & consanguinee charissime, plurimum Majestati vestræ debemus, quæ Joanni Mathieson quos deligere vellet equos, item anchoras & funes isthic comparare, & huc deferre nostro nomine pridem indulsit. Eidem ad vestras literas facultatem fecimus quoquò placeret in nostro regno divertere, & indulgentiam Divi Jacobi

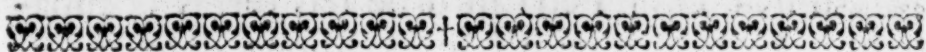
de Compostella hîc publicare : tametsi jam antea rumor equidem magnus indulgentiarum fabricandæ Basilicæ Divi Petri in urbe has terras occupaverat. Cæterùm cum hâc occasione detentus apud nos Joannes comparandis in Hispania equis non vacavit ; quam diximus indulgentiam renovare, ad equos saltem duodecim cujusvis generis, & ex iis equas aliquot, præsentium latori officario nostro, in præsens Sublimitatem vestram oramus : ut nos contrà Serenitati vestræ obsequi Sublimitas vestra comperiet, si hinc equos aut canes venaticos, aut quod nostrum fert regnum, vobis placitum iri noverimus. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, &c.

LV. *Regi Poloniæ.*

SERENISSIMO, potentissimo & excellentissimo Principi, Poloniæ Regi illustrissimo, fratri & consanguineo charissimo, Jacobus Dei gratiâ Rex Scotorum salutem. Serenissime, potentissime & excellentissime Rex, frater & consanguinee, famulos nostros præsentium tabellarios isthuc dirigimus, ut quos deligere vellent equos aliquot animo nostro eligant & comparent, ac comparatos ad fines nostros transferant. Unde Majestatem vestram oramus, ut veniâ & permissu Celsitudinis vestræ, eisdem in regno vestro gratiosè concedatur, quos velint equos, saltem venales, emere, & emptos securiùs abducere : ut nos contrà

postulatis vestris, si quando res obtulerit, volentes sumus reposituri. Illustrissime, &c.

LVI. JULIO II. *Pontifici Romano.*

BEATISSIME Pater, Ad Sanctitatem vestram nuper literas dedimus, ut Primatûs & Legationis auctoritas Ecclesiæ primariæ Divi Andreae & regni nostri Patroni integra maneret, nec ullius exemptione violaretur; prout Sanctitas vestra in præfectione Archiepiscopi Glasguensis moderni obedientiam, & cætera Primatûs & Legationis Ecclesiæ Sancti Andreae debita, expressè reservavit; ut ex literis reverendissimi Divi Marci Cardinalis intelleximus. Verùm idem modernus Glasguensis Archiepiscopus, nihil, ut nobis asseruit, præjudicii aut læsionis Ecclesiæ Divi Andreae intentans, nostras exinde literas ad Beatitudinem vestram nuper impetravit, ut cum universa Glasguensis Ecclesiæ provincia, etiam Suffraganeis ejusdem, ab omni Sancti Andreae Primatûs & Legationis vinculo absolveretur. Cumque nos Confessoris nostri, religiosi patris de observantia, admonitione jam plenius edocti, sedis Divi Andreae turbare aut minuere jurisdictionem in animo non habeamus, nec hujus unquam fuerimus consilii, ut Divo Andreae Patrono nostro ulla fieret injuria, præsertim sub infirmo adhuc & juniore Archiepiscopo, cujus tutela ad suos spectat promotores. Idcirco Beatitudinem vestram oramus, ut animum nostrum in iis spectet, nec nostras usque eò extendat literas, ut superioritati Ecclesiæ

clesiæ Divi Andreæ derogans, Glasguensis Ecclesiæ exemptione nostram gravet conscientiam. Quinetiam ex animo rogamus, ut quam Sanctitas vestra de fratrum consilio Primatûs & Legationis Divi Andreæ superioritatem reservavit, integram superesse & ratam stare decernat; atque quatenus ullo prætextu læsa fuerit aut exemptione, eandem reponat & restituat: id quod à Beatitudine vestra facile expectamus, partim creaturæ suæ junioris Archiepiscopi contemplatione, partim nostræ relevatu conscientiæ, cui ejusdem junioris Archiepiscopi curam vestra injunxit Beatitudo. Unde vestram orare Beatitudinem cogimur, ne huic primariæ sedi sub infirmo adhuc Pastore quovis modo derogetur. Et Sanctitas vestra feliciter valeat, &c.

LVII. LUDOVICO XII. *Francia Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eadem gratiâ Scotorum Rex salutem & rerum incrementa. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater & consanguinee charissime, delectus nobis subditus Georgius Halkerston, mercator oppidi nostri de Edinburgh, certa vasa argentea, diversæ etiam formæ, in civitate vestra Parisiorum fabricare procurat, quæ huc ad

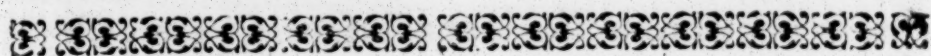
regnum nostrum transmittere intendit. Verùm edicto publico id facere, ut aiunt, prohibetur, quo inhibitum est, ne ex regno vestro argenti vasa nisi ponderis limitati efferantur. Unde vestram oramus Majestatem, ut huic nostro subdito, quæ paraverit vasa, liceat efferre, & impunè avehere, cujusvis etiam ponderis seu mensuræ, edicto hujusmodi non obstante. Illustrissime, &c.

LVIII. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eadem benignitate Rex Scotorum salutem & rerum successus. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, quos vestra ad nos Majestas transmisit equos, pridem redditos habuimus, gratias agimus, & deberi Majestati vestræ plurimum fatemur, qui nostri memor semel & iterum optimos hujus generis equos huc transmitti curavit. In singulos dies eos visimus, & ut æquum est, à tanto Principe donatos magni facimus. Cæterum in præsens Sublimitati vestræ gradarios quatuor transmittimus, non quales optavimus, sed pro tempore meliores, saltem ad cursum & venatum, ut credimus, non alienos: qui si placiti fuerint, dehinc aptiores para-

parabimus. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, &c.

LIX. EMANUEL *Rex Portugallia, Jacobo IV. Scotorum Regi.*

SERENISSIMO ac potentissimo Principi, &c.
 Emanuel Dei gratiâ Rex Portugallia & Algarbiorum, citra ultraque mare, in Africâ Dominus Guineæ, & conquestæ navigationis ac commercii Æthiopiæ, Arabiæ, Persiæ atque Indiæ, plurimam salutem dicit, & prosperitatis incrementum. Relatum nobis est quosdam vestros conterraneos & subditos classe armatâ eo animo progressos, ut nostris damnum inferant. Quin etiâ aliquot jam nostrorum incauta navigia ceperunt, sub prætextu viz. quòd quidam Bartholomæus Didaci Portugallensis quandam ipsorum navim abstulisse olim dicitur; & ob id sibi concessas asserunt repressalias. Miramur profectò Majestatem vestram talia suis subjectis contra nostros permittere; quòd si ipsis concessæ sint repressaliæ, tam malè juris ordinem & antiquum in hujusmodi casibus ac inter nostra regna assuetum morem fuisse observatum. Primùm enim, hujus rei debuissimus fieri certiores, & à nobis justitia postulari; quam si (quod non est moris nostri) denegavissimus, tunc jure concedi potuisset. Sed cum à nobis hoc nunquam fuerit requisitum, nec in nostram pervenerit notitiam, meritò ægrè ferendum est; cum præsertim non debuisset tam

veteris & præscripti jam (ut dicitur) damni ob-
 ducta cicatrix nunc, nobis insciis, exulcerari; cum
 etiam annis elapsis fuerit isthic satis hoc discepta-
 tum, nec de repressaliis conclusum. Quare vestram
 Serenitatem summopere rogamus, ut super hac
 re justè (ut æquum est) provideri, prædictos-
 que subditos vestros classem suam exarmare ac
 deponere, ablata restituere, nec ampliùs nostris
 esse infestos jubeat. Quòd si quid juris præten-
 dunt, ipsis plenissimè administrari, suumque reddi
 nostro more curabimus. Quòd si vestra Maje-
 stas, ut speramus, (& par est) effecerit, ultra
 justì gloriam, quam ob hoc comparabit, nos eti-
 am ad antidora obligabit. Cætera Eduardo Fer-
 nandi servitori nostro committimus, quem ob
 hoc ad vestram mittimus Serenitatem, quam
 Deus optimus maximus cum statùs incremento
 felicissimè diuque conservet. Datum in oppido
 nostro Sincia, ad decimum quartum Calendarum
 Octobrium, anno millesimo quingentesimo nono.

LX. *ENGILBERTO de Clevis, Comitæ
 Niversensi ac Burgundiæ Præfecto.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum Engilberto
 de Clevis, Comiti Niversensi, Præfecto Bur-
 gundiæ, Camerario & Consiliario superillustris
 Francorum Regis, consanguineo nostro, salutem.
 Robertus Sinclair Stipendiarius Francorum Regis,
 fratris nostri & cognati serenissimi, nobis nuper re-
 tulit

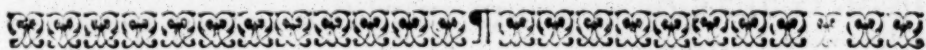
tulit, Comes inclyte, quo sanguinis vinculo alter alteri proximius jungimur, utque familia eadem majores nostros genuerit, ex quibus & nos communem sanguinem referimus. Quæ nostra consanguinitas etsi nobis nota fuerat, tamen auditu non est injucunda, nec memoratu indigna: nam quid Principi gratius aut majus, quam firmam suorum amicitiam, & certa procerum ac magnatum cognatio? Natura enim præcipuum benevolentiae foedus iis ingenerat, quos una sanguinis linea produxerit. Placet generis nostri communis parentela, placet & originariae domus cognata proximitas, quæ amicitiae pignus non leve promittit. Tu non immemor hujus propinquitatis, Scotos pro tua auctoritate (quæ plurima est) promotes & defendis. Idem Robertus beneficentiae tuae testis amplissimus effecit, ut tibi pro meritis gratias ageremus, & eum tibi nostris literis commendaremus, ut tua in eum benevolentia non decrescat. Tu igitur quod hic apud nos voles, quodque animo tibi fuerit, deposce, aut liberâ manu sume, vel potius impera: stirpis nostræ necessitudo nihil abnegat. Regni & successus nostri idem Robertus te certiore faciet, quem familiarius tibi commendatum habemus: te illi fautorem & defensorem confidenter dedimus: quæ tibi plurima isthic est auctoritas sibi, quæso, profuerit. Vale consanguinee noster. Ex Edinburgo Kalendis Aprilis, anno salutis nostræ nono supra millesimum & quingentesimum.

LXI. MARGARETÆ *Duci Sabaudia.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, illustrissimæ Dominae Margaretæ Ducissæ Sabaudia, Moderatrici serenissimi Castellæ Principis, &c. consanguineæ & confœderatæ nostræ charissimæ, salutem & rerum incrementa. Literas vestras, ex Brugis decimo & octavo Aprilis datas, pridie hujus accepimus, Princeps illustrissima, quibus Andreæ Marrex, Arent de Bladel, & Eurax Brachost, mercatores vestros, ex Anglia sese recipientes, bonis & mercibus direptos significatis à piratis, qui se sub Andrea & Joanne Bertoun agere dicebant: id quod mirum vos habet per nostram gentem fieri, quæ apud vos amicè & humaniter versatur, nec ulla insurgit inimicitia aut hostilitas. Unde etiam vestris subditis damna passis repressaliarum literas efflagitantibus concedere distulistis, ablata per nostros subditis vestris restitutum iri sperantes. Illustrissima Princeps & consanguinea charissima, antiquum nobis cum ista domo fœdus inviolatum stetisse, & utramque gentem rerum commercium utrimque liberius egisse; Johannem Bertoun id temporis mare non intrasse, compertum est. Andreæ Bertoun suam duntaxat habuisse, non sociam aut secundam navim audivimus; nec quos supra memoravimus mercatores, vestros diripuisse, sed nec unquam vidisse aiunt. Verùm in hac re nihil inexploratum, nihil occultum aut

diffimus.

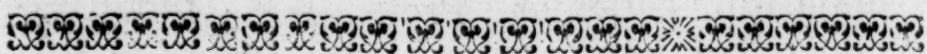
dissimulatum patiemur. Prosequantur damna passi, querelam justificent, aut per nostros subditos violentiam doceant, damnum rependi & restitui pro justitia curabitur: itidem nostris subditis isthic fieri expectantes. Nec in eos ad rumorem vanum, incognitâ causâ, rebus apud nos minimè priùs repetitis, durius vos aliquid statuere timemus: Majestati vestræ gratiam habentes, quæ nobis semper grata stetit. Illustrissima, &c.

LXII. JOANNI Regi Daniæ.

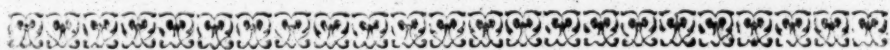
ILLUSTRISSIMO, serenissimo & potentissimo Principi, Johanni Dei gratiâ Daciæ, Norvegiæ, Slavorum, &c. Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater, avuncule & confœderate charissime, mittimus in præsens ad Majestatem vestram dilectum nobis Jacobum Mackieson, quo utimur familiariter, ut Serenitatem vestram rerum nostrarum certiolem reddat, & secretiora mentis nostræ secretiùs pandat. Eundem vos benigniùs audire, & quid animi vobis sit ad ea quæ nostro nomine dicet per eundem certificari petimus & instantiùs postulamus. Illustrissime, &c.

LXIII. Ju

LXIII. JULIO II. *Pontifici Romano.*

BEATISSIME Pater, Majores nostri catholici Reges in Britannia, dum regnum ampliter tenerent, multas profectò Ecclesias instituerunt, & opulenter dotârunt, in iis Dunelmæ Monasterium, ordinis Divi Benedicti, nunc Episcopatum insignem, & alia Cœnobiorum amplissima loca, quæ Angli interea occupârunt. Cum autem Prioratus de Coldingham, ordinis præfati, Sancti Andreae diocesis, nostri regni limes proximus Bervico Anglorum oppido munito existens, per Monachos Dunelmæ pridem occupatus, pericula, proditiones & insidias huic regno intulisset; Prioratum eundem ad Abbaciam Beatae Margaretæ de Dumfermling, ordinis & diocesis præscriptæ, reduci, & Monachos Scotos in Dumfermling professos illuc mitti, & pro Abbatis arbitrio revocari, Prioremque ex gremio Conventûs de Dumfermling assumi, qui rationem administrationis redderet, deliberato Regis & procerum regni concilio, reipublicæ causâ, supra centesimum & trigesimum annum, visum est; tametsi idem Prioratus sub moderamine & cura Monasterii de Dumfermling iis proximis annis esse desierit. Verùm, Pater sancte, hujusmodi locus, primum regni nostri in finibus præsidium, primos hostium motus sentit, cui nisi fidus potensque præfuerit Prior, duriùs regno evenire poterit. Sed vestra Sanctitas Abbaciam de Dumfermling, filio
nostro

nostro Sancti Andreæ Archiepiscopo nuper commendavit. Idcirco Prioratum de Coldingham, decessu Johannis illius novissimi possessoris & Prioris vacantem, præfato Monasterio de Dumfermling incorporare & unire, aut Archiepiscopo ad vitam annectere, gratiosius dignetur; reservatis inibi Monachis divino cultui & loci oneribus consuetis; ne creatura vestra filius noster, Priorem illic sibi suoque Monasterio adversantem, & nos regno nostro perniciosum patiamur. Beatissime, &c.

LXIV. *Eidem.*

BEATISSIME Pater, debitam ad sancta pedum oscula obedientiam. Sanctitati vestræ gratias agimus, quòd Sancti Andreæ Archiepiscopo, Primatus & Legationis auctoritatem reservaverit, & ratam iri interea jussèrit. Nec minus Beatitudini vestræ debemus, quòd capellæ nostræ regię privilegia, libertates & concessiones firma manere & inviolata stare decreverit. Unde ejusdem Episcopus, Capitulum, & Canonici de nostro assensu Beatitudini vestræ animum addixerunt, & dedicârunt cum armorum insigniis solenne sacrificium. Nam quantum ad nos attinet, nec Divo Andreæ, Patrono regni, injuriam facere, nec capellæ nostræ juribus derogare, in animo habuimus; prout nostris desuper literis plenius attestati sumus. Quin potius Sanctitatem vestram vehementius oramus

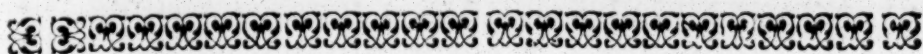
mus Candidæ Casæ Diocesim cum suo eodem & capellæ nostræ, & unionum ejusdem Episcopo, ab omni Archiepiscopi Glasguensis subjectione liberare, & Apostolicæ sedis duntaxat subicere, aut Sancti Andreæ in Suffraganeum restituere, à quo ad nostras solummodo literas sub Alexandro sexto prædecessore vestro fuerat subtracta. Et Sanctitas vestra feliciter valeat, &c.

LXV. *Licentia* ANDRÆ FORMAN Episcopo Moraviensi.

NOs damus & concedimus liberam licentiam per has nostras literas reverendo in Christo Patri, & nostro fideli Consiliario, Andreæ Episcopo Moraviensi, Commendatario de Dryburgh, Pettinweem & Coldingham in Anglia, impetrare aut prosequi sibi ipsi, per se aut suos procuratores, in Romana curia vel extra, quemcunque Archiepiscopatum, Episcopatum vel Prælatiam, intra regnum nostrum vacaturam, & bullas & executoriales desuper levare, & easdem executioni mandare, ut sibi expedire videtur: cum potestate impetrare quodcunque beneficium vacaturum infra regnum nostrum, Magistro Joanni Forman Præcentori Glasguensi, ut idem reverendus Pater expedire cogitaverit, & magis convenire eidem Præcentori, & executioni mandare pro arbitrio ejusdem reverendi Patris, absque quocunque periculo accusationis sibi movendæ aut imputandæ, ex actis statutis parliamenti

liamenti, aut aliis modis quibuscunque contrariis. Datum sub nostro sigillo privato, & subscriptione, apud Edinburgum, quinto decimo octobris, anno quingentesimo decimo supra millesimum.

LXVI. MARGARETÆ *Duci Sabaudiaë.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, illustrissimæ & serenissimæ Dominæ, Margaretæ Duci Sabaudiaë, &c. excellentissimi Principis, Regis Castellæ, &c. Archiducis Austriaë, &c. Moderatrici sagacissimæ, sorori & consanguineæ nostræ charissimæ, salutem & integram dilectionem. Illustrissima & serenissima Princeps, soror & consanguinea charissima, Robertus Bertoun subditus noster, in portu vestro Verensi, ad Portugallorum delationem tenetur impeditus, & ut maris pirata non solum bona amittere, sed etiam morte puniri prætenditur, nisi nostris desuper literis captam nuper per eum Portugalliaë navim ad statutum sibi diem coram vestro magistratu defenset. Unde in præsens scribimus, quemadmodum Portugalliaë classis, supra trigesimum annum, genitoris nostri navim, pretiosâ merce onustam, vi & armis expugnavit, cepit & diripuit; nec tunc ablata serenissimus Portugalliaë Rex ad id rogatus reddi unquam curavit. Quamobrem Joanni Bertoun navis hujusmodi ductori, ipsius Roberti patri, pro suo duntaxat damno, bona jure negata repressaliarum literis quærenda commisimus. Quarum auctoritate quam diximus

Portu-

Portugalliae navim, hic Robertus, defuncti Joannis hæres, invasit, in qua re ex legum æquitate nihil criminis commisit, nec pœnam commeruit: quòd si quid peccaverit, accusatorem suum apud nos expedita manet justitia. Idcirco petimus, ut hæc secundum legis præscriptum per vestros juris præsides adverti faciatis, ut quæ majoribus nostris cum ista Burgundorum inclyta domo stetit amicitia, firma duret & inturbata. Atque utinam communi cognato nostro, illustri Carolo Duci Gelriae, pax firmiore vinculo isthic interposita foret, ut quæ nos sanguinis tenet conjunctio, animorum quoque mutuam haberet benevolentiam. Illustrissima & excellentissima Princeps, soror, &c.

LXVII. MAXIMILIANO *Romanorum Imperatori.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Maximiliano, Divinâ favente clementiâ, electo Romanorum Imperatori semper augusto, Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiae, &c. Regi, Archiduci Austriæ, Duci Burgundiæ, Brabantiae, Comiti Palatino, fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus Dei optimi maximi benignitate Scotorum Rex salutem & rerum incrementa. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, literas à Majestate vestra ex Augusta civitate, sexto mensis Aprilis datas, quindecimo Julii accepimus, quibus certiores nos facitis;

facitis, quemadmodum serenissimus Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ Rex in Lubecos, sacro Imperio fidos, arma moverit, eosque terrâ ac mari infestans à Suecâ negotiatione impedierit, ac suas naves mercibus onustas in prædam abduxerit: ut his malis laceßiti à vobis & Imperio ad Danorum partes deficere cogantur, tametsi civitatis hujusmodi fides & observantia Serenitati vestræ & Romano Imperio hæcenus satis spectata fuerint: cujus rei nisi rationem habueritis, nec officio, nec Augustalî titulo vos satisfacere scribitis. Proinde Serenitati vestræ exorare nos libuit, ut operam & præsidium in vestrum & Romani Imperii damnum non modo denegaremus, quin & Regi ab incepto motu divertere, ut arma ponat, & jure Lubecos prosequatur, persuaderemus; justitiam æquâ manû ab Imperiali judicio polliceremur. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, electe Romanorum Imperator semper auguste, antiquum nobis fuit veteres ab origine Principes plurimi facere, Imperialem verò Majestatem, ut par est, observare, bonorum amicitias colere, errata item & inimicitias ad sanitatem revocare: nec in avunculi Danorum Regis & Lubecorum controversia ab officio cessavimus. Christianissimi Gallorum Regis oratorem illuc transmitti, & nostros semel & iterum eodem convenire fecimus; ut quæstio omnis, aut juridicè, aut amicè, componeretur. Ad inducias & certa fœderum pacta devenitum aiebant: nunc retrò abiisse omnia, & ferrum in manu referunt. Uter arma justiùs induat, nondum nobis compertum, illis Regem criminantibus,

H

Rege

Rege rursus in eos culpam rejiciente. Nos in animo illud versantes, ne sanguinis proximitas à recto abstraxisse diceretur, nulla submisimus auxilia, quamvis fratri, avunculo & confœderato Regi, pro sua sustinenda auctoritate, quis non favisset, & adversantibus occurrisset: maximè in armata vi depellenda, & regno ab hostium incurso tutando? Superbè nimis & imperiosè Lubecus omnia turbat, & nuper interminatus mare nostris interdixisse visus est; quibus ut armatos debellasse gloriosum, sic mercatoriam navim invasisse inglorium, nec impune futurum credimus. Sævum in nostros aiunt mercatores: alios cruce, alios ense, aut aquis, Lubeca classis perdidit. Cladis nuntium præstolamur, nostris pro necessitate succurrere obstricti: ad alium spectat imperium pro sua magnitudine injurias compefcere. Avunculo Regi secundùm vestras ad nos literas suadere non cessamus: verùm suam obtulisse causam, ubi decuit, justificandam; sed nec pactis, nec sacramento hostem teneri, & cuncta pro libidine inverti rescribit. Quæ Sublimitati vestræ, suoque honori steterint, volentes curabimus, & in rem communem consulimus. Illustrissime, potentissime, &c. ad felix Imperii moderamen in longos annos valete. Ex Castello nostro Strivelingenfi Calendis Augusti, anno decimo supra, &c.

LXVIII. LUDOVICO XII. *Franciæ Regi.*

IL L U S T R I S S I M O, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem, amorem & rerum successus. Serenissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater & consanguinee charissime, quos vestra Majestas Legatos huc transmiserat, eorum alter vitâ celebris & nobis sanguine charus apud nos diem obiit, alter animi mœrore usque ad eò languit, ut illius vitæ timuisse fateamur: quæ occasio eum hætenus tenuit, quin itineris labori faciendo non sufficeret: & jam nec plenè repositus ad vestram properavit Celsitudinem. Quid hic agatur, quâ arte commissæ utrimque negotia tractentur, & quo in loco res sit, paucis intelligite. Primùm omnium, nostram accedens præsentiam de antiquo Christianissimæ Gallorum domûs cum majoribus nostris fœdere publicè locutus, quemadmodum alteri alteris sæpius affuissent, disertè enarravit, literas dedit, vestra palam & in secretis exposuit mandata. Atque rursus post Sancti Andreæ Archidiaconi à Sublimitate vestra reditum, singularem erga nos animi vestri benevolentiam, tum per Archidiaconum & quas attulit literas, tum quem diximus Legatum & Consiliarium vestrum Magistrum Joannem Sel-

lat, virum tanto Principe dignum accepimus. Quibus fanè argumentis facilè adducimur, nobis apud Majestatem vestram eam esse amicitiam, quam Sublimitas vestra non modò literis aut sigillis, sed re ipsâ potiùs & cum effectu studet comprobare, ut majorum fœdus factis firmâsse videamini. Quæ causa nos contrà excitat, ut amicitia & fœderis memores vobis usui fore plurimùm cupiamus. Unum illud addimus, quod rebus vestris profuerit, nos ita curare, ut nec animus nec corpus defuisse dicatur. Cæterùm ex hoc vestro edocti Legato & nostro item Archidiacono, in sententiam ivimus; quæ Majestati vestræ per oratorem vestrum referretur; cui nostro nomine creditum ire velit. Illustrissime, potentissime, &c.

LXIX. CHRISTIERNO *Daniæ Principi.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, illustri & potenti Domino, Christierno Daciæ, Sueciæ & Norvegiæ, Slavorum & Gothorum Principi, consobrino nostro, salutem & optatam valetudinem. Ex patris tui avunculi nostri literis libenter accepimus te valere, & animo tuo bene esse: tamen ex tuis etiam literis intellexisse voluissimus. Sed te forsan majoribus occupatum charus genitor habuerat, ut literas dare per opportunitatem tibi non vacaverit. Tui tamen nulla oblivio nos cepit: nos enim tui immemores vivere stirpis necessitudo
pro-

prohibet. Quid hic rerum agimus, quid animi ad postulata patris tui gerimus, ex dilecto nostro Leone armorum Rege & Consiliario scies; & ei fidem habeas. Postremò, tu virtutem cole. Dacorum Regum bello & armis valuit virtus. Tibi pater est nostrâ ætate inclytus, majorum gloriâ non inferior. Spes magna nobis est te vestræ familiæ non infimum futurum. Quin progenitorum facito claritudinem aut æques, aut superes; & nos ames. Vale. Ex Edinburgo, &c.

LXX. LUDOVICO XII. *Franciæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem, amorem & integram dilectionem. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, &c. frumentum in his terris satum humida æstas aut devastavit, aut parcius solito proferens vix sementem extulit; quin etiam quodcunque excrevit, à naturali bonitate degenerans, quâdam malignitate corruptum adeò defecit, ut magnam frumentarii panis carentiam præsens annus hîc portendat, nisi advectitia farina aliunde inferatur. Quare te Principem potentissimum, nobis sanguine proximum, & huic regno antiquâ majorum lege devinctum appello, ut subdito nostro Georgio Halker-

stoun ducentos filiginis modios in tuo regno comparare, & pretio emptam farinam ad nos navibus avehere, per tuas literas gratiose concedas, ut temporis sterilitas confœderati Principis beneficio subleverur. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate, &c.

LXXI. *Cancellario Burgundiæ.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum Cancellario Burgundiæ salutem. Quia familiarem nostrum Johannem Francisci mercatoribus regni nostri isthic versantibus pro tempore præficimus, & in Conservatorem privilegiorum, eisdem per Duces Burgundiæ in suis terris concessorum, dedimus, & ad hæc pro nostra voluntate constituimus: idcirco magnificentiam vestram familiarius rogamus, ut quem diximus Johannem Francisci, vestrâ si quando auctoritate eguerit, nostrâ causâ benignius audiat, pro justitia juvet, ac quæ nostris mercatoribus apud vos sunt privilegia vestrâ protectione inviolata permaneant. Magnifice vir, &c.

LXXII. *Magistro Jacobo Inglis.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum dilecto suo Magistro Jacobo Inglis salutem. Animi tui benevolentiam gratanter accepimus, quâ datis
ad

ad nos literis reconditos Alchemiæ sanioris philosophiæ libros apud te esse significas ; quos etsi viri dignissimi abs te peterent, ad nostros tamen usus difficilius servas, quia nos eo artis studio teneri audieras. Gratias tibi agimus, relaturn cum res postulaverit, & hunc nobis familiarem Magistrum Jacobum Mercheinstoun istuc submisimus, ut quos velis libros nobis esse huc transferendos curet, cui nostro nomine fidem habeto. Vale. Ex palatio nostro Edinburgeno, &c.

LXXIII. *Anonymo.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum. Illustris Princeps & consanguineæ charissime, Joannes Habochi, ligius vester, auri lotor, aliquot menses isthic versatus solerter vacavit officio; tametsi ex loci natura res minùs successerit: nunc uxorem & liberos visurus domum dimitti postulavit. Vobis gratias agimus, & relaturn plurimum debemus, quòd tuorum operam nobis præstiteris. Quid mineralium nostra ferat terra, & præsertim auri, tuus referet subditus, quem Sublimitati vestræ commendamus; quæ in felices annos valeat. Ex palatio nostro Edinburgeno, octavo Julii, anno undecimo supra millesimum & quingentesimum.

LXXIV. *Procuratori Portugalliæ Regis
Antwerpiæ.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum salutem.
Literas vestras vigesimo quarto Junii Antwerpiæ signatas tuas ad nos tabellarius quintodecimo Julii attulit, quibus revolutum annum, nec tamen isthuc venisse commissarium scribitis, qui veterum subditorum nostrorum adversus Portugallos querelam terminare & pacare conaretur, cum rei tractandæ auctoritas vobis in manu sit, quamvis Portugallorum in nostros, aut nulla fuisse delicta, aut si fuere, sub alio Rege perpetrata contenditis: utcunque pacis fœdera inviolata subsistere literis nostris declarari postulatis. Ad hæc quid nobis animo sedeat accipite. Quam nostrates habent querelam, non privata Portugallorum navis, non casu, sed Portugalliæ classis, & certo ad id consilio, ex statione Slusensi solvens præstitit. Cum vestrates, nullâ laceffiti injuriâ, nostros invasere, partim cæde mactantes, alios cruentarent, & reliquum in prædam abducerent: id quod senatus Burgundiæ perperam aggressum suo comperit judicio. Inde rebus necquicquam repetitis, decretæ sunt repressaliæ sub patre nostro tum regnante; quas iterum atque iterum nostrâ indiem suspendimus auctoritate, ut amicè potius quàm hostiliter causa ageretur. Quin etiam anno abhinc quarto, in Lusitaniam ad Regem vestrum, fratrem nobis & consanguineum submisimus Caduceatorem: sed is,

in-

infectâ re, rediit, certi nihil referens. Et nihilominus quas diximus repressalias, superiore anno, agente apud nos Eduardo Ferdinandi, rursus revocavimus, ut cum gratia negotium transigere-
tur. Sed pro tempore nihil actum: defuere partes aut aliis præpeditæ ad causam non venire: effluxit annus: rediere repressaliæ. Ecce autem ad vestras literas nostratibus in præsens inhibuimus, ne quid hostiliter agant, donec à nobis mandatum literarum obtinuerint. Confidimus rem omnem isthic pacatûm iri. Interea viros æquitatis & concordiae studiosos delegemus, qui desuper Brugis conveniant, audiant, cognoscant & transigant, seu ad nos referant, ut quæstio sedetur: nam pacem cum omnibus affectamus, præsertim cum Principibus Catholicis, & hostibus Christianæ religionis insens, & quantum ipsi permiserint habituri sumus. Valete. Ex Edinburgo, penultimo Julii, anno undecimo supra millesimum & quingentesimum.

LXXV. JULIO II. *Pontifici Romano.*

BEATISSIME Pater, devotam ad pedum oscula obedientiam. Capellam nostram Strivelingensem regio censu duntaxat. V. S. ad nostras preces Episcopatum pridem denominavit, & plurimo munivit privilegio, illo præsertim, quo in nos nostramque familiam & unitas nostri patronatûs Ecclesias ac parochianos earundem, omnimodam contulit jurisdictionem. Sed à locorum Ordinariis

dinariis graviùs vexantur: & quod Apostolica sedes ad regium decus gratiosè nobis indulfit, Ordinarius infestat & irritare contendit. Beatitudinem vestram rogamus, ut quam indulfit nobis gratiam, & concessa desuper privilegia rata manere jubeat, & capellam nostram Strivilingensem, nedum ad castellum Striveling & illius Divi Michaelis collegium, verùm ad regni nostri palatia extendi declaret: id quod motu proprio, & ex certa scientia, de sua potestatis plenitudine, renovare & ampliare, & institutam desuper litem advocare & cassare dignetur; ut nostra fundatio S. vestram Canonorum suffragiis celebret & perpetuò memoret, prout Legatus & Consiliarius noster Moraviensis Episcopus ex articulis nostrâ manu signatis referet. Quæ Sanctitas vestra expedire velit, & ad felices successus valeat. Ex palatio nostro de Edinburgh, primo Augusti, anno undecimo supra, &c.

LXXVI. *Eidem.*

BEATISSIME Pater, devotam ad pedum oscula obedientiam. Quamvis per superiores annos, serenissimus Anglorum Rex, post cruenta utrimque arma, ad pacis leges nos tandem vocâsset, & pax fœdere etiam jurato firmata, ac fœdus per Sanctitatem vestram Apostolicâ vallatum esset censurâ: tamen ut mutuâ teneremur amicitia, & alter alteri officio & benevolentia jungeretur,
ad

ad pacis fœdus suam natu majorem filiam nobis etiam nuptui dedit. Sed quem diximus nobis focerum quondam illustrissimum, annos aliquot quàm ex vita concederet, nec fœdus nec affinitas erga nos tenuit: nam quorundam consilia secutus omnia pro arbitrio egit, nec se nec suos à manifesta in nostros subditos injuria compescens. Tum demum ex insidiis aggressi, quos armis & bello capere antea non poterant, viros nobis fortissimos, per pacis occasionem incautos, è medio sustulerunt. Adeo pax in perniciem versa, bello nobis gravior fuit. Nos verò partim pudor in focerum movere, sed multo magis sacramentum & Apostolica continuavit censura. Ecce autem serenissimus nobis frater, modernus Angliæ Rex, in fœderis & patris verba juratus, terrâ ac mari nostram insequitur gentem; occidit, captivat, incarcerat: nec modò id tolerat, quin etiam fieri vult & mandat. Nos tamen res reddi, & illata damna reponi postulamus. Sed hostilia cuncta, pacatum nihil, & nostros indies gravari compertum habemus. In causa est quòd serenissimus nobis frater Anglorum Rex, & gens illa domi quàm foris negotium forte maluit. Verùm Regem & fratrem nostrum in aperto & palam movisse bellum, facit ut S. V. nostrum utrumque & à sacramento, & à censurarum incurfu liberasse præsumperim, id quod non usque adeò iniquum foret, fœdus, inquam, mutuo utriusque dissensu solutum iri. Quæ omnia Sanctitati tuæ significamus, ut non quæsitam per nos occasionem, sed necessitatem intelligat. Beatissime Pater, in felix Ecclesiæ moderamen valete. Ex Edin-

dinburgo, quinto Decembris, anno undecimo supra, &c.

LXXVII. MAXIMILIANO *Romanorum*
Regi.

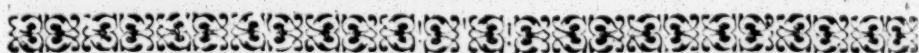
ILLUSTRISSIMO, potentissimo & excellentissimo Principi, Maximiliano divinâ clementiâ electo Romanorum Imperatori semper augusto, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Regi, Archiduci Austriæ, Duci Burgundiæ, Brabantia, Comiti Palatino, Jacobus Scotorum Rex salutem & rerum incrementa. Illustrissime, potentissime & excellentissime Princeps, Christianorum expeditionem in perfidum Christi nominis hostem, Celsitudini vestræ in animo stetitisse jampridem accepimus; id quod Sanctissimum Julium modernum Pontificem maximum, à sui ad Apostolatûs apicem assumptione, agitasse intelleximus. In hanc quoque sententiam, Christianissimus Gallorum Rex Ludovicus resedit: idem notissimus felici memoriâ Henricus Angliæ Rex olim excellentissimus, & pater nobis charissimus, cum viveret, studiosè egit. Unde & nos tantos sequi Duces statuimus, qui & volentes pro republica Christiana vitam impendimus. Ecce autem invida (proh dolor!) dissensio à Sanctissimo patre Christianissimum Gallorum Regem alienare tentat, & quos, secundum vestram Augustalem Celsitudinem hanc promovisse expeditionem oportuit,
nunc

nunc in se ruent, nisi Deus optimus maximus, suorum miseratus cladem, membra capiti & pastorem gregi conciliet. Ad vos spectat rem imprimis componere & sedare, ac Christianissimo suum in Apostolicam sedem officium, Divo Patri & Pontifici summo gratiosam in filios curam suadere, quo Christi miles à se in Christi hostes vertatur. Tametsi reverendum patrem Moraviensem Episcopum, Dryburgh & Pettinweem Monasteriorum, ac Cottingham in Anglia, Commendatarium perpetuum, ad hanc rem oratorem pridem submiserimus: tamen alienum nihil in præsens visum est, illustrem Principem patruelem nostrum Albaniæ Ducem albegari, ut Celsitudinis vestræ patrocinio suborta utrimque quæstio ad pacis leges faciliùs descendat. Quare Sublimitatem vestram oramus, ut animum suum in communem salutem adjicere, & nostris desuper oratoribus in iis quæ nostro differant nomine, fidem habere, ac sanctæ protectionis meminisse velit. Illustrissime, &c.

LXXVIII. *Anonymo.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum. Reverendissime in Christo pater & consanguinee charissime, mittimus in præsens, ad ea quæ nobis observantur, reverendum in Christo patrem, Andream Moraviensem Episcopum, Dryburgh & Pettinweem, Sancti Augustini & Præmonstratensis Monasteriorum, ac Cottingham in Anglia, Commen-

mendatarium perpetuum, consilii nostri & rerum maximè conscium. Is majora regni negotia agitat, & ad res tractandas longè fortunatissimus cuncta feliciter deducit: quem ad Sanctissimum in præsens ablegamus, atque utinam res ex sententia succedant. Habet ad vos mandata, & P. V. R. consulere eum ex animo commendamus, ut nostrâ causâ nostro faveat oratori, & sibi commissâ promoveat; quæ nostro nomine dixerit, ut ex ore nostro, credat. Reverendissime in Christo Pater & consanguineæ charissime, &c.

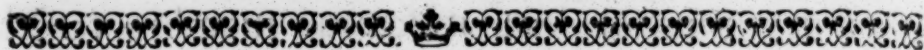

LXXIX. Senatui summi ordinis Cardinalium.

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum sacrosancto summi ordinis patrum Senatui salutem & felicitatem. Amplissimi patres, Christianorum expeditionem in diros Christi hostes nostro Pontifici maximo, à sui ad Apostolatûs apicem assumptione, in animo stetisse jampridem accepimus: id quod & Maximilianum semper augustum agitasse intelleximus. In hanc quoque sententiam Christianissimus Gallorum Rex Ludovicus resederat. Itidem notissimus famâ Henricus Angliæ Rex pater nobis olim charissimus studiosè egerat. Nos quoque tantos sequi Duces statueramus, qui volentes pro re Christiana vitam impendimus. Ecce autem suborta nuper dissensio Christianissimum Gallorum Regem à Sanctissimo alienare tentat, & quos expeditionem promovisse oportuit, nunc in
sua

sua viscera accendit & stimulat, nisi Deus optimus maximus cladem miseratus membra capiti & pastorem gregi conciliet. Ad vos summo loco patres spectat rem moderandam pro sua auctoritate suscipere, & ne respublica Christiana quid detrimenti capiat præcavere; quin etiam Christianissimo Regi Gallorum suum in Apostolicam sedem officium jubere, & Sanctissimo gratiosam in filium curam suadere, quo Christi miles à se in Christi hostes vertatur. Oratorem nostrum, reverendum in Christo patrem, Andream Moraviensem Episcopum, Dryburgh & Pettinweem, Sancti Augustini & Præmonstratensis, Monasteriorum ac Cottingham in Anglia, Commendatarium perpetuum, ad Regem nobis & sanguine & fœdere devinctum, inde ad Pontificem maximum ablegavimus. Et profecto si nostra opera usui foret, nec animus nec corpus abesset, ut noster dicet Legatus; qui concilii & rerum regni nostri longo usu peritus, sibi apud Principes hætenus commissa feliciter deduxit: cui nostro nomine fidem habere, piissimi patres, dignemini: vos Pontificalis solii luminaria (à quibus Christiani gregis salus & auctoritas manat) orantes, ut suis prudentiâ & æquitate turbata res sedetur, & Christianorum manus in Christi nominis hostes uno omnium assensu armetur. Summi Patres, ad Ecclesiæ moderamen vivite & valete. Ex Edinburgo, &c.

LXXX. Mar²

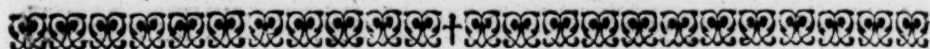
LXXX. *Marchioni Mantuæ.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, illustri Principi Marchioni Mantuano, consanguineo nostro charissimo, salutem. Illustris Princeps, & consanguinee charissime, molestum nobis audisse fuerat, quemadmodum per superiores dies gravior casus vos oppresserat: aiebant & Venetos redemptionem negasse, nunc verò Sanctissimum libertati vos restituisse ferunt. Gratulor reduci cognato. Nostrum Consiliarium, reverendum in Christo patrem, Andream Moraviensem Episcopum, Dryburgh & Pettinweem Monasteriorum, ac Cottingham in Anglia, Commendatarium perpetuum, isthuc submisimus, ut inter Christi Principes fœdus & amicitiam suadeat, ac Christianissimum Gallorum Regem Sanctissimo & Venetis conciliet, quò una omnium manus in Christi hostes vertatur. Vestram oramus magnitudinem, ut nos certiores reddat, quæ spes expeditionis Christianæ vos teneat, simul hunc nostrum promovere Legatum velit: nam pro sanguinis necessitudine, quem vobis tulerit fortuna casum communem æstimamus, ut ex nostro intelligetis oratore, cui ad vos mandata dedimus: ei nostro nomine fidem, atque nostro audisset ore, habeat. Illustris Princeps, &c.

LXXXI. JOANNI *Daniæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Johanni Dei gratiâ, &c. Jacobus eâdem gratiâ Rex Scotorum salutem; Illustrissime, &c. ipe-ctabilis vir Petrus Cordier Decretorum Doctor Christianissimi Francorum Regis, fratris & consanguinei nostri confœderati, Legatus aliquot dies apud nos stetit, articulorum capita dedit, quibus Sanctissimi & Catholici Hispaniarum Regis & Venerorum fœdus adversus electum Imperatorem Romanorum & Christianissimum Regem ostenditur; injuriæ & non servata per Sanctissimum pacta partuntur; suspiciones & imminens reipublicæ Christianæ damnum narrantur: de Concilio generali adversus hæc omnia memoratur. Super iis tantis & arduis rerum articulis, vestram & tui concilii expectamus sententiam. Prælatos nostros & Barones convenimus: de mittendis ad concilium Legatis agitur. Vestrum est ad amicos Reges & Principes scribere, ut nostri oratores & Legati in concilio convenientes super agendis concurrant; ut idem velle & idem nolle ex nostra omnium pendeat domo: id quod nostris sequi mandabimus, & vobis quid animo steterit certiores fieri cupimus. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & consanguinee, charissime feliciter valete. Ex Edinburgo, vigesimo nono Januarii, anno undecimo supra millesimum & quingentesimum.

LXXXII. Ju

LXXXII. JULIO II. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME Pater felicitatem. Ex reverendo patre Episcopo Moraviensi, &c. Confiliario nostro & Legato accepimus, se apud Christianissimum nobis fratrem Gallorum Regem componendæ rei fiduciâ multos dies stetisse: quæ utinam succedat, ut Christianissimus obsequiosum exhibeat Sanctitati vestræ filium, & eadem patrem se præstet gratiosum illi Christianissimæ Francorum familiæ toties de Romana Ecclesia benè meritæ. De indicto Concilio audivimus. Cæterum de animo & postulatis Sanctitatis vestræ nihil in hunc diem allatum est. A nostro Legato expectamus certiores fieri, qui pacis spe diutius moratus illic suam impendit operam, Beatitudini vestræ & Christianissimo Regi utrimque inservire cupiens & anhelans. Cæterum confessionale conscientiae nostræ lavacrum in præsens postulamus, quale noster familiaris Moraviensis Archidiaconus ad Sanctitatem vestram porriget: quæ faustè & feliciter vivat. Ex Edinburgo sextodecimo Februarii, anno undecimo supra millesimum & quingentesimum.

LXXXIII. FEB

LXXXIII. FERDINANDO *Aragonie*
Regi.

IL L U S T R I S S I M O & potentissimo Principi,
Ferdinando Dei gratiâ Aragoniæ, Siciliarum,
Jerusalem, &c. Regi Catholico, fratri & consanguineo,
Jacobus eâdem benignitate Rex Scotorum
salutem. Illustrissime & potentissime Princeps,
Rex Catholice, frater & consanguinee, literas vestras
sexto Novembris in Brugorum oppido signatus,
Leonardus Lupez utriusque juris Doctor &
Protonotarius Apostolicus ad nos orator octavo
Januarii præsentavit. Qui priscam Hispanorum
Regum cum majoribus nostris amicitiam memorans,
additum affinitatis incrementum ex inclyta
Angliæ domo enarravit: inde Serenitatis vestræ
animum in Christianam religionem ampliandam
patetecit; utque illius gratiâ superiori æstate
validam instruxerit classem, quo Africam peteret,
& perfidam gentem domaret. Cum ecce tua
Sublimitas à Sanctissimo Julio moderno in
Ecclesiæ protectionem invocata Catholico titulo
insignitur: unde tam obedientiæ officio, quàm
investituræ feudalis debito Ecclesiæ partes
& fœdus ingreditur; & nos hortatur, ut
Pontifici maximo & laboranti Ecclesiæ
assistamus. Illustrissime, potentissime
Princeps & Rex Catholice, quæ progenitoribus
nostris utrinque fuit amicitia magna, licet &
in hunc diem observata, major tamen in præsens
nos tenet.

Vestro enim suasu & consilio, serenissimus nobis Angliæ Rex piè memorandus, & nos non modò arma pridem deposuimus, verùm ad pacis fœdus affinitatis pignora junximus: adeo Majestatem vestrâ duce, ex bello pax, ex inimicitia benevolentiae necessitudo successit. Cum igitur Serenitati vestræ natura quasi peculiare indiderit, ut motos animos & seditiones suo componat ingenio, & hic dies itidem postulet: nobis & Consiliariis nostris visum est Majestatem vestram orare, ut pro sua consuetudine præsentem laborum molem à Christianorum cervicibus avertat, ferro manibus undique excusso concordiam seminet, Christianissimum filium Sanctissimo Patri conciliare non gravetur, dum arma pendent, dum dubia imminet victoria. Nos quod ad pacem attinet prætermisimus nihil, & quicquam omittere sacrilegium duximus: Majestatem vestram pro Catholico nomine hortantes, ut sanitatem anhelans pacata omnia in animo habeat. Id quod nos toto studio eâ lege enitemur, ut Ecclesia plenius reponatur, Christianissimus obloquentiorem præstet filium, & Francorum Regum pietatem in Apostolicam sedem referat: quod profectò pace quàm armis facilius consequi speramus, modò Sublimitas vestra negotio faveat. Nam ut Ecclesiæ jara ferventur, & in his Pontifex maximus suam obtineat auctoritatem, invigilare & sudare nobis constitutum est. Cæterùm quò minimo rei Christianæ damno fiat, nostra & Principum interest, ne armis elaboretur quod consilio fieri poterit. Unde hunc vestrum properanter dimisimus oratorem, ut suam appellet Serenitatem.

Quam

Quam & rogamus & liberiùs admonemus, pro nostra amicitia, pro nominis gloria, pro Christi milite in perfidam gentem servando, ut componendis rebus studeat, Catholicus Rex a ferro in Catholicum militem abstineat, omne robur Christianum ad sanctam expeditionem reservet. Fratrem nobis potentissimum Angliæ Regem in hanc sententiam invitamus; qui hætenus paccionfulens per suos oratores egit, ut res pacaretur. Reliquum tuo commisimus oratori, qui sublimitatem vestram cuncta plenius edocebit. Serenissime, potentissime Princeps, Rex Catholice, frater & consanguinee, valete.

LXXXIV. *Eidem.*

Illustrissimo & potentissimo Principi, Ferdinando Dei gratiâ Aragonum, Siciliarum & Jerusalem Regi serenissimo, Margareta eâdem benignitate Regina Scotiæ salutem, amorem & rerum successus. Illustrissime & potentissime Princeps, Catholice Rex serenissime, ex Leonardo Lupez, tuo isthuc transmissio oratore, literas vestras accepimus, quibus super commissis sibi ad nos referendis fidem dari postulatis. Cui frater nobis charissimus Angliæ Rex serenissimus ad nos literas dedit, ut vestro oratori in iis terris assisteremus. Illustrissime Princeps, & Rex Catholice, quæ vester detulit Orator volentes audivimus, & ad maritum Regem retulimus. Sed is jampridem persuasus, nihil æquè ut
I 3
inter

inter Principes Christianos pacem exoptat, & illic Sanctissimum, inde Christianissimum ad componendas res hortari non cessat; fratrem nobis charissimum vestrae Serenitatis filium eodem invitans, ut Sublimitas vestra ex suo Oratore accipiet. Vestros sanè felices rerum successus & serenitatis incrementa plurimum affectamus. Illustrissime, potentissime Princeps, Rex Catholice serenissime, pro arbitrio sanctè & augustè valete. Ex palatio nostro apud ædem Divæ Crucis in Edinburgo, quarto decimo Calendis Aprilis, anno undecimo supra millesimum & quingentesimum.

LXXXV. LUDOVICO XII. Regi Franciæ.

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Ludovico Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano & Domino Genuensium, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eadem gratiâ Scotorum Rex salutem & rerum incrementa. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinec & confœderate charissime, Ludovicus de Poys ligius vester apud nos agens exoravit, ut Sublimitati vestrae germanum sibi fratrem, Castellani locum tenentem oppidi de Diepe, commendaremus, quò sub gratia Majestatis vestrae in officio maneat, nec inde per quemvis etiam deputandum Capitaneum amoveatur, ut quem magnus militiæ
ma-

magister tanto præfecit honori & servitio, ipse eodem utatur. Rogamus ut nostram commendationem sibi profuisse sentiat. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, in prosperos rerum successus vivite. Ex palatio nostro, &c.

LXXXVI. JULIO II. *Pontifici Maximo.*

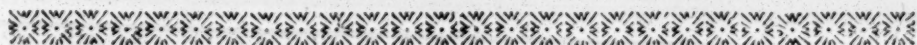
BEATISSIME Pater, devotam ad pedum oscula obedientiam. Sanctitatis vestræ tabellarius suas literas, Apostolicum breve, septimo Januarii Romæ signatum, secundo Martii ad nos tulit, quod dolentes perlegimus, duriora audisse nuncia immemores. Quid enim tristius afferri poterit, quàm arma armis imminere? Quibus isthinc Sanctissimi patris, illinc Christianissimi filii exercitus sua viscera transvibret: quo fiet, ut undecunque victoria steterit, victa Christiana respublica Christi hostibus calcanda prodatur. Deus optimus maximus suæ causæ affuerit, & suorum misertus Christianum avertat bellum, universos salutiferâ cruce signatos in adversam nostræ religioni gentem vestro sub Pontificatu armet, ut quemadmodum dominante Romæ Julio Dictatore perpetuo, Monarchiæ principatus undique rediit, sic Julio Christi Vicario terris præsidente, universus populus ad Ecclesiæ imperium resurgat & regnet, nec impiè crederetur minore sanguinis Christianorum jacturâ fore, & ut Catholica fides

ampliaretur & in libertatem assereretur, quàm insanâ Christianorum obstinatiâ & furore inter se armis decertaretur. Id ne fiat, per Consiliarium nostrum Moraviensem Episcopum apud Sanctitatem vestram & Christianissimum Regem (licet necquicquam) egimus: quamvis Orator noster, ut prodesset, frigora & Alpes superavit: qui apud serenissimum Angliæ Regem, fratrem nobis & confœderatum, sibi commissâ, ut accepimus, enarravit; nos in Prælatorum & Procerum corona abundè cuncta edocuit, paternam Sanctitatis vestræ erga Principes curam, & in nos singularem, æquissima ejus postulata, ut pax firma procederet, palam differuit, tametsi temporis felicitati fortuna in præsens adversetur. Cæterum ne Christiana res detrimenti nimium capiat, si superiori viâ non successerit concordia, aliâ aggrediendum est, & ad officium Christi miles potiùs revocandus, quàm vindictâ aut odio ad majus scelus provocandus. Nostra & Principum, quibus utrimque creditur, & necessitudo accedit, interest nihil inexpertum relinquere, quo, positis inter Christianos armis, una omnium in impios hostes consurgat expeditio. Unde Christianissimum Gallorum Regem hortari & liberiùs admonere decrevimus, ut Francorum Regum gloriam, & præcipuam in Pontifices maximos observantiam meminerit, & de sanctitate vestra bene mereri studeat atque contendat; reponatur Bononia; redeat Ferraria; novum cesset Concilium. Quæ omnia si armis non recipiantur, vices nostras volentes apud Christianissimum nobis fratrem & consanguineum exequemur,

quemur; & nostro labore, nostrâ denique gratiâ faciliùs forsan quàm armis consequentur, modò Sanctitas vestra Christianissimum agnoscat filium, quæ ex tanta rerum turba faustè feliciterque emergat. Ex palatio nostro apud ædem salutiferæ Crucis in Edinburgo, ultimo Martii, undecimo supra, &c.

Reliquum Regia manu.

Pater sancte, de capellæ nostræ privilegiis, de confessionali lavacro conscientiæ, de honore & beneficentia in Oratorem nostrum agimus gratias S. V. quæ nos certiores faciet, si nostrâ operâ erga Christianissimum Regem opus habeat, sua desuper postulata transmittens. Experiemur, modò Sanctitas tua nobis jusserit, Christianissimum in sententiam adducere, quòcunque fortuna evaserit.

LXXXVII. JOANNI Regi Daniae.

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Johanni Dei gratiâ Daciæ, &c. Regi, fratri, avunculo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem benignitate Scotorum Rex salutem & rerum successus. Andreas Jenson vestræ Serenitatis subditus, & nauta suus, Scotiam Borealem menses aliquot nostro jussu pro nostrarum navium malis illinc afferendis tenuit. Sed cum minùs satisfecit, nec, ut expectavimus, malos inde reportaverit,

verit ; rursus cogimur hominem ipsum in Norvegiam ablegare, ex vestro regno aptiores malos huc allaturum. Igitur ad Majestatem vestram scribimus, ut suum nautam per nos detentum intelligat, ei parcendo & favendo, quòd nobis in præsens serviat : cujus Sublimitati classem ipsam & nos ipsos commendamus. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater & avuncule confœderate, valete. Ex Edinburgo, vigesimo Martii, anno undecimo supra, &c.

LXXXVIII. JULIUS *Papa Secundus*, *Jacobo Quarto Scotorum Regi.*

Charissime in Christo fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Magnam opinionem conceperamus ex literis tuæ Serenitatis, de venerabili fratre Andrea Episcopo Moraviensi, quem ad nos & Apostolicam sanctam sedem Oratorem misisti. Sed postquam ipse ad nos venit, negotiaque tua, nostra & apostolicæ sedis tractare cœpit, longè majorem concepimus. Tantâ enim fide, prudentiâ, diligentia & ingenii dexteritate usus est atque utitur, ut nobis egregiè satisfecerit, dignusque videatur qui ad longè majorem honorem promoveatur. Itaque commendationis tuæ memores, & desiderio tuo annuere, & regnum tuum inclytum decorare, ac meritorum & virtutum ipsius Episcopi rationem habere volentes, decrevimus in prima creatione Cardinalium per nos, favente Altissi-
mo.

mo, facienda, eundem Andream Cardinalem creare, numeroque & consortio aliorum venerabilium fratrum nostrorum ejusdem Romanæ Ecclesiæ aggregare, quod Serenitati tuæ paternâ charitate significandum his literis duximus. Datum Bononiæ, sub annulo piscatoris, die sexto Maii, millesimo quingentesimo undecimo, Pontificatûs nostri anno octavo.

SIGISMUNDUS.

LXXXIX. Polydorus Vergilius, Jacobo Quarto Scotorum Regi.

SACRA Regia Majestas, humillimam commendationem. Cum nullo sim neque servitio neque officio cognitus Majestati vestræ, paucis propterea perstringam qui sim, & simul quæ in præsentî fuerit ad eandem Majestatem vestram scribendi causa. Cum enim superioribus annis, dum Patavii agerem, in primo nostri ingenioli tyrocinio scripserim libellum unum adagiorum, & deinde tres libellos de inventoribus rerum, & illos rogatu Ducis mei Urbinis, viri tam Græcè quam Latinè docti, ediderim, qui nunc (qualescunque sunt) in manibus hominum versantur, legunturque passim; & mox quæsturæ Pontificiæ curâ mihi demandatâ, in Angliam venerim, ut cupidus novarum rerum cæpi diligentissimè situm terræ amœnissimum, opes innumeras, hominum mores spectatissimos contemplari, item annales Britannorum atque Anglorum antiquissimos

ver-

versare manu, lectitare, ac scripta scriptis conferre: ubi tot & tanta tum Regum, tum aliorum illustrium virorum gesta memoratu digna reperi, ut non potuerim non valde mirari auctores Græcos veteresque Latinos, & præsertim Cæsarem & Cornelium Tacitum, qui hic quandoque fuerunt, tam pauca de hujusmodi inclyta insula prodidisse. Simul quoque dolui, quod ipsi annales ita varii, confusi, ambigui, sine ordine (quæ in primis abhorret historia) sunt, ut non modò ea præclara facinora exteris homines, sed ipsos juxta incolas laterent. Quare ego, quem ubi per negotia licuit, literario otio frui, semper ab ineunte ætate (ut dictum est) plurimum juxit, sum arbitratus me esse operæ pretium facturum, si res tum Britannorum, tum Anglorum gestas carptim perscriberem. Itaque opus etsi nostris viribus impar aggressus, jam prope consummavi. Cæterum cum una sit insula, pari studia curavi de rebus quoque Scotorum, quæ etiam præclaræ sunt, obiter suo loco memorare: sed illud non servato ordine feci, cum nullum habuerim quem sequeremur scriptorem. Super qua re sum sæpius Dominum Gilbertum, Capellanum Majestatis vestræ, allocutus, hortatusque ut curaret saltem nomina Regum Scotiæ edocere, quod de illis suis in nostra historia locus (prout cupimus) meminisse dignoscetur: quod tamen hætenus desideravimus. Nunc igitur Majestatem vestram, quæ nequaquam minùs benefacere quàm dicere novit, oro, uti dignetur, aut annales (si qui sint) aut nomina Regum suo ordine scripta ad me mittere, & imprimis quæ tua sunt, seu tuorum inclyta facta fuerint, nos edoce-

re,

re, qui in recognitione operis de rebus hujusmodi memorabilibus transumpter mentionem faciemus. Et quanquam non eo sumus ingenio aut doctrinâ præditi, qui valeamus res regni Majestatis vestræ illustrare, id tamen haud dubiè præstabimus, quod nihil honoris vel decoris per inscitiam aut incuriam nostram amittent, quæ, ubi supremam manum operi imposuerimus, Majestas vestra perspicuè dignoscet: quæ diu bene valeat. Londini decimo tertio Decembris, millesimo quingentesimo nono.

E. M. V.

Servulus, Polydorus Virgilius

Urbinas, Archidiaconus Vellen.

XC. JOANNI *Daniæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Joanni Dei gratiâ Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, Slavorum & Gothorum Regi excellentissimo, &c. Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem & felicitatem. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & avuncule charissime, charissima nobis conjunx, rite parturiens, Sabbato sancto Paschalis sacri vigilia filium peperit, qui ipso resurrectionis Dominicæ festo solenni admotus lavacro & baptismi flamine insignitus spem vitæ & successionis
pro-

promittit : id quod Majestati vestræ per præsentes significare visum est, utpote firmamentum & præsidium tibi ac nobis (modò vivat) non minus futurum. Cæterùm de Concilio Ecclesiæ indicto, de transmissio isthuc Christianissimi Regis Oratore, de imminente tam nobis, quàm Christianissimo Francorum Regi consœderato communi & fratri, [*bello*] ex nostro armorum nuncio & Caduceatore Murray nomine, vestra intelliget Majestas : cui fidem habere velit, & super sibi commissis ad vestram Serenitatem referendis, nos per eum certiores quàm primum reddere : exigit enim hic dies properantiam. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & avuncule charissime, in longos annos feliciter valete. Ex palatio nostro prope Edinburgum, vigesimo secundo Aprilis, anno undecimo supra millesimum & quingentesimum, &c.

XCI. JULIO II. *Pontifici Romano.*

BEATISSIME Pater, felicitatem. Ex reverendo Patre Andrea Episcopo Moravienſi, Consiliario & Legato nostro, vestræ erga nos Sanctitatis animum accepimus, utque privilegia nostræ capellæ ratum iri jusserit, & nostrâ causâ Oratorem nostrum plurimo affecerit honore. Agimus gratias, tuorum in nos meritorum rationem habituri. Legatus noster Moravienſis apud Christianissimum nobis fratrem Gallorum Regem in præsens agit, componendæ pacis causâ diutius moratus; quæ
utinam

utinam succedat, ut Sanctitas vestra gratiosum patrem, & Christianissimus obsequentiore exhibeat filium: quò nunc armatus utrinque exercitus à Christianorum cervicibus in Christi hostes manum divertat. Id noster expectat Legatus, non molestias, non labores, non incommoda fugiens, dum prodesse putat, quem Cardinalatûs honore tua Sanctitas per Apostolica ad nos Brevia donare jam pridem scripserat. Nos eum promissis dignum & dignitate ac promotione extollendum, longâ didicimus experientiâ: id quod Sanctitati vestræ comperit credimus, quæ feliciter & faustè vivat. Ex palatio nostro apud Edinburgum pridie Calendas Februarias, anno undecimo supra millesimum & quingentesimum.

XCII. JOANNI *Daniæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Johanni Dei gratiâ Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, &c. Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & avuncule confœderate, Majestatis vestræ literas novissimè ad nos datas familiaris tuus * * * * * nuper exhibuit, quibus tua Majestas initæ cum Lubecensibus pacis, & cum Suecis induciarum nos certiores facit, ac sese ad vicissitudinem auxiliorum, si requisiverimus, ultro nobis offert. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & avuncule confœderate, res vestras

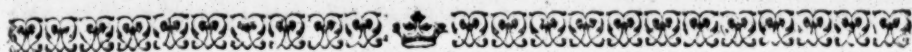
stras pro sententia successisse gaudemus & felicitati tuæ gratulamur, atque pro tuo in nos animo gratias agimus immensas; & nostrum armorum officarium isthuc transmisimus, ut Serenitati vestræ exponat, quæ nobis in præsens negotia observantur; super quibus ei fidem habere vestra velit Majestas, & eum ad nos cum primis, & cum mentis tuæ declaratoria remittere non gravetur. Illustrissime, &c. Ex palatio nostro, &c.

XCIH. FERDINANDO *Aragonie Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Catholico Principi, Ferdinando Dei gratiâ Aragoniæ, utriusque Siciliæ & Jerusalem Regi, Hispaniarum Moderatori, fratri & consanguineo nostro confederato, Jacobus eadem benignitate Scotorum Rex salutem & felices successus. De odioso inter Christianos bello, de nostro ad rem pacandam ardenti animo, & quantum laboris ad pacem firmandam volentes subierimus, Majestatis vestræ Oratori Leonardo Lupez pridem enarravimus; quam & rogamus & hortamur, ut fluctuantis reipublicæ Christianæ misereatur, & eidem per concordiam potius succurrat, quàm per vim periclitari sustineat. Quod si velit, nos certiores faciat, & condiciones transmittat, operam nostram ad conciliandos animos, & rem componendam ex animo impertiemur, ut ex nostro Johanne Mathieson tabellario vestra Sublimitas plenius accipiet,

cipiet : cui fidem desuper habeat. Serenissime,
 potentissime & Catholice Princeps, faustè valete.
 Ex palatio nostro Edinburgensi Calendas, * * *
 anno duodecimo &c.

XCIV. *Anonymo.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum. Reverendissime in Christo pater, ad serenissimum Aragonum Regem, fratrem & consanguineum nostrum, iterum literas damus, ut Christiano sanguini parciturus, pacando in præsens bello intendat. Id quod per Oratorem suum Leonardum Lupèz, hinc pridem digressum, abunde egimus : & quamvis P. V. R. pro auctoritate sua, quæ plurima est, componendis rebus invigilare certum habeamus, tamen officii nostri memores, eandem admonere & rogare visum fuit, ut concordiam promoveat, pacem restituat, de Christiana republica bene mereri studeat ; Sanctissimum patrem Julium modernum, & Christi Principes sibi devinciat, & perpetuò obliget, quam expectat mercedem à Deo optimo maximo recepturâ ; & desuper tabellario præsentî Georgio Mathieson nostro nomine credat : & feliciter valeat P. V. R. &c.

XCV. Articuli & Mandata Regis Scotorum armorum Nuntio Carrik, ut ad illustrissimum Dacia Regem referat, sibi commissa vigesimo secundo Aprilis, anno 1412.

PRIMUM omnium, Avunculo, Reginae, & Consobrino nostro Christierno Principi inclytissimo, salutem dicito & nos commendato; regnorum Proceres & Prælatos salutato. Exinde susceptum nobis filium, successionis spem, sacro Paschæ sabbato in lucem venisse, & Paschatis die lavacro admotum baptismi gratiâ perfusum nuntiato. De indicto Ecclesiæ Concilio * * * *
* * * * & Christianissimi Francorum Regis Oratores à nobis postulasse memorato, ut Dacorum & Scotorum Reges & suorum regna communis una & eadem teneret sententia.

Ad hæc significato nos ad reconciliationem Christianissimi Regis cum Sanctissimo insudasse, & desuper Moraviensem Episcopum, Oratorem nostrum, semel & iterum Alpes superasse, & annos superiores laborasse. Sed novum Sanctissimi fœdus cum Aragoniæ Rege & Venetis paci & concordiae obfuisse. Utcunque tamen successerit, Christianissimum Ecclesiam reponere gratiâ potius quàm armis nobis addixisse declarato.

Illustrissimum Angliæ Regem classem instruxisse armatam, & exercitum habere in armis delectum, narrato, ut, cum volet, vim subito inferens vi & armis oppugnet : ita finibus nostris & regno ex Anglorum Rege timendum exponito. Quòd illata nobis damna, etsi debite requisitus, ac eadem quondam Andreæ Bertoun, & id genus attentata, reformare hætenus cessavit.

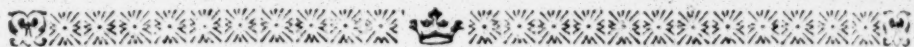
Francorum Regi & finibus ab Anglis formidandum affirmabis, quòd Christianissimo Francorum Regi serenissimus Aragoniæ Rex, Anglorum Regis focer, apertum terrâ & mari bellum moveat, & à genero, ut creditur, auxiliares armatorum copias expectet.

Præterea nos à Christianissimo Francorum Rege, communi nobis & avunculo Dacorum Regi fratre & confœderato, admonitos, & fœderis jure per nostrum Oratorem Moraviensem Episcopum invitatos referes, ut ipsum Christianissimum omni properantiâ certiolem reddamus, quæ avunculo Regi & nobis erunt partes, si Anglus Franciam invadat : id quod ex avunculo nostro intelligere etiam affectamus, si Anglus arma in nos moveat. Nam Christianissimo Regi auxilia ferri, non modò sumptus & impensas omnes reddi, sed majora in nostros hostes auxillia à Gallorum Rege vicissim nobis futura fore certum est.

Unde in præsens amicitiam ostendere, & firmatum pridem utrimque fœdus aperire nobis visum est ; ut Francorum Regum familia avunculum Regem & nos in tempore sibi auxilio affuisse, & subsidia ad vim pellendam attulisse meminerit,

& utriusque nostrum familiæ perpetuò debeat. Nam ex serenissimo Rege Anglorum, adversus Lubecos nuper invocato, avunculus Rex quid sit consequutus, sua meminerit Majestas. Proinde fatius dicito, ut avunculus Rex, hoc suspectiori tempore compositis cum hoste induciis, classem & milites fervet in armis, & nos certiores omni diligentia per te reddat, quemadmodum velit & possit auxilio esse, & quibus copiis & conditionibus Christianissimo Regi & nobis, si per Anglos invadamur, ad vim referendam auxilia afferer.

Et singulariter responsa scripto & in literis repetito. Et reliquorum, quæ verbo dicenda credimus, memento.

XCVI. *Articuli secretiores Regis Scotorum commissi suo armorum Nuntio Carrik, apud Palatium de Linlythgow, vigesimo octavo mensis Maii, duodecimo supra millesimum & quingentesimum, ut ad illustrissimum sibi avunculum Daciæ Regem referat.*

EX literis avunculi Regis ad nos transmissis, & exemplis literarum suarum nostris introcluis, ad Christianissimum Regem, communem confœderatum, intellexisse nos significabis, avunculum Regem ad Sanctissimum Oratorem missurum, ut locum neutrum habendi Concilii, & eum quidem in Germania, quasi magis securum &

accessu pervium, pro se & amicis Principibus impetret. Quod cum obtinere non facilè speremus, præsertim quum omnia in pejus ruant, & vi & armis agantur, & quòd post Oratoris nostri ex Italia decessum graviter sit sævitum, exercitus profligati, urbes direptæ, & Christianus miles undique interemptus: tamen nostros rursus in præsens submittere Oratores decretum est, ut tam paci procurandæ, quàm habendo Concilio invigilent & insistant. Quamobrem postulabis ex avunculo Rege, ut Oratores suos, pro pace & Concilio cum nostris ituros & tractaturos, aut commissionem suam magno sub sigillo subscriptam, loco pro Oratoribus nominandis intermisso; alioquin literas suas ad suos Oratores, ut in nostrorum sententiam eant, & cum iis concordent, tecum ad nos transmittat.

Præterea, cum Rex Angliæ bellum in Christianissimum Regem Franciæ, communem confœderatum & fratrem declaraverit, & terrâ ac mari insequatur eundem, nec violatæ erga nos pacis rationem habeat, quin potius in nos arma movere intendat, occasionem quærens: ex avunculo Rege scies, quibus conditionibus velit & possit Christianissimo Regi auxilia ferre, & quid ex eodem Christianissimo Rege vicissim postulet, ut nos id procuremus, secundùm avunculi literas desuper transmittendas.

Postremò, nomine nostro petes, ut literis suis avunculus Rex declaret, & nos certiores faciat, quot navibus, & quibus virorum copiis, & qualiter ad bellum instructis, & quanto pecuniarum mutuo nos adjuvare velit, & quâ conditione, si cum

Anglorum Rege nobis bellum ingruerit. Hostilitatis causas cum fratre nostro Anglorum Rege unâ voce ad avunculum Regem significabis; imprimis literas repetens responsorias: & quam primum poteris, ad nos redieris.

XCVII. *Reginae Daciae.*

IL L U S T R I S S I M Æ, potentissimæ & serenissimæ Principi, Dei gratiâ, Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, Slavorum & Gothorum Reginae, Sleswicens. Holsatiæ, Stormariæ & Ditmariae Duci, in Oldenburgh & Delmenhorst Comiti, sorori & confœderatæ charissimæ, Jacobus eâdem benignitate Scotorum Rex salutem & rerum successus. Illustrissima & excellentissima soror & confœderata charissima, nuper Regina nobis conjunx sacro Paschæ Sabbato filium, successionis spem, feliciter peperit, in Paschali die baptisatum, vestris liberis (modò vivat) futurum præsidium. Id quod Serenitati tuæ significandum duximus; cui (ut nobis) rem gratam novimus. De statu & vestra quàm optima valetudine certiores reddi cupientes, eandem Serenitatem vestram rogamus, ut hunc nostrum armorum Nuntium super sibi per nos commissis apud maritum Regem commendet. Illustrissima, &c.

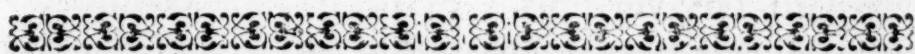
XCVIII. *An-*

XCVIII. *Anonymo.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum felicitatem. Reverendissime in Christo Pater, ad vos in præsens scribimus, nos indicti Lateranensis Concilii, neque Brevibus Apostolicis, neque nuntio admonitos fuisse, tametsi invitatos Principes audivimus: in solito tamen majorum nostrorum erga sedem Apostolicam officio non cessavimus; & Oratoribus nostris, tam Concilii, quàm pacis tractandæ gratiâ transmissuris, saluum conductum ab illustrissimo fratre nostro Anglorum Rege, semel & iterum postulavimus. Qui cum perseverantiùs nostris transitum neget, ut suæ plenius habent literæ, & viri graves & negotio digni maris pericula fugiant, ab incepto cessavimus. Ad hæc ab Anglorum gente graves patimur injurias, dum nostros passim armatâ classe invadunt, diripiunt & captivant, & sese Sanctissimi Domini nostri Julii Pontificis maximi milites profitentur, quasi nobis cum sua Sanctitate bellum foret indictum; quamvis in præsentî rerum motu præ cæteris concordiam curaverimus. Et profectò utcunque fuerit, injuriis plus solito nos gravant, occasionem forte quærentes, ut si vim armatam repulerimus, in indignationem Sanctitatis suæ nos trahant, excusationem per nos inde præventuri, quod pacta Sanctissimo non impleverint. Quamobrem multa tulimus, ut Sanctissimo Domino observantia &

devotio nostra clariùs appareret, suam rogantes Sanctitatem, ut de nobis conceptam pridem opinionem teneat; nostri nominis apud se delatores, causâ demum cognitâ, audiat; cui melius credat, ex suis huc transmittat, qui ex fide referat. Præterea ex Secretario nostro primario, Rhodiorum Præceptoriam de Torfichen regni nostri isthic prosequente, accepimus, reverendissimum Dominum Eboracensem Angliæ Cardinalem, in hujusmodi causa sibi contra canones, leges & Conciliorum decreta, etiam contrarios usus irritantia, plurimum obfuisse, & de nostra mente in hujusmodi causa, quasi de nobis credentiam desuper habuisset, Sanctissimum informâsse. Nos neque P. V. R. neque alteri cuivis in hujusmodi causa quicquam commisimus. P. V. R. oramus nostro nomine apud Sanctissimum exorare, ut causam eandem pro juris & legum decreto definiri & decidi mandet, ne aliò appellandi occasio præbeatur, aut rem pro suo arbitrio honestiùs transigat, & concordet gratiosè. Reliquum ex Archidiacono Moraviensi, familiari & nostro isthic procuratore, accipiet P. V. R. quæ feliciter degat. Ex Edinburgo * * *

* * * anno supra millesimum & quingentesimum duodecimo.

XCIX. *Consulibus & Senatui Hamburgensi.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, salutem. Plurimus mercatorum nostrorum clamor nostras extorsit literas, viri spectabiles & patres optimi,

timi, quo aures nostras obtundunt, quemadmodum à littore nostro solventes, sub Aprili mense instantis anni, Flandriam velis & cursu petebant, & cum littus Flandrium velis & cursu propè tenebant, Benedictus Uniflet, avunculi nostri illustris Holfatiæ Ducis subditus, stipendiarius vester, bellicam agens navim subitò conspicitur, qui in mercatorias nostrorum naves irruens, alteram Davidis Gourlaw, alteram Eduardi Cockburn, ex Dyfart & Leith oppidis nostris, oppugnat & capit, captos in portum vestrum subducit. Captivi subditi nostri plerique vulnerati, sed omnes rerum vacui nuda corpora emerferunt, pro magno habentes, amissis bonis, miseram vitam servare. Vari clarissimi, magna nos tenet bonorum hominum æstimatio, eorum maximè quos mutua nostris sociârunt commercia. Oppidum vobis frequens & amplissimum accepimus; quod ut mercatores suos aliò emittit, sic & isthuc divertentes non inhumane tractat, fide & æquitate cuncta dijudicans, nihil vi aut temere statuens. Nostri mercatores, his impulsu causis, & mali nihil commeriti, cum à nullo periculum timerent, à vobis bene sperabant, utpote cum quibus mutua esset benevolentia & alterutra rerum commutatio. Verùm vestri homines, non causam sed commodum secuti, privato, ut credimus, consilio, pacem & otium turbârunt, prædam ex amica gente comparantes. Quòd si violandæ quietis occasionem prætendant, prius apud nos exposculâsse, quàm in nostros vi armatâ consultò grassari oportuisset. Prudentias vestras tanti facimus, ut in manifesta violentia

tia primùm erepta nostris per vim naves & bona pro æquitate reddi, inde malefici auctores in pœnam violatæ pacis vocari speremus. Hoc uno tanè exemplo jus suum vim passis steterit; utrinque gentis amicitia firma permanserit; & expedita vestris apud nos erit justitia: illud postulantes, ut nostris mercatoribus apud vos impunè versari & publicè agere liceat; id quod jure gentium consequi receptum est. Ad hæc vestras magnificencias sibi persuadeant rogamus, nobis nihil esse antiquius aut charius, quàm de ista republica & Imperialibus civitatibus bene mereri: quarum successus plurimùm affectamus, ut, si quando usus fuerit, experimento in his terris comprobabitur. Vos contrà mercatoribus nostris in notorio bonorum spolio benefacere æquum est, ut jure, non vi & injuriâ certatum videatur. Viri spectabiles & patres optimi, &c.

C. FERDINANDO *Holsatiæ Duci.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, illustri Principi Frederico Holsatiæ Duci, &c. avunculo nostro charissimo, salutem & annos felices. Illustris Princeps & avuncule charissime, gravis mercatorum querela nos pulsat, & clamor continuus obtundit, quemadmodum à littore nostro mercatorias naves, sub Aprili mente instantis anni, educebant, & in Flandriam navigabant, cum ligius vester Benedictus Uniflet bellicam agens na-
vim

vim in eos irruit, & nostrorum naves, alteram Davidis Goullaw, alteram Eduardi Cockburn magistrorum, ex Dyfart & Leith regni nostri oppidis, aggressus oppugnat & capit, captas Hamburgum in oppidum subducit, illic naves & merces, equidem opulentas, in facti prædam detinens, captivos partim vulneratos, sed omnes rerum vacuos, & seminuda corpora durius abire dimisit: nostri pro magno habuere, amissis bonis, miseram vitam servare. Illustris Princeps & avuncule, animo nostro charissime, nos omnibus satisfacere, sed illustrissimo Daciæ, &c. Regi & vobis, & pro fœdere, & pro sanguine (ut decuit) placere hætenus studuimus, discrimen nullum vestras inter & nostras opes statuentes, alternis viribus ad vim arcendam usuri. Eò fuit, ut subditum vestrum in nostros grassari non facile crederemus, nec vestrâ voluntate in nostros sævitum quisquam nobis persuaserit. Tanti apud nos est cognationis necessitudo, quâ & avunculo Regi & vobis obstringimur, ut optima quæque speremus. Et profectò nec Imperiales, nec de Hansa civitates offendimus; nisi ex avunculi Regis in Lubecos bello occasionem moveant. Quòd si privati cujuscumque subditi nostri injuriâ sese lacesitos prætendant, res prius repetiisse, & damna reponi, quàm nostros invasisse, decuit. Quamobrem Gulielmum Pittigrew & Gulielmum Inglis, honestâ fide viros, suo & sociorum nomine ad avunculum Regem & vos, inde etiam Hamburgum, si vobis visum fuerit, transmissuros emisimus; confisi vestro auxilio, vestro suasu & mandato, illata nostris reponi & damna rependi, si Hamburgenses vobis
sint

sint amici: sin hostes fuerint, illius Uniflet, quam habet hæreditatem, pro vi armata, pro sua in nostros manifesta violentia, distringi, subhastari, & in solutum, quatenus cedat, pro damno dato mercatoribus consignari exspectamus. Idcirco nostros subditos, optimam foventes causam, ante omnia æquitatem sequi judiciariam jussimus: verum id frustra an utiliter fecerint, in avunculi Regis & vestra manu constitutum est. Igitur plurimum rogamus, ut in bona nostrorum causa, avunculi partes præstare, mercatores favore prosequi velitis gratiose: quos vestræ Celsitudini commendatos habemus, ut eos dirigat, consulat & ab injuria defendat, atque Hamburgensibus nostro nomine spondeat paratam apud nos cum executione justitiam, si actor ullus institerit. Neque enim legis præsidium quisquam apud nos frustra imploraverit: id quod observari curabimus. Illustris Princeps, & avuncule charissime, feliciter valete. Ex palatio, &c. anno duodecimo, &c.

CI. JULIUS *Papa Secundus, Jacobo Quarto Scotorum Regi.*

CHARissime in Christo fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Literas Majestatis tuæ, quas dilectus filius Octavianus Olarius (qui, postquam multos dies in Galliis detentus fuit, tandem ad nos pervenit) nobis reddidit, pergratas habuimus. Ex illis enim & ejusdem Octaviani relatione, tuæ Majestatis

jestatis erga nos hancque sanctam Apostolicam sedem devotionem & pietatem cognovimus, laboresque indefessos pro pace inter nos & Gallorum Regem tractanda susceptos intelleximus. Immensæ Majestatis tuæ erga nos devotionis nulla unquam fuit dubitatio, pollicitationesque tuas in acceptum referimus, & immensas Majestati tuæ habemus gratias. Secus tamen Dei benignitate (qui Ecclesiam, sanctam sponsam suam, & cunctorum fidelium matrem, tandem respexit) res nostræ & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quando idem Octavianus Romanam appulit, gerebantur, quam Rex ipse Gallorum Majestati tuæ significasset, tuaque Majestas arbitraretur. Earum rerum, ut subsequitæ sunt, nisi ab eodem Rege sciremus te cuncta scire, seriem totam his nostris enarraremus: sed idem nuntius tuus uberius verbo, coramque Majestate tua omnia explanare poterit. Respexit itaque tandem Deus nos & Ecclesiam suam, ut (quod nobis semper quæsiimus optavimusque) reciperatis jam rebus nostris & ejusdem Ecclesiæ, cum Majestatis etiam tuæ gloria, expeditionem contra spurcissimos Turcas, & alios religionis nostræ hostes, pernecessariam, jam inchoare perficereque posse speremus. Pernecessaria quidem, charissime fili, ut vides, reque nunc ipsâ cognosces, sancta est expeditio. Nam dum hæc geruntur, multum, probo dolor! Christianorum sanguinis in Italia funditur. Dilecti filii, Rector & Concilium inlytæ civitatis Ragusæ (ii enim vera habent, veraque nobis semper nuntiare consueverunt) de rebus Turcarum literas ad nos dederunt. Quarum exemplum, ut ad alios Christianos Reges

& Principes, Regemque Gallorum prædictum, missimus, ad Majestatem quoque tuam his nostris inclusum, & literarum quas ea de re ad Regem ipsum scripsimus, mittendum duximus: ut eadem Majestas tua recognoscat & intelligat, quàm necessarium, quàmve opportunum sit, ut tandem parcatur Christiano sanguini, & Christianorum arma in teterimos ipsorum hostes vertantur. Quocirca Majestatem tuam pientissimam prudentissimamque hortamur in Domino, ac per viscera Salvatoris nostri obtestamur, ut literas dictorum Ragusinorum, & quod ad dictum Regem paternè scribamus, parumper considerans, animum mentemque suam (quod facit) intendens ad universalem, quam pro expeditione hujusmodi semper quærivimus & desideravimus, pacem habere, & eidem Regi ea persuadere velit, quæ suorum progenitorum, Christianissimorum Regum, præclara gesta non oblitterent. Nos, rebus Italiae pacatis, (quod propediem fieri, Deo ipso auctore, posse speramus) ad expeditionem hujusmodi nos accingere decrevimus, pro qua Majestatem ipsam tuam, multâ ad id exhortatione non egentem, paratam esse non dubitamus. Præterea, etsi grata nobis fuerunt omnia, quæ tuæ Majestatis nomine dictus Octavianus nobis retulit, gratissimum tamen nobis fuit, cum tibi natum esse heredem audivimus, cui tui nomen indidisti. Illum igitur ex parte omnipotentis Dei nostri benedicentes, Apostolicamque benedictionem impertientes, Deum ipsum, intemeratamque ejus semper virginem genetricem Mariam obsecramus, ut diu parentes felicissimèque natum conservent, in virtutem magnam
pro-

prodeat, patrisque in sancta religione imitatore, deque Apostolica sancta sede totaque republica Christiana bene mereri faciant: pro cuius incolumitate felicitateque debitas Deo solvimus preces, meritaque dedimus laudes. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die primo Julii, millesimo quingentesimo duodecimo, Pontificatus nostri anno nono.

CII. JULIUS Papa Secundus, Ludovico
XII. Franciæ Regi.

CHARissime in Christo fili noster, salutem. Jamdiu est, sed non nostrâ quidem culpâ factum, quòd literarum nostrarum Majestati tuæ nihil dedimus. Quoniam verò non indigna ad te scribendi, sed honestissima pernecessariaque nunc nobis datur occasio, Majestati tuæ, pro pastorali quam gerimus cura, ea significare literis nostris visum est, per quæ & sciat & ritè cognoscat quid semper in animo habuimus; sanctissimam scilicet pernecessariamque expeditionem contra atrocissimos Turcas, fidei nostræ hostes, propediem à nobis cunctisque Regibus & Principibus Christianis, unitis viribus junctisque animis, vel sumi exequique oportere, vel (quod Salvator noster avertat) ea nos visuros de spurcissimis ipsis fidei nostræ hostibus, pejora viz. deterioraque, quàm prædecessores nostri viderint. Ne autem Celsitudini tuæ ullo unquam tempore subsit legitimæ excusationis locus, plenèque ut intelligas,
quo

quo in statu res hostium versentur; dilecti filii, Rector & Concilium fidelissimæ & devotissime nostræ & hujus Apostolicæ sanctæ sedis, civitatis Ragusæ (ii enim vera habent, veraque referre semper consueverunt) proprium nuntium & literas ad nos de rebus Turcarum nuper destinaverunt: quarum exemplar, ut ad cæteros Reges, Principes Potentatusque Christianos misimus, his nostris etiam inclusum literis Majestati tuæ mittendum duximus. Evenit nunc id profectò, fili charissime, quod sæpius experimento reque ipsâ didicimus, quodque ipsa natura docuit. Videmus plerumque genitorem cum genito, ut David olim cum Absolom, & fratrem cum fratre, inter se de regno, vel gloria; seu, si ad minores veniamus, minores ipsos opum vel injuriarum causâ dissidere; supervenietque si tertius, qui alterum opprimere vel offendere nitatur, mox patrem cum nato, fratrem cum fratre ad res eorum tutandas protegendasque unanimes se ostendere, odiis, injuriis simultatibusque depositis, in exterum illum vires eorum convertere. Majestatem tuam non latet, nobisque recensere & licet & libet, quanto sanguine sparsò, quanto labore, quantisque periculis, insignes clarissimique, Christianissimi & gloriosissimi Reges, progenitores tui (quum viderunt patrem cum filio, id est aliquem Regem, vel alium, cum Romano Pontifice, omnium Christi fidelium parente, certare, vel injuriam ei inferre) Pontifici ipsi non solum eorum viribus atque conatibus pietissimè sanctissimèque affuerint, verum etiam occurrerint & optimè subvenerint. Recolere possumus, quæ fuerint, & quæ ab illis clarissimè, mag-

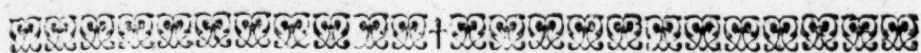
noque animo gesta sunt omnia. Sed veremur, ne dum majorum ipsorum tuorum famam, gloriam laudemque recensemus, à te uno gesta tantorum Regum præclara facinora denigrare obliterareque possint. Quocirca cum cæterorum Christianorum Regum ferme omnium, ad sanctissimam pernecessariamque, & à nobis semper optatam, contra spurcissimos Turcas expeditionem animos devinctos pronosque sciamus; tu unus (qui primarius Ecclesiæ filius, quique Christianissimus dici vis) esse non debes, qui ulterius rem tam sanctam tamque necessariam impediās vel retardes: retardāsti enim impedivisti que hætenus. Tu etiam, verus censor verusque arbiter consiliorum nostrorum, non ignoras quidem, ut parumper domitis Venetis, qui cogitatus quæque curæ essent nostræ: omnes certè ut cum gloria Majestatis tuæ hæc sancta expeditio, cui semper intenti fuimus erimusque, inchoari perficique possit. Sed dum nos hæc facimus, paternèque cogitamus, Majestatemque ipsam tuam favoribus & gratiis prosequimur amplissimis; quis hostis, aut qui rebelles nos Ecclesiamque sanctam, cunctorumque fidelium matrem, tantis injuriis damnisque affecissent? Id neminem, penè etiam remotissimos Reges ac nationes latet: quæ, ne dum unum vulnus sanare quærimus, aliud aperire videamur, sanius præterire putavimus. O utinam, fili charissime, ut rebellium, aliorumque nobis detrahentium, ita verba nostra, sana paternaque monita, & optimas piasque persuasiones audivisses: non à quarto anno citra, proh dolor! tantus Christianorum in Italia fuisset sanguis effusus. Fuissent tamen Christianorum omnium arma

in teterrimos Turcas illos conversa; nec ut credamus de illis, hæc nunc nobis nunciarentur. Post etiam literas Ragusinorum ipsorum, relatum est nobis, iniquitatis filium Selimchat minorem magni Turcæ natum, patre superstite, Imperatorem nuper creatum, expeditionem contra Italiam, id est, Christianorum valvas, seu Rhodum, nondum quasi parto imperio indixisse. Faciet hoc quidem non verbis, sed re ipsâ, prætorianis militibus, quos Janiceros appellant, suadentibus: ii enim sunt quorum auxilio, præsidio auctoritateque, invito patre, Turcarum imperium sibi vindicavit. Sed, charissime fili, si (quod absit) venient, quid crudelius, quid detestabilius, quidve horribilius Turcæ ipsi, naturales propriique nostræ religionis hostes, facere poterunt, quam Ravennæ, post pugnam habitam à tuis militibus, factum patraturumque fuit? Quæ tamen à tua regia Majestate processisse minimè credamus. Absens enim eras: sciebamusque neminem rem, ut se habuit, vel ausum tibi dicere; vel si dixerit, non totam, vel si totam; simulatam vel confictam. Rogamus obtestamurque idcirco Majestatem tuam, ut aures suas, nobis rei gestæ verissimum testimonium perhibentibus, præstare velit; quales Bernardino Carvel, Federico de Sancto Severino, complicibus sequacibusque ipsorum (qui tui tuorumque progenitorum laudis & gloriæ extinctores sunt; & quod nulli unquam Gallorum Regi evenit, schismatis perniciosissimi te auctorem faciunt) nimium exhibet, atque illis credit. Non, probo dolor! à Turcis ipsis, captis Christianorum aliquibus urbibus, talis tantave commissa est crudelitas, inhumanitas

Et injuria, quanta qualisve Ravennæ fuit. Urbs est ea vetustissima, templorum ædiumque sacrarum splendore ornatissima, quam Romani Imperatores, & Pontifices maximi magna semper in veneratione habuerunt: cui parcendum non solum ex fide pro te data, sed etiam quod tibi tuisque nunquam fuit noxia. Sed publicam servandamque fidem, cum se ultro deditissent, violatam vides, Rex Christianissime: vides etiam quam religionem, quamque obedientiam Federicus prædictus professus sit. Eam enim urbem ingressus in prædam dedit, in aliasque urbes ita sævire velle se jactabat. Sed secus pius Deus noster rei consuluit, ac ejus malè merito impioque animo occurrit. Quis hæc non nisi lacrymis & magno animi dolore recensere potest? Urbs deformis est; templa, ædesque sacræ omnes bonis rebusque Dei nostri cultui dicatis spoliata, aræ pollutæ fædatæque, Sanctorum reliquiæ ludibrio habitæ, sacratissimumque Redemptoris nostri corpus prostratum, virgines etiam Deo dicatæ & viduæ violatæ, & ut publicæ meretrices abductæ, senes captivi & pueri servi facti sunt. Gravia sunt hæc omnia in conspectu Dei nostri, quæ ultionem deposcunt; sed gravius quidem est tantam impietatem pollicitâ fide esse commissam. Nos hæc non recolimus, ut te rogatum exhortatumque faciamus. Scis enim satis quæ te deceant, quæque pro tui Christianissimi nominis progenitorumque tuorum gloria facere te oporteat. Non dubitamus enim ad reprimendam impietatem temerariosque ausus dicti Selimchat, alios Reges Christianosque Principes, qui nos sanctamque Romanam Ecclesiam pientissi-

mè religiosissimèque venerantur & observant, nobis reique Dei nostri defuturos. Sanctissimum etiam fœdus superioribus mensibus, in quo unicuique Regi & Principi Christiano illud ingrediendi liber locus relinquitur, initum percussumque fuit, ut recuperatis Bononiâ & Ferrariâ, reliquisque urbibus ac locis ad nos & sanctam Romanam Ecclesiam pertinentibus, expeditio hujusmodi, quâ hâc unâ nulla res nobis magis est, semperque fuit curæ atque cordi, inchoaretur, Deoque auctore perficeretur: de qua, inter reliqua in sacrosancto veroque Concilio, apud Lateranum per nos indicto, cujus sessio secunda jam habita est, consulendum pertractandumque erit. Majestatem insuper tuam per viscera Salvatoris nostri Jesu Christi rogamus & obtestamur, ut ad cor reversus ea piè sanctèque meditari efficereque tandem velit, per quæ restitutis imprimis quæ Ecclesiæ Dei sunt, ut Christianissimus primarius Ecclesiæ filius nomine es, ita in hac sancta pernecessariaque expeditione contra Christi nominis hostes, aliis Christianissimis Regibus & Principibus, re ipsa exemploque primum te ostendas. Quæ expeditio eo commodius & facilius, ac sine ullo aliorum Regum Principumve timore, sumi inchoarique poterit, si universalis, quam quæsimus, pax inter omnes Reges Principesque ipsos Christianos fiet. Fiet enim, si Majestas tua, à quo uno potissimum dependet, cuique vera ad id media non desunt, eam complecti, & illi intendere velit. Tempus enim est ut parcatur Christiano sanguini. Quantum laudis quantumque gloriæ id faciendò consecuturus sis, tu ipse rectè
sapis.

sapis. Quod si præmissa pro tua sapientia & animi magnitudine altius considerare volueris, Majestatem tuam Christianissimam non dubitamus esse facturam. Datum Romæ, secundo Julii, millesimo quingentesimo duodecimo, Pontificatus nostri anno nono,

CIII. JOANNI *Daniæ* Regi.

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Johanni Daciæ, &c. Jacobus, &c. Illustrissime & potentissime Princeps, frater, avuncule & confederate charissime, misimus isthuc per superiores dies nostrum armorum Caduceatorem, Carrik nomine, ut Serenitatem vestram eorum quæ apud nos & amicos Principes nobis confederatos agantur, certiores redderet, animum nostrum ostenderet, & vestram ad nos sententiam referret. Nos Nuntium expectamus, cujus moram & tarditatem admirantes, & impeditum aut periclitatum hominem timentes, præsentī tabellario has nostras dedimus literas, quibus vestra intelligat Serenitas bellum interea atrox Christianissimo Principi Ludovico Regi Franciæ, ab Anglis & Hispanis, rupto fœdere, non solum indictum, sed etiam terrâ & mari illatum: & jam Anglorum & Hispanorum robur Aquitaniam & Britanniam Galliæ terras invasisse, ac ferro & incendio aut vastâsse, aut pro viribus occupâsse. Hujus belli gliscentis vestram Majestatem Christianissimus Rex per nos voluit

certiorem fieri. Nos ad rem pacandam per literas & Oratores hætenus frustra egimus, a fratre nostro Anglorum Rege nequaquam auditi : quin etiam mercatores nostri, ex Flandria & Galliis domum transfretantes, passim aggressi, intercepti & cæsi, aut carcere & vinculis mancipati, cum navibus & bonis ab armata Anglorum classe oppugnantur & detinentur ; eâ duntaxat occasione, quòd Franci aliquot marinarii cum captivis Anglis in nostro regno reciperentur. Cum igitur frater noster Angliæ Rex serenissimus, violatæ pridem erga nos pacis rationem non habens, novis nos damnis indies afficiat, nos arma sumere & illatam vim propellere compellimur. Unde vestram Sublimitatem admonere visum est, ut suam erga nos necessitudinem, & quas sequi velit partes Anglorum Regi declaret ; ad Christianissimum etiam Franciæ Regem, Majestati vestræ & nobis fratrem confœderatum, scribat, quæ sibi auxilia submittere, & quemadmodum, hoc præsertim tempore, Francorum Regum familiam perpetuò vestris obligare voluerit. Nam quantum ad nos attinet, nihil timefcimus, quin vestra Sublimitas causam nostram ut sibi propriam æstimet, & se faciente, avunculum erga nos suum nepotem præstet, qui res vestras semper multò maximè curavimus. Ad hæc, Hamburgenses, vestro in Lubecos fortè offensi bello, nullâ a nobis, ut credimus, laceffiti injuriâ, mercatores nostros & naves invadunt, ac in prædam quærunr & captivant. Si vobis sint amici, ablata nostris reponi, & damna rependi speramus : sin vobis hostes fuerint, ad vindictam communem vos in-

insurgere petimus, ut ex suo Bajulo Joanne Quhyt plenius accipiet : cui mandata dedimus Serenitati vestræ enarranda, &c.

CIV. *Eidem.*

IL L U S T R I S S I M O & potentissimo Principi, Johanni Daciæ, &c. Jacobus, &c. Illustrissime & potentissime Princeps, avuncule, frater & confæderate charissime, quæ nobis obveniunt bona malaque, Majestatem vestram certiore reddere, cum tabellarius affuerit, non cessamus. Conjunx nobis charissima paucos supra dies uterum gestans insperatò & ante diem filium peperit immaturum, qui mundo editus post Baptismi lavacrum vitam simul & mortem feliciter intulit. Mater salva subsistit, & ipsam vestræ Majestati & suæ consorti Reginae commendans. Ex fratre nostro Anglorum Rege certum nihil in præsens habemus, qui in hunc usque diem, nec Andreæ quondam Bertoun, nec mercatorum regni nostri naves & bona per vim erepta restitui curavit. Nos omnia patientiùs sustinuimus, ut res Christiana pacaretur, & mota in præsens arma sedarentur; & ob id serenissimo fratri nostro Anglorum Regi nostros primùm transmittere in Angliam Oratores, ut inde ad Sanctissimum & Christianissimum trajicerent, sæpiùs sed frustra obtulimus. Anglorum exercitus, qui Pyrenæos Bisquaia montes insedebant, in Angliam rediit. Castra per hyemem procul do-

mo tenere difficiliùs sibi persuasere, qui nec æstatem sine damno & incommodo illic egisse noverrant. Ex Christianissimo Francorum Rege nuntia expectamus. Ut res processerit cum suo Andrea, navis nunc sibi per nos commissæ magistro, quamprimum docere studebimus. Præterea, quos scribitis subditos nostros passim maria infestare, nec vestris parcere subditis, nullâ inquisitione accipere potuimus, nisi eos forte significatis, qui vestro priùs servitio institerant: in quos pro meritis, & nostris, si quas prætendant, literis isthic disquiri æquum est. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & avuncule confœderate, in longos annos valete. Ex Edinburgo, &c.

CV. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Johanni Daciæ, &c. Jacobus, &c. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & avuncule charissime, ad Majestatem vestram subditum vestrum Magnum Beilde, annos aliquot apud nos liberaliter immoratum & servientem, in præsens mittimus; quòd ejus indolis, fidei & taciturnitatis experimenta usu didicimus. Is pro temporis opportunitate visus est non indignus, qui negotium quamvis magnum Majestati vestræ ex animo nostro plenius enarraret. Ei fidem nostro nomine habere, postulatis nostris manum porrigere, & se nobis avunculum hâc tempestate præstare velit, quem

quem nos erga Serenitatem vestram, dum vita superest, referre nepotem decrevimus. Et nimirum is dies exigit, ut nihil differatur, sed properantiùs cuncta fiant: ne tardiùs egisse nos pigeat, & sumptus frustra fecisse, ac serò vulneratis rebus medelam quærere pœniteat. Et Majestas, &c.

*CVI. Articulorum capita Regis Scotorum commissa Magno Beilde, ut ad illustrissimum Daciæ Regem referat, duodecimo * * * * anno duodecimo supra millesimum & quingentesimum.*

NOS ad pacem universalem per Oratores nostros biennium hoc totum magnopere invigilavimus, ut Christianissimus Rex Sanctissimo reconciliaretur, & mota illustrissimorum Angliæ & Aragoniæ Regum arma in eundem Christianissimum Regem sedarentur. Sed minùs profecimus, fratre nostro Anglorum Rege serenissimo asserente, sibi non licere ab armis discedere, nisi de expresso consensu & assensu Sanctissimi Domini nostri Julii moderni, & patris sui Aragoniæ Regis, in liga secum confœderatorum.

Hoc responso moti, nos reipublicæ & sanguinis Christiani miserti intentiùs egimus, & per Oratores iterum ac iterum transmissos tandem à Sanctissimo exoravimus, ut sua Brevia consensùs & assens-

assensus, immo mandati Apostolici ad nos transmitteret, quorum exemplum ut ad fratrem nostrum Angliæ Regem, sic ad Majestatem Daciæ Regis damus, quibus memoret Sanctissimus, ut concordiam cum Christianissimo sibi filio Francorum Rege tractemus, & quòd res Ecclesiæ Sanctissimus recuperasset, & quòd Turcarum Imperator imperio vitatus in terras Christianorum suas vires pararet.

Ad hæc à fratre nostro Francorum Rege Christianissimo suas tulimus literas, ut ejus nomine cum Anglorum Rege rem componeremus, ad quem Caduceatores Heraldos nostros sæpius submisimus, saluum conductum pro Oratoribus nostris ad pacem ex mandato Sanctissimi tractandam pluries, licet frustra, rogantes, repulsi ab incepto destitimus.

Obtulimus etiam eidem Anglorum Regi, fratri nostro, illata per suos nobis & nostris damna, captas mercatorum naves, cæsos nostros subditos & vinculis mancipatos, dein populatum agrum & plurima id genus damna remittere, abolitionem omnium facere, ac ruptam per eum pacem renovare, hæc solâ conditione, ut ad universalem Ecclesiæ concordiam animum flecteret & assensum præstaret, ac pro literis Sanctissimi per honestissimas condiciones ad pacem se inclinaret, utque sua & quæ vellet pro æquitate postulata, Oratoribus nostris in tractanda hujusmodi pace præscriberet; aut si sibi suspecti ad rem elaborandam videremur, instantius rogavimus, ut per Majestatem vestram, quæ neutram factionis partem elegerat, concordiam tractaret.

Frater noster Anglorum Rex ferenissimus hæc
omnia

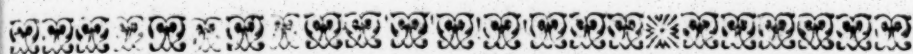
omnia respuens, non solùm in Christianissimum ejusque Franciæ regnum, quin etiam in nos arma movere, ut certò informamur, in Parlamento suo nuper conclusit; hoc excusationis prætendens, quòd, salvis nobis, non possit tutò Franciam invadere. Et profectò consultum nobis non esset, nec satis securum, Anglos Franciam armis occupâsse. Nec dubium, quin, captâ Galliâ, ad occupandam Scotiam, & proxima deinde regna subitò diverterent: qui nec violatæ in nos pacis rationem nunc habent, nec restitutionem curant, mala & damna indies cumulando.

Ad toleranda bellorum onera, serenissimus nobis frater Anglorum Rex in præsens ex sua gente tantam conflat pecuniam, quantam nunquam antea; qui exercitus terrâ & mari instruens, Gallias & Scotiam simul occupare suis & patris sui Aragoniæ Regis armis jactitat. Sed, ut certiores facti sumus, Anglus miles superiore anno Bisquaia expertus non facilè induci poterit, ut rursus Hispaniam repetat, illinc Franciam invasurus; ita inhumaniter illic habitus, ut terram illam procul domo quasi venenum fugiat: quemadmodum Gelriam terram pridem oppugnans, sed duriter tractatus, illò reverti non festinaverit. In Franciam armatorum præsidiis munitam descendere, aut cum Gallorum classe bello decertare, superioris anni damna reminiscens placidè nollet. Verùm, quia gens Angliæ, novarum rerum cupidissima, coactum undique ex se thesaurum expendi clamat & vociferat, & alioquin ad arma domi in exactores consurgere murmurat, quod per amicos & fautores ad-

admonemur, & Anglorum exercitus terrâ & mari in nos armari, ut qui Gallos in bellum intentos & paratos extimescant, Scotos pacem & concordiam meditados subito oppugnent : littoralem regni nostri regionem quamprimum capere pro nihilo ducentes, ut inde in Gallos & proxima sibi regna securiùs grassentur. Cum igitur ad vim inferendam & aliena regna occupanda, Angliæ & Aragoniæ Reges fœdus juramento & vinculis firmaverint, &, ne alter absque altero pacem aut inducias tractet, se astrinxerint ; nos hâc occasione cum Christianissimo nobis fratre, Francorum Rege Ludovico moderno, cui altero sanguinis gradu accedimus, vetus progenitorum nostrorum fœdus & concordiam, ad vim Anglorum & incurfus hostium refrænandos, renovare non iniquum ducimus, ut alteri alteris auxilientur, & alter absque altero pacem aut inducias cum hoste non paciscatur. Sunt etenim fœdera ad vim repellendam justiora.

Nos, rebus ad bellum minùs comparatis, nostrum familiarem, vestrum subditum, ut quibus maximè egeamus vos informet, isthuc transmissimus. Unde Majestatem vestram rogamus, ut avunculi nobis omnium charissimi partes exhibeat, ut suam classem in nepotis defensoria causa, comeatumque & armamenta aptet, & quod commodè potest fortiozem, quæ fines nostros maritimos adnaviget, quem dederit fortuna eventum visura simul & habitura. In lucrum verò & meliora quæ ex armis obvenerint, vestra statuatur Serenitas, & quas ad hæc condiciones volet, præscribat : nos singula observari curabimus.

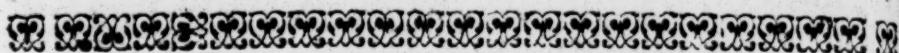
Postremò rogamus, ut Serenitas vestra suos subditos, & ex civitatibus de Hansa cives & incolas, navesque onerarias victualibus onustas ad nostros fines hoc anno transmittat : ubi pretium pro mercibus sine molestia recipient : quibus desuper cavere, & securitatem promittere suis literis, vestra velit Majestas. Ex Edinburgo duodecimo * *
* * * anno duodecimo supra, &c.

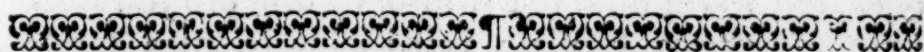
CVII. JOANNI *Daniae Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Johanni Dei gratiâ Daciæ, Sueciæ, Slavorum, Gothorumque Regi, &c. Jacobus, &c. Illustrissime, &c. cum familiaris noster Magnus Beilde, vester natione subditus, inter honorarios nostros juvenes educatus, usque adeo nobis gratus evaserit, & se non indignum suâ domo virum præstaret, & regio acceptum servitio bona ejus indoles facile promittat, ut Majestati vestræ non modò virum hunc, sed & ejus commendare majores & parentes, nihil alienum putemus, præsertim Magistrum Oswaldum Beilde, hujus nostri Magni avunculum, Serenitatis vestræ Cancellarium, nostrâ licet commendatione apud vos minimè egentem : sed ut supra Cancellarii merita, quamvis amplissima, nostram quoque sentiat sibi apud vos profuisse commendationem oramus. Illustrissime, &c.

CVIII. Re-

CVIII. *Reginæ Daniæ.*

ILLUSTRISIME & potentissime Princeps, soror & confœderata charissima, mittimus ad avunculum Regem suum natione subditum Magnum Beilde, qui Majestatem vestram nostrarum rerum certiozem reddat: cui ex animo benè optare natura nos impellit, ratio dicitur, & vestra in nos benevolentia poscit. Id quod præstare & vicissim referre toto animo affectamus; rogantes, ut si quid in hoc regno vobis placitum steterit, tabellarium edoceat. Nam imperata vestra hic non secus quàm in regnis suis exequentur, & sibi gratiam habebimus magnam, si quod volet, nos familiariùs admoneat. Illustrissima & potentissima Princeps, &c.

CIX. CHRISTIERNO *Regi Norvegiæ.*

ILLUSTRISIMO & potentissimo Principi Christierno Dei gratiâ Regi Norvegiæ, &c. fratri & consobrino nobis charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & consobrino, successus vestros audisse plurimùm nos juvit, & incolumitati tuæ gratulamur, rogantes, ut nos tuarum rerum certiores frequentius reddas, quas non aliter ac
res

res nostras æstimamus, ut experimento vestra discet Majestas, si quando nostra opera usui vobis fuerit. Quid apud nos agatur, quo loco res steterit, quid spei supersit, ex tabellario accipiet. Illustrissime, &c.

CX. *Alexander Stewart Archiepiscopus Sancti Andreæ, Jacobo Quarto Regi Scotorum.*

CUM toties, paucis ante diebus, tuæ scripserim Majestati, & hætenus nullas ab ea receperim literas, nostramque tam inhumaniter dilaniari jurisdictionem viderim, familiarem nostrum ad te cum memoriali nostro mittere, admodum expedire nobis visum est; ex quo quæcunque à tua optaverim Majestate cognoscas, cui non minorem ac mihi in his rebus, quæ in nostro continentur memoriali, fidem adbibueris quæso. Præterea ex nonnullorum literis Aberdonensem Episcopum erga ejusdem Archidiaconatum, quem nostro monitori conferre dignatus es, in rota novas suscipere lites accepi. Sed quoniam in nullo antea beneficio, tuæ nominationis vigore collato, id fieri crediderim, illumque & in rota litigare, & nobiscum manere, haud facile posse judicaverim, tuam exoro Majestatem, ut illum ab omni litium fastidio explicatum pacificumque reddat. Quod equidem, nullo adhortante, factura esset, si labores hic & in patria pro nobis sumptos perpenderet. Si autem suis majus aliquod in nostro Archiepiscopatu beneficium vacare contigerit, hoc illi ut con-

feras.

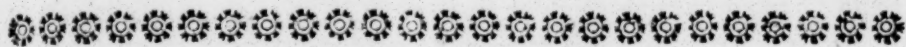
feras rogo. Ex suis enim beneficiis nonnulla tuis postmodum conferre poteris, illumque in nostra jurisdictione futurum velim, cum neminem illo nobis fideliores, & in nostris negotiis diligentiores crediderim. Postremo, ut aliorum famuli nostris minoribus donentur beneficiis, mei autem unde parca ac duriter vivere possint non habeant, nec utile nec honestum, nec rationi consentaneum duxerim. Quocirca tua effecerit Majestas, quaeso, ut minorum beneficiorum collatio Sancti Andreae vel Priori vel Archidiacono committatur, qui ea nostris duntaxat familiaribus conferant. Si autem interim mediocre aliquod vacaverit, ut huic nostro tabellario potius quam alteri conferatur, cures: Quamplurima eum, ut nostro diligentius invigilaret servitio, perpeffum scio: dictumque tabellarium, cum illorum omnium quae tuae scripserim Majestati responso, omni cum diligentia ad nos remiseris, quaeso. Vale. Patavii scriptum vigesimo secundo Octobris, &c.

S. V. R. M.

Servulus humillimus,

ALEX. STEWART.

CX. Idem,

CXI. *Idem ad eundem.*

NON equidem admirandum esse existimaverim, si jam quinas ex Patavio ad te scribens literas, earum nullius susceperim responsum; cum in nostris perferendis, & in tuis ad nos per Flandriam mittendis, nulla sit adhibita diligentia. Qua de re duorum alterum præstantius esse duxerim; non scribere, quàm scripta ad te minimè perferri. Sed jam nostrum monitorem nominationis vigore (quam illi nostro in recessu contuleras) Aberdonensis Archidiaconatum acceptasse cognoverim: quâ re non magis lætatus sum, quàm collationem detentam admiratus; maxime cum non minùs illi nobiscum existenti atque alteri conferenda fuisset. Quamobrem te obsecro, ne illum aliorum exemplo esse sinas, neve illi denegari permittas, quod omnibus antea liberaliter concessum est. Sed quoniam, paucis ante diebus, de nostro statu, nostrisque lectionibus copiosius scripseram, paucioribus hâc tempestate usus sum verbis. Cui scribam scio, cujus titulum prætereundum esse putavi: cum hæc tempora propter eminentia bella non parum suspecta minimèque tuta habeantur. Vale Patavii septimo Calendas Aprilis.

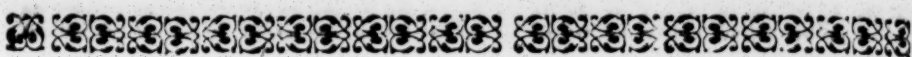
E. V. S. M.

Servus humillimus,

ALEX. STEWART.

M

CXI. I

CXII. *Idem Patricio Panter, Jacobi Quarti Secretario.*

CUM nulla res sit quæ magis amicorum indicet amorem, quàm scribendarum literarum frequentia, mi amantissime Præceptor, crebrius ad te scribere decrevi, non tam ut tibi morem gererem, quàm ut sæpius ad me rescriberes. Pauca equidem mihi hâc tempestate scribenda occurrunt, cum scribendi mihi sit nullus relictus locus. Nam de Imperatore quæ acta sunt, te jam ex multorum literis accepisse credo: qua de causa ea à me prætermittenda esse censeo. Sed hoc solum mihi tecum negotii fuit, ut quoniam me perpaucos reliquisse amicos cognoscis, meorum negotiorum accerrimus sis defensor: et si quando quicquam de me inconsultò genitori referri audieris, ea propulsanda suscipias, & ut efficias, ne genitor temerè aliquid, aut incognitâ causâ de me credat. Sed hæc sufficient. Quòd verò, cum tantorum virorum indignatione, monitoris nostri negotia tutatus sis, gratulamur: audacter perseveres. Non enim (mihi crede) pro ingrato laboraveris. Nullus equidem mortalium est, qui eo magis beneficiorum acceptorum memor sit: tantam herculè in rebus ejus curam te adhibere velim, quantam in meis. Quòd te gratissimum Roberto nostro fuisse, ut ex ejusdem literis accepi, compertumque habuerim, ingentes agimus gratias. Sed ne aures animumque tuum

mule

multitudine ac rerum varietate oneraverim, quicquid novi, absentibus nobis, isthuc actum fuerit, hac ad nos rescribito, & me Regiæ Majestati Reginaque commissum habeas quaeso. Vale. Patavii scriptum septimo Calendarum Aprilis.

Tuus obsequentissimus Discipulus,

ALEXANDER STEWART.

CXIII. JULIO II. Pontifici Maximo.

BEATISSIME Pater, felicitatem. Reddita nobis nuper per Octavianum Olarium Brevia ingenti nos affecerunt lætitiâ, quibus vestra Sanctitas Christianum sanguinem in sua viscera fusum miseratur, & Christi fidelium unitati prospiciens, expeditionem non tam necessariam, quàm Ragusinorum testimonio optimam, contra Christi hostes inchoare & perficere, eò maximè speret, quòd res Ecclesiæ recuperâset, & quòd Turcarum Imperator, imperio vi potitus, Christianorum finibus immineret. Unde vestra clementia hortatur, & per viscera Salvatoris nos obtestatur, ut rem altiùs considerantes, animum mentemque ad universam Ecclesiæ pacem intenderemus, Gallorum Regi præclara majorum gesta persuaderemus, ut collectis Christi militum viribus, uno omnium assensu in Turcam iretur. Christianissimi Francorum Regis literæ ad res suo nomine pacandas apud nos servantur, & cum Christianissimus

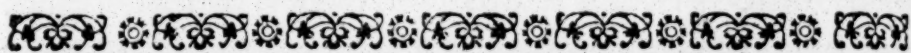
se nobis in pacis leges addixerit, Sanctitatis vestrae Brevia per Heraldum Caduceatorem nostrum ad Serenissimum nobis fratrem Anglorum Regem misimus, Legatis nostris suadendae pacis gratiam transitum postulantes. Sed is nobis frater, excusationis loco, rescribit Sanctitatem vestram animum suum interea mutasse, & à pace in praesens tractandam longius abesse; quin etiam in pacta cum Romanorum Rege semper Augusto & confœderatis descendisse, ut non modò Ecclesiae causa agatur, sed confœderatorum res postulentur, & sibi satisfieri. Quibus argumentis Anglorum Rex illustrissimus hostilia & in armis omnia fore, nec ad res componendas Clementiam vestram inclinare contendit, & nostris in praesens ad pacem tractandam ablegatis per suos fines iter perseverantiùs negat. Pater sancte, pro magno habemus vestris parere mandatis, & quae sua jusserit auctoritas pro viribus elaborare; orta maximè bellorum incendia Christianorum cervicibus avertere: sacrilegium ducentes, quod ad pacem attineret, quicquam praetermittere, fratrem nobis Angliae Regem ad concordiam invitavimus, graves à sua gente injurias in nostros subditos remittere obtulimus, nobis & nostram domo indigna æquiùs laturos, dummodo rei Christianae profuissemus; à fratre nostro nihil exauditi, nostros capi, incarcerari, caedi, & id genus graviora hactenus sustinuimus, veriti, si vim repulissemus, in vestrae Sanctitatis indignationem suam nos suggestionem traxisset, confisi Christianos Principes ab odioso in se bello tandem cessare, & tum demum illata nostris gravamina honestius

stius expostulare. Sed, proh dolor! quos decuit Reges subortas differentias composuisse, motos animos incendere, quàm sedare festinant, & Ecclesiæ defensionem simulantes, parando sibi imperio maximâ rei Catholicæ jacturâ student. Clementia vestra superest, salus una Dominici gregis, ad quam spectat, ne res Christiana nimis detrimenti capiat, aut pro ambitioso aliorum arbitrio & dominandi libidine periclitetur; quin potius Christianorum in se arma suo jussu compefeat. Et quo nunc gravior casus & major instat ruina, tanto devotos alioquin filios, Christianissimum Gallorum Regem, & natos ex ea domo Principes, indulgentius tractet, ut pacatis animis & junctis armis, Julio Pontifice maximo duce, memoranda paretur expeditio, quæ nimirum felices daret successus. Nam obsequentissimi istius almæ sedis filii, ut laboranti Ecclesiæ capitis periculo succurrere, ex fide & obedientia vellent, ita inclytam Francorum Regum familiam, originariam sibi domum, sanguine & sœdere germanam, pessundi aut labefactari dolerent. Ad nos recipimus, quæ vestræ Sanctitatis auctoritatem spectent, Christianissimum omnia facturum. Et profectò, utcunque offensum fuerit, ignoscere quàm prosequi longè præstaret. Profuerint saltem Francorum Regum amplissima olim in Apostolicam sedem merita, in Romanos Pontifices devota observantia, in Christianam rempublicam gloriosa beneficentia. Redeat piissimi patris Julii Pontificis maximi in Christianissimum filium prisca gratia, ut & nos tantos secuti duces, pro re Christiana contra tru-

se nobis in pacis leges addixerit, Sanctitatis vestrae Brevia per Heraldum Caduceatorem nostrum ad Serenissimum nobis fratrem Anglorum Regem misimus, Legatis nostris suadendae pacis gratiam transitum postulantes. Sed is nobis frater, excusationis loco, rescribit Sanctitatem vestram animum suum interea mutasse, & à pace in praesens tractandam longius abesse; quin etiam in pacta cum Romanorum Rege semper augusto & confœderatis descendisse, ut non modò Ecclesiae causa agatur, sed confœderatorum res postulentur, & sibi satisfieri. Quibus argumentis Anglorum Rex illustrissimus hostilia & in armis omnia fore, nec ad res componendas Clementiam vestram inclinare contendit, & nostris in praesens ad pacem tractandam ablegatis per suos fines iter perseverantiùs negat. Pater sancte, pro magno habemus vestris parere mandatis, & quae sua jusserit auctoritas pro viribus elaborare; orta maximè bellorum incendia Christianorum cervicibus avertere: sacrilegium ducentes, quod ad pacem attineret, quicquam praetermittere, fratrem nobis Angliae Regem ad concordiam invitavimus, graves à sua gente injurias in nostros subditos remittere obtulimus, nobis & nostrâ domo indigna æquiùs lataturi, dummodo rei Christianae profuissemus; à fratre nostro nihil exauditi, nostros capi, incarcerari, cædi, & id genus graviora hactenus sustinuimus, veriti, si vim repulissemus, in vestrae Sanctitatis indignationem suâ nos suggestionem traxisset, confisi Christianos Principes ab odioso in se bello tandem cessare, & tum demum illata nostris gravamina honestius

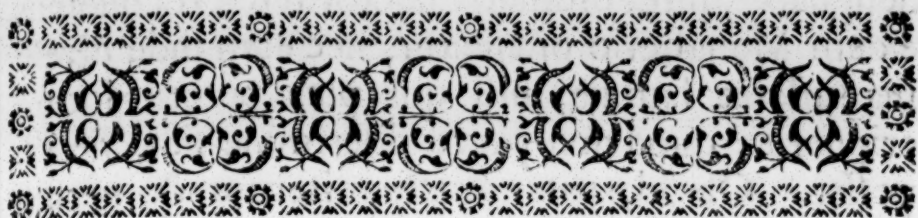
stius expostulare. Sed, proh dolor! quos decuit Reges subortas differentias composuisse, motos animos incendere, quàm sedare festinant, & Ecclesiæ defensionem simulantes, parando sibi imperio maximâ rei Catholicæ jacturâ student. Clementia vestra superest, salus una Dominici gregis, ad quam spectat, ne res Christiana nimis detrimenti capiat, aut pro ambizioso aliorum arbitrio & dominandi libidine periclitetur; quin potius Christianorum in se arma suo jussu compeseat. Et quo nunc gravior casus & major instat ruina, tanto devotos alioquin filios, Christianissimum Gallorum Regem, & natos ex ea domo Principes, indulgentius tractet, ut pacatis animis & junctis armis, Julio Pontifice maximo duce, memoranda paretur expeditio, quæ nimirum felices daret successus. Nam obsequentissimi istius almæ sedis filii, ut laboranti Ecclesiæ capitis periculo succurrere, ex fide & obedientia vellent, ita inclytam Francorum Regum familiam, originariam sibi domum, sanguine & sœdere germanam, pessundi aut labefactari dolerent. Ad nos recipimus, quæ vestræ Sanctitatis auctoritatem spectent, Christianissimum omnia facturum. Et profectò, utcumque offensum fuerit, ignoscere quàm prosequi longè præstaret. Profuerint saltem Francorum Regum amplissima olim in Apostolicam sedem merita, in Romanos Pontifices devota observantia, in Christianam rempublicam gloriosa beneficentia. Redeat piissimi patris Julii Pontificis maximi in Christianissimum filium prisca gratia, ut & nos tantos secuti duces, pro re Christiana contra tru-

culentos Christi hostes, vitam volentes impendamus. Atque utinam vestra Sanctitas sua ad nos pridem dedisset postulata: ex Christianissimo nobis fratre, consanguineo & confœderato, consequi non diffidimus, quæ animo vestro satisfacissent. In qua re elaboranda, nec animus nec corpus deerit, ut idem Octavianus plenius referet. Beatissime pater, in pium Ecclesiæ moderamen feliciter agite. Apud Edinburgum oppidum duodecimo Februarii, anno duodecimo, &c.

CXIV. *Senatui summi ordinis Cardinalium.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum. Reverendissimi in Christo Patres, vestras ex Octaviano Olario accepimus literas, quibus nos quæ ad pacis studium & Christianorum concordiam spectaverint, suscipere excitatis; vestram polliciti præstare operam, ut pax bona subsequatur. Reddidit & idem Octavianus Julii Sanctissimi Brevia quibus, &c. ut supra, &c. labefactari dolerent; præsertim ubi Ecclesiæ jus & imperium stipendio suo promovere Christianissimus ultro offerat. Id quod vos, patres consultissimos, pro istius ordinis prudentia & auctoritate, consulere & curare decet. Nos quæ ad Sanctitatem attinent, noctes & dies agere & meditari non cessamus, &c. Vos summo loco patres optimi, prospicite, ne pullulans seditio extremos Europæ sinus in arma trahat, ac Christianum robur undique conterat, &c.

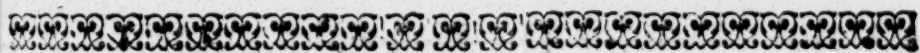

JACOBI

Quinti Regis SCOTORUM,

Ejusq; Tutorum & Regni Gubernatorum, &c.

EPISTOLÆ,

I. LEONI X. *Pontifici Maximo,*

BEATISSIME Pater, felix Ecclesiæ moderamen. Inter vacantes in hoc regno Prælatias, quas sæpius Sanctitati vestræ commendavimus, ut nominatis per nos personis, secundum Apostolica nobis desuper concessa privilegia, conferrentur, Abbacia Divi Thomæ Martyris de Aberbrothock, ordinis Benedictini, Sancti Andreæ Diocesis, viro nobis in primis accepto, Magistro Galvino Douglas, nobilitate inter regni Proceres primo, literis & vitâ nulli secundo,

M 4

desig

designatur, qui & ordinariâ auctoritate OEconomus eidem Monasterio præficitur, nec eum inde divelli sua sufferet familia, nisi qui plus poterit locum eripuerit : quod non parvo discrimine fiet, fieri si posset. Ob id, pater sancte, iterum & iterum rogamus, ut virum supra memoratum, nedum Ab-baciâ, verum summâ auctoritate, quin etiam reg-ni primariâ, & eâ majore dignum, speciali gratiâ prosequens, ad nostras preces commendatum habe-at, Monasterium ei designatum expediat, illius curam & administrationem sibi committat, donec virum ad ampliorem assumpserit Prælatiam : id quod ex animo rogamus, & exorare à Sanctita-tis vestræ clementia confidimus. Beatissime Pater, feliciter valete, &c.

II. *Eidem.*

BEATISSIME Pater, felicitatem. Cum Wil-
 lelmus Aberdonensis Episcopus coram nobis
 personaliter constitutus, ad Archiepiscopalem &
 provincialem Divi Andreae sedem, in præsens va-
 cantem, transferendus, suum præstiterit assensum,
 ut nostras literas super exemptione reverendi pa-
 tris, Andreae nunc Cathanensis Episcopi, ad Aberdo-
 nensem itidem transferendi daremus. Nos San-
 ctitatem vestram rogamus, ut dictum reverendum
 patrem Andream, in Aberdonensem Episcopum
 constitutum, ac Ecclesiam & Diocesim Aberdo-
 nensem ab omni jure Archiepiscopali sedis Sancti
 Andreae,

Andreae, etiam Primatiæ & Legatiæ prætextu, perpetuò eximat & liberet, ipsumque & Ecclesiam cum Diocesi liberum & exemptum, ac sedi Apostolicæ duntaxat subiectum decernat & declaret. Et Sanctitas vestra feliciter valeat.

III. CHRISTIERNO *Dacia Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi Christierno Dei gratiâ Daciæ, &c. Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex salutem & felices successus. Illustrissime & potentissime Princeps, ad Majestatem vestram, familiarem & Oratorem nostrum Dominum Andream Brownhill, isthic aliàs versatum, in præsens mittimus ; quòd & apud vos pridem notus, & patri vestro pro tempore visus est, qui negotium Majestati vestræ ex animo nostro referet : cui fidem habere nostro nomine vestra Serenitas velit, quæ feliciter valeat.

IV. *Ar-*

IV. *Articulorum capita serenissimi Scotorum Regis Jacobi Quinti, suo familiari, Domino Andrea Brownhill, sexto decimo Januarii, anno tertio decimo supra millesimum & quingentesimum, ad illustrissimum Daciæ Regem, fratrem, consanguineum & confœderatum, credita & commissa.*

PRIMUM omnium charissimi quondam patris nostri Scotorum Regis ad avunculum suum, tum Daciæ Regem, credita Magno Beilde mandata memorato, quibus genitor noster charissimus Anglos inita secum fœdera violâsse, fines suos depopulatos fuisse, subditos, viros fortes, terrâ & mari per insidias interemisisse, attentatorum reformationem & res frustra sæpius repetiisse, avunculo Regi planè significavit. Quibus laceffit Rex, arma in Christianos exosus, pacem bello duriorum, cum multo suorum murmure, superiores annos sustinuit.

Pro his damnis, equidem tantis, ut facilè restitui non possent, genitor noster Anglorum Regem, Gallias ferro & igne vastantem, piè & amicè rogavit, ut ab insequendo & invadendo sibi confœderato consanguineo & fratre Gallorum Rege desisteret; suspectum Scotis asserens Anglos Franciam occupare. Nec satis tutum arbitratus, quin à capta Gallia ad Scotiam & proxima deinde regna occu-
panda,

panda, Angli diverterent, ubi amicos, confœderatos & consanguineos vastâssent.

Ad hæc motus Anglorum Rex sacramento vovit, exercitum suum in Scotos vertere, nec prius ab armis cessare, quàm & vitam & regnum Scotis eriperet, aut ipse vitam cum imperio suo amitteret.

Quibus accensus genitor noster subitarium conflavit exercitum, ut Anglorum Regem à Christianissimo Gallorum Rege Ludovico, consanguineo & confœderato charissimo, retrahat; & Angliam ingressus castella aliquot, paucis diebus, capit & expugnat.

Nec satis cautè versatus est exercitus noster, & jam fractus; aliis laborum & rei militaris insuetis, aliis morbo & aeris intemperie languidis domum dilapsis, Rex nobis genitor cum Regni Paribus & nobilium manu in hostili agro subsidet, statariam pugnam exspectat. Sed Angli dolis intenti, locum & horam belli, statuto die, detrectantes, pugnam dissimulant, donec sub vespere loco undique munito & paludoso se ostentant. Quos in conspectu ferre pater nobis charissimus impatiens, nullo suorum ordine servato, ex loco satis adverso & maligno audaciùs decurrit in hostem; & primus ipse, aut inter primos, se & plurimos regni nobiles inconsultus perdidit, bellicas machinas & exercitus sarcinas amisit, cæsis tamen ex hostibus multo supra quàm ex nostris. Sed nobiliores viri à fronte & acie apud nos ceciderunt; contra apud hostes, optimus quisque in subsidiis & à tergo steterat.

Hâc victoriâ, nostrâ licet imperitiâ, non hosti-
um

um virtute partâ, tumescens Anglorum Rex, & jam omnia sibi spondens, vires & robur universum parat, vetus hoc & illustre alioquin regnum quamprimum invasurus, ferro & igne Scotorum nomen extinguere minabundus.

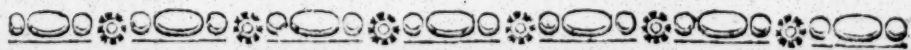
Christianissimus nobis frater & consanguineus, Francorum Rex, subsidia ampliter pollicitus, auxilias copias sub primo vere huc transmissurus, ad defensionem & regni libertatem nos hortatur. Auxilia nobis à potentissimo fratre & consanguineo Rege Dacorum non de fore confidit, ut Gallorum & Dacorum junctis armis, regnum nostrum, sub tantis protectoribus, in majore libertate perduret. Et suum isthuc desuper mittit Legatum Christianissimus Rex, ut Dacorum Regem in nostram excitet defensionem, dum infirmior ætas nos obtinet.

Igitur in hac rerum fortuna, pro patrio regno tenendo, pro libertate, pro vita denique servanda, fratrem & consanguineum nostrum confœderatum, Daciæ Regem, invitandum & admonendum duximus, ut consobrini Regis causâ nostri olim patris memoratâ, quam maximam possit classem appetet, armis, viris, machinis, pulvere & id genus munimentis instruat, ut nobis tempestivè succurrat. Id quod pater nobis charissimus ex consobrino Rege procul dubio expectâisset, qui & vitam in cognati aut confœderati causa, modò viveret, rursus impenderet.

Cum igitur universus hujus regni status ad Dacorum Regis auxilia volens consurgat, & jam satis compertum sit, Dacorum res tum agi, quum
Scotiæ

Scotiæ regnum per Anglos captatur ; idcirco Regi ostendito, quantum adversi & periculi huic regno immineat, ut aut nunc, aut nunquam, succurrere nobis eligat, & quas volet conditiones pro sociis armis & milite præscribat. Proinde nos certiores reddere festinato, quid spei, quid subsidii, quoque tempore ex fratre Rege consanguineo & confœderato nobis sit expectandum.

Insuper, cum Christianissimi consanguinea, ex illustri & inclyta Parium Franciæ Bononiensium domo, per Daciæ Regem petitum matrimonium memorabis. Cujus formam & habitudinem, equidem vivam & florentem, pater illustrissimus ad Regem consobrinum aliàs transmisit. Hoc conjugio res communes increfcere, regna firmari, & perpetuo fœdere & sanguine Danorum soboles cum Christianissimis Regibus jungi, quis non videt? Conditiones Dominus de la Basty explicet, &c.

V. CHRISTIERNO *Dania Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, &c. Illustrissime & potentissime Princeps, frater & consanguinee confœderate, Antonius Darces, veteranus armatæ militiæ miles non instrenuus, Dominus de la Basty, Christianissimi fratris nostri, utriusque nostrum communis confœderati, Legatus in præsens ad vos divertit, qui & patri quondam nostro & huic reg-

no charissimus de nobis bene mereri non cessat. Eum Serenitati vestræ ex animo commendamus; quem benigniùs audire, & fidem sibi habere velitis: & Majestas vestra in felices annos vivat & valeat, &c.

VI. Senatui & Consulibus oppidi Gandensis.

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Margareta Regina Scotiæ & testamentaria Regis tutrix, regnique moderatores & consiliarii, Senatui & Consulibus oppidi Gandensis, amicis nostris & confœderatis salutem. Artoys, Rex armorum sacri Romanorum Regis, in Imperatorem electi, patulas chartas, non sigillatas, non Latinas, (sed præter solitum) Gallicas, ad nos dedit, & verbo denunciavit, quemadmodum sua Majestas & Anglorum Rex modernus hujusmodi fœdus nuper inierint, ut quisquis cum eorum altero bellum habeat, utriusque ipsorum communis hostis fiat, nec alterius eorum fines & terras intraret, aut ibi versaretur, neutrique Regum dicto fœdere derogare, aut desuper dispensare liceret. Quâ occasione electi Imperatoris Majestas per Anglorum Regem requisita, subditos nostros, nedum sibi, sed & inclytissimo Principi, &c. Archiduci Austriæ, &c. hostes declarâisset, amborum finibus, & exercendis isthic mercibus interdixisset, quadrimestri duntaxat præfixo, quo nostri mercatores & subditi isthinc exeant, & res suas efferant. Viri clarissimi, vetus amicitia, & mutua rerum commutatio cum Burgundionum demo majoribus nostris

muli

multos annos fuit, & fœdera utrimque adjecta. Accessit novissimè sub illustrissimo Principe Philippo Duce Burgundiæ, Comite Flandriæ, articulata nobiscum in annos centum concordia, quibus annis nostri subditi terras istas impunè & liberè frequentarent; ipsique & bona sua nullatenus arrestarentur, impedirentur aut turbarentur, nec repressaliarum literæ in eos donarentur; & si hujusmodi concordata quovis modo revocarentur, post factam revocationis denuntiationem, annus & dies ad personas & res isthinc efferendas præscribitur. Quæ privilegia nostris subditis integra stare, idem Archidux illustrissimus suis literis, in Leyda oppido Hollandiæ, sexto decimo mensis Decembris, anno millesimo quadringentesimo vicesimo septimo addixit, sigillis oppidorum Gandensis, Brugensis, Hiprensis & Abbatis Sancti Andreæ juxta Brugas, pro habitantibus territorium francum firmavit, & roboravit: atque ad hæc observanda, quatenus vos contingant, in iisdem literis publicè promisistis & obligastis. Quibus sanè perpenſis, & ad memoriam revocatis, indictum nobis bellum, & nostris subditis interdictam in his terris negotiationem, vestro prodiisse consilio minimè credimus. Unde præsentem armorum submisimus nuntium, Unicorne, nomine, vos viros consultissimos rogantes, ut quid animi vobis sit, & quæ vestra ad hæc fuerit sententia, nos suis literis certiores reddant; hostesne vestri, rupto fœdere ante diem, reputemur, qui & confœderati tot annos stetimus, nec interea offendimus? an in pristino fœdere & gratiâ perseverantes, apud vos
ad

ad negotiationem & res commutandas amicè recipiemur? quemadmodum & vestri homines liberius apud nos agunt, & amicè tractantur, prout ex Nuntio plenius accipietis. Cui fidem nostro nomine habere vestræ velint magnificentiae: quæ feliciter valeant.

VII. MAXIMILIANO *Romanorum Imperatori.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Maximiliano, divinâ favente clementiâ, electo Romanorum Imperatori semper augusto, Archiduci Austriæ, Duci Burgundiæ, Brabantiae, &c. Comiti Asperugen. & Flandriæ, &c. Jacobus eâdem benignitate Scotorum Rex, Margareta Regina Scotiæ, & Consilarii regni salutem & rerum incrementa. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, electe Romanorum Imperator semper auguste, Artoys armorum Rex, patulas chartas, non sigillatas, non Latinas, sed (præter morem vestrum ad majores nostros in scribendo suetum) Gallicas, ad nos nuper dedit, quas à Serenitate vestra prodiisse non est verisimile. Usque adeò à stilo suo & scribendi experimento dissonant, ut rem rideant, non seriò significant. Quæ res Procures regni nostri in stuporem traxit: & ob id respondendum singulariter non est visum, quòdusque an vestro prodiissent mandato compertum foret. Quòd si nobis in
aper:

aperto constiterit, ex certa vestræ Celsitudinis scientia literas & Heraldī verba coram relata emanasse, nos eisdem pro re in causa respondere curabimus; prout quæ ad vestram Cæsaream attinent Majestatem volentes curamus: sperantes quos inclyta Burgundiæ domus in confœderatos habet, & Celsitudinem vestram pro amicis habituram; quam tanti facimus, ut patris & protectoris loco observemus. Illustrissime, &c.

VIII. LEONI X. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME pater, quamvis hospitalaria pauperum domus Sancti Laurentii prope oppidum de Haddington, Sancti Andreæ diocesis, per seculares clericos & presbyteros à primæva institutione haberi solita & consueta, nuper vacans, fuerit immutata, & ab hospitaliario ritu ad religiosos ordinis Divi Augustini fratres deducta, & ordini præfato ad literas Regias gratiosè isthic unita & incorporata. Tamen cum non sit ordinis hujusmodi frater religiosus qui resideat, nec locus ullus in præfata hospitalaria exstructus, ubi etiam, si essent religiosi, residere possent: nos hospitalis patroni, donatores ac investitores plenarii domum eandem vacuum & rectore destitutam Capellano nostro Waltero Ramsay contulimus & dedimus; Sanctitatem vestram rogantes, ut devotionem nostram ratam habens, ac denuo conferens, domum prædictam ab ordine superscripto, ad vitam dicti Walteri, dimembret, & in pristinum sta-

N

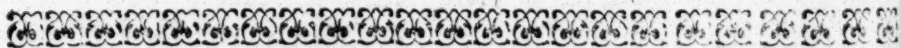
tum

tum, quo ante incorporationem fuerat, ad nostras preces hâc vice reponat, præmissis maximè attentis, cum derogatione unionis quatenus expedit: & Sanctitas vestra feliciter valeat. Ex Edinburgo, &c.

XI. GULIELMO Duci Bavariæ.

MARGARETA Dei benignitate Scotiæ Regina, illustrissimo Principi, Gulielmo Duci Bavariæ & Comiti Palatino salutem & dilectionem. Illustrissime Princeps, Theodoricus Resatker, Doctor & Consiliarius vester, literas suas quarto & vigesimo Novembris signatas ad nos vigesimo Februarii dedit, & quæ mandata habuit etiam secretiora enarravit, vir fide quàm prudentiâ non inferior. Agimus quas possumus gratias, & in memoria habemus: laudare etenim cogimur, quem in nos pudicum gestat animum. Sed quo in loco simus, quæ nos in præsens teneat conditio, idem Theodoricus suo ordine referet. Vobis bene esse volentes audivimus. Illustrissime Princeps feliciter valete, &c.

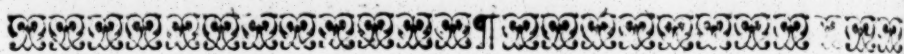
X. HENRICUS VIII. Angliæ Rex, LEONI X. Pontifici Maximo,

BEATISSIME pater, felicitatem. Cum Patricio Paniter primario charissimi nepotis & fratris nostri Scotorum Regis illustrissimi Secretario familiariter utamur, quòd is suam operam ad rem

com-

communem assidue impendat, ac Sanctitatis vestræ servitio, ut accepimus, in tanto rerum motu sollicitas vacet, nobis creaturam vestram commendare non injuriâ visum est, ut quam Sanctitas tua Præceptoriam de Torphichen, ordinis Sancti Johannis Hierosolymitani, in regno Scotiæ sitam, sibi contulerat, & subortam exinde litis quæstionem in suo causarum palatio, ad literas ejusdem serenissimi nepotis nostri Regis decidendam commiserat, pro damnando captandæ mortis voto, vivâ sacrorum canonum ratione; pro consuetudine & contraria possessione, ex decreto irritante in Lateranensi Concilio insertis; pro odiosa certi & nominati viventis beneficii citra possessoris assensum, dispositione, & ab inferioribus à Sanctitate vestra, ex humanarum & divinarum legum æquitate, invalidâ collatione; pro iniqua contra bonos mores ad viventis hæreditatem, nedum beneficia, vivo inconsulto, donatione; & etiam in profanis rebus ex * * * lege, nulla, cassa & irrita sententiari mandet & jubeat: ne novum & incuditum judicium, adversus canones, Conciliorum decreta & leges, in sanctissimo alioquin isto orbis terrarum celebratissimo rotæ auditorio ad præsens confirmari hujusmodi causâ divulgetur. Quam, si quid nostræ valent preces, commendamus, confisi non modò ex nostris literis, quod juris, legum & conciliorum sanxerit auctoritas, observatum iri; verùm favoris & gratiæ plusculum creaturæ Sanctitatis tuæ, nobis inservienti & grata, futurum: id quod intelligere nos juvaret, qui priorem causæ cognitionem, aut jure reponi, aut rem

saniorum arbitrio transigi pro magno haberemus; postulantes, ut Secretarius, creatura vestra, à sorore nostra Scotorum Regina nobis commendatus, nostras literas sibi apud Sanctitatem vestram profuisse sentiat: quæ in felices rerum successus valeat. Ex Londoniis, &c.

XI. CHRISTIERNO Danie Regi.

SERENISSIMO, potentissimo & invictissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, &c. consanguineo, fratri & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem benignitate Scotorum Rex salutem. Illustrissime, potentissime & invictissime Princeps, consanguinee, frater & confœderate charissime, quas nobis reddidit literas Norge Heraldus vester inspeximus, mandata & articulorum capita legimus, eumque & insignis militiæ virum Antonium de la Basty, Christianissimi Regis Legatum, plenius audivimus. Qui verbo coram retulerunt, Majestatem vestram pro nostro successu & res & corpus periclitari, personamque nostram & regnum non minori curæ sibi, quàm nostrum quondam patrem, consobrinum suum, stare. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, consanguinee, frater & confœderate charissime, magnas agimus gratias, majores habituri, & cum volet occasio, referemus. Tacendum non duximus, quòd humaniter & magnificè quem diximus de la Basty Legatum sua acceperit Majestas, & magni fecerit, qui per Christianissimum
jussus

jussus in hoc regno subsedet, quæ Majestas vestra sibi mandaverit negotia ex fide tractaturus & responsa curaturus. Nos Albaniam Ducem indies descendere speramus; Procerum regni indiximus conventum, super postulatis vestris tunc consulturi, & cum tuo ex Gallis redeunte Heraldò responsuri. Reliquum de querelis subditorum vestrorum, bonis suis & navibus interceptis, quod juris fuerit in hoc regno præstabitur, id quod in Gallis idem de la Bastie Christianissimi Legatus, vestræ Serenitatis studiosissimus, pro viribus procurabit. Illustrissime, &c.

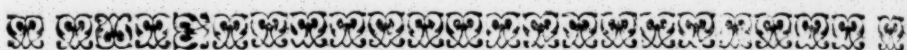
XII. LEONI X. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME Pater, felix Ecclesiæ modera-
men. Pluries & frustra scripsimus, quem-
admodum Romani Pontifices, quamvis in Ec-
clesiarum cathedralium & Monasteriorum provi-
sionibus, aliorum Regum & Principum preces
expectare consueverunt, ut personis regno idoneis
& Regibus fidei provideatur. Tamen majoribus no-
stris, & ex iis nascituris Scotorum Regibus, ob sincere
devotionis affectum & fidei firmitatem, quibus
Romanam Ecclesiam dubiis temporibus venerati
sunt, non verbo tantum, sed suis Bullis, octo ad-
minus indulserunt menses. Quibus hujus regni
Prælatias, si ducatos excederent ducentos, secun-
dum Regias preces conferrent & promoverent:
prout, superioribus annis, vacantes etiam in ur-

be Roma per decessum Prælatias, non absque patris nostri Regiis literis, Julius tum Pontifex maximus contulit: qui de filio suo, nobis quondam patre charissimo, bene meritus Regia observavit privilegia. Et nos per superiores dies ad Sanctitatem vestram scripsimus, dum serenissimus nobis quondam genitor, istius sedis olim observantissimus, è medio intempestivè fuit sublatus, & nostra infantia alterum vitæ annum agens ad regni culmen sublimata, qui in cunabulis prope constituti, per regni Proceres ad coronam evocati, vestrâ præsertim protectione eguimus, ut nostra infantia regno initiata pacatiùs & firmiùs regnaret: id quod vacantes in hoc regno Prælatiæ, modò delectis per nos personis conferantur, non parum juverint. Nec enim cum salute nostra & regni incolumitate fieri potest, ut majores regni Prælatiæ aliis quam per Regem nominatis personis conferantur: quòd Ecclesiasticus ordo, primus regni status, cæteris omnibus usque adeo præsideat, ut ad Prælatos, nostri concilii primos, summa rerum & prima in consulendo deferatur sententia, & regii corporis custodia Divi Andreæ Archiepiscopo à sedis primæva institutione debeatur, veluti Rex nobis avus, licet infantulus, in multo discrimine constitutus, Divi Andreæ tum Archiepiscopo commissus, vitam & regnum in longam feliciter produxit ætatem. Quo argumento satis constat, nedum Archiepiscopi præsentiam, verùm & personæ ipsius industriam, tam Regi puero quàm regno obligationis jure debitam esse & necessariam. Cumque Sanctitas tua Brevibus, quarto Octobris,
anno

anno tertio decimo, per suum Balthasarem Oratorem ad nos datis, apertiùs declaraverit, nulla in re quæ ad regni quietem, pueri Regis ac matris nostræ dignitatem & commoda pertineat, Sanctitatem vestram defuturam : idcirco quibus valeamus precibus, pro paterna in filium indulgentia, pro regni quiete, pro nostra imprimis curanda salute, postulamus, ut ad Archiepiscopatum Divi Andreæ modernus Aberdonensis Episcopus, nutricius noster, consilio & experientiâ delectus, transferatur ; Georgius, Sanctæ Crucis Abbas, ordinis Divi Augustini, ad Aberdonensem Ecclesiam assumatur ; Patricius de Cambuskenneth, ejusdem ordinis & diocesis, Abbas ad Ædem Salutiferæ Crucis promoveatur ; quam diximus de Cambuskenneth Abbacia, reverendo patri Andreæ Cathanensi Episcopo ad vitam commendetur : reliqua verò Monasteria, Arbroth Galvino Douglas, Dumfermling Jacobo Hepburn, Incheffray Alexandro Stewart, Glenluce Episcopo Lismorensi, Coldingham Davidi Hume, primis regni nobilibus, pro literis nostris desuper emissis, expediantur. Quod si Sanctitas tua effecerit, & privilegia majorum nobis puero Regi servaverit, profectò nos de ista sede sacrosancta suaque Sanctitate bene mereri à primis infantiaë annis non modò instituet, sed rem regni nunc obitu Regis mœstam solabitur, & bona in parte restituet, unde gloriam sibi & laudem comparet. Nam secus fieri, cum Regis, regni & privilegiorum discrimen vertatur, non esse ferendum Parliamentum nuper decrevit, omnibusque una hæc manet sententia, non minus de-

lecto in præsens carendum Archiepiscopo, quam demembrando & partiendo regno assentiendum. Quamobrem suppliciter petimus, ut vestra Sanctitas nostras exaudiat preces, teneri Regis non repellat literas, hanc gratiam condonet, quam maturior ætas pro Scotorum Regum observantia uberius reponet, & Sanctitas vestra pro suis in nos meritis obsequentissimum reddet filium, qui & gratiam referri per nos & cognatos Reges studebimus : & Sanctitas vestra feliciter valeat. Ex oppido nostro de Perth, quinto die mensis Augusti, anno quartodecimo supra millesimum, &c.

XIII. * * * *Cardinali Scotorum Protectori.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Margareta Regina Scotiæ testamentaria Regis tutrix salutem. Reverendissime in Christo pater, quæ nobis sunt privilegia in conferendis regni Prælatiis satis nota arbitramur ; & paternitatem vestram superioribus annis desuper propitiam & faventem, charissimus nobis quondam genitor expertus est. Speramus & nos auctoritatem tuam in nostra causa defensionis præsidio assistricem fore, ut pro literis nostris commendatitiis regni nostri expedirentur Prælatiæ, rogantes, ut oppugnare tenerum Regem noluerit. Et profectò, utcunque isthuc tumultuatum fuerit, domi tamen injuriam propulsare, & nostra privilegia ratum iri, dum vita superest, Parliamentum nuper decrevit ; id quod

quod nobilitas cum plebe observabit. Paternitatem vestram non minùs adversari confidimus; quæ feliciter valeat. Ex Perth quinto Augusti, anno quartodecimo, &c.

XIV. *Cardinali* * * *

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Margareta Regina Scotiæ, Regis tutrix testamentaria salutem. Reverendissime in Christo pater, si privilegia coronæ nostræ violanda, si Archiepiscopalis Divi Andreæ sedes absenti cuiquam habenda foret P. V. R. imprimis ratio haberetur. Sed cum in privilegiis regni tuendis Reges jurent, nobilitas & plebs arma induat, Archiepiscopo Primæ & secundum Regem primo, ac nostro etiam infra pubertatem nutricio, carendum non esse respublica vociferat. Unde P. V. rogamus, ut regno & nobis puero consulens nos sibi in hac re reddat obligatos, & pro literis nostris Archiepiscopatum cum Monasteriis expediri juret: id quod in memoria nobis erit, & compensare studebimus, confœderatosque & cognatos nobis fratres ad gratiam reponendam invitabimus, si rem honestissimam, & usque adeo necessariam, ut aliter cum salute nostra & regni incolumitate fieri non possit, à P. V. R. exoraverimus: prout firmiter confidimus, regni privilegia sub tenero Rege à summis viris non oppugnari, præsertim à P. V. R. cui nos & regnum commendamus, & feliciter valeat. Ex Perth quinto Augusti supra, &c. XV. *Car-*

*XV. Cardinali. * * **

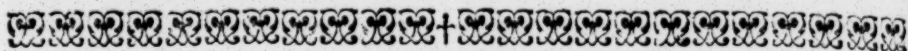
JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Margareta Regina Scotiæ, testamentaria Regis tutrix, salutem. Reverendissime in Christo pater, quas ad Sanctissimum super Prælatis literas damus, præsens docebit exemplum. Agimus P. V. gratias pro sua auctoritate interposita, ut nostra nobis servarentur privilegia. Hortamur ut in eadem persistat sententia, contendatque isthic quantum valeat, ut secundum inclusas literas omnia expediantur. Sed Cathanensi Episcopo Cambuskenneth Abbacia cum retentione beneficiorum commendetur. Nec moveatur P. V. R. quamvis aliter atque scribimus res successerit. Nam etsi Romæ causa nostra vincatur, domi tamen victores stabimus; dum regnum hoc, dum nobiles & subditos nostros vita tenet, nec quisquam nos à nostris distrahat privilegiis: omnibusque cognatis & confœderatis Regibus ac Principibus nostra insinuabitur defensio, ut bene an perperam nobiscum agatur, ipsi dijudicent. Apostolicam sedem venerari pro majorum observantia decretum est; sed nostra inverti & violari privilegia ferendum non duximus; prout ex familiari nostro præsentium exhibitore P. V. R. intelliget: cui nostro nomine credat, & feliciter valeat. Ex oppido nostro Perth, *ut supra*, &c.

XVI. Car-

XVI. *Cardinali.* * * *

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum salutem.
Reverendissime in Christo Pater, ad Sanctissimum & summi ordinis Senatum literas super Prælatiis nostri regni, secundum nostra privilegia conferendis, in præsens scribimus. Earum exemplum ad P. V. R. mittimus, & gratias agimus pro sua auctoritate interposita, ut nostra nobis servarentur privilegia. Rogamus ut in eadem persistat sententia, contendatque ut vacantes Prælatiæ pro nostris, nec aliter expediantur, literis. Nec moveatur P. V. R. quamvis aliter ac scribimus res isthic successerit: nam domi victores stabimus, utcunque Romæ practicetur. Qui, licet Apostolicam sedem venerari decrevimus, nostra tamen inverti & violari privilegia non feremus, confisi, quod unius ambitione, gravi Regis & regni damno perperam actum est, id pro æquitate rescissum iri, & jus nostrum reponi, si regnum Regemque & populum Leo, alioquin sanctissimus, quàm unius hominis fortunam pluris faciet. P. V. R. causam commendamus, ut ab injuria nos defendat, & nostro familiari Magistro Gilberto Strachan credat: gratiam pro meritis, modò vita steterit, P. V. R. referemus; quæ feliciter valeat.

XVII. *Se-*

XVII. *Senatui summi ordinis Cardinalium.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, amplif-
 simo summi ordinis Senatui salutem. Privi-
 legia per Romanos Pontifices majoribus nostris &
 nascendis Scotorum Regibus concessa, viri sum-
 mi & patres optimi, jampridem divulgata patuere;
 ne vacantes in hoc regno Prælatiæ aliis quàm no-
 bis gratis & fidis conferantur, utque octomestres
 post vacationes in providendo nostræ desuper ex-
 spectentur literæ. Nec injuria: majores quippe
 nostri ab antiquissimo susceptæ fidei instituto, du-
 biis etiam temporibus, Apostolicam sedem fide &
 devotione coluerunt, & Romanos Pontifices offi-
 cio & pietate observârunt, nec contrâ niti aut
 moliri in hunc usque diem tentârunt, nec ullius
 unquam contumaciæ aut dissidio contra applause-
 re. Nec Pisano, novissimo quidem Gallorum con-
 cilio, genitor noster rogatus adhæsit, quamvis in
 Gallorum causa Scotorum Reges vitam cum mor-
 te sæpiùs commutârunt. Unde & Apostolicam
 sedem, ut Scotis Regibus vicissim benefacere æ-
 quum sit, Regiæ Majestati derogare & sua violari
 privilegia iniquum foret, ea præsertim quæ im-
 mutata Regum & reipublicæ salutem turbant. Per
 superiores dies multifariam scripsimus, ut in confe-
 rendis Prælatiis Ecclesiastico regni nostrî non in-
 fimo statui concessa nobis servarentur privilegia, ac
 vacantes Prælatiæ Regio censu dotata, pro nostris
 ex-

expedirentur literis: id quod Apostolicis Bullis & possessione firmatum, transactionis legem & consuetudinis vim pridem obtinet. Quodque Alexander Pontifex maximus planè docuit, qui de vacantibus in urbe per decessum Prælatiis, non absque patris nostri literis providendum curavit. Idem sub Leonis sanctissimi clementia speravimus, qui literis, per suum Balthasarem Oratorem ad nos nuper datis, declaraverat, nulla in re, quæ ad Regis, regni & matris nostræ quietem & dignitatem pertineat, Sanctitatem suam nobis defuturam. Et quamvis plurimum momenti ad vires regni & Regium decus stabiliendum Ecclesiasticæ habeant Prælatiæ, nosque suppliciter sæpius institerimus; tamen nostrum oppugnatur privilegium, ac nobis puero Regi eripi contenditur. Sed infantiam nostram nobilitas cum plebe sustinere decrevit, nec à nostro nos distrahi privilegio feret. Profectò utcumque Romæ tumultuatur, privilegia tamen & Apostolicas desuper Bullas domi nobis surripiet nemo: cognatisque & confœderatis Regibus nostra proferetur defensio, ut rectè an perperam infantulus Rex tractemur, ipsi dijudicent, & interpositæ appellationis nostræ, non quæsitam, sed necessariam causam in arduo Regii juris articulo videant. Nec dubium quin in communi Regum negotio, Reges & Principes itidem sentiant, pariter instent, pariter propugnent. Hæc in causa sunt. Cum genitor nobis charissimus, ah intempestivè sublati! & nostra infantia alterum vitæ annum nacta in multo discrimine ad coronam fuisset evocata, ecce quondam reverendus Andreas Moravien-

vienſis tunc Epiſcopus, Oratorem in Gallia agens, ſibi, non reipublicæ ſtudens, Regem, regnum, omnium denique ſalutem ſuo poſthabuit commo- do, ut, quem vellet, aucuparetur dominatum: tametſi in tanta rerum turba, rem regni pacâſſe ſubditos noſtros oportuiſſet, & Apoſtolicam ſedem pro ſua Majeſtate oppugnatores teneri Regis, ma- ximè quem diximus Moraviënſem Epiſcopum, frænâſſe decuiſſet. Qui, poſtquam Anglorum Regem, avunculum noſtrum potentiffimum, inde Chriſti- aniſſimum Gallorum, ac poſtremò chariſſimum animo noſtro parentem in arma miſeranda for- tunæ alea traxiſſet, ibique Rex nobis genitor cecidiſſet; ad ſubvertendâ regni privilegia, quod reliquum erat, novus homo intendit, à Chriſti- aniſſimo Gallorum Rege, à cognato nobis Albanix Duce illuſtri, literas evulſit, quibus Prælatias regni, & alta nimis officia dicitur aſſequutus, Scotos Reges ſuis ad perpetuam memoriam datis & obſervatis privilegiis ſpoliare auſus. Quamobrem temeritatis hujusmodi patrias pœnas incurriſſe, rebellem ſe regni legibus, & terris exulem dediſſe, magiſtra- tu quovis & beneficio vacuum & indignum red- didiſſe, per primates & regni proceres non injuriâ definitum eſt. Ampliſſimi patres, vera fidei lu- minaria, una nobis ſtat ſententia, dum regnum hoc, dum nobiles & ſubditos noſtros vita tenet, quem diximus odioſum hominem, & nova molien- tem, regno finibuſque arcendum. Ad Sanctiſſimum in præſens ſcribimus, rogamuſque & obteſtamur, ut eundem, noſtro & regni damno ſublimatum, re- tractet, inde ſecuta quæcunque caſſet; Prælatias
regni

regni nostri ad nostras preces antiquo more repetat, resumat & reservet, nostra reponat privilegia, & importunos absque nostris literis precatores Prælatias ambientes repellat, ut regnum, ut nos, ut Proceres, clerumque & populum, in majorum observantia & devotione sibi deditos, Sanctitas sua retineat. Illud denique P. V. R. rogamus, quibus Regum injurias cordi esse non ambigimus, ut nostra pro æquitate exaudiatur querela: quæ si pro æquitate exaudiatur, Oratores isthuc submittere, qui nostram præstent obedientiam constituimus: alioquin interjectam pro necessitate provocationem sequi constringimur: quod inviti & dolentes, quanquam in supremo Regiæ auctoritatis negotio facimus. V. P. R. pro sua auctoritate interpellamus, ut antiquissimum per manus ad nos deductum regnum, & sub tenero Rege oppugnatum, vestræ protectiones amplexentur, foveant & ab omni injuria, immo manifestiore ruina defensent. Reverendissimi patres, valete. Ex civitate Sancti Andreae, &c.

Ex decreto Concilii.

XVIII. LEONI X. *Pontifici maximo.*

BEATISSIME pater, devota pedum oscula. Majores nostri ex antiquissimo susceptæ fidei instituto, duodecimo supra trecentessimam anno, Apostolicam sedem fide & devotione coluerunt,
&

& Romanos Pontifices officio & pietate observârunt, nec contrâ niti aut moliri in hunc usque diem tentârunt, nec ullius unquam contumaciæ aut dissidio contra applausere, nec Pisano (novissimo quidem Gallorum concilio) genitor noster rogatus adhæsit, quamvis in Gallorum causa Scotorum Reges vitam cum morte sæpius commutârunt. Unde & istam sedem, ut Scotis Regibus vicissim benefacere æquum sit, Regiæ Majestati derogare, & sua violari privilegia iniquum foret, ea præsertim, quæ immutata regnum & reipublicæ salutem turbant. Per superiores dies multifariam scripsimus, ut, in conferendis Prælatiis, Ecclesiastico regni nostri non infimo statu, concessa nobis servarentur privilegia, ac vacantes Prælatiæ, Regio censu dotata, pro nostris expedirentur literis; id quod Apostolicis Bullis & possessione firmatum transactionis legem & consuetudinis vim obtinet. Quodque Alexander Pontifex Maximus S. V. prædecessor planè docuit, qui de vacantibus in urbe per decessum Prælatiis, non absque patris nostri literis providendum curavit. Idem sub vestra clementia speravimus: verùm fallimur: nostrum isthic oppugnatur privilegium, ac nobis puero Regi eripi contenditur. Sed infantiam nostram nobilitas cum plebe sustinere decrevit, nec à nostro nos distrahi privilegio feret. Profectò utcunque Romæ tumultuatur, privilegia tamen & Apostolicas desuper Bullas domi nobis surripiet nemo. Cognatisq; & confœderatis Regibus ac Principibus nostra proferetur defensio, ut rectè an perperam infantulus Rex tractemur, ipsi dijudicent, & interpositæ

appellationis nostræ, non quæsitam, sed necessariam causam in arduo Regii juris articulo videant. Nec dubium, quin in communi Regum negotio, Reges & Principes itidem sentiant, pariter instent, pariter propugnent. Hæc in causa sunt, Beatissime Pater. Cum genitor equidem nobis charissimus, ah intempestivè sublatu! & nostra infantia alterum vitæ annum nacta, in multo discrimine ad coronam fuisset evocata, ecce reverendus quondam Andreas Moraviensis Episcopus, tunc Oratorem in Gallia agens, sibi, non reipublicæ studens, Regem, regnum, omnium denique salutem suo posthabuit commodo, ut quem vellet aucuparetur dominatum: tametsi in tanta rerum turba rem regni pacasse subditos nostros oportuisset; & Sanctitatem vestram, pro sua Majestate, oppugnatores teneri Regis, maximè quem diximus Moraviensem Episcopum, frænasse decuisset. Qui, postquam serenissimum Anglorum Regem avunculum nostrum potentissimum, inde Christianissimum Gallorum, ac postremò charissimum animo nostro parentem, in arma miseranda fortunæ alea traxisset, ibique Rex nobis genitor cecidisset, ad subvertenda regni privilegia, quod reliquum erat novus homo intendit; à Christianissimo Gallorum Rege, a cognato nobis Albanæ Duce illustri, literas ad Sanctitatem vestram evulsi, quibus primas regni Prælatias & alta nimis officia dicitur assequutus; Scotos Reges, suis ad perpetuam memoriam datis & observatis privilegiis spoliare ausus. Quamobrem temeritatis hujusmodi patrias pœnas incurrisse, rebellem se regni legibus, & terris exulem dedisse.

disse, magistratu quovis & beneficio vacuum & indignum reddidisse, per Primates & regni Proceres non injuriâ definitum est. Pater sancte, una nobis stat sententia, dum regnum hoc, dum nobiles & subditos nostros vita tenet, quem diximus odiosum hominem, & nova molientem, regno finibusque arcendum. Clementiam vestram rogamus, ut eundem nostri & regni damno sublimatum retractet, inde sequuta quæcunque casset, Prælatias regni nostri ad nostras literas conferendas, antiquo more repetat, resumat & reservet, nostra reponat privilegia, & importunos absque nostris literis precatores Prælatias ambientes repellat, ut regnum, ut nos, ut Proceres, clerum & populum in majorum observantia & devotione sibi deditos S. V. retineat. Illud quum & æquum & honestum sit, postulamus ne proditoris salus & vita nostram offendant querelam, quæ si pro æquitate exaudiatur, Oratores isthuc submittere, qui nostram præsent obedientiam constituimus: alioquin interjectam pro necessitate appellationem sequi constringimur; rogantes, ne Leo Pontifex & Pater maximus Leonis filii & pueri Regis arma & privilegia conterat, neve Leonis summi auctoritatem fugere Leonem filium compellat, cujus majores de ista sacrosancta sede bene mereri perpetuò studuerunt; quin potius antiquissimum per manus patrum ad nos deductum regnum in pristina pietate Clementia vestra amplexetur & foveat. Cætera ex familiari nostro Magistro Gilberto Strachan S. V. intelliget: quæ feliciter præsideat. Ex civitate Sancti Andree, quarto Martii, anno de cimo

cimo quarto supra millesimum & quingentesimum.

XIX. JOANNES *Albania Dux*, ad eundem.

BEATISSIME Pater, felix Ecclesiæ moderamen. Ad Regis Scotorum tutelam, regni gubernacula & protectionem, dudum electi & vocati, in Scotiam nuper descendimus, factiones aliquot ex Prælatiis regni comperimus, quas pacare difficilius exspectamus: usque adeò importuna Prælatorum ambitio res regni turbat, quemadmodum S. vestram ex Galliis certiore fecimus. Cum autem majoribus nostris, & ex iis nascentis Scotorum Regibus, ab Apostolica sede sit indultum, ut in conferendis regni Prælatiis menses octo Regiæ literæ exspectentur, quò personis Regi & regno fidis provideatur, atque in præsens id maxime conducat, dum Princeps tenerum agit Regem, S. V. protectione egens: ad Clementiam igitur tuam referre, orare simul & obtestari visum est, ut regnum hoc, nobilitate & devotione antiquissimum, S. tua defensandum suscipiat, privilegia observet, nec ad importunas ambientium preces deroget, vacaturas Prælatias delegendis per nos viris, ad nostras literas intra suum diem mittendas, nec aliter, conferat. Subita quippe de Prælatiis provisio plurimum mali sapiùs habet, cum indigni aut suspecti homines in altum repente tolluntur, contra istius

sedis providentiam, ad quam pro sua auctoritate spectat devotos sibi ex atavis Regibus filios, & hæreditaria suorum regna, per manus teneris sub Regibus maximè fovere & firmare. Id quod S. V. non parum juverit, si ad Regias preces, Prælatos regni assumpserit, qui tanto liberiùs inservient, quo Regum gratiâ & nostrâ commendatione promotos se noverint. Nec enim infima hujus regni pars Ecclesia est, ut ex suo Oratore Balthasare Stewardo, gentili nostro ex Regia domo, vestre intelliget Sanctitas; quem in hunc diem detinuimus, ejus consilio ad res regni moderandas usum, nam istius sedis acerrimus defensor multo decor Sanctitati tuæ hîc fuit, & nobis consilio bonus. Gratias agimus Beatitudini vestræ pro hujusmodi viro, quem tuâ Sanctitate dignum commendamus & nostro nomine credat in his quæ viderit. Beatissime pater, &c.

E. S. V.

Devotus filius Albaniae Dux, Scotorum Regis Tutor, regni Regens & Moderator

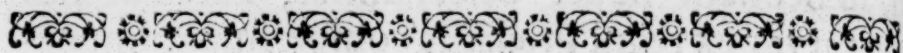
JOHANNES

XX. *Idem Cardinali Scotorum Protectori.*

JOHANNES Albaniae Dux, Marchiae Comes &c. Scotorum Regis Tutor, regni Protector & Governator, salutem. Reverendissime in Chr

to pater, ad Regis Scotorum tutelam, regni gubernacula & protectionem, dudum electi & vocati, in Scotiam nuper descendimus, ubi factiones non parvas ex regni Prælatiis comperimus: importuna Prælatorum ambitio sic res regni turbat. Ad Sanctissimum sæpius literas dedimus, ne regnum hoc, nobilitate & devotione in almam sedem antiquissimum, sua Sanctitas perderet; quin potius defensionem susciperet, & privilegia observaret: quibus majoribus nostris, & ex iis nascendis Scotorum Regibus, ab Apostolica sede indultum est, ut in conferendis regni Prælatiis, menses octo Regiæ literæ expectentur; id quod si tenero Regi subtrahatur, plurimum mali habet, cum indigni aut suspecti homines, ad hostium preces, in hoc regno repente efferuntur, contra istius sedis & dignitatem & providentiam, ad quam pro Regum Majestate spectat, quemque suorum filiorum, maximè Regum, in suis regnis exaudire: alioquin res novas moliri, & se sibi consulere quis vetuerit? Rogamus clementiam Sanctitatis suæ, ut regni Prælatias delegendis per nos viris, Regi fidis & regno necessariis, ad nostras literas, nec aliter, conferat; qui tanto liberiùs inservient, quo Regum gratiâ & nostrâ commendatione promotos se noverint. Nec enim infima regni pars Ecclesia est, ut P. V. R. Balthasar Sanctissimi Orator, gentilis noster ex Regia domo, referet, qui illius sedis acerrimus defensor Sanctissimo decori fuit, & nobis consilio ad res regni moderandas bonus. P. V. R. invitamus, ut ab injuria nos defendat, atque eundem Balthasari, à nobis plenè instructo, in his

quæ nostro nomine referet, fidem præstare velit, &c.

XXI. JACOBUS V. *De venditione navis.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, præsentibus literas inspecturis, salutem & fidele testimonium. Noveritis nos per consanguineum nostrum illustrem, Johannem Albaniam Ducem, Comitum Marchiam, &c. Tutorem nostrum, regni que nostri Protectorem & Gubernatorem, nec non Cancellarium, Procures, Prælatos, cæterosque Consiliarios nostros plenius intellexisse, quemadmodum magnam navim nostram, quam vulgò Michaelem appellant, cum suis malis, machinis & bombardis ferreis, anchoris ac cæteris armamentis ad eandem spectantibus, præfatus consanguineus noster illustris Albaniam Dux, &c. secundo die mensis Aprilis, anno quartodecimo supra millesimum & quingentesimum, in Castelletto Parisiis coram Johanne du Pre & Johanne Dam Notariis Regiis Christianissimo Franciæ Regi, & pro eo Antonio du Prat Milite Cancellario Franciæ præsen. & stipulan. nostro nomine vendiderit, cesserit & alienaverit, pro summa quadraginta millium Francorum Turonensium, eidem illustri Duci, intra annos quatuor per æquales portiones, viz. decem millium Francorum singulo quoto anno, ex quatuor hujusmodi annis, in festo natiuitatis Christi solvenda, incipien. in dicto festo proximè datam præsentium sequente, pro primo solutionis termi-

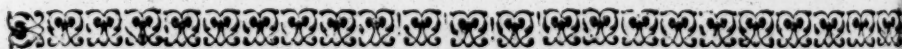
no decem millium Francorum, & abinde ita continuando annos tres subseqentes, pro æqua parte residuæ dictæ solutionis, in tribus hujusmodi trium annorum singulariter terminis, usque ad integram & completam solutionem dictæ summæ. Quam pecuniarum summam venditionis nostræ, ut supra conventam & accordatam, Thomas Bohier, Jacobus Beanne, Henricus Bohier Milites, & Magister Ranlinus Hureult, præsentis Consilarii ac Generalis Franciæ Regis Christianissimi nomine, solvere obligârunt & promiserunt, obligando se ipsos & eorum quemlibet in solidum, &c. renunciando, &c. prout in instrumento venditionis hujusmodi plenius cavetur. Quam quidem navis venditionem, conventi pretii summam, solutionis dies, ac cætera ad negotium spectantia, de assensu, consensu & matura deliberatione præfatorum Tutoris nostri, Gubernatoris, &c. Cancellarii, Procerum, Prælatorum & Consiliariorum nostrorum habita, acceptamus, ratificamus & approbamus. Unde & has nostras literas desuper confici, magno nostro sigillo figillari & tradi jussimus & mandavimus. Apud Edinburgum oppidum, &c.

XXII. JOANNES *Albania Dux*, LEONI
X. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME pater, felicia pedum oscula.
Nos in Gallis constituti, in Scotorum Regis
& regni moderatorem electi, ad Sanctitatem vestram frequentiores literas dedimus, ut tenerum
O 4 Regem

Regem, ex istius sedis patre quondam observantissimo, amplecti & favore prosequi gratiosè Clementia vestra dignaretur, præsertim in regni Prælatiis, juxta Regum privilegia & usus observatos, conferendis. Qua in re plurimùm ad præsens in hoc regno laboratur, hinc Regum advocatis jus Regium, isthinc assumptis à Sanctitate vestra Prælatiis possessionem petentibus. Unde Beatitudinem vestram rogamus, cum negotium explicari subitò non possit, ut sua Brevia suspensionis, censurarum & processuum, in hujusmodi provisionibus pendulis, necdùm admissis, ad nos transmittere vestra Sanctitas non gravetur. Nam quod ad hoc regnum attinet, Clementiæ suæ devotionem nostram & Regis obedientiam solitam præstare in animo nobis est, ut ex reverendissimo Divi Marci Cardinale, alioquin ex * * * * * Sanctitas vestra intelliget : quæ feliciter valeat. Ex oppido Edinburgo vigesimo primo Junii, anno quintodecimo supra millesimum & quingentesimum.

XXIII. *Idem ad Eundem.*

BEATISSIME pater, devota pedum oscula. Postquam ad Scotorum teneri Regis tutelam, agnato jure, ex Galliis evocati moderamen regni subivimus, continuâ mente agitavimus quod ad rem Ecclesiasticam spectabat imprimis curare. Sed nos magna sollicitudo tenuit vestræ Sanctitati obsequi, & susceptam Regis protectionem non fraudare.

fraudare. Suborta quippe de Prælatiis contentio non parum quæstionis in hoc regno moverat, hinc viris primariis & potentioribus aliquot, nobilitate etiam cum plebe pro Regio jure certantibus; isthinc vestrâ Sanctitate pro magnitudine sua impetrante: unde gravis cura nos diu habuit. Denique post meditados mille modos, post revolutos menses, post alia super aliis consilia, ecce reverendissimus Divi Andreæ Archiepiscopus sese & sua Regio juri satisfaciendo condonat, omnia regni quieti posthabens; unum duntaxat pactus, ut Apostolicæ dignitatis ratio haberetur. Confirmato igitur animo, rem pacare pro magno duximus; quamvis graviori Archiepiscopi jacturâ, qui suo & suorum damno, adversantibus sibi singulis satisfacit. Et ne quid detrimenti aut seditionis respublica per se caperet, Bituricensi, nedum Abbatix de Arbroth vulgariter nuncupatæ in partem Buturicen. Ecclesiæ sibi commendatæ cedit, sed & Moraviensi Episcopatu, & Monasterio de Dryburgh Præmonstratensis ordinis, quæ antea obtinebat, nec non de Kilwinning Monasterio Benedictini ordinis, & aliis suorum beneficiis, cum annuis aliquot pensionibus, in præsens se & suos nudat, Archiepiscopatum duntaxat cum Dumfermling Monasterio, nec ea quidem integra, retinens, fructibus & emolumentis in hunc diem remisissis. Et cum majora viri merita indies reluceant, qui, ne mala malis hic incrudescant, & potentiorum factiones invaleant, suâ profuit prudentiâ; quique superioribus annis regni hujus legationes feliciter explevit, ferrum e manibus excussit,

cussit, Britanniae Reges concordēs ex mediis armis junxit. Atque cum illud Europae incendium flagraret, ad Christianissimum Galliarum Ludovicum Regem oceanum sulcans transmiserit, inde ad Julium tum Pontificem maximum, Sanctitatis vestrae praedecessorem, toties Alpes dimensus penetraverit: utriusque Legatus plus oneris utrinque tulit, quam ferre credibile est, laboris onere opprimi malens, quam impositum sibi officium strenue & prudenter non exequi: ac nonnunquam mutatis jumentis cursoriis, ipse trans Alpes decurreret, ut à Christianorum cervicibus ferrum revocaret; laboris fructum & felicitatem reputans de universo Christi grege quamplurimum promereri. Id quod Julius tum Pontifex maximus non oblitus, & officii praemium promerenti repositurus, Cardinalatus honore virum insignire in prima creatione, verbo simul & literis ad Scotorum Regem addixit & firmavit: prout nuper Sanctitas vestra eundem istius sedis cum potestate de latere ad nos dedit Legatum, ut suae habent Bullae, pleno regni concilio inspectae & admissae. Cumque idem reverendissimus, de hoc regno, de Apostolica sede, denique de Christi grege multifariam bene meritus, benefacere non cesset, sua laborum praemia, foris & domi parta, liberaliter impertiens, non convenit ad referendam gratiam nos esse tardiores, cum ipse ad promerendi officium tam fuerit expeditus, & jam plebi, Paribus regni ac nobis gratissimus vivat; & eam apud omnes sit aestimatione, ut qualem se antea Ecclesiae & Christi Principibus praebuit,

buit, talem & eo majorem dehinc se præstet & exhibeat. Idcirco Clementiam vestram de communi regni concilio totâ mente rogamus, ut quam suæ Beatitudinis creaturam, generis antiquitate, meritis & virtute fulgentem videt, promisso Cardinalatûs ordini inscribat, ac demandatam sibi à latere Legaciam, etsi in iis terris momenti parum nisi gloriam afferat, ad regni decus & ornamentum ratificet, renovet, & pro concessio tenore affirmet, nec ad ullius preces Sanctitatis tuæ gratiam devoto Scotorum Regi, licet ætate tenero, & ejusdem regno aut suis subtrahat, revocet, seu ulla in parte deroget. Quin potius Sanctitas sua filiorum suorum, maximè Regum, & benè meritorum causas in suis finibus, quàm rogantium preces exaudiens, concessa & promissa ampliet, & per Apostolica ad nos Brevia rata fore jubeat & mandet, & in iis & aliis regni negotiis reverendissimo Divi Eusebii Cardinali credat: & Sanctitas vestra feliciter valeat. Ex Castello Edinburgi, &c.

E. S. V.

Devotus filius, Albania Dux,

Scotorum Regis Tutor, regni

Regens & Moderator,

JOHANNES.

XXIV. L E-

XXIV. LEONI X. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME pater, felicia pedum oscula. Plurima de regni Prælatiis, sine Regiis literis isthic provisus, superiori anno apud nos invaluerat contentio, hinc nobilitate cum plebe, multâ Prælatorum manu, pro Regio jure certantibus, isthinc aliis, per Sanctitatem vestram ad Prælatias assumptis, certantibus & contrâ nitentibus ut Apostolicæ provisiones pro sua magnitudine valerent. Inter hæc Robertus Forman, ex Regia olim familia, fide & officio insignis, Glasguensis Decanus, ad vacantem Aberdonensem Ecclesiam per S. V. electus & confirmatus coram evocatur. Qui, dum de sua promotione disquiritur, nec Regias preces accessisse fatis edoceret, ne quid gravius statueretur, omni titulo & jure quem scripsimus ad Episcopatum invitus cessit, & in pleno Concilio interrogatus renunciavit, nec fructus seu compensam aut emolumentum quicquam ex Aberdonensi Ecclesia unquam consequutus. Id quod per præsentis ad nos recipimus & publicâ fide testamur, Sanctitatem vestram obsecrantes, ut cui Episcopatus usui non fuerat, sibi damno aut oneri non cedat; illudque rursus petimus, ne ad solvendam Annatam cogatur, quem ne quadrantem quidem minimum ex Ecclesia levare sustinuimus; ut hoc exemplo & aliorum compescatur audacia, qui regni Prælatias ab-

absque Regia commendatione isthic ambiunt : & Sanctitas vestra feliciter valeat, &c.

XXV. FRANCISCO I. *Franciæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Francisco Dei gratiâ, Regi Franciæ, Duci Mediolano, Domino Genuensium, salutem, servitium & felices rerum successus. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, Majestatis vestræ literas suus Orator, Magister Franciscus de Bourdeaux, Dominus de Pontiomere ad nos dedit, & de antiquo Christianissimæ Francorum domûs fœdere cum hoc regno palam & disertè dixit ; commissâ sibi mandata secretiùs & prudenter enarravit, & singularem erga istum Regem vestræ Sublimitatis benevolentiam testatus, dignum Majestate vestrâ Oratorem exhibuit. Articulos ex suis instructionibus dedit, quibus singulariter per nos responsum est. Supra hæc in aliis, quæ ad regnum hoc & Sublimitatem vestram non parum spectabant, & pleno agebantur Parlamento, De la Basty & Pontiomere, Legati vestri, viros se præstiterunt in consulendo non infimos, & in rem communem circumspectos : unde Majestati vestræ gratias agimus. Quod superest, ad Rosensem Episcopum Oratorem isthuc conscribemus, ut ad Sublimitatem vestram plenius referat. Illustrissime, potentissime & Christianissim
me

me Princeps, diu & feliciter agite. Ex Edin-
burgo, &c.

XXVI. LEONI X. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME pater, felicia pedum oscula. Vacante per superiores dies Dunkeldensi Ecclesiâ, per obitum Georgii illius novissimi Pastoris, qui domi diem clausit extremum, Præsident & Capitulum pro tempore illic residens, illustrem virum Magistrum Andream Stewart, Regio sanguine ex utrovis parente procreatum, Comitis Atholiæ filium, illic potentem, & Ecclesiæ, licet non in sacris, Canonicum, in pastorem sibi postulârunt, & in ejus tutelam terras, castella & loca Episcopatus commiserunt & tradiderunt, ut sylvestris populi incursus eo auctore propulsarent. Verùm Sanctitas vestra, referente reverendissimo Cardinale de Medicis, Gavinum Douglas ad Dunkeld assumpsit Ecclesiam. Qui Clementiæ vestræ crebris ad nos literis, nobis tandem reconciliatus, ad Ecclesiæ possessionem demum admittitur; sed, altero Episcopatus arces & castella postulationis prætextu tenente, ne quid tumultus & seditionis oriretur, in concordiam persuasimus. Quæ vestra Beatitudinis auctoritate firmata, rem omnem pacaverit: id quod in præsens postulamus, ut juris & facti defectus & errata tollens, observandum decernat contractum. Cæterum ex reverendissimo

diffimo Divi Eusebii Cardinale pleniùs enarretur. Beatissime pater, feliciter agite. Ex Edinburgo, vigesimo octavo mensis Septembris, anno salutis decimo sexto surpa millesimum & quingentesimum.

XXVII. FRANCISCO I. *Franciae Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Francisco Dei gratiâ Regi Franciæ, Duci Mediolano & Domino Genuæ, fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem benignitate Scotorum Rex salutem & felices successus. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater & consanguinee charissime, initam per vos nuper pacem cum illustrissimo & potentissimo Hispaniarum Principe, Carolo, Archiduce Austriæ, &c. nos, quoque regnum & subditos nostros pro parte vestra nominatim comprehensos, per Matthæum de Villebresine, Cubicularum vestrum ordinarium, accepimus. Et quamvis, cum supra memorato Hispaniarum Principe illustrissimo & amicitia nobis bona & honesta steterit, ac per majores nostros offensa nulla intercesserit, subditi quoque invicem liberè diversentur, & amicè inter sese contractent: tamen comprehensionem hujusmodi, quatenus ad nos spectat, de Prælatorum & procerum regni assensu acceptamus, approbamus & ratificamus. Unde & vos certiores reddere

volentes, publicas has literas consensûs nostri & acceptationis declaratorias nostro magno sigillo roboratas ad vos ferendas dedimus, quas observare & observari facere, quantum in nobis fuerit, sanctè promittimus. Ex oppido nostro Edinburgo, &c.

XXVIII. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & Christianissimo Principi, Francisco Dei gratiâ Francorum Regi, Mediolano Duci & Genuæ Domino, fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem benignitate Scotorum Rex salutem & felices successus. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, quas nono Aprilis literas ex Parisiis vestra dedit Majestas, Matthæus de Villebresine, Cubicularius vester ordinarius, tertio Maii nobis reddidit, mandata & sibi commissa enarravit; qui initam vestro nomine pacem cum illustrissimo Henrico Angliæ Rege significavit, isthinc ad rem tractandam Johannem de Selva jurium Doctorem, curiæ Burdegalensis primum Præsidentem, & Petrum de la Guiche, loci ejusdem Militem, Balivum Matisconensem, illinc reverendissimum in Christo patrem Thomam Eboracensem Archiepiscopum, Thomam Norfolciæ Ducem illustrem & Marescallum Angliæ, reverendum Patrem Richardum Vintoniensem Episcopum, privati Regis sigilli custodem, & egregium virum, Johannem Young, legum Docto-

rem & Angliæ Vicecancellarium, pacis auctores ostendit. Inde concordia commoda eleganter edisserens, pacis causas & prudenter & accuratè exposuit: vobis viz. suas vires à Christi fidelium cervicibus, adversus Christi hostes vertere in animo esse, & ob id conciliandæ amicitia inter Christianos Principes, suos maximè cognatos & confœderatos, studuisse; ac pro Gallorum cum Scotis Regibus necessitudine, nos in memorato pacis fœdere comprehendisse & nominasse; eâ potissimum lege, ut si post quintum decimum Maii ab hostili incurso in Anglos cessaretur, & infra tres menses ab inita pace modò comprehendi nobis placeret, per nostras literas vobis declararetur: id quod vestris exinde literis Anglorum Regi sub idem tempus intimandum ex fœdere cavetur. Multa denique in hanc sententiam afferens, nos, positis armis, pacem amplecti vestro nomine hortatus. Ad hæc reverendus pater Balthasar Stewardus, olim Julii Pontificis maximi Secretarius, nunc Leonis Sanctissimi apud nos Orator annum integrum moratus, ut inter nos & Angliæ Regem pacem curaret. Is cum vester nos adiret Cubicularius, à Sanctissimo Romanam vocatus, pro credita sibi legatione Pontificem maximum Leonem decimum, à suæ assumptionis initio, pacem in Dominico grege omni studio quæsisse & quærere, oratione se dignâ disertè enarravit: ut, pacatis præsertim Christianorum rebus, bellum in fidei nostræ sævos hostes Beatissimi Leonis ductu auspicaretur. Nos proinde orare & liberiùs monere non destitit, ne universalis & pia in Turcam expeditio per nos stetisse asse-

ratur; & dicendo usque valuit, ut Procerum animi, in vindictam aut mortem parati, ad sancta Pontificis monita intenderent. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater & consanguinee charissime, quam superiores dies adversam nostra in Curia tulimus fortunam, satis superque hominum ora occupavit: sed Scotis, tum graviora passis, frequens interim cum hoste congressus feliciora sperare jussit, & nostros, de hostium viribus minùs formidantes, temporis vicissitudo suscepta partim rependere damna docuit; & cum mala nondum animo excidissent, nos pacem hanc recusasse mirum non fuisset, qui nec de induciis cum hoste unquam cogitavimus. Verùm ne Sanctissimo contumaciores judicemur, aut Majestatis vestrae fraterna acta, quamvis longè essent duriora, non approbare, seu salutiferum in spurcos Turcas bellum demorari dicamur; ad Dei optimi maximi, ejusque genitricis intemeratae, & coelestis Curiae laudem, & reipublicae Christianae incrementum, Sanctissimi pia monita & vestros suavis sequuti, initam per vos cum illustrissimo nobis avunculo, Anglorum Rege potentissimo, de Praetorum & Procerum regni nostri assensu, acceptamus, approbamus & ratificamus. Cujus & vos certiores reddere volentes, declaratorias & patentes has literas, nostro magno sigillo roboratas, isthuc ferendas dedimus. Ex oppido Edinburgo, &c.

XXIX. JOHANNES *Albania Dux, Carolo Hispaniarum Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Carolo Dei gratiâ Hispaniarum Regi, Archiduci Austriæ, &c. Johannes Albanix Dux, Scotorum Regis Tutor, & regni Moderator, salutem & felix incrementum. Illustrissime & potentissime Princeps, David Logan, Johannes Dawson & aliquot oppidi Leith mercatores & navium Magistri, in vestras terras merces suas transmittere, & solitum ad mercatum venire parant: sed bonæ fidei homines, jurgia, judicia, denique quæstiones & anfractus pro magno vitare habent & exoptant. Cumque ad eos fama detulerit Hamburgos mercatores de Hansa in Scotos isthic aliquid moliri, & retia iis tendere ac lites parare, eâ occasione quâ Hamburgorum naves Scotos pridem cepisse prætendant: nobis non alienum visum est ad Majestatem vestram paucis negotium conscribere. Superioribus diebus mercatores Scoti direptas cum mercibus naves in Hamburgorum senatu rite repetebant: sed quod injuriâ nostris negatum fuit, temporis concessit opportunitas, quæ Hamburgorum naves duas nostris reposuit, quas in hoc regnum pridem subductas, sub custodia publica servari, & desuper cautionem interponi fecimus, quoad res judicialiter agatur, & compensationis seu restitutionis quærela audiatur. Idcirco vestram ro-

gamus Serenitatem, ut Scotos mercatores in suis finibus per Hamburgos molestari inhibeat, quibus hîc res suas repetentibus parata manet justitia. Illustrissime, &c.

XXX. LEONI X. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME pater, felicia pedum oscula. Cum Georgius Dundas, fratrem ordinis Divi Johannis Hierosolymitani se exhibens, in causa Præceptoris dicti ordinis de Torphichen, Sancti Andreae diocesis, in hoc regno vulgariter nuncupatae, isthic pridem agitatâ, tanquam provisor ex resignatione per procuratores novissimi Præceptoris Rhodi facta, secundum Rhodiorum Bullas, contra quendam Patricium Paniter clericum Brechinensis diocesis sententiam obtinuisset, & executorias literas contra eundem pro litis impensa domum tulisset, à quarum censuris & pœnis Patricius condemnatus, ob excessum & aliàs, nullam & iniquam in exequendo declarationem pro se & adherentibus appellâset : idem Georgius executorios hujusmodi processus, in Alexandrum Stewart, fratrem nobis ex eodem quondam patre naturalem, & per S. V. prædecessorem, Julium tum Pontificem maximum, de dicta Præceptoris, ut vacante per obitum defuncti Præceptoris, provisorum exequi postulâset : & is nobis frater, pro suo interesse contra asseruisset, res inter alios actas sibi non præjudicare, & resignationis vacationem semper

per cessasse, ac Rhodiorum Bullas id referentes de-
fallo, legitimè oppugnare confestim obtulisset: præ-
terea contra se tertium, ad litem nunquam evoca-
tum, & de suo jure inauditum, non dandam conten-
disset: nos regni causas & acta cognoscentes,
controversiam hanc ad Sanctitatem vestram com-
muni consilio duximus remittendam, & remissio-
nis literas dare decrevimus: id quod majoribus
occupati distulimus, quippe quòd ex nostris po-
tentiores aliquot res. novas interea domi moliren-
tur, & latè in regno tumultuarentur, ac foris ab
Anglorum nobis infesta gente malum malo inten-
taretur, ac quæstio omnis ad arma spectaret, fre-
quensque concilium ob res duras, ne quisquam
regno injussus exiret, neve literas efferret, ut re-
mittendo litis negotio intendere nobis non vaca-
verit, nec appellanti quam interposuit appellati-
onem prosequi, nec fratri nostro Romam se reci-
pere, nuntium, seu literas, & jura ad causam mit-
tere licuerit: tametsi is qui supra Georgius, ut
Anglorum suffragiis fuerat olim Rhodi receptus,
Anglorum assensu Bullas resignationis illic asse-
quutus, (ita habent literæ,) Anglum Priorem ordi-
nis illius superiorem recognoscens; cujus manda-
to & præceptis possessor in hoc regno institui esset
conatus, ac postremò per medios Anglos nuper
securus in has terras penetraverat; quin ferro &
igne in Scotos sæviens, itidem quos voluit nun-
tios etiam suspectiori hoc tempore per Anglos e-
mittens, declaratorios processus adversus appellan-
tem & fratrem nostrum illic practicavit. Cum
autem, Pater sancte, quam diximus Præceptoriam

præ cæteris regni beneficiis Regi in oculis, ex situ loci fidum deposcat virum, qui veteri instituto ex Regio concilio non infimus sit planè oporteat; & Georgius ille homo nobis parum spectatus fuerit, & ab eo multa nos dehortentur, ac regni consiliis timendum denuntient: idcirco totâ mente rogamus, ut quicquid detrimenti temporis iniquitas (quæ in præsens etiam crudescit & grassatur) fratri nostro & appellanti in hac causa dederit, id omne reponi, ac eos restitui & absolvi, causasque pro merito cognosci, fratris nostri præsertim, ex integro audiri; ac adversarium, quam in Rhodiorum Bullis deduxit resignationem, per mandatum ad resignandum, & resignationis tactæ documentum verificare, ad nostras preces vestra Sanctitas mandare dignetur: cui Regem puerum & nos pro antiqua majorum in istam sedem observantia commendamus: & Clementia vestra ad felix Ecclesiæ moderamem vivat & valeat. Ex Castello Edinburg. die Januarii vigesimo, anno sextodecimo supra millesimum & quingentesimum.

XXXI. *Idem ad eundem.*

BEATISSIME Pater, felicia pedum oscula. Cum Prioratus Divi Martini, ordinis Præmonstratensis, Whithorne vulgariter nuncupatus, qui conventualis & prima post Pontificalem dignitas in Ecclesia Cathedrali Candidæ Casæ existit,
per

per obitum Henrici illius novissimi possessoris dudum vacaverit, ubi Divi Niniani Confessoris tumulus cernitur, multâ Britanniae gentis devotione conspicuus & insignis. Unde nos locum venerati, juribus & privilegiis ejusdem prospicere cupientes, Alexandrum Stewart, nobis ex patre fratrem, Sancti Andreae Diocesis Clericum, Monasterii de Incheffray, ordinis Divi Augustini, Dumblanensis diocesis, Commendatarium, S. V. commendamus, pariter & nominamus; quò vacantem, ut supra, Prioratum, cum beneficiorum quorumcunque retentione, nostro fratri conferat, de suo natalium defectu, ex patre nostro & solutâ, gratiosius dispenset, & priores aliorum forsan de eodem impetrationes sine Regia commendatione, pro Regis privilegio cassari Sanctitas vestra mandet & jubeat: quæ in felices annos vivat & valeat, &c.

XXXII. JACOBUS *quintus Scotorum Rex,*
Anonymæ.

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, salutem & amorem. Consanguinea illustris, David Falconar subditus noster, vir non ignavus, ad charissimum nobis Tutorem & regni Moderatorem Johannem Albaniae Ducem, &c. pridem detulit, quemadmodum sub Januario mense novissimò, mercatoriam navem, cui *Bona fortuna* vulgo nomen est, ex portu nostro de Leith educens, Normanniam Galliae fines petebat; cum ecce tem-

pestas tanta suboritur, ut navis à suo cursu de-
 jecta in Frisium littus retruderetur: ubi tum
 magnificus Florentius de Ravestane, illustrissimi
 Principis Catholici Regis, &c. Archiducis Austriae,
 &c. Præfectus, terris & mari præsidebat, qui &
 salvi conductus & liberæ navigationis literas Catho-
 lici Regis nomine, & publicâ fide, nostris dederat.
 Quibus literis bonæ fidei homines confisi, littora-
 les sinus navigantes in Zelandros cursum tende-
 bant; cum Gelriæ Ducis bellicæ naves nostros
 persequuntur, hostiliter invadunt, capiunt & abdu-
 cunt. Gelrienses hanc sequuti occasionem in no-
 stros grassari se fatebantur, quod apud eos hostium
 literas, & salvos per hostes conductus comperiebant.
 Verum cum idem ille Florentius navim eandem
 à Gelris post recuperaverit, ac in istum Veren-
 sem portum cum armamentis nuper subduxerit,
 & isthic in statione sua jaceat: nobis idcirco, Tutori
 nostro & regni Moderatori, & Consiliariis, visum
 est ad vos literas in præsens dare, simul & roga-
 re, ut pro firmata majorum nostrorum cum
 ista domo in tot annos amicitia, pro mutua
 mercatorum apud vos frequentia, pro justitiæ &
 æquitatis debito, navim suo magistro reddi, ar-
 ma & armamenta sibi reponi & restitui mande-
 tis, ut hujusmodi meritis vobis devinciamur &
 obligemur; qui gratiam referre studebimus, & re-
 feremus. Illud rursus postulantes, ne noster Da-
 vid longiore litis processu isthic detineatur, neve
 alios quàm Magnificentiam vestram & suos sub-
 ditos quærere fautores compellatur, utque ami-
 corum operâ & favore rem suam gratiosè asse-
 quatur;

quatur; quo exemplo instituta utrinque benevolentia maneat, & benefactis augeatur. Id quod tanto ampliùs processerit, quanto de nostris apud vos fortius mereatur. Valete. Ex palatio, &c.

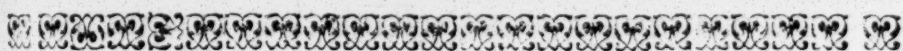
XXXIII. *Idem & regni Proceres, LEONI*
X. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIMO Patri, Leoni decimo & sacrosancto reverendissimorum Cardinalium Senatui, Jacobus quintus Scotorum Rex, universus Prælatorum regni, Procerum & populi status; felix Ecclesiæ moderamen. Devoto quondam istius sedis filio, patre nostro serenissimo, Jacobo quarto Scotorum Rege, immaturiùs sublato, charissimum nobis consanguineum illustrem, Johannem Albanix Ducem, &c. primùm ad regni protectionem, inde regni gubernacula, & demum nostram ad tutelam delegimus, ut quod jure ad eum spectabat, nostrâ etiam electione invitatus libentiùs adiret; quem diu expectatum decima & octava dies mensis Maii regno nostro tandem reddidit. Is Ecclesiæ, nobilitati & plebi plurimùm desideratus, uno omnium, matris etiam nostræ illustrissimæ, assensu recipitur, nobis in Tutorem, regno in Protectorem & Governatorem recognoscitur. Prælati, Proceres & communitates (qui regni status referunt) sacramenta volentes præstiterè, singuli sua homagia, servitutem

&

& fidelitatem astrinxerunt, ei soli, nec alteri cuivis, in Regia tutela, regno protegendo & moderando, nostram ad pleniorē aetatem obtemperare. Cum igitur ad eum, ex agnatis nobis proximum, Regia auctoritas jure delata, & rei summa in manu fuerit; ac proinde vigilantius cavendum habuerit, ne quid mali tenera aetas nobis aut regno sub ejus ductu ferat: non ab re nobis visum est Sanctitatem vestram & amplissimos istius ordinis patres facere certiores, orare simul & obsecrare, ut, cui nostro Tutori & regni Moderatori Regia tutela & regni potestas domi defertur, sibi, non secus ac patri nostro, Regem agentī, seu nobis ad regni habenas adultis, in regni causis & rebus cunctis isthic credatur, & pro suis literis regni negotia expediantur, Oratores & nuntii benignius audiantur, privilegia Scotis Regibus concessa observentur, nec regni nostri Prælatiæ sine suis literis conferantur. Ecce autem rumor increbuit, illustrissimum Anglorum Regem suis quoque titulis regni se Protectorem & Governatorem addere, quo prætextu Angliæ Protectores & Oratores regni nostri Prælatias pro sua commendatione personis sibi gratis impetrant. Pater sancte, & patres optimi, nos serenissimum Angliæ Regem hunc sibi titulum vendicasse non credimus, quem nec suorum majorum quisquam ullo tempore vendicaverat, nec in hodiernum diem consequi cruentâ regnorum strage poterit. Tanta Scotis supra salutiferum Christi ortum stetit libertas, quorum dominatus per manus majorum ad nos deductus superioritatis nihil ad ullos terrarum

Principes refert. Quin etiam regnum hoc, sub
nativis & suis Regibus, licet ætate teneris, non
quæritos Protectores, sed legitimos & successioni
proximos, admisit. Ad istius sedis & prudenti-
am & dignitatem spectat, pro sua clementia, fili-
orum maximè Regum singulos in suis regnis ex-
audire, nisi S. V. aliis gratificans regnum hoc
vetustissimum perditum ire velit : id quod in tem-
pore præcavere & consulere cogimur. Si exteri
Reges, hostes nonnunquam nostri, nostras isthinc
ambiverint Prælatias, & quos velint Prælatos no-
bis Consiliarios instituerint, obtestamur Clemen-
tiam vestram, & vos reverendissimos patres, &c.

XXXIV. *Idem CAROLO Gelriae Duci.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Johan-
nes Albanix Dux, legitimus nobis Tutor, regni
Regens & Protector, Cancellarius & concilium re-
gni nostri, consanguineo suo illustri, Carolo Gelriae
Duci salutem & successus rerum felices. Illustris
Princeps & consanguineæ charissime, gravis mer-
catorum querela nos pulsât, & clamor plurimus
ad nos detulit, quemadmodum aliquot oppidi no-
stri Edinburgi cives onerariam navim, cui *Bona for-*
tuna vulgò nomen est, sub Januario mense novissimo
ex portu nostro de Leith educebat, & à littore
solventes Normanniam Gallix fines petebant. Cum
ecce tempestas tanta suboritur, ut navis suo cursu
dejecta in Frisium littus ad Swark, vestræ ditionis
oppi-

& fidelitatem astrinxerunt, ei soli, nec alteri cuivis, in Regia tutela, regno protegendo & moderando, nostram ad pleniorē aetatem obtemperare. Cum igitur ad eum, ex agnatis nobis proximum, Regia auctoritas jure delata, & rei summa in manu fuerit; ac proinde vigilantius cavendum habuerit, ne quid mali tenera aetas nobis aut regno sub ejus ductu ferat: non ab re nobis visum est Sanctitatem vestram & amplissimos istius ordinis patres facere certiores, orare simul & obsecrare, ut, cui nostro Tutori & regni Moderatori Regia tutela & regni potestas domi defertur, sibi, non secus ac patri nostro, Regem agentī, seu nobis ad regni habenas adultis, in regni causis & rebus cunctis isthic credatur, & pro suis literis regni negotia expediantur, Oratores & nuntii benignius audiantur, privilegia Scotis Regibus concessa observentur, nec regni nostri Prælatiæ sine suis literis conferantur. Ecce autem rumor increbuit, illustrissimum Anglorum Regem suis quoque titulis regni se Protectorem & Gubernatorem addere, quo prætextu Angliæ Protectores & Oratores regni nostri Prælatias pro sua commendatione personis sibi gratis impetrant. Pater sancte, & patres optimi, nos serenissimum Angliæ Regem hunc sibi titulum vendicasse non credimus, quem nec suorum majorum quisquam ullo tempore vendicaverat, nec in hodiernum diem consequi cruentâ regnorum strage poterit. Tanta Scotis supra salutiferum Christi ortum stetit libertas, quorum dominatus per manus majorum ad nos deductus superioritatis nihil ad ullos terrarum

Principes refert. Quin etiam regnum hoc, sub
 nativis & suis Regibus, licet ætate teneris, non
 quæsitos Protectores, sed legitimos & successioni
 proximos, admisit. Ad istius sedis & prudenti-
 am & dignitatem spectat, pro sua clementia, fili-
 orum maximè Regum singulos in suis regnis ex-
 audire, nisi S. V. aliis gratificans regnum hoc
 vetustissimum perditum ire velit: id quod in tem-
 pore præcavere & consulere cogimur. Si exteri
 Reges, hostes nonnunquam nostri, nostras isthinc
 ambiverint Prælatias, & quos velint Prælatos no-
 bis Consiliarios instituerint, obtestamur Clemen-
 tiam vestram, & vos reverendissimos patres, &c.

XXXIV. *Idem CAROLO Gelriæ Duci.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Johan-
 nes Albanix Dux, legitimus nobis Tutor, regni
 Regens & Protector, Cancellarius & concilium re-
 gni nostri, consanguineo suo illustri, Carolo Gelriæ
 Duci salutem & successus rerum felices. Illustris
 Princeps & consanguinee charissime, gravis mer-
 catorum querela nos pulsât, & clamor plurimus
 ad nos detulit, quemadmodum aliquot oppidi no-
 stri Edinburgi cives onerariam navim, cui *Bona for-*
tuna vulgò nomen est, sub Januario mense novissimo
 ex portu nostro de Leith educebat, & à littore
 solventes Normanniam Gallix fines petebant. Cum
 ecce tempestas tanta suboritur, ut navis suo cursu
 dejecta in Frisium littus ad Swark, vestræ ditionis
 oppi-

oppidum detruderetur, ubi fortunatos sese mercatores nostri, quasi ex mediis hostibus, in tutissimum refugium appulisse judicabant, vestro sub imperio, nedum justitiæ præsidium, verum omne humanitatis officium exspectantes. Sed præter spem illis longè evenit, nam infelicius nusquam divertisse potuissent: quippe servatam ex undis, & in vestrum portum subductam penè naufragam navim, & merces omnes, vestri subditi nostris eripuerunt, ut ad vos Gallicè datis antea literis per regni Gubernatorem & nostrum Tutorem scripsimus; tametsi labore equidem sumptuoso, nec prece nec causæ bonitate, nostri hætenus quicquam impetrârunt. Illustris Princeps, & consanguinee optime, tanta nos tenet æstimatio, ut quæ nobis ab amicis & necessariis nostris benigniùs fiant, multo maximè nos juvent; sed contra, quæ ab eisdem duriùs atque æquum fuerit accidunt, profectò nos malè habent. Cum igitur inclyta Gelriæ originaria nobis domus gratiæ & favoris spem nostris subditis promittere non injuriâ videretur, & nihil commeriti mercatores isthuc divertentes profide & æquitate cuncta spectarent, vestri homines, non causam sed cominodum sequuti, privato (sic credimus) consilio, mutuam utrinque benevolentiam & alterutra commercia, pacemque & otium turbarunt, prædam ex amica gente comparantes. Quòd si violandæ quietis & amicitiae occasionem prætendant, priùs apud nos injuriam exposulâsse, quàm in nostros grassari oportuisset. Unde vestram rursus præsentiam adire nostris jussimus, consiliis repta pro æquitate primùm reddi, inde male-

ficii

ficii auctores in pœnam devocari : quo exemplo jus suum spoliatis restituetur, ut firma permaneat amicitia : vos pro necessitudine nostra plurimum rogantes, ut legum æquitatem in protegendis pelago jactatis, & suis rebus recuperandis, exhibere velit, ac nostros impunè isthic versari, & tutò esse, & sua liberè prosequi jubeat : id quod non tam jus gentium, quàm nostræ domûs postulat proximitas. Et profectò istam Gelriæ domûs amplitudinem, pro sua Majestate, id ipsum & decet, & nostris potissimum debetur. Nam quod ad damnum datum attinet, ablatorum æstimatio, & quæ id genus restitutio ex vim passis & spoliatis constabunt, viris sanè bonæ fidei mercatoribus, Francisco Towris, Johanne Lindsay, cum Roberto Bruce signifero & nostro armorum Officiario, qui sociorum nomine erepta sibi repetunt : quibus vestra Majestas pro sua gloria justitiæ debitum reddere dignetur ; quæ in felices annos valeat. Datum Edinburgi, & per nostrum cognatum Tutorem & regni Regentem subscriptum, &c.

XXXV. CHRISTIERNO *Daniæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, Daciæ, Norvegiæ, Slavorum, Gothorumque Regi, electo in Regem Sueciæ, Duci Sleswicensi, Holsatiæ, Stormariæ & Ditmaræ, Comiti in Oldenborgh & Delmenhorst, salutem & rerum incrementa. Illustrissime Princeps,

ceps, & Rex invictissime, quas Jacobo Scot ad nos literas decimo Martii sua dederat Majestas, jucundæ nobis fuere, quæ nostram operam in suscepto Regis officio vobis patere conspeximus: nec enim sub cœlo aliud magis optandum duximus, quàm ita versari, ut fides probitasque nostra ex mandato nobis teneri Regis moderamine satis spectata habeantur. Eâ spe laborem omnem volentes toleramus, ne officii debito defuisse videamur; quamvis profectò longè aliter in Regis atque nostra causa pensamus, qui omnia ad Regis salutem & regni quietem, pro tenera Regis ætate, non pro suo jure tractamus, Serenitatis vestræ sequuti mandatum, ut, dum Rex pubescit, regnum pacatius maneat. Hâc ratione pellectos regni Primores, & per hostes partim abalienatos, cautius revocare, errata etiam condonare, quàm gravius in eos vindicare, seu in pejus irritare visum est. Unde Comitem Angusiæ, & aliquot ejus factionis potentiores, ad se reversos, & facti pœnitentes, ad Regis gratiam reposuimus, ut in præsens Regem recognoscant & ex fide serviant: Reginae verò Regis matri supra jus & æquitatem, ultra quam par fuit obtulimus, quæ, posthabito marito, Londonias se recepit. Rebus igitur domi sedatis, & universo regno pacato, ad Anglorum Regem Oratores sublegavimus, qui Regio nomine, nostro, & uno omnium Ordinum regni assensu, servandæ pacis aut immutandæ capita audiant, cum Christianissimi Regis Oratoribus illic agentibus eventum nobis & Christianissimo communem concludant, Reginae quondam pro æquitate supra debi-

debitum fatifaciant. Sed si res minus processerit, & Anglus ad vim, non ad æquas conditiones spectat, magna nos spes tenet, ut unde orietur injuria, tandem sequatur & pœnitentia. Concors regnum, causa melior, confœderatorum Regum subsidia, & Dei optimi maximi benignitas, hereditarium pueri Regis imperium defendere nos hortantur. Superest nuntii Majestatis vestræ ab Anglo in has terras accessus, & Legatorum nostrorum relatio, ut Serenitas vestra in proximo mense certior fiat. Interea ejus rogamus Majestatem, ut sua auxilia in isto vestro regno expedita per Junium mensem teneat; quibus consanguineo Regi, ad paternum agrum defendendum, hostium insultus & vim propulsandam, Sublimitatis vestræ gloriam & præsidium, succurrat: id quod per Caduceatorem Heraldum nostrum Marchmonde, Majestatem vestram antea rogatam habuimus. Illustissime, &c.

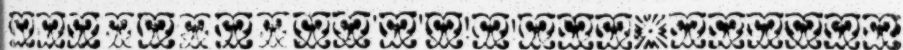

XXXVI. JOHANNES *Albanix Dux Cardinali* * * *

JOHANNES Albanix Dux, &c. Regis Scotorum Tutor, ac hujus regni Protector & Moderator salutem. Reverendissime in Christo Pater, quas tua Paternitas ad nos ex Bononia dedit literas de data vigesimi secundi Januarii accepimus, quibus de Glenluce Monasterium, ordinis Cisterciensis, Candidæ Casæ Diocesis, restitui, & Regias literas

ras, Apostolicis conformes, de super dari postulavit. Nos rem ad Concilium detulimus. Compertum est Monasterium de Glenluce Domino Cuthberto Bailzie, Regis familiari, ad Regias literas pridem commendatum fuisse, & per ejusdem obitum de jure & de facto vacasse, & exinde Sanctissimum Dominum nostrum modernum Cardinali Sancti Eusebii Monasterium primitus, & per illius cessionem, in Consistorio factam, reverendo Patri Davidi Lismorensi Episcopo novissimè ad Regias literas commendatum: quamvis ne Bullæ expedirentur, P. V. R. ut aiunt, impedimento fuit; id quod non parum miramur, cum Regis privilegia protegere, non infirmare speremus. Quòd autem Dominum Alexandrum Cunningham, ejusdem Monasterii Monachum professum, procuratorem à P. V. R. constitutum, ad Abbaciæ administrationem admitti vestro nomine postulatis, frequens Concilium decrevit Monachum ipsum in Regis privilegia peccasse, qui Regis privilegio adversatus, vacante primùm ex decessu Cuthberti Monasterio, se per loci Conventum eligi, ac suo more in partibus transmarinis confirmari, Monasterium occupare, bona devastare, armis & factiosis hominibus locum vi tenere, & quicquid fructuum est consumere, non extimuit. Quibus meritis decreto jussus est regni finibus non injuriâ exterminari. Quæ omnia P. V. R. latuisse credimus, cum talem sibi designaverit negotiorum gestorem, nobis & regno ingratum, & vobis damnosum, qui se Abbatem suo ausu temerario palam exhibuit, Monasterium & armentis, qui sunt loci redditus, nudavit,

& quem diximus Lismorensē Episcopum, per Regem nominatum, & isthic provisum, multifariam infestare non cessat, & quicquid ad P. V. R. spectabat, mala mens malusque Monachi animus sustulit. Nobis igitur & Concilio visum est, pro vestræ R. P. in Scotos observantia, vos certiores reddere, ut P. V. R. religioni & sibi consulens, cum Lismorensi Episcopo conveniat super reservatis fructibus, & re transactâ ejus Bullas expediri permittat. Hâc etenim viâ pacentur lites, locus restauretur, vestra vobis ex fide reddantur. Episcopus quippe est literis, integritate & nobilitate non infimus. Quæ transactionis & concordix intervenerint capita, nos ratum iri curabimus, & P. V. R. suis fructibus frustrari non finemus; consuetudinem Regis privilegia sub nostro moderamine per vos minimè oppugnari. Nam quem diximus Monachum, in hoc regno sufferre, aut Procuratorem agere, publicum vetat decretum. Reverendissime, &c.

XXXVII. *Idem* CHRISTIerno *Daniæ Regi.*

SERENISSIMO, potentissimo & illustrissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, &c. Johannes Albanix Dux, Regis Scotorum Tutor, regni Scotix Protector & Gubernator, salutem & rerum incrementa. Illustrissime & serenissime Princeps, quæ articulorum capita Majestas vestra suo

Q

Cadu;

Caduceatori Norge Heraldus ad fratrem, consanguineum & confœderatum Scotorum Regem pridem dederit, nuper vidimus, & ad regni Confiliarios retulimus, quibus nos, quamvis majoribus ad præsens impliciti, ac sedandis domi negotiis intenti, singulis tamen sua rescribimus responsa, ne quid articulorum silentio transisse videremur; ut Norge Heraldus scripto dabit. Eum sanè invitum hic stetisse fatemur. Ex Galliis quippe ad Proceres hujus regni scripsimus, ut in nostrum detineretur adventum. Nunc isthuc remittimus, & mandata commisimus. Ei vestra Serenitas fidem habeat, in his quæ nostro nomine referet. A Christianissimo pariter literas dedimus, quibus ad commissis nobis pro vestra Serenitate in Galliis procuranda mandata, Christianissimi Regis animum & responsa accipietis: quid nobis erga Majestatem vestram crediderit, ex articulis comperietur. Illustrissime & potentissime Princeps, &c.

XXXVIII. *Articuli ex instructionibus Magistri Francisci de Bordeaulx, Christianissimi Regis Consiliarii atque Oratoris, breviter extracti; eorum materia prius per eundem Oratorem coram illustrissimo Duce Albanie Scotie Governatore, colendissimisque Dominis Status ejusdem patriæ, copiose declarata, & cum iis amplissime deducta, &c.*

Imprimis, Christianissimus Rex, inveteratæ ac fidissimæ Scotorum amicitie non immemor, summopere desiderat certior fieri de valetudine & statu serenissimi Regis Scotiæ, fratris & cognati sui, quem non minus atque proprium filium diligit & medullitus amat: nec non Scotiæ regnicolas charissimos habet idem Rex Christianissimus, quòd nunc, prout accepit, in bona pace & unione vivunt, eorum Regi & Governatori, ut par est, obediendo.

Secundo, Idem Rex Christianissimus non parum laudat eundem Dominum Governatorem, cæterosque Dominos statuum prædictos, eisdemque multum congratulatur, quòd ita prudenter & cum tanta solertia tantaque modestia res suas, præsertim cum eorum vicinis, huc usque direxerint, ut pace, justitiâ & tranquillitate, potiùs quàm bello ac dissidiis obtinuerint esse dirimendas. Eos insuper hortatur, ut deinceps itidem faciant, egregi-

am laudem ab omnibus inde sperantes : si attempta præsertim eorum Regis minoritate, ejus regnum belli fortunæ, si aliter provideri valeat, non committant, neminemque invadant, ut tandem eorum culpæ nihil adscribi possit.

Tertio, Idem Christianissimus Rex eidem Domino Gubernatori, cognato suo, aliisque præfatis Dominis etiam congratulatur, quòd reverendus Dominus Rossensis Episcopus, Legatus eorum, præclarissimam ejusdem Christianissimi Regis filiam eidem inclyto Scotiæ Regi nubere desideravit, zelum eorum atque animum erga Francos quàm optimum esse magis indies manifestando. Si tamen hoc minimè fieri potuit, non ægrè ferent; quum eorum omnibus, ut creditur, jam innotuit, de ejusdem filiæ matrimonio tunc & in antea verba fieri cum Rege Catholico, cujus amicitia tam Gal- lis quàm Scotis admodum utilis erat, ut notum est. Sed idem Rex Christianissimus alias filias se habiturum sperat, & tunc poterit cum eodem illustrissimo Rege Scotiæ, secundum ejus ætatem, modò exspectare potest, aliquam bonam affinitatem iterum contrahere, ut perpetuò confirmetur & augeatur eorum amicitia, quod apprimè cupit & desiderat idem Christianissimus Rex.

Quarto, Quoad Comitatum Xantonensem, quem pariter petebat idem Episcopus Rossensis Legatus, tanquam Antecessoribus inclyti Regis Scotiæ concessum per ejusdem Christianissimi Regis progenitores.

Responsum est ex parte Regis Christianissimi, qui tunc Lugduni erat, nihil de concessione hu-
jus-

jusmodi unquam audivisse, ac istud non posse leviter & absque maturo consilio expediri, cum Comitatus ille de patrimonio coronæ Franciæ semper fuerit. Quare tam de jure communi, quàm etiam per illius regni constitutiones, idem Rex Christianissimus, secundum jusjurandum per eum in sua coronatione præstitum, non possit dictum Comitatum alienare, seu coronam ex hujusmodi minorare. Intendit tamen Rex Christianissimus, cum erit Parisiis, de hac re communicare cum Dominis Camera, Computorum ac suis Thesaurariis: & tunc, prout juris erit, providebit. *

Quinto, In quantum Christianissimi Regis auxilium præfatus eorum Legatus implorabat; hoc nunquam denegatum est serenissimo Regi Scotiæ, nec illi denegabitur unquam, pro sua ac sui regni justa defensione. Nec parum miratur idem Christianissimus, & etiam agrè fert, nonnullos modicæ fidei, quorundam forte delatorum mendaciis ductos, in hoc puncto, prout accepit, aliquantulum titubasse, de tanto Rege immeritò diffidentes, qui honorem suum, fidem & magnanimitatem adeò præ oculis habet, ut sua Majestas tantum fœdus violari, aut etiam parvi pendi nullatenus pateretur. Quòd autem priùs nullum ex Gallia fuerit missum auxilium, non fuit opus, cum nullus hostis moverit pedem: immo posteaquam ex Scotia ultimò recessit præfatus de Bourdeaulx

Q 3

Ora-

* Subdit Librarius, Inanis & Gallica responsio.

Orator, Rex Christianissimus per fidos exploratores certior factus est, Anglos propositum immutasse, nec tunc intendere contra Scotos inire bellum, quoscunque gestus exterius ostenderent. Frustra ergo venisset auxilium, cum magna impensa & patriæ Scotiæ detrimento, nec non vicinorum ad bellum provocatione. Sed ex abundanti cautela ita sagaciter providerat Christianissimus Rex, ut alius magnus Dominus, ejus fidelissimus, multos habens portus in mari, paratum haberet exercitum, qui, si opus fuisset, confestim ac tempore opportuno in Scotiam transfretasset: quia, ubi Angli totis viribus conati fuissent impedire ex Francia venire præsidium, aliud prædictum auxilium ex alia parte, hoste incio & non advertente, protinus accessisset. *

Sexto. In quantum etiam Dominus Rossensis Episcopus prædictus confæderationis per eosdem Dominos cum Domino de Planis nuper initæ ratificationem postulabat: Rex Christianissimus respondit semper sibi fuisse & esse cordi, charissimo ac prædilecto ejus fratri, Regi Scotiæ, omni modo favere: nec eum derelinquet unquam, cum inter eos sit antiqua, perpetua & indissolubilis amicitia; quam non charta aut pergamenum sigillatum, sed res ipsa seu effectus semper demonstrat. Nam prout superius dictum est, attentâ ejus minoritate, expedit privatos Dominos nulli
mo-

* *A Librario subjuncta sunt hæc verba, Quàm Gallico commento simillima res, & quæ rideatur digna.*

movere bellum, sed pacem pro viribus more suo laudabili servare. Quòd si vicini vel alii, pro sua voluntate, aut aliàs, injustè contra eos bellum inire nitantur, tunc Rex Christianissimus præfatum serenissimum Scotiæ Regem & regnum ejus juvabit, fovebit & defendet, tanquam regnum proprium; nec parcat in hoc militibus, tormentis cæterisque belli munitionibus. Non tamen idem Rex Christianissimus, absque sui honoris ac iurisdictionis religionis violatione, prædictum contractum in suis terminis ratificare posset. Nam, ut notum est, pax cum Anglis per Christianissimum pro temporis necessitate aliàs inita fuit, quam nunc frangere ac violare nefas esset. Nec parum erubesceret Christianissimus Rex, de hac re per Anglos apud sedem Apostolicam, aliosque Principes Christianos, gravissimè scandalizari. Quapropter idem Rex Christianissimus præfatos Dominos pro mutua eorum amicitia rogat, ut ad verborum corticem non attendant, sed ad ejus bonum zelum ac profundum erga eos animum, quem, ubi opus erit, procul dubio executioni demandabit: eundemque zelum nullus magis quam Dominus Gubernator jamdudum cognovit. Qua sit, ut quoties eisdem Dominis placuerit, potestatem seu commissionem præfato Domino Rossensi aut alteri mittere ad tractandum & capitulandum, ut præfertur, idem Rex Christianissimus paratus est hoc omni modo præstare ac firmare juramento, ita ut honorem & jusjurandum suum salvum semper habeat; & quicquid serenissimo Regi aut regno Scotiæ

nunc expedit, aut necesse fuerit, ab eodem Rege Christianissimo indubitanter consequentur. *

Septimo, Rex Christianissimus præfatos Dominos certiores fieri velit, amicitiam & confœderationem per mutuos Oratores nuper initam fuisse inter eum & prædictum Regem Catholicum, in qua dictus Rex Christianissimus præfatum ejus fratrem & cognatum, Scotiæ Regem ac ejus regnum comprehendere intendit. Quo facto, tractatûs exempla ejusdem Dominis mittet, ut comprehensionem hujusmodi, si illis cordi fuerit, ratam habeant.

Actum apud Edinburgum tertio die Novembris, anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto.

DE BORDEAULX.

XXXIX. Re-

* *Hanc Notam hic Scriptor interferit.* Non tamen idem Christianissimus absque sui honoris, &c. tractatum illum sup nomine, & per Oratorem suum de Planis, ad altare Divi Ægidii solenniter celebratum, verboque Regio juratum & sancitum, captis quamprimum cum Anglo induciis, ratificare recusat, Ambassadores ad se mitti postulans, qui nova confœderationis capita transigant. Verum Legati isti, supra jusjurandum Regium, supraque sigillatas & signatas chartas, nova & hætenus seculo inaudita fœderis vincula & vestes, pro Christianissimi Regis parte excogitare (quod satis orbi constat) certè necesse habent: atque utinam hujusce rei ipsi documento non essemus.

XXXIX. *Responsa per Gubernatorem & status Regni Scotiæ ad Articulos Magistræ Francisci de Bordeaulx, Oratoris & Consiliarii Regis Christianissimi, per eundem Oratorem breviter ex instructionibus suis extractos.*

*P*rimum omnium, Ubi Christianissimus valetudinem bonam Scotorum Regis affectat, quem non aliter atque suum filium diligit, & nos pacem & unionem colentes chariores tenet, quòd Regi & Gubernatori obedientiores vivimus ;

Disertissime Orator, ad optatam Regis nostri valetudinem bonam, & tantam de nobis æstimationem, gratias nostro nomine Christianissimo Regi agere velis ; simul & referre, quemadmodum Regem nostrum sua ætas rectè habet, ejus indoles virum promittit. Præterea Scotos quanta in suum Principem fides & observantia, etiam præ cæteris gentibus teneant, vetus & antiquissimum credimus. Unâ hâc re, fidâ videlicet in Principem obedientiâ, gloriari solemus, quæ superioribus diebus abunde patuit, ubi cum Rege Nobilitas plurima interiit. Nec minor in illustrissimum nobis Gubernatorem integritas & constantia nos detinent : & quamvis unus & alter in factiones abierat, tamen, quod reliquum erat, & regnum ipsum concors ac fidum in Gubernatoris verba

ba substitit, qui singulari suâ prudentiâ errantes ad sanitatem revocare, quàm graviori vindictâ castigare tentavit.

Deinde ubi Christianissimus Gubernatorem regni & nos ex servata pace cum vicinis commendat, & ad observandam sub tenero Rege hortatur;

Ad commendationem ex servata pace & servanda sub tenero Rege, nos multum Christianissimo debemus, qui Regis nostri meminerit, & in rem suam nos consuluerit. Quod tamen ad pacem attinet, post bellum ad Christianissimi levamen susceptum, biennium fere illud sine amicorum subsidio, sine ductore, vicinorum armis sustinuimus. Nec in pacem profectò, nisi quæ æquas habuisset conditiones, & de Christianissimi Regis assensu processisset, hostes nos traxissent. Sed quod transegit cum Anglis Christianissimus, planè accepimus. Noster quippe illustrissimus Gubernator, in Galliis tum detentus, & diu expectatus, ita faciendum decreverat, & nobis jussit ut Christianissimo obsequeremur. Quamvis sua comprehensio per adjectas conditiones non parum iniqua foris fuerat: sed Gubernatoris virtus cuncta foris continuit, & domi compescuit.

Ubi Christianissimus ex petita Majestatis suæ filia in Regis nostri conjugem nos laudat, quam Regi Catholico dari priùs convenerat. Sed cum alias suscepit filias, ut sperat, tum id tractari cupit, & affinitatem hanc subsequi desiderat, ut amicitia hujusmodi vinculo augeatur & perpetuò firmetur.

Quantæ curæ quantoque studio Scotorum Regibus res Gallicæ fuerint, priora secula fatis docuere, & nostra ætas partim vidit. Nos quoque ex majorum more prospectum nobis persuasimus, si Christianissimo Regi læta rerum incrementa successerint. Etenim cum Gallis unà standum aut cadendum Scotis visum est. Et magnam habemus gratiam Christianissimo Regi ex promissa nobis affinitate: id quod meminisse Christianissimum, cum Regina uterum gestaverit, instantius petimus. Quam despondet in præsens Catholico Regi filiam, & quod desuper egit Christianissimus, volentes audivimus, & in rem nobis communem intelleximus. Gratulamur itaque amplissimæ cum Rege Catholico affinitati; Deum precantes, ut tanta incepta, & Christianissimam Reginam in faciles & faustos partus secundet, ut & nobis altera accrescant sponsalia, quæ profectò hostium conatus non parum compescerent.

Quòd Christianissimus ad Xantonensem Comitatum, per Rossensem Episcopum & Oratorem postulatam, responderit, de illius Comitatus facta Scotis Regibus concessione nihil unquam audivisse; & eum Comitatum, cum de patrimonio coronæ fuerit, pro Regio sacramento in coronatione sua præstito, alienari non posse. Tametsi Christianissimus intenderit cum Dominis Camera, Computorum & Thesaurariis desuper verba conferre, & ut juris fuerit, providere.

Quàmvis in tam vetusto Francorum cum Scotis fœdere, utpote supra octingentesimum annum
in-

initiato, scribere supervacuum forte fuerit, quàm
 fida quàmque firma subsidia in multis magnisque
 necessitatibus Scoti isthuc transmiserint: tamen
 cum Franciscus Christianissimus Rex, ad coronam
 sit nuper evocatus, nec diu Regem egerit, res
 paulo altiùs pauca repetere nos hortatur. Hen-
 rico quinto Anglorum Rege formidando in
 Galliis agente, ac longè latequè dominante, Chri-
 stianissimus tum Carolus septimus Robertum Al-
 banix Ducem, hujus regni Governatorem, in sub-
 sidium vocat, Scotorum Rege tum impubere & a-
 pud Anglum demorante: submissa tamen hinc fu-
 ere electa septem armatorum millia; tres his du-
 ctores dati, Comes de Douglas, postea Turonensis
 Dux, Comes Buchania Constabularius Francix
 effectus, Dominus Darnley, progenitor Domini
 de Aubigny, cui de Aubigny dominium in hunc
 diem manet: qui in Anglos moventes ad Baugy
 concurrunt, cæsis illic de Clarentia Duce, fra-
 tre germano Henrici Anglorum Regis, & de So-
 merfet Duce, quamvis germano serenissimæ tunc
 Reginae Scotiæ. Post, nostri omnes apud Ver-
 nole sub immensa Anglorum strage ceciderunt.
 Grassante rursus Anglo, Henrico sexto Parisios
 tenente, Christianissimus idem Carolus Jacobum
 sui nominis primum Scotorum Regem iterum
 appellat. Ablegata iterum per mare occiduum
 quina hominum millia fuere. Præfuit illis Comes
 Orcadiæ, qui in recuperando Franciæ regno om-
 nes tantâ virtute vitam dedere, ut Anglus Gallias
 deseruerit, & in Britanniam redierit. His causis
 Xantonienſis Comitatus Scotorum Regibus tum
 donatus

donatus est. Quas scribimus donationis causas, charta magno sub Christianissimi sigillo plenius enarrat. Quod igitur tantis ex causis venditum, & tantorum cædibus comparatum est, ac paucos supra dies Regio sanguine & multæ nobilitatis interitu, ad Christianissimi partes & preces, denuò solutum constat, ab emptore detineri iniqui juris foret.

Nos Christianissimo Regi immensas agimus gratias, cui ex sua benignitate placuerit rem pro juris æquitate decerni. Nec enim aliud nobis optandum foret, quàm negotium pro justitia terminari; quippe causa pro meritis rimata nec quicquam difficultatis habet.

Quod ad imploratum subsidium per Episcopum Rossensem articulatur, auxilia Francorum Regis nunquam Scotis denegatum iri. Sed quòd nihil subsidii ex Galliis interea transmissum fuerit, id eo provenisse, quum Christianissimus certior factus per exploratores fidos acceperat, Anglos ab invadendis Scotis superiori anno mentem immutasse, & penitus destitisse; Regem tamen satis prospexisse, & potentem habuisse amicum, si res postulasset, qui per maritimos portus paratum in Scotiam clam hoste emisisset auxilium. Mirari propterea Christianissimum Regem, simul & ægriùs ferre, nonnullos mendaciis ductos, de hujusmodi subsidio dubitasse, & de suæ Majestatis animo in Scotos, ut audierat, diffidisse: cum ejus Sublimitas honorem, fidem & magnanimitatem usque adeò præ oculis habeat, ut tantum fœdus violari aut parvi pendi nullatenus patiatur.

Pro

Pro his nos hujus regni status Christianissimo Regi gratiam habemus quammaximam, qui teneri Regis nostri & sui regni defensionem in memoria habet, & quid vicinus Rex in nos molitur inquirere non cessat, ut in tempore succurrat. Majestatem suam exorare cupimus, ut quo Rex nobis junior, tanto Christianissimus ad regnum hoc tuendum paratior sit ; si quid de Galliis genitor Regis nostri, si quid plurima hujus regni nobilitas meruerit. Nec alia profectò spes de Francisco Christianissimo Rege nos unquam tenuit, quàm nostri Regis & suorum mors de confœderato Rege meruerant : nec dabit velox fama, aut maledica cujusque lingua efficiet, ut Franciscum Francorum Regem Christianissimum nos deserere, aut tenero Regi, & huic regno deesse credamus.

Postremò, quòd Christianissimus, absque honoris Regii & jurisjurandi violatione, fœdus per suum Oratorem, Dominum de Planis, hîc confirmatum ratificari non posse contendit, asserens per id cum serenissimo Anglorum Rege pacem violari.

Ad hæc quadriennium abhinc gesta memorare necessum est, cum illud Europæ incendium flagraret, quo Sanctissimus Julius, Romanorum Rex Maximilianus, Catholicus Princeps, serenissimus Anglorum Rex, Austrius Archidux & Helvetius arma in Christianissimum unà moverent. Ecce illustrissimus noster Jacobus Rex quartus à Christianissimo in suas partes accersitur : vetus Gallorum cum Scotis fœdus in tanta rerum turba repetitur. Nec solum repetitur, sed & amoveri ex prisco fœdere per Regem Christianissimum, quæ
sequi-

sequitur clausula magnopere postulatur. Treugis nihilominus captis & pendentibus inter illustrissimos Scotorum & Anglorum Reges, &c. asserente Ludovico Rege nihil sibi prodesse, nisi Rex noster eas amoveret, & arma in Anglorum Regem tunc indueret: contra Rex noster, non injuriâ anxius, ad diversa distrahitur, hinc charissima sibi conjunx, Anglorum Regis serenissimi & germana & hæres, suscepti ex ea liberi, chara regnorum pignora, & nihil minus quam bellum optabile. Ab altera repetitur cum Scotis Gallorum fœdus, Ludovicus duodecimus pro regno, pro extrema salute laborans. Vicit tamen Scoto Regi propensior in Francos animus. Sed veritus Rex noster, ne, ubi bellum suscepisset, se invito & inconsulto, Christianissimus cum hoste in pacem aut inducias iret, unum hoc à Christianissimo Rege paciscitur; ut Francorum aut Scotorum Regum neuter, sine expresso alterius consensu quovis modo cum Anglorum Rege transigeret. Convenit utrinque, & quæ sequitur particula ex fœdere prisco tollitur, *Aut saltem, quò dictus Scotorum Rex, suum regnum & communitates sint in treugis comprehensi, &c.* Per hæc Francorum cum Scotis fœdus Reges reformat, vicissim jurant, & Christianissimi causâ ex reformato fœdere, Anglorum Regi bellum hinc denuntiatur: quod Regio sanguine & nobilitatis cæde sacratum solvere aut immutare nefandum quis non dixerit? Illud itidem miramur, quid perjurii aut scandali in Christianissimum dici possit, si hujusmodi fœdus, per suum Oratorem, Dominum de Planis, hic confirmatum, in præsens ra-
rum

tum habuerit, cum Ludovicus Rex Christianissimus pollicitationibus, proh! quantis, ad sui regni levamen, (quamvis nostri Regis & suorum infelix factum) hujusmodi fœdus iniverit, quod pro data fide utrinque observâsse, & confœderatorum meminisse decuisset. Sed utcunque Ludovicus Rex pro necessitate fecerit, cum post annum & diem ab ejus morte, ut creditur, id cessaverit; & tum demum, nec antea, Dominus de Planis, Christianissimi Regis Francisci Orator, speciali mandato authorizatus, fœdus supra memoratum ultro renovaverit. Nos jam voluntarium Francisci Christianissimi fœdus sequimur; quanquam nec Ludovici, nec Francisci Regis Christianissimi cum Anglis inita fœdera nobis unquam innotuerint: quæ nihilominus amicos nôsse non alienum esset, ut certiores effecti, quod in rem communem foret non gravatè statuant. Eo certè modo, idem velle & idem nolle amicitia vera utrinque perduraverit; quod totâ mente affectamus. Ex his in promptu est Scotos susceptam cum Gallis amicitiam in hunc usque diem observâsse: & cum ob eam observandam graviores pœnas sæpius dederint, speramus Christianissimum Regem, quod ad Majestatem suam attinet, ita curare, ut nos fœderis hujusmodi non pœniteat. Et profectò quæ accepimus damna nimis vulgata in aperto sunt: sed nos plurimum solantur quæ Christianissimus Rex ad nos scribit, & quæ noster illustrissimus Governator Regio nomine firmat, & nos securos facit. Sed tempus præstari promissa tandem postulat, cum hodie treugarum cum Anglis ultimus sit dies.

Quæ

Quæ omnia ad Regem Christianissimum referri, & suam Majestatem certiores fieri petimus; rogantes ut hæc in bonam partem sua Sublimitas accipiat, & nos sibi paratissimos teneat. Quod superest ad Rossensem Episcopum, Oratorem, plenius conscribemus, qui latius cuncta referet. Ex Edinburgo die Sancti Andreae, ultimo Novembris, anno sextodecimo supra, &c.

XL. *Literæ Prælatorum, Procerum & Communitatis regni Scotiæ.*

UNIVERSIS & singulis præsentibus inspecturis, nos Prælati, Proceres & Communitates regni Scotiæ status, salutem. Cum nobis satis spectata fides probitasque fuerint illustris Principis, Johannis Albaniae Ducis, Comitum Marciæ, Mariæ & Garioch, Domini vallis Annandiæ & Manniæ, serenissimi Regis Scotorum Tutoris legitimi, ac regni Gubernatoris; & experienciâ nobis constet, quâ prudentiâ quâque solertiâ idem Princeps Regiam gesserit tutelam, & res regni administraverit, nostrum in omnibus sequutus consilium: cumque alta & pernecessaria inter Christianos Principes agenda in præsens versentur, & regnum hoc sua habeat non obliviscenda negotia, quæ domi & foris Gubernatoris virtus sustinet & moderatur, quique supremam regni auctoritatem, agnato successionis jure sibi debitam, in adultam Regis ætatem, pleno regni Parlamento suscepit, ut sua in præ-

R

sens

sens potestas integras regni vires teneat, Regemque & regni status designet; quare ulteriorem ex hoc regno auctoritatem quærere supervacaneum foret. Verùm ne in tractandis negotiis nostræ partes curiosius exigantur aut expectentur, nos desuper evocati, & maturè consulentes, uno omnes ore præfati illustris Principis auctoritati supra memoratæ rursus astipulamur & assentimur, & quatenus ad vices nostras spectat, Majestati suæ, & quibus sibi visum fuerit personis, plenam, liberam & omnimodam committimus facultatem, cum Sanctissimo Domino nostro Leone Papa decimo, & reverendissimorum Cardinalium Senatu, de & super Christianæ reipublicæ rebus, Ecclesiæ, Regisque nostri, & regni privilegiis à sancta sede indultis, aut consuetudine obtentis, nec non cum Christianissimo & serenissimo Principe Francisco, Francorum Rege potentissimo, super Gallorum Regum cum Scotis Regibus fœdere renovando, aut strictiore amicitia aut confœderatione indissolubili fortioribus modis & formis quibuscunque, etiam cum Regis nostri sponsalibus, aut aliàs quovis modo firmandâ; & in præmissis aliisque omnibus & singulis, quæ ad decus & commodum hujus regni contingunt; ac cum Imperatoria Majestate, & Rege Catholico, & aliis Regibus seu Principibus, pacem & concordiam, fœdusque & amicitiam ineundi, tractandi, paciscendi, finiendi & concludendi, ac agi, pacisci, finiri & concludi faciendi, pacta & securitates ad hæc interponendi, nos regnum & status hujusmodi ad ea servanda obligandi & astringendi, cæteraque geren-

di,

di, exercendi & expediendi, ita & eo modo, sicut nos ipsi gerere, facere, exercere & expedire possemus, si personaliter interessemus: promittentes, prout promittimus per præsentem, nos ratum, firmum & stabile habituros & observaturos quicquid per præfatum illustrem Principem, aut commissas per eum personas, in præmissis actum, gestum, factum, tractatum, concordatum & conclusum fuerit. In cujus rei testimonium his literis sigilla nostra appendi fecimus. Apud Edinburgum oppidum primo die mensis Martii, anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto.

XLI. CHRISTIERNO *Daniæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO & potentissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, Daciæ, Norvegiæ, Slavorum, Gothorumque Regi, electo in Regem Sueciæ, Duci Sleswicensi, Holsatiæ, Stormariæ & Ditmaræ, Comiti in Oldenborgh & Delmenhorst, Johannes Dux Albanæ, Comes Marciæ, Marriæ & Garioch, Dominus vallis Annandiæ & Manniæ, Regis Scotorum Tutor & regni Protector, salutem & rerum successus. Illustrissime & potentissime Princeps & Rex serenissime, quamvis sub nostrum accessum ad has terras, Proceres & plebs regni inducias cum Anglorum Rege despicerent & dehortarentur, quòd recentioris mali vindictam aut mortem anhelarent, quòd frequentes & feliciores post bellum congressus cum hoste fecissent,

R 3

quòd

quòd majora longè damna Anglis dedissent quàm accepissent, quòd exultantem & superbientem hostem paucâ manu sustinuissent, tametsi Rex domi puer, nos foris essemus, & Reginae factio in diversa distraheret. Verùm adversus hæc Leonis sanctissimi Orator, annum integrum hic moratus, pacem suadebat: itidem submissus Francorum Regis Christianissimi Orator ad pacem pro sua Majestate & Scotorum Rege sibi confœderatis cum Anglorum Rege initam quinto Aprilis, anno quartodecimo supra millesimum & quingentesimum, invitabat. Idem sub id temporis à Majestate vestra huc transmissæ literæ habent, quibus vestra Clementia patruelis sui vindictam differri in diem, & inducias ex tenera Regis ætate amplecti censuit, ut tandem maturior ultrò confurgeret. Valuit & vicit tantorum sententia: unde declaratoria acceptatæ comprehensionis hujus regni ad Christianissimum Regem, ut decuit, per tres regni status data, & post per nos, Regis tutelam & regni gubernacula ingressos, affirmata fuit. Pacem inde aliquot menses cum Anglis vidimus; sed quam vel levissima violâisset occasio: tot appositæ per Anglos conditiones fuere, quibus infringi pacem voluerunt. Præterea contra pacis edictum, Scotorum Regis & regni rebelles ad se allicere & receptare, incautos Scotos, fortes alioquin viros, intercipere, damna plurima passim inferre, non cessârunt: quibus malis pacem bello graviolem tulimus. Et ut rem velamine prætexerent, ruptam quam diximus in Christianissimi pace Scotorum comprehensionem argumentabantur: quod cum intolerandum esset,

esset, ad Anglorum Regem superiore anno Oratores ablegavimus, qui inducias in festum Divi Andreæ, jam defluxum, cum Anglorum Regis Commissariis tractarunt, & Reginae Scotiæ, Regis forori, supra jus & æquitatem assenserunt. Nos autem excursas quas diximus inducias in Divi Andreæ viz. diem jam elapsum, cum Cancellario & Legato Angliæ vigesimo quarto mensis Julii decursi, æquioribus paulò conditionibus, in festum Divi Johannis proximè affuturum extendi curavimus. Quas Anglorum Rex pridie Calendas Januarias deinde ratas habuit, & ad vestræ Majestatis, ut asserit, preces in ipsius Andreæ festum proximè futurum prorogavit; ut conscriptis desuper documentis plenius constat. Verùm utcunque fuerit, conventis induciis stare, aut induciarum literas reddere Angli in præsens recusant, & occasionis causam ex Reginae Scotiæ postulatis prætendunt. Sed nos, vocato regni Concilio, supra quam par est Reginae concessimus, ut ex concessionis exemplari, quod præsentibus alligatum est, cum nostris ad Regem & Cardinalem emissis literis, dijudicari facile poterit. Postremò, cum Anglus ad vim, non ad pacta, non ad æquitatis condiciones spectet; & Nuncio vestro nos adire, aut literas suas ad nos per Angliam deferre, contra jus gentium nuper impediverit; ne officii debito defuisse, aut susceptam Regis & regni curam negligentius administrasse videremur, Sublimitatem vestram reddere certiore visum est, utpote quam Rex noster parentis & patris loco venerari & observare pro sanguinis necessitudine habet, ut-

que auxiliares instruere copias vestra Majestas in tempore posset, si ad patrium agrum tenendum violentia tenerum Regem lacefferit. Et profectò causa melior, promissa amicorum & confœderatorum Regum subsidia, Dei optimi maximi justa benignitas, hæreditarium pueri Regis regnum defendere nos admonent. Serenitatem vestram rogamus, quæ nobis auxilia ex isto vestro regno per Junium mensem expectanda sint; & quibus consanguineo Regi auxiliis ad patrium agrum tuendum, hostium insultus & vim propullandam, pro vestræ Sublimitatis gloria & præsidio, succurrere velit, nos quamprimum certiores reddat; hinc Nuntio properare mandet, ut Sublimitati tuæ faciendum apparuerit. Illustrissime, potentissime Princeps, & Rex serenissime valete. Ex Edinburgo vigesimo tertio anno sextodecimo supra millesimum & quingentesimum.

Christianissimus Rex sua nobis addixit subsidia, nec in tanto discrimine tenerum sibi fratrem, confœderatum & consanguineum Regem, pro sua auctoritate periclitari volet. Secretarius noster, ad Anglum Regem submissus, suum super induciis sollicitat responsum.

XLII. HENRICO VIII. *Angliæ Regi.*

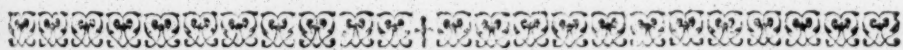
EXCELLENTISSIMO & potentissimo Principi, Henrico Dei gratiâ Regi Angliæ salutem. Excellentissime & potentissime Princeps,
quia

quia inducias cum serenissimo Scotorum Rege, Nepote vestro, in festum Divi Andreae proximum vobis nuper concludere placuit, ut authenticis constat documentis; alienum satis nobis videtur, originarias induciarum literas ad manus non tradi, sed differri: id quod, nostrâ quidem sententiâ, Majestatem vestram fugit. Unde in præsens Secretarium nostrum mittimus, qui vos plenius informet, & nos conventis induciis pactisque & concordatis stare doceat. Quæ autem vestra Majestas per conventas & transactas inducias, illustrissimæ Principis, Reginae Scotiæ, sororis, nomine postulavit, nos protectò ex communi Procerum & statuum regni concilio ampliter concessimus; & eâ quidem ratione egimus, ut non sit quod requiri possit: nec alia nobis unquam mens fuit, quàm serenissimam Principem, Regis nostri matrem, omni studio venerari & observare. Excellentissime & potentissime Princeps, ut res tota palam vobis fiat, nec longioribus literis immoremur, quas damus ad reverendissimum Cardinalem literas, & nostrum Secretarium, audire, & animi sui ac responsi nos quamprimum certiores facere vestra velit Majestas. Res enim conclusa satis superque suspenditur, & ab effectu & fine bono nimis tardatur: quem Deus optimus maximus dederit, Illustrissime, &c.

XLIII. *T. Wolseio Cardinali Eboracensi.*

REVERENDISSIME, salutem. Cum inter nos Nuntii plurimi & literæ superiores dies intercesserint, ut pax & amicitia Reges & regna tenerent; qua in re illustrissimum Anglorum Regem facilem, & P. V. R. pronam ad inducias inter utraque regna, salvâ semper Francorum Regis comprehensione, comperimus, ut ex hujusmodi induciis, post de firma pace ageretur. Hæc nostra semper fuit intentio, & serenissimo Anglorum Regi complacuit. Unde R. P. V. Regio jussu inducias expedivit per suum Caduceatorem Heraldum, quem Clarenceaulx vocavit, & ad nos sub magno Regis sigillo ratificatas transmissit. Sed nobis & Concilio hujus regni mirum videtur, originarias induciarum literas differri, & non ad manus tradi, nova & gravia in Scotos ad regni limites tentari. Quamobrem Secretarium nostrum ad vos in præsens submittimus, ut illustrissimus Rex rem intelligat: neque enim mihi persuadere possum, de tanto Principe aut vestra P. R. id difficultatis procedere, pace bonâ, quæ inducias subsequi poterit, maximè attentâ. Quæ autem Anglorum Rex illustrissimæ Principis Reginae Scotiæ, sororis, nomine, per Caduceatorem Clarenceaulx Heraldum, post exactas inducias postulaverit, nos supra induciarum tenores & pacta, volentes secundum æquitatem concessimus: id quod
Heraldo

Heraldo ampliter declaratum fuit. Et concessionis exemplar ad P. V. R. rursum mittimus, ut Regem & Reginam pro rationis debito consulat. Et profectò diligentius hæc tractamus, primùm, ut Regi vobisque & aliis nos itinere recto incedere, nec pactis, nec conventis velle contra ire pateat: deinde, ut qui sinistrè aut secus dixerit, seu veritatem ex malevolentia, ambitione aut suo commodo subverterit, ei fides denegetur: postremò utcunque fuerit, & an Rex promissis ac concordatis steterit, certior fiam, confisus semper ego nedum Regis pactum, sed & Regium verbum summam esse securitatem quæ exigi posset: id quod serenissimus Anglorum Rex sapius mihi reterri commisit, ut noster dicet Secretarius. Reverendissime pater feliciter valete. Ex Edinburgo anno sexto decimo, &c.

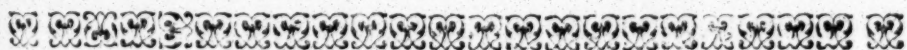

XLIV. *Literæ JACOBI V. de receptione
Reginæ matris suæ.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, universis & singulis terræ & mari Præfectis, civitatum Consulibus, & oppidorum Decurionibus, aliisque Magistratibus & Officiariis, subditis nostris, salutem. Volentes illustrissimam regni nostri Reginam matrem, Principem serenissimam, pro aspectu intueri, & rursus ab eadem ad ipsius & nostrum solamen confoveri; ex consanguinei nostri, Johannis Ducis Albanix, &c. Tutoris nostri ac
regni

regni Gubernatoris, ac trium statuum consilio & assensu, per præsentes nostras literas concedimus & permittimus, Reginae charissimæ matri ex Anglia in hoc regnum nostrum pacificè & liberè, cum suo comitatu honesto, ex Scotis Ligiis nostris quot voluerit, ex exteris verò & aliunde genitis, ut pro numero & personarum qualitate, consanguineus noster & regni status concedent, intrare, & in hoc regno nostro pacificè & securè cum sua comitiva residere, sine cujusvis hominis molestia, impedimento aut contradictione. Insuper nostræ mentis fuit, est, & erit, & ex consanguinei nostri, Tutoris & Gubernatoris, ac statuum Parliamenti nostri decreto, volumus, ut charissima nobis genitrix gaudeat & potiatur omnibus & singulis redditibus, proventibus, juribus & emolumentis quibuscunque dotis suæ in hoc regno sitis, eisdem modis & formâ & libertate quibus dos ipsa ad matrem nostram ratione, jure & æquitate spectet, & favoris diligentiam & assistentiam ad matris nostræ usus & dotis suæ exactionem fieri jubemus, ut pro juribus & rebus nostris inferendis præstatur. Ad hæc mobilia pretiosa, & alia quævis bona, ad charissimam nobis matrem spectantia, sibi integra, absque ulla dilatione aut contradictione, reddi jubemus; charissimâ nobis matre quæ ad nos pertinent, & quæ detinet, etiam nobis reponente. Insuper nolumus, ut charissimæ nobis genitrici, aut comitivæ suæ supra memoratæ, arresta, damnum, nocumentum aut impedimentum, in bonis aut corpore, ex quacunque occasione inferatur aut fiat. Quin etiam hanc nostram concessionem &
per-

permissionem, saluum conductum, & securitatem, amplissimâ & securissimâ formâ quæ excogitari poterit, charissimæ matri nostræ, ac omnibus & singulis personis ex sua comitiva, ut præfertur, fore & esse decernimus. Proviso semper, ne charissima nobis mater, aut persona aliqua ex suis officiariis & assistentibus, & aliis in ejus comitiva, agant, aut agi procurent quovis modo quicquam præjudicii adversus nos, consanguineum Tutorem & Governatorem, aut regnum nostrum. Quo tamen casu, nolumus nec intelligimus præjudicium generari aut imponi personis non offendentibus; sed præsentem literas non offendentibus personis in robore, vigore & effectu perdurare. Idcirco vobis omnibus & singulis, cujuscunque statûs, ordinis aut conditionis, mandamus honorem, reverentiam & placentiam charissimæ nobis genetrici, non aliter quàm nobis ipsis, ac consilium honestum & bonum, ubi requisiti fueritis, exhibere; ut nobis gratificari, & desuper sub omni pœna respondere, & indignationem nostram fugere cupitis & intenditis. Datum sub nostro magno sigillo, apud Edinburgum anno sextodecimo, &c.

XLV. LEO X. *Papa, Margareta Regina
Scotiae & Concilio ejusdem Regni.*

CHARISSIMA in Christo filia nostra, & dilecti filii, salutem, & Apostolicam benedictionem. Accepimus per manus dilecti filii, Thomæ Nudry,

Nudry, Notarii cubicularii nostri, literas vestras vigesimo secundo die Junii proximi datas, quibus nobis & sedi Apostolicæ supplicatis, ut servandis majorum vestrorum privilegiis, quod felicitis memoriæ Romanos Pontifices, prædecessores nostros fecisse, & nos pollicitos esse affirmatis; Ecclesiam Sancti Andreæ, ac reliquas deinceps Ecclesias, ex petitione & postulatione vestra, personis in vestris literis comprehensis transferre, & nominationes vestras admittere velimus, rogatis. Inque ea re, & vestræ & totius regni salutis commoditatique nos consulere scribitis. Quibus nos literis respondemus, nos ab initio nostri Pontificatus, cum eam personam à Deo nobis impositam suscepissemus, ut tanquam communis & universalis omnium fidelium pater, curam salutis filiorum nostrorum gereremus, spectasse & cogitasse semper quonam modo maxime illius regni commodis & utilitati consuleremus. Admonebat autem nos, & ad peculiarem quandam erga vestram nationem benevolentiam incitabat virtus & pietas, & in hanc sanctissimam sedem fidemque Christi, universa claræ memoriæ Jacobi Regis quondam vestri voluntas & observantia, quem & nos vivum patrio amore dileximus, & defunctum sumus pro dolore & misericordia prosequuti. Cum autem is, sicut Deo placuit, excessisset rebus humanis, ac mox Ecclesia Sancti Andreæ vacasset, cum eam dilecto filio nostro Innocentio, Sanctorum Cosmæ & Damiani Diacono Cardinali, nostro secundum carnem nepoti, commendaremus; futurum illud quasi vinculum quoddam majoris conjunctionis inter nos & vestram nobis dilectam & charam nationem

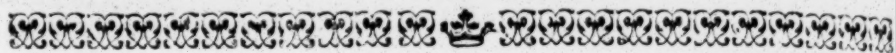
onem, & benevolentiam suscipiendam existimavimus; sicut nos ad vos scripsisse recordari potestis. Sed illius provisionis ac commendationis nostræ effectum circa possessionem non sequuto; cum intelligere nobis videremur, vos malle dictam & alias istius regni Ecclesias vestræ nationis hominibus conferri, vertimus curam, ut ea in re, & desiderio vestro & honori sedis Apostolicæ consuleremus; quæ bene de se meritis gratam se & beneficam solet exhibere. Nec diu tamen cogitandum nobis fuit, quin venerabilem fratrem Andreæ, Archiepiscopum tunc Bituricensem, hoc honore dignum stateremus: cum præsertim ad illius dignitatem & merita multa accederent extrinsecus adjumenta, quæ nobis id maximè suaderent. Nam & quanto amore illum Rex vester defunctus, ob fidem & integritatem in eo cognitam, semper dilexerit, in memoria habuimus: cujus Regis & judicium & voluntas magni à vobis fieri debent: & quia de ejusdem Andreæ Archiepiscopi prudentiâ & virtute consciî eramus, sciebamusque quantum ille pro communi pace & bono sedis Apostolicæ laborasset, aliquam gratiam per nos & sedem Apostolicam illi deberi fatebamur. Tertiò, cum hominem vestræ nationis vestris Ecclesiis & Prælatiis præficiendum esse videremus, non solum habuimus hominem, qui & suâ virtute potior, & nobis gratior, & vestro isti regno ac nationi utilior esse posset; quin, pro amore erga vos & illam patriam nostro, ut ad eam longè à nobis sitam benevolentia & beneficiis propius accederemus; præter dictam Ecclesiam Sancti Andreæ, & alia Monasteria, quæ præfato Archiepiscopo

chiepiscopo contulimus, etiam nostrum de latere Legatum in isto regno Scotiæ eum creavimus, cum iis facultatibus, quas vobis proficuas & salutares fore, ob spirituales gratias & emundationes vestrarum conscientiarum, non dubitamus. Atque hæc omnia egimus de venerabilium fratrum nostrorum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, consensu & consilio, in quibus si ex vestra natione aliquis promovendus fuit, hic, præterquam quod vester est, & ex vestra natione, nobis quoque & sedi Apostolicæ gratissimus semper fuit. Si fides quaesita sit, hic, sicut Regi vestro defuncto usque ad mortem fidelissimus existit, ita vobis summam fidem præbiturus est. Si istius regni utilitate spectatâ, habere non potestis hominem, usu & experientia rerum, & gratiâ ac auctoritate suâ vobis, & ibi in regno, & hic in curia, ad vestra commoda procuranda utiliore. Quare si hæc causæ & rationes vobis, ut sunt justæ, etiam videntur, & si intelligitis in omnibus perficiendis, illius regni honorem & commodum vobis ante oculos fuisse propositum, debetis etiam vos, pro vestra perpetua in sanctam sedem Apostolicam reverentia, nostris & ejusdem sedis sanctis & bene consultis deliberationibus acquiescere. Ac nos quidem & hoc fecimus, ut dictas Prælatias ab hominibus vestræ nationis non amoveremus; & in futurum, si vestram voluntatem ad nostram in hoc negotio conformabit, ostendemus vobis, magnæ euræ nobis, esse non solum servare privilegia vestra, sed majoribus indies donis vestram nationem honorare. Et hæc quidem translatio & promotio nostra præfati Archiepiscopi

chiepiscopi ante erat in consistorio nostro facta, quàm nos vestras literas accepimus. Sed etsi integrum nobis fuisset, non potuissimus meliùs & ex iudicio nostro, & ex utilitate vestra, providere; & cum res jam bis mutata sit, pro honestate & gravitate sedis Apostolicæ turpis esset alia jam permutatio. Itaque in hac sententia persistimus; ut bene per nos vobis consultum, vosque gratulari potius ob hanc provisionem nostram, quàm eam labefactare debere judicemus: eos autem Prælatos, quos nobis nominatis, homines dignissimos arbitramur, & quod nunc non possumus, aliis occasionibus libentissimè sumus facturi, ut eos quibus Dominus dederit muneribus illustremus. Nunc Majestatem tuam hortamur, charissima in Christo filia, & devotiones vestras, dilecti filii, in virtute illius sanctæ obedientiæ quæ cælum credentibus aperit, ut provisionem Apostolicam de persona præfata Archiepiscopi factam libenter admittere & acceptare velitis: in quo & rem Deo acceptam, nobis gratissimam facietis, & magis etiam in posterum nostram erga vos paternam & singularem benevolentiam cognoscetis. Sed de his latiùs ad vos supradictus Thomas de mandato nostro referet; cui fidem indubitata habebitis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die octavo mensis Decembris, millesimo quingentesimo decimo quarto, Pontificatus nostri anno secundo.

JACOBUS SADOLETUS.

XLVI. Jo

XLVI. JOHANNES *Albaniae Dux, Leonis*
X, Pontifici Maximo.

BEATISSIME Pater, cum Prioratus Divi Martini, ordinis Præmonstratensis, de Whit-horne vulgariter nuncupatus, qui conventualis est, & prima post Pontificalem dignitas in Ecclesia Cathedrali Candidæ Casæ Diocesis, per obitum Henrici, illius novissimi Prioris, vacasset, ubi Divi Niniani Confessoris tumulus multâ Britanniæ gentis frequentia & devotione conspicuus cernitur. Nos locum venerati, & juribus & privilegiis ejusdem prospicere cupientes, quod in extremo regni firu situs Anglos & Hibernos spectat, charissimum nobis Alexandrum Stewart, Sancti Andreæ Diocesis Clericum, ex illustri quondam patre nostro fratrem, ad Sanctitatem tuam per Regias literas nominavimus, ut fratri nostro Prioratum cum beneficiorum retentione commendaret, & de natalium defectu ex patre nostro & solutâ dispensaret: quem nihilominus Prioratum datarius, ut aiunt, impetravit, ac fratri nostro illusurus, Brevia ac commendatitias Principum literas pro assequenda possessione ad nonnullos huc transmisit. Pater sancte, scribimus itidem, quemadmodum pia Scotorum Regum in Apostolicam sedem devotio privilegium promeruit, & consuetudo pro juris patronatu Regio invaluit, ut regni Episcopatus & Monasteria per octo-
mestre

mestre post vacationes, ad Regias preces, & non aliter, isthic promoveantur: id quod Innocentius octavus, Alexander sextus, & demum Julius secundus, Pontifices Maximui, Sanctitatis vestræ prædecessores, de Scotiæ Prælatiis, etiam intra almæ urbis mœnia vacantibus, observârunt, nec absque Regiis literis quasvis personas ad Episcopatus & hujus regni Monasteria assumpserunt seu promoverunt: eâ præsertim occasione, quòd apud nos Prælati primum Regii Concilii locum habeant, Prælatorumque præsentia & personarum industria necessariò exigantur, qui tanto liberiùs & ex fide inservient, quò se ad Regias commendationes promotos noverint. Verùm nos ad teneri Scotorum Regis tutelam agnato jure ex Galliis evocati, & regni moderamen ingressi, graviolem offendimus quæstionem, quæ magnam nobis injecit sollicitudinem Sanctitati vestræ obsequi, & susceptam Regis protectionem non fraudare. Suborta etenim de Prælatiis contentio non parum tumultûs excitaverat; hinc viris Ecclesiasticis potentioribus, nobilitate etiam cum plebe pro Regio jure certantibus; isthinc vestrâ Sanctitate pro Divi Andreæ Archiepiscopatu & Monasteriis aliquot ex causa Bituricensis Ecclesiæ imperante. Denique post alia super aliis consilia, diesque & menses revolutos, confirmato tandem animo Sanctitatis tuæ secundum carnem reverendissimo nepoti, ob causam Bituricensis Ecclesiæ, gratulari cupientes, expeditam ante nostrum in his terris descensum, & suscepta per nos regni gubernacula, Dunkeld Ecclesiæ promotionem tolerandam persuasimus, &

ad S. V. gratiam demerendam admisimus, ut Apostolicæ sedis ratio haberetur, & puero Regi Regium jus exinde servaretur illæsum. Id quod literis & nuntiis à Sanctitate vestra huc emissis pro evangelio observatum iri expectavimus. Ecce autem Rex puer rursus oppugnatur, jus suum & privilegium irritatur. Sed cum Regia auctoritas & res summa jam in manu nobis sit, & nostris humeris in annos incubuerit, nobisque non injuriâ respondendum imponatur, si quid damni sub nostro ductu tenera Regis ætas tulerit: cumque universum regni Parliamentum privilegiorum Regis discrimen non esse ferendum nuper decreverit, & omnem desuper transactionem vetuerit, Clementiam vestram suppliciter rogamus, ut præsentis teneri Regis preces non repellat, servata majoribus suis, Scotorum Regibus, per S. V. prædecessores, privilegia puero Regi non eripiat, quem diximus Prioratum pro Regiis literis expediri jubeat, priores de eadem impetrationes cassari mandet. Nam una omnibus hæc stat sententia, pro servando Regis privilegio non prius Prioratu in præsens carendum, quam demembrando aut partiendo regno assentiendum. Proinde Beatitudinem tuam precamur & obsecramus, (ad quam pro sua auctoritate spectat, devotos sibi filios, atavis Regibus Reges, à cunabulis fovere, & ab injuria defendere) ut regnum hoc, fide & observantiâ in Romæ Ecclesiam antiquissimum, defendendum suscipiat, privilegia observet, nec ad importunas ambientium preces deroget. Id quod ad gloriam Sanctitatis tuæ profectò confurget, &

pue-

puerum Regem, nosque in solita majorum devotione obsequentissimos reddet ; ut reverendissimus Divi Eusebii Cardinalis referet. Beatissime pater, &c.

XLVII. JOHANNES *Albania Dux, Leonis*
X. *Pontifici Romano.*

BEATISSIME pater, debitum ad pedum oscula servitium. Cum familiaris & primarius Regis Secretarius, Patricius Abbas Monasterii de Cambuskenneth vulgariter nuncupati, ordinis Augustini, Sancti Andreae Diocesis, Abbaciam hujusmodi in manibus S. V. cedere seu resignare proponat & intendat, rogamus, ut, cum Abbacia praefata per liberam ejusdem Secretarii resignationem vacaverit, eandem dilecto nobis Magistro Alexandro Myln, Officiali Dunkeldensi, viro imprimis probato, in administrationem ad vitam conferre, eundemque Alexandrum in Abbatem dicto Monasterio praeficere, curam, regimen & administrationem sibi committere, ac Patricio resignanti, quam duxerit pensionem, terras videlicet & Ecclesias dicti Monasterii cum suis pertinentibus reservare, constituere & assignare, unà cum regressu ad eandem Abbaciam, per cessum vel decessum ex persona Alexandri, aut alterius etiam, ex actu quovis modo vacaturam forsan, vel vacantem, decernere & mandare vestra dignetur Sanctitas: quæ ad felix Ecclesiae moderamen diu & feliciter regnet. Ex Edinburgo, vigesimo octavo die mensis Octobris, anno sexto decimo, &c,

XLVIII. *Civitas Middleburgensis, Magistro
Patricio Paniter, Scotorum Regis Secretario.*

PRÆSTANTIAM tuam diligentissimè salutamus, vir eloquentissime. M. Petrus, egregius noster Consul, quem nuper Legatum ad Majestatem illustrissimi Ducis Albanix misimus, ad nos reversus reddidit nobis suavissimas tuas literas eloquentiæ & humanitatis plenas, simul & renunciavit nobis omnem commissionis suæ statum, & singularem tuam in se benevolentiam, favorem & patrocinium, quod ei in legatione ac nostro nomine contulisti. Unde Præstantiæ tuæ ingentes agimus gratias. Sed cum demum, tum ex literis tuis, tum ex renunciatione dicti nostri Consulis, accepimus, decretum generosi Ducis esse, supra assignationem nationis Scotorum adhuc nihil perficere velle: non obstante, quòd idem noster Consul vota præfati Ducis in omnibus adimplere ultrò obtulit. Id nobis ita acerbum fuit, ut nihil potuit accidere acerbius. Nec est tamen, quod quenquam in hoc accusare volumus, præterquam nimiam nostri credendi facilitatem. Nemini enim dubitandum est, quin memoratus noster Consul hanc causam studiosissimè sollicitaverit. Fallimur enim ex prima legatione, cum serenissimi Ducis mandato ad nos rediit, ut, plenariâ tandem à nobis potestate acceptâ, rursus rediret, nihil moræ futurum, quin perficerentur omnia. At nunc cum eo pacto di-

Etâ fungeretur legatione, non solùm nihil effici-
mus, sed etiam fatigando in indignationem vici-
norum (Verensium scilicet) incidimus, atque, ut
aiunt, è multis paleis paulum fructûs tandem col-
legisse sentimus. Jactant enim Verenses, ad de-
cennium dictam nationem in Veris assignatam esse.
Ad quod non facilè tamen adduci possumus ut cre-
damus, quippe qui generosum Ducem sagaciorem
credimus, quàm ut oppidum Verense huic nostræ
civitati præferre vellet; in qua tot tantæque com-
moditates opportunitatesque pro dicta natione in-
veniuntur, ut dictum Verense oppidum ad eam
comparatum nihil esse videatur. Utcunque sit, an-
cipitis animi sumus, famæ huic crederene liceat
an non, quum fama nasci non solet, quin subsit
aliquid. Quo fit ut denuò serenissimum Albanix
Ducem nostris literis invisere consulamus, quibus
ejus generositatem obnixè rogavimus, quatenus
negotium jamdudum inceptum ad optatum velit
perducere finem: de quo Præstantiam tuam certi-
orem quoque reddere decrevimus, ut proinde hac
in causa patrociniū tuum nobis præstes, nosque
apud Ducem ita commendatos habeas, ut res ex
animi sententia devenire posset: alioquin prorsus
de re desperamus. Non clam nos est, Præstanti-
am tuam apud illustrem Ducem & auctoritate &
gratiâ chariorem esse; ac non nihil deberi ei qui
se in conficiendo negotio studiosè exercuerit.
Quare præsentium tenore humanitati tuæ fidem
damus, si res, ut optamus, devenire possit, tre-
centas illas coronas aureas, quas dictus noster Con-
sul Præstantiæ tuæ promiserit, sine ulla molestia

persoluturos, promittentes idem ejus promissum
gratum & ratum habituros, sub obligatione om-
nium bonorum hujus civitatis Middleburgensis.
Bene vale amicorum fidelissime. Ex Middleburgh
decimo sexto die mensis Augusti, anno millesimo
quingentesimo decimo octavo.

Civitas Middleburgensis, no-

mini tuo devotissima.

XLIX. JOHANNES *Albaniae Dux, Le-*
oni X. Pontifici Maximo.

BEATISSIME pater, felicia pedum oscula.
Quas inter regni Prælatias personis per Re-
gem nominandis sæpius commendavimus, Abba-
tia Divi Thomæ Martyris de Aberbrothock, ordi-
nis Benedictini, Sancti Andreae Diocesis, reveren-
dissimo patri Jacobo Archiepiscopo Glasguensi &
regni Cancellario, de Rege, regno & nobis opti-
mè merito, in præsens designatur. Quod quidem
Monasterium Jacobus, naturalis Regis Scotorum
filius, per resignationem Archiepiscopi Sancti An-
drae, pridem in Commendam assequutus, nunc
in Sanctitatis vestrae manibus resignare proponit
& intendit. Ob id Clementiam vestram oramus,
ut, quem diximus Archiepiscopum & Cancellari-
um, Sanctitatis vestrae creaturam, ad nostras pre-
ces

ces commendatum habere, resignationem admittere, Bullas desuper expedire, administrationem sibi committere, prætenso quorumvis regressus, sine possessoris assensu & Regiis literis practicos, cassare, & eisdem derogare dignetur: id quod ex animo rogantes à Sanctitatis vestræ clementia pro tanto viro exorare non gravatè confidimus. Beatissime, diu & feliciter valete. Ex Parisiis, &c.

L. *Eidem.*

BEATISSIME pater, humile in pedum oscula servitium. Ad illustrissimi Scotorum Regis moderni & regni tutelam non quæsitus Protector, verum legitimus & successionem proximus, ex Galliis in Scotiam evocatus, nihil tam curandum duxi, quam in suscepto Regis officio ita versari, ut opera nostra & integritas in aperto forent, factionesque ante nostrum in regnum descensum subortæ sedarentur, utque puero Regi suum regnum pacatius maneret. Nec interea cessavimus tenerum Regem & suum regnum Sanctitati vestræ commendare, ut ejusdem paterna in filium cura, dum pubesceret, sibi patris loco esset. Cumque Sanctitas vestra amicitias & fœdera inter Christianos Principes (rem Pontifice optimo maximo dignam) in præsens dirigat & curet, ut pacatis animis, & junctis armis, Christiana manus in hostes fortior exsurgat: cumque ad istius sedis providentiam pro sua auctoritate spectet, devotos

sibi ex atavis Regibus filios, & hæreditaria suorum regna per manus ritè deducta (maximè dum tenera est ætas) fovere & firmare : idcirco Sanctitatem vestram totâ mente rogamus (id quod Christianissimo Regi procul dubio gratum fuerit) ut quem diximus juvenem Scotorum Regem in filium, ac suam & Apostolicæ sedis protectionem suscipere dignetur : qui in omnem æquitatis conditionem, & si quid amplius Sanctitati vestræ visum fuerit, se & regnum submittet ; ut cum reverendissimo in Christo patre & Domino Sanctæ Mariæ in Porticu Cardinale, S. V. in Gallias delatere Legato, verba contulimus. Is Sanctitatem vestram hujusce rei & propensioris animi nostri in servitium Sanctitatis vestræ certiolem faciet. Atque utinam nos suo decorare servitio velit. Beatissime pater in felices annos agite. Ex Parisiis vigesimo Januarii, supra millesimum & quingentesimum decimo octavo.

E. S. V.

Devotus filius & servitor, Dux Al-

bania, Scotorum Regis illustris ac

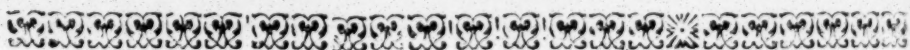
regni Tutor & Moderator.

LI. *Eidem.*

LI. *Eidem.*

BEATISSEME pater, humile ad sacra pedum oscula servitium. Cum Sanctitatis vestræ creatura Patricius Paniter, Clericus Brechinensis Diocesis, filii vestri Scotorum Regis Secretarius primarius, & ejusdem apud Christianissimum Regem Orator, annum nunc ferè alterum, hinc demoratus & adversà profectò valetudine hîc laboraverit, & quidem continua, prout ad præsens, sub medicorum cura: utque aliàs istius almæ sedis in diem jam biennio elapsum visitandæ vota emiserit, nec ea reddere sufficiat, nec à rebus regni & servitio hinc eum abesse occurrentia ferant negotia: ad Sanctitatem vestram scribimus, ut tam filii sui Scotorum Regis, quàm nostrâ causâ, & ipsius Patricii valetudinis consideratione, secum super quibuscvis istius sedis visitandæ, castitatisque & religionis votis non solenniter emissis, symoniâ in ordinibus aut beneficiis, seu irregularitate qualitercunque, nisi ad causam homicidii voluntarii, aut bigamiæ contractâ, fructuumque beneficiorum ex non titulo fortè, seu minùs canonico, aut ex horarum canonicarum omissione, vel aliàs qualitercunque indebitâ celebratione, in utroque foro dispensare, eumque à censuris quas forte incurrerit, omnibusque & singulis suis peccatis & excessibus, quantumcunque enormibus, & super quibus Apostolica sedes meritò foret consulenda; etiam in Bulla cœnæ Domini casibus

casibus, & aliter in corpore vel extra corpus juris reservatis casibus, plenariè absolvere; utque Confessorem eligere secularem aut regularem cujusvis ordinis valeat, qui eum semel in vita ab omnibus, & in mortis articulo seu timore toties quoties qualitercunque reservatis, & quodocunque ab ordinarii casibus, cum votorum in regno Scotiae commutatione, dispensare & absolvere valeat & possit, per Breve Apostolicum, ad vitam Oratoris duraturum, S. V. misericorditer dignetur. Quam sanè indulgentiam perinde acceptam reputabimus, ac si in personam nostram conferretur: ut ex reverendissimo Domino Cardinale Eusebii ampliter S. V. percipiet: quæ ad regimen Ecclesiæ longos & felices agat annos. Ex Parisiis, &c.

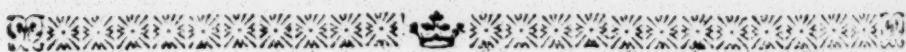

LII. *Eidem.*

BEATISSIME pater, felicia pedum oscula. Cum Prioratus Divi Martini de Whithorn vulgariter nuncupatus, ordinis Præmonstratensis, Ecclesiæ Cathedralis Candidæ Casæ (quæ inibi dignitas post Pontificalem prima existit) ubi multâ miraculorum specie Divus Ninianus, loci olim Episcopus, & non minimus Britanniaë Apostolus, tumulatur, in extremo regni sinu situs, quotannis ab Anglis, Irlandis & Insulanis ac vicina gente plurimâ devotione visitur; & propterea virum petit præsentem, qui humaniter peregrè adventantes tractare, eosque & præfatum regni angulum
au-

auctoritate suâ à piratarum injuria, & insultu malorum, tutari & possit & velit : id quod insignis vir Magister Galvinus Dumbar, Decanus Ecclesiæ Moraviensis, & Regius præceptor, illius patriæ ex potenti domo indigena, commodè præstare, Ecclesiæque & regno prodesse poterit. Verùm cum nunc reverendissimus Dominus Crotonensis, tunc Sanctitatis vestræ datarius, Prioratum hujusmodi sibi conferri nuper practicaverit, & desuper (ut aiunt) processus seu causam isthic in præsens contra Alexandrum Stewart, fratrem nobis naturalem, agitet, ad S. V. literas dare duximus, quemadmodum hujusmodi Prioratus & locus ille externum non patitur Priorem, nec aliter quàm ad Regias literas, & quidem viro per Regem delecto, committi consuevit : quam rem immutari regni salus non sustinet. Unde S. V. teneri Regis, nec non nostrâ causâ, qui regni officio & tutelæ Regiæ tam jure quàm electione præsidemus, totâ mente obsecramus, ut declaret suæ non fuisse nec esse intentionis, Regio juri in dicto Prioratu quovis modo derogare ; nec eundem, nisi, ut solet, ad Regias literas à quoquam obtineri, & ita per judices quoscunque, etiam sacri palatii auditores, judicari debere, sublatâ aliter interpretandi facultate. Et profectò R. D. Cardinalis bene mereri volens, in hac re meliùs Regi, regnoque & nobis concesserit, & Galvino, qui supra, ex cessione sua provideri curaverit, quàm illic perpetuus Commendatarius securis & sumptu in dicta causa fatigaverit : in qua etsi isthic vicerit, domi tamen consequi publicares non finit. Ad hæc Priorem seu Commendatarium

rium locus non recipiet, nisi q̄i literas Regias provisionis suæ & admissionis ejusdem tulerit, ut hætenus inconcussè observatum constat. Quamobrem S. V. audaciùs rogamus, ut Alexandrum Stewart, fratrem nobis ex eodem patre naturalem, à censuris & pœnis, occasione dicti Prioratûs in eum forsan fulminatis & ferendis, de Cardinalis assensu, si nobis rem credere voles, alioquin ex causa reipublicæ absolvere, ac schedulam Commendæ Abbatix de Scona vulgariter nuncupatæ, ad literas nostras præfato fratri nostro nuper concessæ, sibi & pro eo agentibus tradere, seu tradi mandare, dignemini de gratia speciali, ut nostræ literæ apud Sanctitatem vestram in tanto negotio reipublicæ & fratris causâ aliquid effecisse videantur: & S. V. feliciter valeat. Ex castello nostro, anno decimo octavo supra, &c.

LIII. *Patricius Paniter, Jacobi V. Secretarius, Consulibus oppidi Middleburgi.*

CLARISSIMI viri, salutem. Literas vestras accepimus, quibus molestum pariter & suspectum vobis video, Consulem vestrum, infectâ re, domum rediisse; vosque id gravius ferre, quòd negotium, jam famâ, ut scribitis, ad vicinos inclinatum, vobis invidiam duntaxat moveat & indignationem: cum paulo ante, Consulis vestri operâ, apud illum Albanix Ducem in vota vestra conclusum iri, neque præter id ampliorem ad tran-

transigendum vestro nomine auctoritatem, vel finiendo contractui quicquam defuisse speraretis. Sed me per id temporis fervida febris malè habuit, nec quousque res fuerat deducta, satis comperi: pòst, quæ in causa fuere, omnia probè novi. Mirari Magnificentias vestras, aut moveri non oportet si (ut humanæ res incertæ sunt) hominum quoque negotia aliò & aliò sæpius vertantur; præsertim cum acriùs homines institerint, quisque in rem suam, qui unum idemque procurant. Licuit hyemem totam Gubernatorem quietiùs sollicitasse. Distulistis opportunitatem, ut adversa pars prior ferè eum adierit: quæ & amicis & pecuniâ contendit, non adipiscendæ (ut vos) sed retinendæ stationis causam agitans. Satis in aperto est, locum illum isti vestro emporio longè inferiorem, & minimè conferendum esse. Sed cum annos tot mercator illic assueverit, & locus opibus nostræ gentis ampliter creverit, indigenæ pro retinendo lucro vigilantius omnia curant, mercatores placidiùs tractant, ne iis ex faucibus tantus eripiaturs bolus. Et plane vester Consul ita se habuit, ut nec majore prudentiâ nec labore agere potuisset: cum nimia animi anxietate, quòd ex sententia sua res non deduceretur, laboratum est vehementer utrinque. Sed rem integram vobis nuntio, & ita esse ad me recipio, ut ex Johanne Moffet intelligetis. Is singula plenius novit, cui fidem habere vestræ velint Dominationes: quæ feliciter valeant. Ex Parisiis, Calendis anno decimo octavo supra millesimum & quingentesimum.

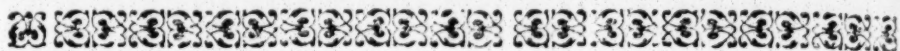
LIV. JOHANNES *Albania Dux, Cardinali Crotonensi.*

REVERENDISSIME in Christo Pater, salutem. Pridie hujus diei accepimus literas vestras Romæ signatas secundo mensis instantis, quibus in causa Prioratûs Candidæ casæ, postulatis nostris libenter satisfacisse scribitis, nisi angustior res vobis domi obstaret. Attamen nostrâ causâ vos velle fratri nostro Alexandro in dicto Prioratu cedere, modò quingentorum Ducatorum pensio vobis securiùs constitutur, ac fructus debiti persolvantur, & à Christianissimo Rege, de primis beneficiis infra Mediolanum vacaturis, ad summam mille Ducatorum reservatio vobis impetretur; alioquin exnunc beneficia aliquot ad valorem quingentorum Ducatorum, dimidios fructus, ut scribitis, referentium, in compensam Prioratûs vobis assignari petitis; ut vestræ plenius habent literæ. Reverendissime pater, quam erga nos ostenditis benevolentiam gratam habemus, & vobis gratias agimus, relaturi aliquando, si quid nostrâ gratiâ feceritis. Sed ut planè agam, quæ antea ad S. D. N. & Paternitatem vestram R. in causa Prioratûs, de situ, oneribus & loci exigentiis scripsimus, vera comperietis; fructusque ad hospitalitatem vix superesse, si pro honestate exhibeatur. Id quod fratrem nostrum movisse, ut ad cedendum eidem mandata faciliùs constitueret,

eret, quod de suo addicere ad onera Prioratûs ferenda quotannis oporteret. Et quisquis Prior illic futurus sit (nam frater noster esse nolit) profectò ad dimidiatos fructus, quàm ducentorum Ducatorum summam in pensionem, teneri malit, eâ præsertim conditione, ut pensionarius dimidiata loci onera pariter ferat. Neque hæc eò pertinent, ut pro Prioratûs isthic impetratione, & illius rursus resignatione, in compensam ullam assentiri velimus, cum ad Regias literas hætenus, nec aliter, Romæ conferri Prioratus consueverit, & ducentos excedens Florenos sub Regis cadat privilegio, fueritque fratri nostro Apostolicus etiam titulus non spernendus. Nec moveat processus per edictum (ut aiunt) in eum practicatus, ad quem tutissimus patuit, patet, & patebit accessus. Sed nos volentes S. D. N. complacere, ac P. V. R. gratificari, jussimus Secretario nostro vobis offerre, etiam supra quam Prioratus ferat, & contra prohibitionem trium statuum regni in pleno Parlamento editam, ne ulla unquam compensa detur; quamvis animum nostrum vobis ostendere, & quam obtulit Secretarius pensionem, rem non indignam, facere statuimus: facturi nihilominus, quod commode fieri quamprimum poterit, de petita per P. V. R. in Mediolano reservatione, ut vel hoc nostro merito P. V. R. nobis fortiùs astringatur & debeat. Unde oblatâ pensione in præsens vos contentari fidentes, promovendi Prioris mandata in pensionem expectamus, quæ cum fratris nostri mandato unà mitemus. Interea fratris nostri Bullas

de

de Scona pro se agentibus permitti ut expediantur, postulamus; quod cum æquum & justum fuerit, impetrare speramus. Nam quod ad pensionem V. P. R. attinet, nihil deerit, conditioque rata manebit, ut ex Magistro Thoma nostro Secretario ampliter accipiet: cui credere nostro nomine velit. Ex Parisiis, &c.

LV. *Idem* LEONI X. *Pontifici Romano.*

BEATISSIME Pater, felix Ecclesiæ moderamen. Accepimus Sanctitatem vestram Alexandro Stewart, Clerico Sancti Andreae Diocesis, fratri nostro ex eodem patre, Monasterium de Scona ordinis Sancti Augustini, Sancti Andreae Diocesis, ad nostras literas nuper commendasse. Unde gratias agimus immensas: sed schedulam Commendæ ejusdem Alexandri per reverendissimum Dominum Cardinalem Eusebii detentam, ac Bullarum dicti Monasterii expeditionem isthuc impeditam, & alia insueta in dictum fratrem nostrum, reverendissimo Domino Cardinale Crotonensi procurante, practicata miramur; eo maximè, ut ferunt, prætextu, quòd fratrem nostrum monitorio in favorem reverendissimi Domini Crotonensis, de & super Prioratu Candidæ Casæ directo, non paruisse affirmant. Pater sancte, quem diximus Candidæ Casæ Prioratus, in extremo regni secessu & angulo situs, Hispanias, Irlandiam & occidui maris insulas spectat, quæ re-

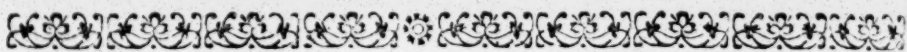
gni

gni pars Prioris Candidæ Casæ & auctoritate & potentiâ à piratarum & hostium incurfu defensatur ; nec alius ei loco præficitur Prior, quàm qui & auctoritate fulgeat, & domo ac potentiâ improborum incurfus facilè propellat, quique ad loci tutelam illic resideat. Et propterea hujusmodi Prioratus, nisi viro per Regem delecto, ad Regias etiam literas duntaxat, committi seu conferri per Sanctitatis vestræ prædecessores consuevit : nec in loco Prior recipitur, quem Rex & Concilium his rebus sufficientem non laudârunt. Quibus ex causis Alexander frater noster eidem Prioratui, novissimè domi & in partibus vacanti, canonicè fuit præfectus, licet petitam per nostras literas à Sanctitate vestra pro solita consuetudine approbationem, Sanctitatis vestræ tum datarius, nunc reverendissimus Dominus Crotonensis, impediverit, & nostras Regio nomine literas, aliter quàm hæcenus in hoc Prioratu fuetum est, frustraverit : quod nec regni salus patitur ; & regni status in præsens nos monent, ut talia sub nostro officio & ductu indigna fieri caveamus. Nec est quòd in fratrem nostrum eâ occasione processus aut alia agitentur : is enim volens Prioratum jampridem dimisisset, si per concilium Regis ei licuisset ; & habitis de Scona Bullis, procul dubio Prioratus dimitteretur : nobis etenim mandatum Alexandri ad dimittendum in manu jamdiu fuit. Quare Sanctitatem vestram totâ mente rogamus, ut, habitâ regni, reipublicæ & officii nostri ratione, causam hanc ita tractare dignetur, ut pro nostra cum vestris necessitudine, & nostra erga Sanctitatem vestram perpetua ob-

T

fer-

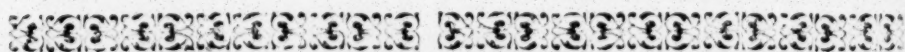
fervantia, S. V. in nos appareat indulgentia, quò suscepto Regis & regni officio satisfacisse videamur : & nos S. V. gratiâ, reverendissimo Domino Crotonensi, si nobis concesserit & crediderit, censurasque in fratrem nostrum suâ instantiâ latas laxaverit, quantum fieri potest benefacere rursus curabimus, ut ex Secretario nostro, Magistro Thoma Hay, Sanctitas vestra plenius accipiet. Illud repetentes, & S. V. iterum & iterum rogantes, ut schedulam fratris nostri suis tradi, quo Bullæ desuper expediantur, mandare dignetur ; quod in fratris causa justissima apud Sanctitatem vestram consequi rogamus. Beatissime pater, faustos & felices annos agite. Ex Parisiis, &c.

LVI. *Eidem.*

BEATISSIME pater, felix Ecclesiæ moderamen. Cum Xenodochium illud gloriosissimæ virginis, leprofaria olim domus, prope Montros oppidum, Brechinensis Diocesis, per majores nostros Scotorum Reges instituta, & annos aliquot forsân ritè observata, supra hominum memoriam in defuetudinem abierit, & fundatio penè omnis cessaverit ; cum laici, nonnunquam impuberes, alii vix tonsurati, locum ex Regia duntaxat donatione fortiebantur, qui fructus sibi vendicantes sacram domum parvi fecerunt, & in ruinam ire sustinuerunt. Prophanos Hospitalis magistros sequutus demum ignavus Presbyter Andreas Reid, terras,
præ-

prædia ac loci bona ad nihilum ferè redegit: id quod Secretarius Regis primarius, Patricius Paniter, illius soli indigena, conspicatus, & devotam intemeratæ virginis ædem miseratus, ad Regem refert. Majestas sua rem Secretario curandam mandat. Ille imprimis Hospitale ipsum permutationis causâ consequutus, sumptuosâ lite tandem cuncta restituit. Inde veterem à fundamentis renovavit Ecclesiam, & ædes exstruxit amplissimas: unde non parum æris alieni contraxit, ut creditoribus satisfacere difficilius sibi fuerit. Ad hæc plenariam loco indulgentiam, ad perpetuam rei memoriam, sub Julio Pontifice maximo, sumptu non medico impetravit, & seculares aliquot Presbyteros ac juvenes ad divina pridem instituit, qui in præsens ibidem officiantur. Cum autem, Pater sancte, idem Scotorum Rex olim illustrissimus, Jacobus Quartus, Hospitalis hujusmodi & pater, & patronus, & fautor præcipuus, quinquennium abhinc proximum ex vita migraverit, & quem diximus primarius ejus Secretarius, hujusmodi domûs reparator & institutor, ad quæcunque poterit stabilienda pro sublato Rege suffragia animum intendat, quàm maximum Deo optimo cultum, populo eruditionem, & sibi meritum quærens; & totus in hoc anhelet, ut quæ domus antea paucò aut nullo obscurabatur officio, dehinc diurno pariter & nocturno celebretur, ut Dioecesis illa, religiosi ad populi instructionem longe egena, uno saltem Prædicatorii ordinis Conventu juvetur: id quod vetus Prædicatorum locus, qui supra ducentos annos per regni hostes incendio absumptus, hodie

incultus ac neglectus, præfato Hospitali adjacens, hortatur & suadet. Nos regni habenas & rempublicam pro tenero Rege administrantes, quæ in Dei optimi maximi laudem tendunt, volentes curamus. Unde imploramus Beatitudinis vestræ prudentiam pariter & rogamus, ut pium possessoris animum super transferendo loco, & accedente ejusdem assensu, nostrum pro Rege ad id assensum admitti, Prædicatorum ordinem illic institui, religiosos ad imponenda desuper onera obstringi, ruinantem Ecclesiam & Hospitali vicinam ad ejusdem structuram transferri, Hospitalis terras quibus dedit personis possessor modernus in annuos census fratribus perpetuò solvendos confirmari, terrarum earundem decimas religiosis reservari, concessas antea indulgentias fratribus & loco renovari, & quod id genus reliquum fuerit gratiosius fieri, mandare vestra dignetur Sanctitas: quæ in felices annos vivat & valeat, &c.

LVII. *Procuratori informatio Domini Paniter.*

CUM immutatione omnimoda foundationis antiquæ, & suppressione ejusdem, accedente patroni & possessoris consensu, attento quòd non est ulla fundatio de præfenti stabilita ibidem.

Cum onerum & suffragiorum, ut in mandato possessoris, impositione, & obligatione ad ea servanda.

Cum

Cum translatione veteris Ecclesiæ loci Prædicatorum ruinantis ad structuram novi Conventûs.

Cum gratiosa approbatione Emphyteuseos terrarum loci, per possessorem modernum concessæ vel factæ ad partem, vel in sua Bulla per se expedienda, cum insertione infeodationis ad verbum, ut videbitur, pro annuo censu fratribus solvendo.

Cum decimarum de terris loci pro religiosis reservatione.

Cum indulgentiarum, loco antea concessarum, fratribus saltem loci præfati, & renovatione & ampliatione.

Cum Vicarii perpetui, per possessorem modernum, alioquin Emphyteuticarium terrarum loci, &c. donatione, & ejusdem Vicarii pensionis assignatione, &c. qui animarum curam habitantium terrarum Hospitalis gerat & habeat, & pro animabus avunculi materni & fratris dicti possessoris officietur.

Cum ampliore & veriore mentione præmissorum omnium & singulorum, simul vel successive, in una vel pluribus Bullis, narrativa & expeditione, &c.

Cum correctione per abbreviatorem doctissimum, juxta mandatum possessoris, ordinis Magistro vel Procuratore pro observatione stipulante.

LVIII. *Literæ trium Statuum regni Scotia,*
LEONI X. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME Pater, humile ad pedum oscula servitium. Cum ad istius sedis & tanti pastoris auctoritatem, pro ejus amplitudine, jus & injurias Dominici gregis curare spectet, eorum præsertim, qui in firma devotione & integra observantia Ecclesiæ perstiterint, & Regum maxime quos tenera ætas sub Sanctitatis vestræ tutela reponit: cumque Rex noster ex atavis Regibus, antiquissimus Christi cultor, ab annis supra millesimum & quadringentesimum non prævaricatus, & nunc Regem agens tenerum à vicina Anglorum gente durius gravetur, & ejus subditi plurima patiamur, cum ex receptis per Anglos indies Regis nostri rebellibus, tum ex incursionibus Anglorum in fines regni, contra inducias quæ Regi nostro cum illustrissimo Anglorum Rege, suo avunculo, nec non adversus comprehensionem Christianissimi Regis de Rege & regno Scotorum, in suo cum Anglis novissimo fœdere, pro vetusta Gallorum cum Scotis amicitia factam, ut ex Christianissimi Legato ad id apud nos nunc agente accepimus. Quam procul dubio nobis cum Gallis amicitiam Anglus & infirmare, & reditum Gubernatoris nostri ex Galliis in Scotiam præpedire non cessat; ut sæpius ad illustrissimum Albaniam, quò Sanctitatem vestram certiores redderet,

deret, scripsimus. Unde nobis visum est, rem ad Sanctitatem vestram in præsens deferre, quæ inter Christianos Principes pacis fœdera passim nunc procurat & dirigit; simulque orare, ut persuadeat S. V. Anglorum Regi serenissimo inducias & comprehensionem cum nepote suo, Scotorum Rege, ac ejus regno plenius observare; ejusdemque Regis nostri rebelles in finibus Angliæ non receptare, & ab incursionibus in hoc regnum per suos abstinere: quod eo instantius petimus, ne & nos contrà, res per vim repetentes, in indignationem S. V. per suggestionem trahamur, & pacis ruptores dicamur, quam vestra Sanctitas undique curat, ut fortior Christiana manus in hostes consurgat. Ad hæc sua Sanctitas Christianissimum Regem in Scotorum partes, si de Galliis bene meruerint, hortari velit, ut pueri, Scotorum Regis, statum ac regnum per manus deductum pro mutuo amborum fœdere defensare, ejusdemque Regis & regni Gubernatorem illustrissimum Albaniam Ducem, annum alterum nunc in Galliis agentem, in Scotiam primum transmittere & juvare non gravetur; id quod eidem Albaniam Duci jubere S. V. dignetur, cujus nunc secundum carnem Albanus Dux, Regis Tutor & regni moderator affinis est. Quæ si postulata nobis annuerit, & filii sui, pueri, Regis antiquissimi, ex majorum pietate, causam susceperit, profectò Regem & regnum hoc perpetuo sibi & suis S. V. devinciet: ut Thomæ Hay & Jacobo Cotts, nostris isthic agentibus, plenius referendum commisimus. Beatissime pater, ad felix Ecclesiæ regimen lon-

gos & faustos annos à Deo optimo maximo Beatitudini vestræ imploramus. Ex Edinburgo quarto Januarii, anno decimo octavo supra millesimum & quingentesimum. *

E. V. S.

Perpetui Oratores, tres

regni Scotorum status.

LIX. JOHANNES *Albania Dux, Eidem.*

BEATISSIME Pater, humile ad devota pedum oscula servitium. Illustrissimus Scotorum Rex, & sui Concilii primores, ad nos literas jamjam transmiserunt, quemadmodum S. V. prædecessores Scotorum Regum privilegia in majoribus regni Prælatiis, consuetudinesque in regni electivis & conventualibus præsertim Prioratibus, nisi ad literas nominationis Regiæ, in cæteris (maximè juris patronatûs Regii) beneficiis, etiam apud sedem Apostolicam vacantibus, sine Regia præsentatione minimè conferendis, nec cum derogatione ulla, inconcussè observârint: atque moderni Regis genitor, istius sedis devotus olim filius, in hujusmodi

* *Subjecit hanc notam Librarius.* Non ex Edinburgo, sed Parisiis, à Governatore & Secretario Paniter emissæ. Unde arguitur Governoris à Christianissimo Rege in Galliis detentio, & quid à Gallo Rege Scotis sperandum, quum aliunde, Sanctissimi præsertim mediis, idem Governor sibi in Scotiam reditum parare pro magno habuerit.

jusmodi possessione, etiam de vacantibus in urbe Abbatiis, decesserit: utque tenero Regi, à cunabulis propè ad coronam desumpto, nihil parcitum fuerit; sed designati Episcopatus regni & Monasteria contra Regias nominationes: quæ etsi in reverendissimo nepote Sanctitatis vestræ secundum carnem locum habuere, ex pacto de non solum in antea servandis, sed & ampliandis etiam Regiis privilegiis, per Brevia S. V. desuper emissâ, in aliis tamen quibusvis personis, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, ex publica regni salute, Parliamentum regni uno ore non ferenda decrevit. Ecce autem in præsens gravis suboritur murmur, privilegia, consuetudines ac pacta violari, præsertim in Candidæ Casæ Ecclesiæ Prioratu, per reverendissimum Dominum, Cardinalem Crotonensem, non ad Regias literas, ut fieri solet, impetrato, & in Canonicatu & Præbenda de Rothwen vulgariter nuncupata, in Ecclesia Aberdonensi, ad Regiam præsentationem indubiè spectante, absque tamen ulla Regis præsentatione, ex cessione in manibus S. V. tacito penitus de jure patronatûs Regio, per quendam Franciscum Frescobaldi expeditis. Cum igitur Prioratus nisi ad Regias literas, & quidem viro dilectissimo, conferri, aut juris Patronatûs Regii beneficia, inscio seu spreto Patrono, obtineri, in ruinam coronæ Regiæ tendant; nobis mandârunt, ut, sub nostro officio & ductu, ne quid damni Rex capiat, caveremus. Unde S. V. clementiam imploramus, pro ea quæ nobis cum vestris est necessitudine, nostraque erga S. V. perpetua observantia & servitio promptissimo, ut, habitâ officii

no-

nostri consideratione, utramque hanc causam sua S. ad se retrahens, nobis eam faciat gratiam, quâ S. V. in nos benevolentia appareat, & nostra in regno accrescat auctoritas; ne si secus, quod absit, contingat, nos cum cæteris regni Præmatibus, quibus decretum est pro regni salute omnia ferre, à processibus & Bullis Apostolicis, adversus rem regni fulminatis & ferendis, appellare, aut suscepto officio deesse dicamur. S. V. enixius obsecramus, ut his malis prospicere, & nos in suorum numero habere dignetur: quæ feliciter vivat. Ex Parisiis, &c.

LX. Maximiliano Romanorum Imperatori.

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & sacratissimo Principi, Maximiliano, Dei favente clementiâ, electo Romanorum Imperatori semper augusto, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Regi, Archiduci Austriæ, &c. Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex, salutem & rerum incrementa. Illustrissime, potentissime & sacratissime Princeps, Christianorum in se arma superiores annos ruentia exosi, per nostros Oratores ex animo egimus, ut suborta contentio inter notissimæ memoriæ Julium Pontificem maximum, & Christianissimum Gallorum Regem, ab initio sedaretur, quò universæ Christi nominis vires in Christi hostes converterentur. Verùm aliis tunc aliò rem trahentibus, non pax, sed bellum atrocius consurgebat, & factionis potentia Europæ
finis

finus penetrabat, ac duriora portendebat. Nunc verò quod sub Julio Pontifice maximo non placuit, sub ejus successore consequi sperantes, quem pridem misimus reverendum in Christo patrem Andream, &c. Oratorem, & consiliorum nostrorum intimum, ac in arduis regni negotiis versatum, ad Serenitatem vestram mittimus. Ei mandata dedimus, cui nostro nomine credere dignemini. Illud præ cæteris orantes, ut universam in republica Christiana pacem, & in diros fidei nostræ hostes expeditionem promovere vestra velit Majestas; id quod suæ Celsitudinis ad nos datæ literæ plenius promittunt. Illustrissime, &c. Ex castello nostro Striveling, ultimo Martii, anno tertio decimo, &c. *

LXI. ANNÆ *Dominæ de Veris.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Regentes, Cancellarius & Consiliarii regni. Consanguinea illustris, salutem. Johannes Glen, Gulielmus Clerk, Gulielmus Adamson, & alii eorum consortes, oppidi nostri Edinburgi cives, gravi nos pulsant querelâ, quemadmodum in Junio mense, anno quarto decimo supra millesimum & quingentesimum, onerariam navim, cui *Gabriel*, & navis Magistro Henrico Rugy nomen erat, ex portu nostro de Leith educebant, & à littore solven-
tes

* Hanc epistolam à Jacobo Quarto scriptam fuisse ostendit in fine anni mensisque designatio: eam autem, nescio quo casu à cæteris divulsam, suo jam loco restituere nobis integrum non est.

tes Zelandiam cursu petebant, ut ad Antwerpientes nundinas merces suas inferrent. Qui in vigilia Divi Johannis Baptistæ, mense & anno quibus supra, in portum de Flisching Zelandiæ, vestros fines, appulerunt, illic, navi in terra funibus religatâ, maris fluxum exspectantes, ut ad Antwerpientem mercatum properarent; & nihil periculi ab amica gente extimescentes secunda omnia confidebant: sed multo aliter evenit. Nam ab undis & hostibus servata navis, ac in portum subducta, & ad terram religata, per aliquot de Flisching oppidanos & inhabitatores mediâ nocte nautis vi eripitur, portu educitur, & Anglis tum hostibus nostris cum nautis & mercatoribus aliquot traditur seu venundatur. Hujusmodi vi & dolo navi cum mercibus amissâ, nostri vitam redimere miserabiliter coguntur; damnum supra tria millia librarum grossorum nostris datum est. Hujus occasione literas superiore anno ad vos dedimus: quanquam nihil responsi aut juris præsidii isthuc nostris factum sit. Id quod non parum miramur, ex antiqua cum vestra domo pridem instituta amicitia, & ex concursu & frequentia mercatorum nostrorum ad oppidum vestrum de Veris. Quibus causis infra vestros fines nostros mercatores vi & dolo capi, bonis spoliari, corpora venundari, non modò iniquum, sed & longè ingratum fuerat. Ad hæc concilium nuper decrevit mercatores nostros aliò divertere, & quò se velint conferre, si apud vos ablatorum bonorum infra limites vestros, & damni per vos dati nulla nostris detur restitutio: & quæ jure frustra sæpius repetita sunt, aliunde demum petantur, necesse

celle est. Rogamus, ut nostris justitia ministretur, & vetus benevolentia utrinque observetur, quò firma maneat amicitia. Consanguinea illustris, feliciter valete. Ex Edinburgo penultimo Septembris, anno salutis decimo septimo supra millesimum & quingentesimum.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni.

TALLEFER pro PANITER.

LXII. CHRISTIERNO *Daniæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Christierno Dei gratiâ Daciæ, Norvegiæ, Slavorum, Gothorumque Regi, electo in Regem Sueciæ, Sleswicensi, Holsatiæ, Stormariæ & Ditmaræ Duci, in Oldenborgh & Delmenhorst Comiti, fratri, consanguineo & confœderato nostro charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex, Regentes, Cancellarius & Consilarii regni salutem. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, literas vestras ex arce vestra Hafniensi decimo quarto die mensis Julii, Johannes Elgin
vige-

vigesimo Septembris nobis reddidit, quibus mille sylvestres Scotos, nostris navibus, impensis & stipendiis, ad portum vestrum Hafniensem adversus Suecos vobis rebelles transmitti postulatis, vestris deinde comitatibus & impensis cum reliquis militibus parem conditionem habituros. Ad hæc, illustrissime frater, consanguinee & confœderate charissime, votis vestris satisfacisse, & auxilios sylvestres misisse plurimum affectamus: verum præsens id temporis non patitur occasio. Prohibet enim hæc omnibus vulgatissima inter nostros sylvestres dissensio, & continuus invicem bellorum tumultus. Præterea charissimus nobis Tutor, Albanæ Dux illustris, apud Christianissimum Regem, communem nobis fratrem, nunc diutius agit, qui præsens suâ auctoritate vestra hæc negotia promovisset: ob res regni arduas ad nos quantocyus evocabitur, ut pacatis rebus, vobis, consanguineo & confœderato charissimo, subvenire possimus. Cæterum quòd Alexandrum Hay & Magnum Mowet, ob interfectionem quondam Alexandri Bannerman, nunc regno finibusque exulantes, ad nostram gratiam reponi rogatis; illustrissime Princeps, etsi crudelitatis hoc exemplum recentius perpetratum, nisi debitas exsolvat pœnas, malevolis omnibus delinquendi, parentibusque ejusdem quondam nobilis interfecti liberiùs ulciscendi anfam præbere, damnandamque occasionem; vestris tamen quibusvis desideriis non annuere nobis etiam difficilius visum est. Unde charissimum nobis Tutorem, quem in vota vestra paratissimum scimus, ex cujusque consensu & auctoritate gratia hujusmodi

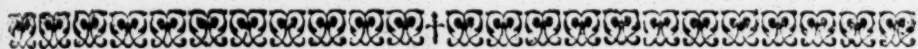
modi omnis pendet, super his certiolem fieri, simul rem juxta animi vestri votum componi, curabimus. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater, consanguinee & confederate charissime, in longos & felices annos valete. Ex oppido nostro Edinburgo nono Octobris, anno salutis decimo septimo supra millesimum & quingentesimum.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni.

TALLEFER pro PANITER.

LXIII. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Christierno Dei gratiâ Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, &c. Jacobus Dei gratiâ Rex Scotorum, Regentes, Cancellarius & Concilium regni, salutem. Majestatis vestræ literas ex arce vestra Hafniensi duodecimo Decembris superioris anni signatas, fidelis Dennemark armorum Rex decimo hujus mensis nobis reddidit, commissa Serenitatis vestræ mandata prudenter enarravit, ac literas charissimi nostri Tutoris regniue Moderatoris, Albanix Ducis illustris, ex Galliis in eum finem ad nos dedit: unde dignum Majestate vestra

stra & tanto sibi commissio onere se virum praestitit. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater, consanguineae & confederatae charissime, ad singula per vestrum armorum Regem vestro nomine nobis exposita capita: is creditum sibi & commissum à Concilio, non nostro relatu, sed & reipsa compertum Majestati vestrae referet responsum. Quare eandem Serenitatem vestram rogamus, ut suum armorum Regem, super creditis & nostro nomine commissis placide audire, & hanc vice credere velit & dignetur. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater, consanguineae & confederatae charissime in longos & felices annos vivite. Ex Edinburgo vigesimo Junii, anno decimo octavo supra, &c.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni,

TALLEFER pro PANITER.

LXIV. *Mandata, credita & commissa, vigesimo die mensis Junii, anno decimo octavo supra millesimum & quingentesimum, per Regentes, Cancellarium & Concilium regni Scotiae, Denmark armorum Regi, credentiae capitibus per eundem, nomine illustrissimi Principis Daciae, &c. Regis, in pleno Concilio expositis responsiva, & dicto excellentissimo Principi referenda.*

Primum omnium, Regentes, Cancellarius & Consilarii regni dictum armorum Regem hortantur, & liberius monent, excellentissimum, potentissimum & serenissimum Principem, Daciae, &c. Regem illustrissimum adeat, suamque Majestatem coram edoceat, quemadmodum Angliæ Rex, ejusque Locum-tenentes ac Guardiani contra pacis & super hac stabilitas leges, transfugas & istius regni rebelles, non solum apud se recipiunt, verum & eisdem auxiliantur. Occasione cujus, & continuo rebellium & Anglorum in hoc regnum excursu, major indies expectatur bellorum tumultus: quod in tanta temporis difficultate, & ad requisitum per eundem armorum Regem tam brevem terminum, Regentes, Cancellarius & Consilarii regni illustrissimo Daciae confederato charissimo pro votis subvenire nequeant. Has ergo necessitates, non quæstas causas, ut idem armorum Rex

pleniùs vidit & intellexit, Regiæ Majestati declarandas committunt.

Ad repetitionem terrarum & *secundum* articulum, Respondent in aperto esse, quemadmodum impigneratas terras repetere oporteat, authenticis maximè literis & desuper documentis, nec sit in præsens à Daciæ Rege illustrissimo isthuc scriptum aut transmissum. Cum vero per suam Majestatem charissimus sibi nepos Rex, ipsique Regentes, &c. ut præmissum est, requisiti fuerint, redemptionem hujusmodi, &c. sufficienter & jure optimo forsan excludent; aut ita ejus votis annuere studebunt, quò Majestas sua ratione contenta pro arbitrio placabitur.

Pro *tertio*, per dictum armorum Regem, nomine illustrissimi, &c. Daciæ Regis, exposito articulo, Regentes, Cancellarius, &c. gratias Majestati suæ habent, quòd eadem teneri Regis, nepotis sui charissimi, non immemor eosdem hortatur ad ejus personæ fidam custodiam. Et cum Serenitatis suæ hæc hortamenta sint ipsis præ cæteris cunctis observanda, operam quam possunt omnem pro salva Regiæ personæ custodia, regni sui regimine, ac ejusdem contra hostium incursus tuitione (Deo optimo maximo præstante) impendent; prout de sua Majestate, cum ad maturiorem pervenerit ætatem, deque proximioribus suis consanguineis & confederatis amicis, Daciæ & Franciæ Regibus, ac nobilissimis Germaniæ Principibus optimè propterea promereri velint.

Ad *quartum* articulum, ubi idem armorum Rex, Christianissimi Francorum Regis, & illustris Albanæ Ducis, Regis & regni Tutoris ac Moderatoris, nomine, Regentibus, Cancellario, &c. exposuit, eundem Christianissimum fœdus novum cum illustrissimo Daciæ Rege initurum, atque pro sua parte charissimum sibi consanguineum & confœderatum fratrem, Scotorum Regem, in eodem comprehendî plurimum affectare; dicet, inter illustrissimos Daciæ & Scotorum Reges, non tantum perpetuo fœdere, verum & arctissimo sanguinis vinculo vallatam stare amicitiam: attamen Christianissimi Regis ac Regii Tutoris suasu & consilio, Regentes, Cancellarius, &c. in nova hac confœderatione in eunda Scotorum Regem comprehendî postulant. Quam comprehensionem, ut primum ipsis constiterit, Regio nomine acceptabunt, & quatenus opus fuerit, auctorizabunt.

Postremo, Regentium, Cancellarii & Consiliariorum regni nomine, idem armorum Rex illustrissimo, potentissimo & serenissimo Principi, Daciæ, &c. Regi significabit, ad suas literas illustrem Albanæ Ducem, Regis & regni Tutorem ac Moderatorem, Alexandro Hay de Ardendracht, Magno Mowet, eorumque complicitibus, homicidii crimen in personam Alexandri Banmerman, Regis nomine remisisse. Quare ipsi Regentes, &c. eisdem sic Regis gratiâ donatis, castra & bona sua alia reponi, secundum illustrissimi Daciæ Regis desuper transmissas literas, procurabunt, ad omne præterea ob-

sequium Majestati suæ gratum paratissimos sese offerunt & præstabunt, &c.

Per singulos Regentes subscriptum.

LXV. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, Dacia, Norvegiæ, &c. Jacobus eâdem benignitate Scotorum Rex, Regentes, Cancellarius & Consiliarii regni, salutem & rerum successus. Vestras ad charissimum Tutorem nostrum, Albanix Ducem illustrem, sexto Aprilis emissas literas Johannes Elgin præsentium exhibitor nobis præsentavit, rei vestræ & negotii accelerationem referens. Nobis ea propter visum fuit, atque ne idem vobis nuntius charissimum Tutorem in Galliis agentem longiore itinere peteret, easdem vestras literas ad nos recipere. Quibus in pleno Concilio perlectis, Majestas vestra machinas bellicas, & quæ bello usui forent, ante proximam tum Pentecosten, adversus Suecos rebelles per nos sibi mitti planè postulabat. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, eadem vestræ literæ ex arce vestra Hafniensi sexto, ut supra, Aprilis ad nos ultimo Julii primum venere, unde auxilium per vos petatum postoptatum diem pro animi vestri desiderio serum fore

fore putavimus. Nec tamen propterea destitissimus vobis bellicarum rerum munitionibus subvenisse, etiam licet continuus Anglorum in hoc regnum excursus, & Insulanorum nostrorum tumultus nos & regnum in dies infestent, nisi, ante traditas ad nos vestras literas, exercitum vestrum in rebellem gentem jam longè & feliciter profectum, omniaque vobis pro voto evenisse ex vulgata omnium fama audivissemus. Et cum ita evenit, fortunæ vestræ secundiori gratulamur. Reliquum, si quando Majestati vestræ nostro opus fuerit auxilio, & modò in tempore admoniti fuerimus, id pro arctissima nostri sanguinis necessitudine sperabitis: quod à vobis, charissimo consanguineo & confœderato fratre mutuo fieri optaremus. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, &c. Ex Edinburgo septimo Augusti, anno decimo octavo, &c.

~~~~~
 LXVI. *Præsidenti ac Senatui Burdegalensi.*

JACOBUS Dei gratiâ, Rex Scotorum, Regentes, Cancellarius & Consilarii regni, clarissimis viris, Præsidenti cæterisque Dominis Parlamento ac Senatûs Burdegalensis, amicis nostris, salutem. Subditus noster, Georgius Wallace, aures nostras assiduis pulsat querelis, quòd, cum onerariam navim cui nomen *Le Volant* à plusculo temporis bonâ fide emptam, pacificèque triennio & supra possessam, nihil doli sibi metuens, pro vino in nostrum regnum transportando, Burdegalam pridem

trajecerat. Ubi, cum in portum venit, vir quidam Burdegalensis conquerens, istâ navi Robertum Gardiner & Duncanum Campbel sibi superioribus annis nonnulla vini dolia spoliâsse, eandem denuo ferme oneratam arrestari fecit, dictumque Georgium in judicium coram quodam Subdelegato judice Admiralli delegati regni Franciæ protraxit. Is, causâ utcunque deductâ, suam tandem contra ipsum Georgium promulgavit sententiam, qui cum se læsum sentiret, ad vos, viri clarissimi, pro juris remedio appellavit. Astruit enim, neque irivolè, ut apparet, cum navis hæc sua hujusce asserti facinoris perpetratorum manus legitimè exiverit, sitque ei bonâ fide empta, justè ab eodem distrahi non posse; satisque alienum esse videtur, innocentem hominem, absque sui culpa, amissione navis omniumque ejusdem armamentorum, & ea propter quatuor millium Francorum dispendio profligari. Accedit itidem & vestræ regionis, ut informamur, consuetudo, quâ si navim aliquam in Galliarum portuum quempiam quanquam litigiosam applicare contigerit, ubi mercatorum bonis onerari cœperit, pro navigatione illâ vice minùs arrestari debere. Cæterùm quid de his vel consuetudo vestra, vel jus scriptum obtineat, vestris relinquimus prudentiis decidendum. Eò tamen hujus hominis nos impellunt preces, etsi in obscuro nobis non sit, vos judices æquissimos omnibus sine delectu, pro causæ meritis, justitiam facturos, ad vos in præsens scribere; rogantes, ut cum lis coram ventilata fuerit, non tam nostrati & causæ faveatis, quam litem suo exitu quam citissime

tissimè cum justitia potiri curetis, ne ligius noster, amicorum & confœderatorum ope vel auxilio destitutus, injuriam patiatur, aut inermis & pacis homo, & nave, bonâ suarum rerum portione, nudatus, exhaustis facultatibus, fratrem nobis Christianissimum ulteriore querelâ adire, aut duriora sequi media cogatur. Quod ex amicissima ista vestra gente minimè exspectavimus, ut contrâ nec vestris apud nos fieri quovismodo patiemur. Clarissimi viri, feliciter valete. Ex Edinburgo penultimo Decembris, anno supra millesimum & quingentesimum decimo octavo.

Per Regem, &c.

TALLEFER *pro* PANITER.

LXVII. FRANCISCO I. *Franciæ Regi.*

IL L U S T R I S S I M O, potentissimo & Christianissimo Principi, Francisco Dei gratiâ, Regi Franciæ, Duci Mediolano & Genuæ Domino, fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Rex Scotorum, Regentes, Cancellarius & Consiliarii regni, salutem. Illustrissime, potentissime & Christianissime Princeps, frater, consanguinee, & confœderate charissime, subditus noster, Georgius Wallace, aures nostras assiduâ pulsât querelis, quòd cum onerariam

navim suam, cui nomen *Le Volant*, sibi bonâ fide emptam, pacificèque triennio & supra possessam, nihil doli metuens pro vino in nostrum regnum transportando, Burdegalam pridem trajecerat. Ubi cum in portum venit, vir quidam Burdegalensis conquerens istâ navi Robertum Gardiner & Duncanum Campbel sibi superioribus annis nonnulla vini dolia spoliâsse, eandem denuo ferme oneratam arrestari fecit, dictumque Georgium in judicium coram quodam subdelagato judice Admiralli istius vestri regni protraxit. Is, causâ utrinque deductâ, tandem contra ipsum Georgium promulgavit sententiam, qui, cum se læsum sentiret, Parliamentum Burdegalense pro juris remedio appellavit, sicque suâ navi nudatus aliam conducere, merces transmutare, cum gravi jactura domum repetere compellitur; nos proinde continuâ prece sollicitans, ut rem ad Majestatem vestram conscriberemus. Astringit enim, neque frivole, ut apparet, cum navis hæc sua hujusce asserti facinoris perpetratorum manus legitimè exiverit, sitque ei bonâ fide emptâ, justè ab eodem distrahi non posse: satisque alienum esse videtur, innocentem hominem absque sua culpa, amissione navis omniumque ejusdem armamentorum, & ea propter quatuor millium Francorum dispendio profligari. Accedit itidem & istius Burdegalensis provinciæ vestri regni, ut accepimus, consuetudo, quòd si navim aliquam in ipsius portum quempiam, quanquam litigiosa sit, applicare contigerit, ubi mercatorum bonis onerari caperit, pro navigatione, illâ yce, non

arrestari debere. Quamobrem ad Majestatem vestram in præsens scribendum esse duximus, eandem rogantes, ut Parlamento & Senatui vestro Burdegalensi, nostrum ligium & quam diximus litem pro causæ meritis commendet, ac celerem eidem administrari justitiam pro mutuo fœdere & amicitia mandet: quin potius, si quem appellationis terminum idem noster Georgius ex longiore itinere minùs observaverit, literis vestris patentibus in integrum restitui pro æquitate jubeat, ne cujuspiam malevoli hominis & adversæ partis contra nitentis, ligius noster importuna prece & operâ sub judicibus vestris, & in vestro regno injuriam ex æquo patiatur, uti vestratibus in nostro regno & auxilio & præsidio nos esse vestra facile speret Majestas: quæ feliciter & diu valeat. Ex Edinburgo penultimo Decembris, &c.

Per Regem, &c.

Regentes, Cancellarium

& Concilium Regni.

TALLEFER *pro* PANITER.

LXVIII. CHRISTIERNO *Daciæ Regi.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, Daciæ, Norvegiæ, &c. Regi, electo in Regem Sueciæ, Sleswicensi, &c. Duci, in Oldenborg, &c. Comiti, fratri,

fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem benignitate Rex Scotorum, Regentes, Cancellarius & Consiliarii regni, salutem & prosperos successus. Quas decimo nono Januarii istius anni literas ex arce vestra Hafniensi vestra dedit Serenitas, Dominus Alexander, Medicinarum Doctor, vester in præsens ad nos Orator, vigesimo primo hujus mensis nobis reddidit, ac Celsitudinis vestræ negotia articulis demandata exhibuit; quibus duo millia peditum exercitatorum adversus Suecos rebelles, nostris navibus, com meatibus & expensis, in portum vestrum Hafniensem circa proximum Pascha sibi auxilio mitti postulat, vobis deinde per quatuor continuos menses nostris stipendiis militaturos. Illustrissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, etsi Majestatem vestram literis nostris, tum etiam ex fido vestro armorum Rege Dennemark novissimè isthïc apud nos jamjam comperisse non ambigimus, quemadmodum Insulanorum nostrorum rebellium, item & Anglorum insultus adeo nos undique infestent, ut aut res regni curare, aut consanguineis & confœderatis Principibus pro voto subvenire difficillimum nobis sit: vobis tamen tantâ sanguinis necessitudine consanguineo & confœderato Principi, non aliter ac nostro regno, succurrere cupientes, nonnihil persuadente Oratore vestro, continuo ut vestras recepimus literas, nuntiis per regni nostri provincias missis, negotium dedimus, ut qui in nos etiam læsæ Majestatis crimine dereliquissent, ad vestram Celsitudinem propediem trajicere volentes,
de

de nobis facile gratiam merituos edicto palam facerent. Verum Majestati vestræ certum & in diem subsidium promittere nequimus; sed quæ nostra est sollicitudo, ad vos auxiliares milites ex iis & aliis, cum instructis navibus nostris impensis, pro vestro desiderio transmittere, Orator vester fidus & diligens suis in literis dicet. Illustrissime, potentissime, &c. Ex oppido nostro Edinburgi vigesimo septimo Martii, anno decimo nono supra, &c.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni,

TALLEFER pro PANITER

LXIX. Comes Arania, Eidem.

EXCELLENTISSIME, potentissime & serenissime Princeps, Majestatis vestræ literas à Domino Alexandro Kingorn, Medicinarum Doctore, tuo apud illustrissimum nobis Regem, regnique Regentes & Concilium in præsens Legato, quâ decuit reverentiâ nuper accepi. Ex eisdem intellexi Serenitatem vestram justissimum in Suecos suos perfidos rebelles bellum parare, atque

que supra Regis nostri auxiliares copias, meorum item aliquot exercitatorum peditum sibi auxilio mitti vehementer optare. Unde Sublimitati vestræ ago & habeo quas possum gratias, qui meam etiam quantulamcunque opem in suum subsidium dignatur appellare. Verùm de tanto Rege promereri cupientem commissum reipublicæ onus tanto vehementiùs perturbaret, quòd animum in vota vestra propensioem factis comprobare non valeo, nisi eundem Oratorem vestrum Majestati vestræ Insulanorum rebellium etiam ubilibet grassantium, & quid huic regno ex Anglo ista portendit æstas, ex fide relaturum certò scirem. Quare sacram ipsam Majestatem oro, ut quæ idem suus non piger Orator in præmissis meo nomine dixerit, audire & plenius credere non gravetur. Velimque eidem Celsitudini vestræ persuasum maneat, cum usus fuerit, meos quin etiam me, si vestra exigant negotia, sibi auxilio venturos; quanquam ob res regni præsens temporis non patitur occasio, ut suus referet Orator. Excellentissime, potentissime & serenissime Princeps, in prosperos successus vivite. Ex Edinburgo vigesimo Maii, anno supra millesimum & quingentesimum undevigesimo.

M V.

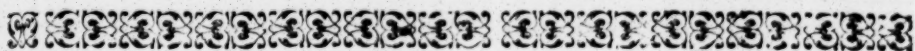
*Consanguineus in omne
obsequium humilis, &c.*

Aranæ Comes, Dominus

HAMILTON.

LXX. *Eidem.*

LXX. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & serenissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, Daciâ, Norvegiâ, &c. Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex, Regentes, Cancellarius & Consilarii regni salutem. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, Jacobus Stewart de Ardgowan, Capitaneus noster, cum auxiliaribus peditum copiis, navibus, commeatibus & impensis nostris portum vestrum Hafniensem in præsens accedit. Quem eò misimus, ut cum iis Majestati vestræ animo & corpore inserviat, & de eadem bene mereri studeat, cui, nostro nomine, vestra Sublimitas fidem habeat. Cæterum ad singula per vos petita, Dominus Alexander, Medicinarum Doctor, vester apud nos Orator, nostrum plenius referet responsum. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, &c. diu & feliciter valete. Ex Edinburgo vigesimo septimo Maii, anno supra, &c.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni.

TALLEFER pro PANITER.

LXXI. *Eidem*

LXXI. *Eidem.*

ILLUSTRISSIMO, potentissimo & excellentissimo Principi, Christierno Dei gratiâ, Daciâ, Norvegiâ, &c. Jacobus eâdem gratiâ Rex Scotorum, Regentes, Cancellarius & Consilarii regni felicitatem. Quæ à finibus nostris de infestâ nobis Anglorum gente & perfidis rebellibus, ex alio Insularibus nostris patimur, illustrissime Princeps, satis superque Majestatem vestram jampridem edocuimus, utque in præsens laboranti regno, & contra suspectiores istâ æstate Anglorum motus, charissimum nobis Tutorem ex Galliis vehementiùs accire compellimur. Cumque ob hæc diutius nos turbaret sollicitudo, simul vobis charissimo consanguineo pro votis obsequi, ac nostro regno in tanto discrimine prospicere, post meditato mille modos, post alia super aliis consilia, decrevimus studium omne vestro negotio primùm intendere. Unde milites nonnullos auxiliares è diversis regni nostri provinciis compulimus. Atque ut satis desiderio vestro faceremus, quoscunque ob immania facinora, etiam in Majestatis nostræ læsionem perpetrata, & ea propter proscriptione damnatos, exulantesque & profugos, qui sese recipere voluerint, pace donavimus, eâ conditione, modò istos hoc bello vobis inserviisse literæ vestræ nos certiores reddiderint, quod aliter, & nisi ad vestras preces, ipsis, etsi major nos urgeret necessi-

tas, nequaquam contingeret. Ex iis igitur & illis, ut mox convenire aliquot in portum vestrum Hafniensem continuò destinavimus; reliquos verò & bello aptiores quosque evocare potuimus, ad vos cum vestro in præsens Oratore mittimus. Quamquam in turbatis rebus nostrorum hominum carere, aut in tanta annonæ caritate, eosdem navibus, com meatibus & impensis nostris foras transmittere difficilius nobis foret. Quare Majestatem vestram rogamus, ut, si petitus numerum; nec eos quidem ad quadrimestre stipendio donatos misisse potuimus, expeditionem tamen hanc difficilissimam, nostrumque benevolum pro rerum copia animum non dedignetur: quinetiam dignum Majestate vestrâ suum Oratorem desuper audire, & eidem nostro nomine plenius credere non grave-
tur. Illustrissime, potentissime & serenissime Princeps, frater, consanguinee & confœderate charissime, prosperos vobis in adversam gentem belli eventus secundet Altissimus. Ex Edinburgo vigesimo secundo mensis Junii, anno supra millesimum & quingentesimum decimo nono.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni.

TALLEFER pro PANITER,

LXXII. Eidem

LXXII. *Eidem.*

IL L U S T R I S S I M O, potentissimo & ferenissimo Principi, Christierno Dei gratiâ Daciæ, Norvegiæ, &c. Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex, Regentes, Cancellarius & Consiliarii regni, salutem. Nuper dum pro vobis, illustrissime Princeps, suppetias adversus regni vestri rebelles pararemus, veniunt ad nos querelâ Thomas Norry, Henricus Harlaw, David Ochiltrie & alii oppidi nostri Edinburgensis mercatores, & portûs villæ de Leith incolæ, quòd cum, superioribus hisce diebus, navim quandam onerariam mercibus onustam isthuc negotiaturi trajicerent, ipsos, cum in portu de Trailshound penè essent, nihil hostile suspicantes invaserunt hostes vestri, & eisdem navi & rebus omnibus spoliârunt, quòd ex amica vobis gente essent. Cumque sic piratarum ditioni mancipati per mare traherentur, forte occurrerunt naves quædam regni vestri, & ejusdem ligiis & fautoribus instructæ, qui nostros ex hostili navi diripuerunt: unde securos se fore sperabant. Illis tamen longè aliter quàm fas sperare fuit, evenit, siquidem cum ad vestram Majestatem supplicabundi, navim resque suas salvas sibi fore convolarent, voti impotes & prædati penitus patriam repetere cogebantur. Non possumus satis admirari, illustrissime Princeps, si pro tam arcto fœderis nostri vinculo & indelebili sanguinis necessitudine, curam

mpendimus omnem, inter tantos regni nostri tumultus, hostiumque suspectiores indies conatus (quorum Majestatem vestram certiore sapenunero fecimus) vobis obsequi, nostros homines in tam recenti injuria nihil relevaminis impetravisse. Quid enim illis in tali discrimine positis magis expetendum erat, quàm ab hostibus vestris captos in vestrorum militum tutelam & præsidium incidere potuisse, quorum mutuo confidere auxilio æquum persuadebat? Ergone militibus vestris prædæ erunt, quòd per ipsos ex rebellium vestrorum potentia sunt liberati, quibuscum nihil hostile nullasque inimicitias habemus, nisi quòd vestras in hac vestra expeditione partes sequimur? Quare cum nostri homines vestrorum auxilio captivitatem evaserunt, & navis resque suæ in amicorum manus devenire, ita à Majestate vestra provisum iri exposcimus, ut à nobis in simili negotio vestra eadem Majestas exoptaret: quæ valeat felicissima. Ex Edinburgo, penultimo mensis Junii, anno supra millesimum & quingentesimum undevigesimo.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni.

TALLEFER pro PANITER.

LXXIII. *Illustri Domino Buggheylerf, Ste-
tinenfis, Pomeraniæ, Cassubia, Vandalo-
rumque Duci, ac Ruganorum Principi, Con-
sanguineo & amico nobis sincere dilecto, Ja-
cobus Dei gratia Rex Scotorum, Regentes,
Cancellarius & Consiliarii regni, salutem.*

IL L U S T R I S Princeps & Consanguinee charissi-
me, cum subditi nostri de Sancto Andrea, & alii
istius regni nostri mercatores, vestros portus de
Stralsound & Tanklin petere, & ad amicam gentem
merces suas inferre pararent, nostratium aliquot,
illic novissimè negotiantes, literas vestras surrepti-
tias, aut ex falso impetratas, Consulibus, Burgi-
magistris, aliisque de Stralsound Præfectis, subdi-
tis vestris, scriptas, sub eorum privati sigilli testi-
monio secum detulerunt: quibus de Stralsound
& Tanklin Consulibus & Præfectis, nostros quos-
cunque illuc ad solitum mercatum venientes, in
personis rebusque & bonis arrestari, impediri, &
turbari mandatis; eâ occasione, quò subditi ve-
stri Hans Knaken & Hans Streffen de Tanklin cives,
Scotos in nostro hoc regno sua sibi bona diri-
puisse, ac sine cognitione causæ, & præter omnem
juris ordinem, cepisse prætendant. Quò fit, ut
nostrates, bonæ fidei homines, judicia, quæstiones
& anfractus extimescentes, aliorum se cum mer-
cibus divertere cogantur, nisi vos facti, & quo-
modo

modo res se habuit, certiores redderemus. Illustris Princeps, & Consanguineæ charissime, quàm meritò & secundùm omnem juris æquitatem, memorati vestri cives suorum bonorum privationem tulerunt, actionis contra eos in judicio agitatæ, totiusque processûs documentum hîc submissum plenius edocebit. Unde ipsos falsò & ex composito rem vobis retulisse planè monstrabitur. Magnificentiam vestram idcirco vehementius rogamus, privatorum & temulentorum hominum mendacibus querelis consultius prospicere, literasque vestras eorum importunâ prece datas retractare, & Consulibus, Præfectis & subditis vestris universis mandare velit, nostris ubilibet tutum fore accessum, & si arrestationem aut impedimentum aliquod incurrerint, pro æquitate solutum iri, ut utrinque stet amicitia observantia, & frequentior fiat mutuus mercatorum nostrorum concursus. Ex oppido nostro Edinburgo, sexto Martii, anno decimo nono supra millesimum & quingentesimum, nostro sub Signeto.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni.

* TALLEFER.

X 2

LXXIV. Pro

* Subdit hanc notam Librarius; Primario autem à secretis & dignissimo Domino, Patricio Paniter, apud Christianissimum Franciscum & vitâ & legatione functo, ita literæ post signantur.

LXXIV. Pro Alexandro Fotheringham, Sacerdote.

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, Regentes, Cancellarius & Consiliarii regni, Decurionibus, Consulibus, Burgimagistris, Scabinis, aliisque Judicibus & Officiariis civitatum, villarum & oppidorum Flandriæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Brabantiae, amicis nostris, salutem. Humili admodum & favore satis dignâ supplicatione nobis exposuit dilectus noster Dominus Alexander Fotheringham Sacerdos, quòd navium magistri & ductores, ex regno nostro commercandi causâ isthuc applicantes, altaris Divi Niniani, in Brugenſium Carmelitarum Ecclesia constructi, ministris certi cujusdam censûs portionem exsolvere tenerentur. Verùm plerique contrà faciunt, & sibi Alexandro moderno, dicti altaris ministro, jus solitum & debitum dare recusant. Et cum eidem supplicanti illos in nostros portus redeuntes (omisso interea Divi cultu) judicio prosequi laboriosum & dispendio foret; hæc vestris prudentiis & judiciis nos committere exoravit. Unde vos plurimum rogamus, ut quos ipse dominus Alexander hujusmodi censûs & pecuniæ solutionem negantes coram vobis duxerit evocandos, quam ligii nostri sint, vellentque propterea vos respuere judices, eosdem quod justitia suaserit facere compellatis. Viri consultissimi & amici valete.

lete. Ex Edinburgo, decimo septimo Novembris,
salutis nostræ supra millesimum & quingentesi-
mum vigesimo, nostro sub Signeto.

Per Regem,

Regentes, Cancellarium &

Consiliarios regni.

TALLEFER.

LXXV. ADRIANO VI. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME pater, felix Ecclesiæ modera-
men. Cum Rex noster anniculus adhuc
ellet, absumpto patre & regno Gubernatore desti-
tuto, hostiumque manus munitissimæ regni fauci-
bus imminerent, uno omnium trium regni statu-
um consilio, nemine refragante, illustrem Princi-
pem, Johannem Albanix Ducem, &c. in tenelli
Regis Tutorem & regni Gubernatorem, cui offi-
cium jure debebatur, elegimus; cujus ut nobis &
Scotorum genti gratior esset accessus, Sanctissimi
prædecessoris vestri Leonis literas recepimus com-
mendatitias. Quibus pro singulari quem ejus San-
ctitas erga Regem nostrum gerebat favore, & ne
patria certo defensore careret, qui reipublicæ præ-
sideret, eidem nostro vero & legitimo Tutori &

Gubernatori officium omni cum observantia permittere rogavit, quin potius jussit & mandavit, eisdem suis literis pollicitans, privilegia & indulta quæcunque per prædecessores suos, Romanos Pontifices, Scotorum Regibus superioribus temporibus concessa, pro suæ Sanctitatis pietate robore firmo permanfura. Verùm, Beatissime pater, cum nuper, post reditum ejusdem Albanix Ducis ex Galliis, in Parlamento Senatu de Regis nostri ac regni negotiis publicis consuleremus, atque super his & aliis, ipse per regnum Angliæ suos aliquot ad Sanctitatem vestram emisisset : ii, postquam ad serenissimum Angliæ Regem devenère, ne ultra trajicerent prohibiti, in Scotiam redierunt. Venit & unà cum iis quidam armorum Nuntius dicti serenissimi Regis, belli occasionem primùm quærîtans, inde literis manifestiùs indicens, ut earum exemplo in Latinum verso, atque hîc Sanctitati vestræ ad hoc submisso, liquidiùs constabit. Nos tamen bellorum alimenta subtrahere cupientes, conditiones æquas & pacis capita observare frustra obtulimus, nihil nunc præter bellum, arma & quotidianas militum incursiones & agrorum depopulationes expectantes. Quibus detenti impedimentis (& quod, ut fertur, idem serenissimus Angliæ Rex augustissimum Imperatorem electum, nobis hætenus confœderatum amicum, in suas partes trahere molitur & studet) non eâ possumus maturitate quâ decet, & plenius Sanctitatem vestram de justis nostris petitionibus edocere : unde eandem Sanctitatem vestram horum admonere, atque omni studio ipsam rogare
cogit

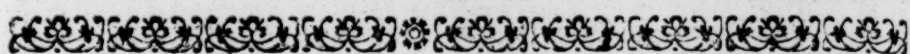
cogimur, ut teneri Regis protectionem suscipiat, & ingruentis belli materiam sedari procuret, suisque serenissimum Angliæ Regem literis hortetur, ne nepotis regnum bello adoriatur. Præterea, quod ad Sanctitatis vestræ culmen attinet (sub cujus tutelari præsidio & tuitione, impuberis Regis defensionem & nostræ reipublicæ causam reponimus) quos octo menses dudum Sanctissimus Leo Apostolico Brevi à die vacationis metropolis Ecclesiæ Divi Andreæ & Monasterii Dumfermling in alios octo menses prorogavit, infringi non sinat; nec quibusvis, non tantum istas, verum & alias regni Prælatias ambientibus inimicis, præsertim factiosis hominibus, extra regnum transfugis, & hostium nostrorum precibus eas assequi nitentibus, nisi Regiis atque Gubernatoris literis commendatitiis conierat: ut ea sit vestræ Sanctitatis in suæ sublimationis exordio erga pupillum Regem, filiolum vestrum, & ejus Tutorem regniq. Gubernatorem pietas & indulgentia, quâ eandem Sanctitatem vestram patrem nobis fore facile speremus. Cæterum ubi res tranquillior facta fuerit, & bellorum insultus cessaverit, pro Regis obedientia Sanctitati vestræ præstanda Oratores quàm citissimè mittentur. Beatissime Pater, Sanctitatem vestram secundet altissimus. Ex Edinburgo, sexto Februarii, anno salutis nostræ supra millesimum & quingentesimum vigesimo primo, Regio sub Signeto.

E. S. V.

Humiles & devoti Oratores, Cancellarius & tres regni Scotia status.

X 4

LXXVI. Li-

LXXVI. *Literæ JACOBI V. adversus Galvinum Douglas Episcopum Dunkeldensem.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, universis & singulis ligiis nostris nostras præsentis literas inspecturis, testimonium & fidem. Noveritis, quòd per Concilii nostri Dominos tresque regni status, coram & præsentem charissimo nobis Consanguineo, Tutore & Governatore nostro, Johanne Albanix Duce illustri, &c. decretum ac promulgatum existit, prout hæc verborum formâ subsequitur. **A**PUD Edinburgum, vigesimo primo die mensis Februarii, salutis nostræ anno supra millesimum & quingentesimum vigesimo primo, in præsentia illustris Principis, Johannis Albanix Ducis, Regii Tutoris ac Governoris, avisârunt, decreverunt & ordinârunt Domini ipsi Regis Consilarii ac tres regni status: Quia Galvinus Dunkeld. Episcopus, non modò absque S. D. N. Regis, sui Tutoris regnique Governoris ac trium regni statuum permissu & licentia, verùm ipsius Governoris mandato planè contra nitens, Angliam intravit & residere intendit, in regni prodicionem, ut ex manifestis indiciis conjecturare licet, Anglo hosti regni se adjungens post indictum regno bellum. Quò factum est, ut ex Parliamenteis statutis Majestatis offensæ crimen inciderit: & ne talibus temerario ausu rebellionem conspirantibus indulgeatur, ex præfatorum Dominorum decreto Regiæ

giæ literæ ad Sancti Andreæ Vicarium generalem, præfati Dunkeldensis Episcopi Ordinarium, dictâ Metropoli Pastore destitutâ, procedant, ut Dunkeld. Ecclesiæ Decano & Canonicis, aliisque cæteris interesse habentibus, ad se censurâ Ecclesiasticâ evocatis, præfatae Ecclesiæ fructus, justè desuper confecto inventario, conscribant, nominaque hujusmodi fructus & emolumenta possidentium revelent, exhibeant; nemoque Dunkeld. Ecclesiæ Canonorum, aut præfatus Decanus, nisi ex speciali mandato ac præfati Vicarii generalis auctoritate intromittat; nec aliter quivis, nisi qui hujusmodi fructus salvos fore idoneam præstiterit cautionem; ne ex Christi patrimonio ad in suis grassandum facinoribus alimenta sumat, qui ad regni subversionem totus anhelat. Provisio tamen quòd Divinus cultus in Ecclesia Dunkeld. non eo minùs observetur. Et ne homo, malevolo perseverantior proposito, novas indies excogitet simultates, qui non modica superioribus temporibus malorum dedit incendia, jam se ultro regno proripiens, nec resipiscere volens, ex dicto decreto & inde sequuto edicto, omnibus & singulis regni ligiis cujuscunque statûs, gradûs vel præeminentiæ Ecclesiasticæ vel secularis, sub pœna offensæ læsæ Majestatis interdicatur, ne pecuniâ, auro aut finantiis quibusvis juvetur, supportetur, aut scriptis vel nuntiis informetur. Et cum non magis debeat unius hominis gratia apud sanctissimum Dominum nostrum Papam, ejusque sacrosanctum Cardinalem Senatûm valere, quàm nostri Regis, sui que Tutoris illustris, totiusque regni statûs sincera devotio,

votio, decretum est dictorum trium statuum consilio, Regis & sui Tutoris literas ad sanctissimum Dominum nostrum Papam missum iri, ne præfatum Galvinum, sic contra rempublicam molientem, ad Divi Andreæ Archiepiscopatum & Dumfermling Monasterium, nec eorum aliquod, contra regni privilegia, à summis pridem Pontificibus concessa, assumat, commendet. Et ne tales literæ privato quodam favore procedere dicantur, dictorum Dominorum trium regni statuum agentium supplicatoriæ literæ de præmissis unà mittantur, simul & præsens decretum sub testimonio magni sigilli S. D. N. Regis. Quod quidem decretum per dictos Dominos in præsentia dicti nostri Consanguinei & Tutoris latum & promulgatum, nos Jacobus Dei gratiâ Scotorum Rex, de consensu & auctoritate ejusdem nostri Tutoris approbamus, ratificamus & confirmamus. Datum sub testimonio magni sigilli nostri, &c.

LXXVII. ADRIANO VI. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME Pater, ad devota pedum oscula obedientiam. Cum Cœnobium illud de Lundoris, Benedictini ordinis, celeberrimum Dei optimi maximi cultum, & Monastici ritûs observantiam, juxta primævam institutionem hætenus præstiterit; ob id maximè, ut credi par est, quòd ex deducta in præsens consuetudine, Patres eidem Abbaciæ præsidentes, quamprimum occiduam ac-

cederent ætatem, probissimum aliquem ex Conventûs gremio, onerique aptiorem, accedente ad hoc Regis consensu, ac suis ad Apostolicam istam sedem commendatitiis literis, semper substituere successorem. Hînc modernus venerabilis pater Henricus, quamvis & locum illum structuris & ædificiis ampliaverit, ac suæ virtutis & Monasticæ vitæ exemplo plurimos illic optimè instituerit: non tamen sibi visus est demandatæ curæ fatisfecisse, nisi eundem religionis locum à secularium Curialium aucupatu securiorem reddat. Eapropter nunc idem senio gravatus, piis prædecessorum suorum vestigiis hærens, ad sollicitudines & vigilantiores loci sufferendos labores, præcipuum & probatum virum Johannem Philp, inibi professum Monachum Presbyterum, delegit, cui Abbatiæ hujusmodi resignare intendens, nostras Regio nomine ad Sanctitatem vestram in eum finem commendatitias literas efflagitare non cessat. Unde nos piis ejus supplicationibus inclinati, quique Divini cultûs stabilimentum & augmentum promovere contendimus, Beatitudinem vestram ad hæc gratiosorem totâ mente oramus, uti resignationem hanc suscipiens, præfatum Johannem Philp ex nunc Abbatem decerni, eidemque quam diximus de Lundoris Abbatiæ quovis modo vacaturam conferre, singulis nihilominus ejusdem Abbatiæ fructibus, redditibus & emolumentis ipsi patri Henrico moderno ad vitam reservatis, simul sibi regressûs Bullas per cessum vel decessum expediri mandare vestra dignetur Sanctitas, quali expeditione prædecessores vestri plurimos hujus regni donavere, ne per decessum

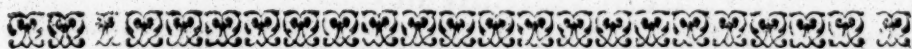
cessum Johannis Philp modernus Abbas Abbatia vacuus optimo animi sui frustretur proposito, aut pœnitudinis quid unquam capiat : & S. vestra feliciter degat. Ex Edinburgo, nono die mensis Martii, anno supra millesimum & quingentesimum vigesimo primo.

E. S. V.

Devotissimus & obsequentissimus filius & servitor, Dux Albaniae, &c.

Regis Scotorum Tutor, ejusque regni Regens & Protector,

JOHANNES.

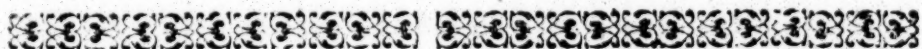
LXXVIII. *Cardinali* * * * * *

REVERENDISSIME pater & Consanguinee charissime, salutem. Ad Sanctissimum in præsens literas damus, quemadmodum inter prima hujus regni, &c. resignare intendens, nostras Regio nomine ad Sanctissimum in eum finem, &c. omni studio contendimus, Beatissimum ad hæc, &c. mandare dignetur Sanctitas sua, quali expeditione Romani Pontifices, &c. Paternitatem vestram reverendissimam ad hæc propitiam, atque secundum literas nostras, nec aliter, omnia expeditum

tum iri magno pro munere petimus, ut ex familiari nostro præsentium exhibitore plenius accipiet P. V. R. quæ in longos & felices annos valeat. Ex Edinburgo, nono mensis Martii, &c. *

Vostre meilleur frere & Cousin,

JEHANGES.

LXXIX. CHRISTIERNO *Dania Regi.*

SERENISSIME, potentissime & excellentissime Princeps, Majestatis vestræ literas ex arce vestra Hafniensi octavo Maii superioris anni suus Heraldus Dominus Thomas, præsentium exhibitor, ad me detulit, commissa Serenitatis vestræ mandata, & ejus gratiosum erga me animum prudenter enarravit. Celsitudini vestræ plurimas ago gratias, quòd me in suis negotiis admonere dignetur: profectò nec animus, nec diligentia deerit, quin vobis in his terris plenius obsequar, ubi prodesse putaverim. Cæterum, serenissime Princeps, cum Regum interest cognatorum & confœderatorum Principum causas pro æquitate atque suas propugnare, ad vos tamen imprimis spectat tenelli Regis, nepotis vestri,

* *Subdit librarius* : Has secretiùs à Gubernatore signari, simul & obsignari, inconsulto Hay Secretario, Johannes Adamson Prædicatorum Provincialis obtinuit.

stri, suæque in hunc diem deductæ libertatis & privilegiorum regni defensio. Quare Majestatis vestræ partes contra quendam Galvinum Episcopum Dunkeld. pupillo Regi, nepoti ac Tutori suo Albanix Duci illustri, regni Gubernatori, toti item reipublicæ nostræ suspectiorem hominem, meo pro officio interpellare oportuit. Unde eandem Majestatem vestram omni studio rogaverim, ut hunc Galvinum, regni privilegiis insidiantem, & contra ejusdem antiquissima stabilimenta, & à summis etiam Pontificibus Regibus nostris concessa & servata privilegia, Divi viz. Andreæ Archiepiscopatum & Dumfermling Monasterium, primas regni sedes, sine Regis aut Tutoris sui literis, immo hostium nostrorum augustissimi Imperatoris & Angliæ Regis mediis, apud Apostolicam sedem ambientem, Serenitas vestra suâ auctoritate refrænet, suisque desuper in urbe Oratoribus scribat & mandet, hunc publico decreto proscriptum, regno finibusque ob demerita exulantem pro viribus à temerario ausu impediant; ut Regi, ut Tutori suo illustri, Consanguineo vobis paratissimo, ut toti demum reipublicæ nostræ optimè consultum Majestas vestra velit. Quæ omnia plenius ex latore harum, fidissimo vobis Herald, Serenitas vestra accipiet: & eadem diu & feliciter valeat. Ex Edinburgo, octavo Aprilis, anno supra millesimum & quingentesimum vigesimo secundo.

S. V.

Obsequentissimus Glasguensis Archiepiscopus, Jacobus, regni Scotia Cancellarius.

LXXX. A-

LXXX. ALEXANDER *Abbas de Cambuskenneth, Abbati Monasterii Divi Victoris apud Parisios ac ejusdem loci Conventus fratribus.*

REVERENDO in Christo patri, Domino Abbati Monasterii Divi Victoris, ordinis Sancti Augustini apud Parisios, fratribusque Canonicis dicti loci, Alexander Cœnobii Beatissimæ Virginis de Cambuskenneth, professionis ejusdem, in regno Scotiæ, Abbas licet immeritus, mutuam in visceribus Christi Jesu & sinceram charitatem. Cum juxta Doctoris & Institutoris nostri regulam, Apostolicoque etiam præcepto, corde & animo semper unanimes esse, & alterutra onera portare, nobis saluberrimè sit consultum; fraternitatem vestram, quam in his uberrimè affluere accepimus, interpellare cogimur, ut quæ prædecessorum nostrorum segnitie atque negligentia contra regulæ nostræ institutum ab ordine sunt delapsa, vestris restituere consiliis pro virili, metu Altissimi, ejusque sacratissimæ matris & Virginis patronæ nostræ, omni cum diligentia contendimus: nam ut, inquam, aliorum incuriâ, pleraque ad Cœnobii nostri cultum atque ornatum pertinentia jam funditus corruere, ita literarum studium, utpote quod ad religiosos spectat, oblitteratum penitus, nisi succurratur, evanuit. Et cum apud vos, ut fama est, jamdiu labentis regulæ nostræ reformatio optima

stri, suæque in hunc diem deductæ libertatis & privilegiorum regni defensio. Quare Majestatis vestræ partes contra quendam Galvinum Episcopum Dunkeld. pupillo Regi, nepoti ac Tutori suo Albanix Duci illustri, regni Gubernatori, toti item reipublicæ nostræ suspectiorem hominem, meo pro officio interpellare oportuit. Unde eandem Majestatem vestram omni studio rogaverim, ut hunc Galvinum, regni privilegiis infidiantem, & contra ejusdem antiquissima stabilimenta, & à summis etiam Pontificibus Regibus nostris concessa & servata privilegia, Divi viz. Andreæ Archiepiscopatum & Dumfermling Monasterium, primas regni sedes, sine Regis aut Tutoris sui literis, immo hostium nostrorum augustissimi Imperatoris & Angliæ Regis mediis, apud Apostolicam sedem ambientem, Serenitas vestra suâ auctoritate refrænet, suisque desuper in urbe Oratoribus scribat & mandet, hunc publico decreto proscriptum, regno finibusque ob demerita exulantem pro viribus à temerario ausu impendant; ut Regi, ut Tutori suo illustri, Consanguineo vobis paratissimo, ut toti demum reipublicæ nostræ optimè consultum Majestas vestra velit. Quæ omnia plenius ex latore harum, fidissimo vobis Herald, Serenitas vestra accipiet: & eadem diu & feliciter valeat. Ex Edinburgo, octavo Aprilis, anno supra millesimum & quingentesimum vigesimo secundo.

S. V.

Obsequentissimus Glasguensis Archiepiscopus, Jacobus, regni Scotiæ Cancellarius.

LXXX. A-

LXXX. ALEXANDER *Abbas de Cambuskenneth, Abbati Monasterii Divi Victoris apud Parisios ac ejusdem loci Conventus fratribus.*

REVERENDO in Christo patri, Domino Abbati Monasterii Divi Victoris, ordinis Sancti Augustini apud Parisios, fratribusque Canonicis dicti loci, Alexander Cœnobii Beatissimæ Virginis de Cambuskenneth, professionis ejusdem, in regno Scotiæ, Abbas licet immeritus, mutuam in visceribus Christi Jesu & sinceram charitatem. Cum juxta Doctoris & Institutoris nostri regulam, Apostolicoque etiam præcepto, corde & animo semper unanimes esse, & alterutra onera portare, nobis saluberrimè sit consultum; fraternitatem vestram, quam in his uberrimè affluere accepimus, interpellare cogimur, ut quæ prædecessorum nostrorum segnitie atque negligentia contra regulæ nostræ institutum ab ordine sunt delapsa, vestris restituere consiliis pro virili, metu Altissimi, ejusque sacratissimæ matris & Virginis patronæ nostræ, omnium cum diligentia contendimus: nam ut, inquam, aliorum incuriâ, pleraque ad Cœnobii nostri cultum atque ornatum pertinentia jam funditus corruere, ita literarum studium, utpote quod ad religiosos spectat, oblitteratum penitus, nisi succurratur, evanuit. Et cum apud vos, ut fama est, jamdiu labentis regulæ nostræ reformatio optima

tima coaluit, & indies authore Altissimo convalescit, & eapropter quondam acerrimi judicii Patricius Paniter, Scotorum Regis primarius à secretis, Abbas, prædecessor noster, nuper ad Christianissimum & vitâ & legatione functus, fratres nostros ad vestrarum institutionum normam reformare animo proposuit, nisi mors virum intercepisset: nos haud impari studio vigilantes, & qui per hujus viri traditionem à Pontifice Maximo, licet immeriti, loci nostri curam suscepimus, nihil ejus propositi immutatum iri conamur. Ad quod nihil magis nobis deest, quàm doctorum virorum copia, quæ quanquam apud nos fuit uberrima, jam tamen penè extincta jaceat, nec statim reviviscere possit, nisi Novitios nostros aliquot optimæ indolis ad Universitates, ubi frequentius est literarum exercitium, emittamus: nec satis nobis consultum fore credimus, si in secularia studia concedant. Quo fit, ut nonnullos ex iis nostris Novitiis in vestro collegio educari cupimus, ut perfectissimæ regulæ mores atque instituta imbuant, & sacrarum literarum scientiam atque peritiam exhaustiant, quibus perfecti lucem atque exemplum ad religionis optimam observantiam aliis exhibeant; nec his tamen vacent, sed, ut cæteri isthic habitum ferentes professi & studentes, Divinis aliis intersint officiis. Quare si mutuam nobis in hac re charitatem dispensare vestra dignetur fraternitas, nos cum hoc nuntio certiores facere velitis, quid de his vobis in animo est, quantum etiam pro religioso cujuslibet habitûs & portionis, cæterisque hu-

hujusmodi impensis annuis sufficiat, ut id vobis in terminis pro conventione exsolvamus: & valeat fraternitas vestra in Christo qui salus est. Ex Cœnobio nostro Cambuskenneth, quinto decimo Junii, salutis nostræ supra millesimum & quingentesimum vigesimo secundo.

E. V. *Devotionis*

Humilis in Christo, Alexan^r

der, Abbas Monasterii Virginis

de Cambuskenneth, in Scotia.

LXXXI. *Archiepiscopus Glasguensis,*
CHRISTIerno *Daniæ Regi.*

ILLUSTRISIME & serenissime Princeps,
post humillimam commendationem * * *
* * * Serenitatis vestræ literas fuus impiger
Orator, Dominus Alexander Kingorne, Medici-
narum Doctor, Roskildensis Ecclesiæ Decanus,
ad nos nuper dedit, qui etsi nobis cognatus, mul-
to tamen charior advenit, quòd eum Majestati
vestræ inservire, & ejusdem commissâ tam stre-
nuè quàm prudenter deducere negotia intellexi-
mus. Atque utinam Sublimitati vestræ petitorum
transmisissè militem temporis non prohibuisset
difficultas. Anglorum fane Rex nepoti, tenero no-
bis Regi, infestus (dum Gallia Governatorem, Al-
bania

bania Ducem illustrem, tenet) regnum hoc & terrâ & mari oppugnat. Quam in nos istâ æstate majorem etiam parat belli molem, & crebras militum incursiones quotidianas ferme, populatumque agrum, & cædes utrinque datas, idem vobis Orator, in has terras medios per hostes penetrans ut conspexerit, dijudicare facilè potuit, & potest Majestati vestræ pleniùs referre, atque nos his præpeditos impedimentis, postulatis vestris pro animi nostri voto (ut cupivimus semper) satisfacere nequivisse. Verùm duriora ex mercatoribus nostris nuntia dolentes audivimus: utpote Majestati vestræ suos subditos, nec fidos satis, neque firmum regnum, sed undique perfidos quosdam in suum Regem arma excitare aiunt, nec usquam in regno vestro securè vobis morandum contendunt. Quare Sublimitatem vestram, illustrissime Princeps, omni studio rogaverim, in tempore velit rebus suis præcavere, maximè si apud nepotem, confœderatum Regem, divertat, ubi post sedatos belli tumultus, paratiora in adversam gentem comparabit subsidia, & tutiùs temporis iniquitati cedatis. Cæterùm promptissimum meum obsequium, simul consanguineum hunc, præsentium exhibitorum, fidissimum vobis Oratorem, ex animo Majestati vestræ commendo: quam, illustrissime & serenissime Princeps ad feliciora vocet & conservet Deus optimus maximus. Ex Edinburgo, * * Aprilis, supra millesimum & quingentesimum vigesimo tertio.

Sacræ M. V.

Obsequentissimus, Jacobus Glasguensis Archiepiscopus, Regni Scotiæ Cancellarius.

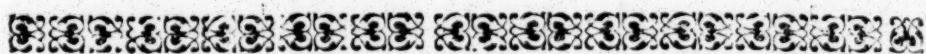
LXXXII. LE

LXXXII. ADRIANO VI. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME Pater, ad devota pedum oscula felicitatem. Cum reverendissimus in Christo pater, Jacobus Divi Andreae Archiepiscopus, regni nostri Cancellarius, Monasterio Thomae Martyris de Aberbrothock, Benedictini ordinis (quod unà cum Archiepiscopatu in Commendam obtinet) in favorem Davidis Betoun, Clerici Sancti Andreae Diocesis, istius almae sedis Protonotarii, Consiliarii, & familiaris nostri cedere intendat : Cumque idem David charissimo nobis Tutori & regni Gubernatori, Albaniae Duci illustri, in Galliis nuper ardua regni tractanti negotia, inserviens, probitatis suae & virtutum non infima praeberit experimenta, faciliterque sibi commissâ deducens optimam meruerit commendationem, dignus profectò quem favoribus prosequamur liberaliùs. Hinc est, quòd Sanctitatis vestrae clementiam pro viri meritis interpellare cogimur. Quare totâ mente rogamus, ut Beatitudo vestra cessionem hujusmodi admittens, idemque Monasterium dicto Davidi in titulum conferens, secum ad biennium de non sumendo habitu gratiosius dispenset. Insuper, ne modernus, quem diximus, Commendatarius (qui rempublicam sub Tutore nostro probè moderatur) ex cessione hujusmodi dispendii nimium sentiat, dimidietatem omnium & singulorum fructuum dicti Monasterii, de ipsius

Davidis consensu, sibi cedenti ad vitam reservari, simul Bullas accessûs per decessum & regressûs expediri mandare dignetur vestra Sanctitas. Id quod salutis publicæ causâ, & nostrâ prece, publico homini, regni nostri Cancellario, de Sanctitatis vestræ benignitate facilius concessum iri confidimus. Reliquum ex præsentium exhibitore, familiari nostro, vestra accipiet Beatitudo: quæ felix ad Ecclesiæ moderamen præsideat. Ex Edinburgo, &c.

LXXXIII. *Archiepiscopus Sancti Andreae,
Cardinali Sancti Eusebii.*

REVERENDISSIMO in Christo patri ac Domino, D. Petro Sancti Eusebii Cardinali, Jacobus Sancti Andreae Archiepiscopus, regni Scotiae Cancellarius. Reverendissime pater, memoriâ nostrâ nunquam excidit, quanta Apostolicæ sedis beneficia, procurante vestrâ R. P. acceperimus. Unde difficilior nos habet, quod tantis vestris in nos meritis respondere non possimus, habere tamen gratiam, & quantulam nostram P. V. R. addicere operam convenit, & referre profectò studebimus, si quando opportunitas tulerit. Verum, reverendissime pater, cum majora nobis indies isthîc exsurgant negotia, quæ virum nobis fidum & fideliter P. V. referentem exposcant, atque in favorem charissimi nostri ex fratre nepotis, Davidis Betoun, insignis Ecclesiæ Glasguensis Cancellarii, Monasterio Divi Thomæ Martyris de Aberbrothock (quod unâ cum Archiepiscopatu
in

in Commendam obtinemus) cedere in animo habeamus: eò certè non ab re visum fuit hominem ipsum ad P. V. R. transmittere. Quare rogamus, ut ex cessione nostra dictum Monasterium eidem Davidi, nepoti nostro, in titulum conferri, secumque ad biennium de non sumendo habitu dispensari P. V. procuret; dimidietatem nihilominus omnium & singulorum fructuum ejusdem Monasterii, de ipsius Davidis consensu, nobis ad vitam reservari, simul Bullas accessûs & regressûs per decessum expediri impetret. Præterea cum Glasguensis Ecclesia in proximo sit conferenda, & ad vos promotorem nostrum, primariam Divi Andreae sedem ab omni insidantium oppugnatione defendere imprimis spectet, iterum atque iterum oramus, ne Ordinario ejusdem primariæ sedis juri quovismodo derogetur, aut exemptione ullâ lædatur. Quin potius Primatûs & Legationis auctoritatem in præfectione Glasguensis Archiepiscopi, Sanctissimus debitâ expressione reserve, integraque sub P. V. R. tutelari præsidio maneat & inturbata. Cæterum quod ad regni hujus attinet negotia, serenissimus Gubernator, Albanix Dux illustris, Consiliarium sibi fidum, hunc nostrum nepotem, ad Sanctissimum, & sacrosanctum senatum, paternitatemque V. R. à pleno Concilio in præsens submittit Oratorem, qui ad regni res isthic agendas, juxta Serenitatis suæ mentem semper informabit. Eidem, quæso, Oratori, nostroque nepoti, nec alii cuivis vestra credat P. faveat & consulat, atque familiariùs eo utatur; quem inservire & de P. V. R. bene mereri jussimus: quæ fausta & felix valeat.

leat. Ex Edinburgo, ultimo Decembris, supra millesimum & quingentesimum anno vigesimo tertio.

LXXXIV. JACOBUS V. *Scotorum Rex eadem.*

JACOBUS Dei gratiâ, Rex Scotorum. Reverendissime in Christo Pater, Consanguinee nobis charissime, salutem. Fidum nobis Consiliarium, Davidem Betoun, insignis Ecclesiæ Glasguensis Cancellarium, Oratorem nostrum, foras ablegavimus, qui ad Sanctissimum, & Sacrosanctum Senatum nostra habet negotia. Paternitatem vestram rogamus, ut eidem nostro Oratori in his quæ regnum hoc nostrum spectant, nec alii cuivis credat, & secundum nostra per eum referenda mandata expeditiones procuret, ut de nobis puero Rege, deque Tutore nostro, Albanix Duce illustri, optimè mereri vestra cupit R. P. quæ felix & fausta valeat. Ex Edinburgo, &c.

LXXXV. *Archiepiscopus Sancti Andreae, Cardinali Divi Eusebii, Scotorum Protectori.*

REVERENDISSIMO in Christo patri ac Domino, D. Petro, Sancti Eusebii Cardinali, Jacobus Sancti Andreae Archiepiscopus. Reverendissime

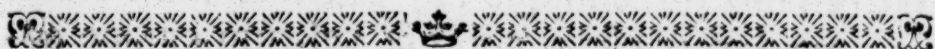
verendissime pater, Rex nobis serenissimus ad Sanctissimum in præsens scribit, ne Primatûs & Legationis auctoritas primariæ sedis Divi Andreae in præfectione Glasguensis Archiepiscopi, seu aliorum quorumcunque, pacto ullo lædatur, aut superioritati ejusdem provincialis sedis quovismodo derogetur; rem plenius Sanctitati suæ referendam vobis, reverendissime Pater, serenissimus Princeps committit. Unde literarum exemplar his nostris inclusum ad P. V. R. submittimus. Verùm cum infestius in istam nostram sedem indies insurgat modernus Moraviensis Episcopus, & præjudicii ac læsionis nonnihil intentans ab ordinario Primatûs & Legationis jure se prorsus exemptum contendat, rogamus P. V. R. (quod ejus interest) pro sua auctoritate ab adversantium insultu nos nostramque sedem defendere, ut temerariis istorum nisibus occurrens, superioritatem sedis Divi Andreae integram & ratam manere procuret; contra rebelles (si qui forsan fuerint) & contumaces Suffraganeos nostros, præsertim futurum Glasguensem Archiepiscopum, & Jacobum Moraviensem Episcopum, Apostolica Brevia sub censuris & pœnis pro obedientia solita nobis præstanda impetret. Quin etiam, quatenus antehac quovis prætextu aut exemptione nostra læsa fuerit sedes, id protinus reponi & restitui P. V. R. procurare confidimus: nec profectò minorem pro his gratiam, quàm pro ipsius Archiepiscopatûs impetratione P. V. R. nos debere fatebimur, ut noster referet familiaris, præsentium exhibitor. Felicissimè degat. P. V. R. Ex Edinburgo, &c.

LXXXVI. JOHANNES *Albaniae Dux,*
pro Eduardo Crawford.

JOHANNES Dux Albaniae, Comes Marchiae & Garioch, Dominus vallis Anandiae & Man-
 niae, serenissimi Scotorum Regis Tutor legitimus
 ac regni Moderator, universis & singulis Admi-
 rallis, Viceadmirallis, Capitaneis ac Ductoribus
 navium, nautis & marinariis quibuscunque, præ-
 fertim ligiis potentissimi & excellentissimi Princi-
 pis, Francisci Francorum Regis Christianissimi,
 praesentes inspecturis, testimonium & fidem. Edu-
 ardus Crawford, serenissimi Regis nostri ligius,
 ac civis Edinburgi oppidi, praesentium bajulus,
 mercaturam exercens, Gedanum, in praesens petit;
 ex illa regione annonam & mercimonia ad hoc
 regnum comportaturus. Verum cum pacatum
 nihil, sed hostilia cuncta mare nunc transfretanti-
 bus immineant, ex diuturniore isto bellorum tur-
 bine, noster pacis homo, si mercatoriam navim
 aliquam ex Gedano aut alio quovis illarum terra-
 rum portu pro suis avehendis mercibus condux-
 erit, illam mediis in fluctibus à Gallo milite in-
 terceptum iri & praedae futuram extimescit, quod in
 Catholici Regis subditos & fautores, nonnullos
 scilicet Imperialium civitatum populos, justior vo-
 bis grassandi præbeatur occasio. Proinde oravit,
 ut eam & quam ex Gedano aut alio quocunque por-
 tu traducturus est navim, navis item magistrum, nau-
 tas

tas & bona quæcumque sub Christianissimi Regis fore tutelari præsidio nobis & vestrûm cuique nostris literis significaremus. Et quanquam hujusmodi testimonio ad vestram gentem nostrates minimè egeant, quòd arctissimâ necessitudine, quòd fœdere & benevolentia Franci & Scoti invicem devinciamur, & ob hæc navis quæcunque & cuiusvis regni fuerit, quamdiu Scotorum onusta existat mercibus, ut Scota censi debet & quæ immunis sit ab omni vestra violentia. Nos tamen, qui Christianissimi Regis vices in hac parte à sacra sua Majestate acceperimus, sub protectionis suæ clementia & munimine, eundem Eduardum foras euntem & denuò redeuntem, bona etiam quæcunque, navem præterea quam ex Gedano aut alio quovis portu eduxerit, navis etiam Magistrum & nautas nos suscepisse præsentibus nostris literis attestamus. Quare Christianissimi Regis nomine vobis strictè inhibemus, & vestras nos obtestamur Magnificentias, ne eidem Eduardo ex hoc regno in Gedanum naviganti, aut domum denuò redeunti, navisve magistro, aut suis quos ex Gedano eduxerit, vestris si sub armis evenerint, hostile quicquam aut damnum inferatis, neve à recto impediat cursu, sed citra injuriam omnem amicè & benignè eosdem tractetis, quemadmodum de Rege nostro illustrissimo, de nobis deque regno hoc vobis amicissimo, si quando isthuc vos divertere contingat, itidem sperare, & sacræ Christianissimæ Regiæ Majestatis indignationem vitare velitis. Datum ex Edinburgo oppido vigesimo Maii, anno salutis nostræ post millesimum & quingentesimum vigesimo quarto. LXXXVII. I.

LXXXVII. *Idem* ADRIANO VI. *Pontifici Maximo.*

BEATISSIME pater, felicitatem. Superioribus diebus vestram rogavimus Sanctitatem, ut in conferendis hujus regni Prælatiis primariæ Divi Andreae sedis superioritati nihil derogaret, quin potius per expressum reservaret præeminentiam ejus omnem in singulis promotionibus. Sed in præsens ad scribendum nos hortatur nimis enormis sub novissimo Archipræsule læsio, & quidem ejus facilitate isti primariæ sedi dudum illata, dum adhuc recens est, & cui ex facili mederi possit. Sanè, Beatissime pater, sub nostrum in hoc regnum ingressum, tumultuantibus primariis viris, reverendus pater Johannes, Canonorum metropolis Ecclesiæ Divi Andreae Prior, quem Divo isti, Patrono regni, insidiâsse minimè decebat, ab Apostolica sancta sede domum redeunti Archiepiscopo manifestiùs adversatur, eundem ab assequenda possessione impedit & deturbat, quousque sibi ex ipsius Archiepiscopatus redditibus assignaretur pensio, atque se cum quibusdam Ecclesiasticis viris (quorum nonnulli licentiùs vitam agunt) ab ordinario prorsus jure, de reverendissimi Archiepiscopi consensu, exemptos obtineret. Quibus assentiebatur Archiepiscopus: adversantes enim complures sibi in regno habebat, & potens nimis tum erat hujus Prioris ambitio. Non infima itaque

que pars proventuum Archiepiscopatus, Ecclesia puta de Kirklistoun & adjacentes terræ, quibus carere difficilius potest Archiepiscopus, quòd viciniore Edinburgo oppido, ubi Rex, Concilium & regni Proceres maximè residere soleant, quibusque ibidem suam alere familiam necesse habet, prælato Priori in pensionem assignantur, & petitæ annuitur exemptioni. Quod animo optimo sibi semper persuadebat Archiepiscopus eadem æquè facile rescissum iri, & in pristinum recuperari posse statum, ut concessa fuere. Juris enim nihil prætere poterat, quem diximus Prior, petendæ pensionis, vel nec simulatam causam exemptionis, à mansuetissimo & modestissimo Præsule. Et Prioratus Sancti Andreæ tam ampliter dotatus est, quòd ipsi Archiepiscopatui redditibus & emolumentis non cedit. Unde Archiepiscopum, qui semper in republica plurimo suo sumptu versatur, quovismodo spoliare tam impium fuerit quàm iniquum. Verùm dum hæc reponere studebat reverendissimus olim Archiepiscopus, & post pacatas suas res, ad pristinam primariæ sedis recuperandam libertatem animum adjiceret, agereturque coram Sanctissimo S. V. prædecessore Leone decimo, ex justissimis causis ad pensionis & exemptionis rescissionem, jamque adversus quem diximus Priorem penè prævaluerat, ex humanis immaturiùs sustollitur. Sed, Beatissime pater, jam nostra interesse putamus erga Beatudinem vestram pro viribus elaborare, ut quæ perperam impetrata fuere, præsertim nostri moderaminis initio, cum ex Galliis evocati, necdum experimento didiceramus

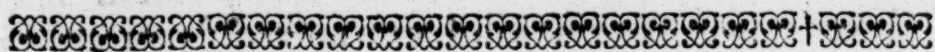
ramus, quemadmodum regni negotia dispensanda forent, ea nunc vestra retractet S. & in pristinum reponat statum. Igitur Beatitudinem impensè rogamus, ut quæ injustiùs Divo Andreae, regni Patrono, distracta sunt, hujus præsertim Prioris importunis precibus & mediis, ut præter causam concessa, nulla esse invalidaque decernat: & quatenus eo prætextu læsa fuerit ista Divi Andreae sedes, id protinus reponi jubeat & in priscum restituat statum, partim nostræ relevatu conscientiae, qui negligentius hæc concessum iri permisimus, partim moderni Archiepiscopi contemplatione, qui, ut regni hujus est Cancellarius, & maximis impensis reipublicæ inservit, ita suam sedem in pristinam vindicare libertatem meretur; dignus profectò quem amplioribus gratiis vestra condonet Sanctitas: quæ ad felix Ecclesiae regimen diu præsideat. Ex Edinburgo oppido, quinto Maii, anno sesquimillesimo vigesimo quarto.

LXXXVIII. FREDERICO *Daniae* Regi.

IL L U S T R I S S I M O, potentissimo, & serenissimo Principi, Frederico Dei gratiâ, Danorum, &c. fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eadem gratiâ Scotorum Rex, salutem. Gravis siquidem ex parte Eduardi Crawford, civis oppidi nostri Edinburgi, querela nos pulsât, serenissime Princeps, quemadmodum onerariam ipse nuper agens navim, ac suis mercibus onustam

onuſtam, in portum veſtrum Hafnienſem ſubduxerit, quæſtionis nihil aut anfractûs ex amica gente extimeſcens. Illic dum benignè bonaque cum omnium gratia verſaretur, in patriam tamen reditum cum pararet, ad quorundam Hollandiæ inſulæ delationem arreſtatur, hâc ſolâ, ut accepimus, occaſione, quòd quidam Robertus Fogo, cum adhærentibus ſibi nonnullis incolis villæ de Leith in regno noſtro, conquerentes iſtos mercatores (ut fama eſt) navi unâ ex Hollandico ſinu ſpoliaverunt. Unde noſter, pacis homo, & qui penè nihil commeruit, bonorum ſuorum navisque arreſtatione, & litis tractu plurimum detinetur impeditus. Quanquam delatorum manifeſtior appareat calumnia, quòd violentiam per noſtros illatam docere, aut damni dati reſartionem, apud nos proſequi nec unquam attentârunt. Veſtram idcirco rogamus Celſitudinem, noſtro ſubdito pro juſtitia faveat, quò ſibi navis & bona reſtituantur, & facultas quoquò liberè eundi maturiùs diſpenſetur. Cæterùm noſtro nomine conquerentibus iſtis veſtra ſpondeat Majeſtas, paratam apud nos cum executione juſtitiam, ſi actor quiſquam inſtiterit. Illuſtriſſime, potentiſſime & ſereniſſime Princeps, frater, conſanguinee & confœderate chariſſime, feliciter valete. Ex oppido noſtro Edinburgenſi, decimo ſeptimo menſis Octobris, ſalutis noſtræ anno ſupra milleſimum quingentefimum vigefimo quarto.

LXXXIX. ADRIANO VI. *Pontifici Ma-*
ximo.

BEATISSIME pater, ad felicia pedum oscula obedientiam. Superioribus diebus vacante Prioratu Divi Martini ordinis Præmonstratensis, qui prima post Pontificalem in Ecclesia Cathedrali Candidæ Casæ dignitas est; illius loci Conventus, religiosi viri, ordinis statuta sequuti, uno omnium ore venerabilem in Christo patrem, Johannem Maxwel, Canonicum regularem ejusdem ordinis, & in eodem Monasterio expressè professum, quem vestra pridem Sanctitas Abbatix de Dundrenane præfecit, canonicè in suum postularunt Priorem, & in Postulatum per devotum virum, Quintinum Sedis Animarum Abbatem, præfati ordinis in hoc regno patrem & superiorem, pro tempore confirmari, simul ordinariam auctoritatem interponi obtinuerunt. Unde nos, omnia almæ matris, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, jura integra servare cupientes, quem diximus in vacantis Prioratûs postulatum Priorem & confirmatum, Apostolicæ sedis approbationem perquirere jussimus. Tuam idcirco rogantes Beatitudinem, ut postulatum & confirmatum Priorem admittens, seu eidem denuò providens, assensûs Sanctitatis tuæ & Canonizationis titulum interponas. Cæterùm, cum eadem Candidæ Casæ Ecclesia, in extremo regni sinu sita, u-
bi

bi Divus Ninianus, loci olim Episcopus, multis claret miraculis, ab Anglis & Irlandis quotannis visitur, & eapropter virum exposcat, qui humaniter peregrè adventantes tractare, eosque & præfatum regni angulum suâ auctoritate à piratarum injuria, & insultu malorum, tutari possit & velit. Id quod idem venerabilis pater, illius terræ indigena, ex potente familia natus, præstare poterit, modò ad tanta subeunda onera liberaliùs juvetur. Iterum & iterum oramus, ut Prioratum sibi in titulum conferens, retentionem Monasterii Dundrenane, Cistertii ordinis, quod nunc obtinet, ad vitam decernat tua Sanctitas, & secum nostras ad preces gratiosiùs dispenset. Vale Pater beatissime. Ex palatio nostro prope Ædem Divæ Crucis, * * * * *
Novembris, millesimo quingentesimo vigesimo quarto.

XC. *Mandata & Articulorum capita Scotorum Regis suo Heraldò Marchmonde credita, tertio Idus Decembris, anno supra millesimum & quingentesimum vigesimo quarto, ad Christianissimum Francorum Regem Franciscum dicenda.*

PRimum omnium, Christianissimo & confœderato Regi Reginæque salutem dicito, Proceres & Galliæ Prælatos nostris verbis salutato.

In-

Inde, Christianissimo & confœderato Regi enarrato, quemadmodum Johannes Dux Albaniae nobis agnatus, regnique nostri antea Gubernator, ultimo hinc discessurus pollicitus est se ante Calendas proximi tunc Septembris, cum maximis ipsius confœderati Regis suppetiis, ad regni nostri tuitionem reversurum. Addiditque ipse Gubernator discedens, si ipse ad præscriptum diem huc non rediisset, liberè licere nobis & publico trium statuum Concilio consulere & constituere, ne quid nostra respublica detrimenti caperet. Quæ spes promissi quantum nos fefellerit, quamdiuque passi simus nos deludi, satis superque omnibus notum est. Nullum enim malum est, quod in hoc regno passim his annis vagatum non sit. Antiqui hostes in fines nostros procurentes maximas prædas abigunt, civili discordiâ laboramus, summum justitium multis retro annis nusquam frequentius visum est, propterea quòd Gubernator, qui summæ rei & justitiæ præesset, sæpius aberat. Quibus rebus providè & maturè in frequente Concilio animadversis, tres regni status summam rerum & regni administrationem nobis charissimæque nobis matri certisque prudentibus mandarunt, ipsum verò Albaniae Ducem prorsus summoventes.

Tertio, Confœderato Regi dicito Angliæ Regem, simul atque intellexit, nos summâ rerum regni nostri potitos, summos viros, suos Legatos, huc misisse petitum pacem, rogasseque ut nos itidem in Angliam ad id Oratores mitteremus. Quam occasionem & pacis dandæ potestatem Johannes Dux Albaniae, tum Gubernator, cum hic
esset

esset, ab Anglo Rege sæpiùs rogatus est. Quare nos, cum summo trium Statuum consilio, ad vitanda præteritis duriora, emisimus nostros Oratores in Angliam ad pacis leges dandas & accipiendas.

Quarto, Regi Christianissimo ostendito, quemadmodum nos cum trium Statuum decreto, vetustæ fœderis cum Gallis non immemores, nostros Oratores admonuimus, ut ipsi aut inducias, aut perpetuam pacem hoc pacto cum Anglo Rege ineant. Si Anglus inducias mallet, nos & nostri confœderati illis contineremur: sin vero Rex Anglus perpetuam mallet pacem, jussimus nostros Oratores id articulorum caput ad nos referre, quo consultiùs & maturiùs ea res à nostro Concilio perpendatur: nec omnino antea deliberabitur, quàm universis Christianismi Principibus cognitum sit, nihil magis in Scotam rempublicam usui fore, quàm eandem cum Anglo Rege perpetuam firmare pacem.

Quinto, Christianissimo & confœderato Regi dicito, Johannem Albaniam Ducem, tum Gubernatorem, maximam bellicorum tormentorum hujus regni partem secum in Gallias asportasse, reliquam tormentorum partem in nostram arcem de Dunbar imposuisse: quæ arx cum tormentis à præsidio Gallorum dicti Albaniam Ducis detinetur. Nos autem sæpiùs ab Anglis impetiti, à dicto præsidio Gallico illa tormenta & arcem per Heraldum placidè quidem, sed frustra petivimus. Quare Christianissimum & confœderatum Regem rogato, ut dictum nostrum agnatum, Albaniam Ducem, quum illius subditus sit, mandatum faciat, ut nostram

Z

arcem

arcem & tormenta quàm minimè tumultuose reddat.

Sexto, Christianissimum Regem & confœderatum admoneto, quemadmodum à cœpto cum Anglis bello, nostri mercatores Angliæ, Flandriæ, Hispaniarum aliorumque regnorum mutuo commercio excludantur. Quæ regna nobis antea cum confœderata tum amica fuerunt; nunc verò ob amicitiam, confœderationem & summam nostram erga Gallos fidem prorsus infesta experimur: & perpauci nostri mercatores plurimis his annis Galliam, quæ sola nobis speciem amicitiae præ se fert, vix per navales hostes adnavigant. Nostri vero mercatores qui per media maritima hostilia novissimè in Gallias evasere, solito diutiùs isthic detinentur: id quàm æquo animo feramus notius est, quàm dici aut scribi oporteat; quippe qui meminimus sentimusque, quanta pro Gallorum amicitia & fœdere pertulerimus.

Postremo, Christianissimum & confœderatum Regem rogato, ut nobis ad hæc singula capita tecum rescribat.

XCI. FRANCISCO I. *Franciae Regi.*

IL L U S T R I S S I M O, potentissimo & Christianissimo Principi, Francisco Dei gratiâ, Regi Franciæ, Duci Mediolano & Genuensium Domino, fratri, consanguineo & confœderato charissimo, Jacobus eâdem gratiâ Scotorum Rex, salutem & re-

& rerum incrementa. Illustrissime, potentissimo & Christianissime Princeps, consanguinee & frater confœderate, nostrum Heraldum Marchmonde isthuc in præsens mittimus, qui tuæ sacræ amplitudini nostrum statum quædamque particularia articulorum capita animi nostri nostris verbis exponet. Quare tuam amplissimam Majestatem rogamus, ut illum audiat, fidemque det, ac cum eodem nobis ad singula capita tuæ Celsitudinis sententiam rescribat; quæ diu potens hostium victor vivat. Ex Edinburgo tertio Idus Decembris, anno supra sesquimillesimum vigesimo quarto.

XCII. JOANNI *Albania Duci.*

JACOBUS Dei gratiâ Rex Scotorum, illustri Principi, Joanni Albanix Duci, consanguineo nobis charissimo, salutem. Quum ultimò hinc esses enavigaturus, consanguinee noster charissimo, pollicitus es te ante Calendas proximi tunc Septembris isthuc rediturum, siquæ id minùs ad præstitutum constitisset diem, consuluisti Regiam Majestatem & rerum summam nobis esse deferendam. Itaque post lapsum diem, postque omnem reditûs tui expectationem, omnes regni nostri Status, externa & domestica ægrè ferentes mala, putarunt hoc regnum capite truncum diuturnum non futurum. Quare iidem Status tuum consilium commodissimè sequuti, in publico frequentique confesso, nos veluti nativum germanumque Regem.

Regiæque Majestatis caput cæteris membris præfecerunt; charissimam quòque nobis matrem, ac viros prudentiâ & auctoritate summos, qui nobis in regni administratione rerumque exterarum consultatione perpetuò adsint, adjunxerunt: quam regni formam tibi summè placituram non dubitamus. Sed illud, consanguineæ charissime, omnibus satis cognitum est, tibi verò maximè, quàm imparatos nos plerumque adoriuntur hostes: ea de causa eorum insultus sæpius perpeffi, pluresque in posterum metuentes, arcem nostram de Dunbar, ac tormenta bellica, quæ tuo nomine à præsidio Gallico occupantur, pluries per Heraldum, leniter quidem, sed incassum exposcimus. Quare te oratum volumus, ut per tuas literas tuo præsidio mandes, nobis arcem nostram & tormenta quàm placidissimè restituere. Cæterùm speramus te eodem erga nos animo nostrumque regnum perseveraturum, quo multis ante annis & hic & in Galliis nostri regni & Majestatem & negotia curasti. Nos vero pro viribus similem tibi præstabimus animum: chariorem enim te, aut sanguine nobis magis junctum habemus neminem. In optatos successus, consanguineæ illustris, diu vivas. Ex oppido nostro Edinburgen. &c.

Episto-

Epistolarum Index.

A	RANIA Comes, Dominus Hamilton,	
	<i>Christierno Regi Daniæ,</i>	Pag. 315
	<i>Jacobus Bethune Glasguensis & postea Sancti Andree Archie-</i>	
	<i>piscopus, Scotia Cancellarius,</i>	
	<i>Cardinali Sancti Eusebii,</i>	340. 342
	<i>Christierno Regi Daniæ,</i>	333. 337
Emanuel	<i>Rex Portugallie,</i>	
	<i>Jacobo IV. Scotorum Regi,</i>	103
Franciscus I.	<i>Francia Rex,</i>	
	<i>Articuli ex instructionibus Magistri Francisci de Bordeaulx,</i>	
	<i>Christianissimi Regis Consilarii atque Oratoris, breviter</i>	
	<i>extracti, eorum materiã prius per eundem Oratorem, coram</i>	
	<i>illustrissimo Duce Albanie Scotie Gubernatore, colendissi-</i>	
	<i>misque Dominis Statibus ejusdem paucis, copiose declarata, &</i>	
	<i>cum iis amplissime deducta, &c.</i>	245
Henricus VIII.	<i>Anglia Rex,</i>	
	<i>Leoni X. Pontifici Romano,</i>	194
JACOBUS IV.	<i>Scotorum Rex,</i>	
	<i>Cardinali de Ambrosia,</i>	73
	<i>Anna Reginae Francie,</i>	72
	<i>Anonymis,</i>	119. 125. 145. 151
	<i>Consulibus & Senatoribus Antuerpie,</i>	90
	<i>Cancellario Burgundie,</i>	118
	<i>Cancellario & Senatui Burgundie,</i>	46
	<i>Cardinalium Senatui,</i>	126. 182
	<i>Christierno Daniæ Principi, 116. Regi,</i>	174
	<i>Christina Daniæ Reginae,</i>	69. 150. 174
	<i>Engilberto de Clevis Comiti Niversensi, ac Burgundie Præ-</i>	
	<i>fecto,</i>	104
	<i>Carolo Regi Castellæ, postea Romanorum Imperatori,</i>	45
	<i>Carolo Duci Gelrie,</i>	11. 21. 30. 49
	<i>Cancellario Daniæ,</i>	65
	<i>Dominico Divi Marci Cardinali Scotorum Protectori,</i>	5. 9. 26. 97
	<i>Emanueli Regi Portugallie,</i>	91
	<i>Ferdinando Aragonie Regi,</i>	68. 98. 131. 144
	<i>Ferdinando Duci Holsatie,</i>	154
		Licentia

Licentia Andreæ Forman Episcopo Moraviensi,	110
Cancellario Franciæ,	75
Consulibus ac Senatui Gedanensi,	19
Consulibus & Senatui Hamburgensi,	152
Henrico VII. Angliæ Regi,	40
Magistro Jacobo Inglis,	118
Joanni Regi Daniæ, 56. 58. 60. 67. 107. 129. 137. 141.	143. 165. 167. 168. 173
Articuli & Mandata Regis Scotorum, Armorum Nuntio Car-	
rick, ut ad illustrissimum [Joannem] Daciæ Regem referat,	
sibi commissa 22 Aprilis 1512,	146
Articuli secretiores ad eundem 28 Maii 1512,	148
Articulorum capita Regis Scotorum, commissa Magno Beilde, ut	
ad illustrissimum [Joannem] Daciæ Regem referat, 12 -----	
anno 1512,	169
Joanni Episcopo Roskildensi Cancellario Daciæ,	38. 65
Julio II. Pontifici Romano, 3. 23. 82. 85. 95. 100. 101.	102. 108. 109. 121. 122. 130. 135. 142. 179
Consulibus ac Senatui Lubecensi,	51. 66
Ludovico XII. Franciæ Regi, 1. 17. 39. 61. 70. 76. 77. 88.	80. 83. 86. 87. 115. 117. 134
Marchioni Mantuæ,	128
Margaretæ Duci Sabaudia,	106. 111
Maximiliano Regi Romanorum,	47. 48
Imperatori Rom.	112. 124. 298
Senatui populoque Middleburgensi,	16. 74
Odoni Odompneil,	63
Philippo I. Hispaniæ Regi,	6
Regi Polonia,	99
Procuratori Regis Portugallia Antwerpia,	120
Priori generali Fratrum Prædicatorum,	28
Ludovico Puteolano D. Marci Cardinalis Secretario,	93
Archiepiscopo Upsalensi,	34
JACOBUS V. Scotorum Rex,	
Adriano VI. Pontifici Romano,	339. 350
Anna Domina de Veris,	299
Eidem (ut videtur.)	231
Illustri Domino Bugghoylerf, Stetinenfis, Pomeraniæ, Cassubiæ,	
Vandalorumque Duci, ac Ruganorum Principi,	322
Præsidenti ac Senatui Burdegalensi,	309
Cardinali S. Eusebii, Scotorum Protectori,	342
Cardinalibus quibusdam anonymis, 200. 201. 202. 203	
Cardinalium summi ordinis Senatui,	204
Carolo Duci Gelriæ,	235
Christierno Regi Daniæ, 185. 189. 196. 301. 303. 308. 313.	317. 318. 320
	Articu-

Articulorum capita Jacobi V. Regis Scotorum, Andreæ Brownhill 16 Januarii 1513 ad [<i>Christiænum</i>] Daciæ Regem, credita & commissa,	186
Adversus Galvimum <i>Douglas</i> Episcopum Dunkeldensem,	328
Pfō Alexandro <i>Fotheringham</i> Sacerdote,	324
<i>Francisco</i> I. Regi Franciæ,	223. 224. 311. 354
Mandata & Articulorum capita Scotorum Regis suo. Heraldō Marchmonde credita 3. Idus Decemb. anno 1524, ad Christianissimum Francorum Regem <i>Franciscum</i> , dicenda,	351
<i>Frederico</i> Daciæ Regi,	348
Seriatui ac Consulibus oppidi <i>Gandensis</i> ,	190
<i>Joanni</i> Duci Albanæ,	355
<i>Leoni</i> X. Pontifici Romano; 183. 184. 193. 197. 207.	233
De receptione <i>Margaretæ</i> Reginæ, matris suæ,	265
<i>Maximiliano</i> Imperatori Rom.	192. 298
De venditione <i>Navis</i> ,	214
JOANNES <i>Dux Albanæ</i> , regni <i>Scotiæ</i> Gubernator,	
<i>Adriano</i> VI. Pontifici Romano,	330. 346
<i>Carolo</i> Hispaniarum Regi,	227
<i>Cardinali</i> Crotonensi,	286
<i>Cardinali</i> ----- Scotorum Protectori,	212
<i>Cardinali</i> uni & alteri anonymo,	239. 332
<i>Christiæno</i> Daciæ Regi,	337. 241. 259
Pro <i>Eduardo Crawford</i> ,	344
<i>Francisco</i> I. Regi Franciæ,	221
Responſa per Gubernatorem, & Status regni Scotiæ ad Articulos Magistri <i>Francisci</i> de <i>Bordeaulx</i> Oratoris & Consiliarii Regis Christianissimi, per eundem Oratorem breviter ex instructionibus suis extractos,	249
<i>Henrico</i> VIII. Angliæ Regi,	262
<i>Leoni</i> X. Pontifici Romano; 211. 215. 216. 220. 222. 228. 230. 272. 275. 278. 279. 281. 282. 288. 290. 296	
<i>Tho. Wolfeio</i> Cardinali Eboracensi,	264
Julius II. Pontifex Romanus,	
<i>Jacobo</i> IV. Scotorum Regi,	138. 156
<i>Ludovico</i> XII. Franciæ Regi,	159
Leo X. Pontifex Romanus,	
<i>Margaretæ</i> Reginæ Scotiæ,	267
MARGARETA Scotiæ Regina,	
<i>Ferdinando</i> Regi Aragoniæ,	133
<i>Gulielmo</i> Duci Baviaræ,	194
Civitas <i>Middleburgensis</i> ;	
Magistro <i>Patricio Paniter</i> Scotorum Regis Secretario,	276
<i>Alexander Mylnæus Abbas</i> de <i>Cambuskenneth</i> ,	
Abbati Monasterii D. <i>Victoris</i> -----	Idem loci
Conventus Fratribus,	335
	<i>Patricio</i>

<i>Patricius Paniter Jacobi V. Secretarius,</i> <i>Consulibus oppidi Middleburgi,</i>	284
<i>Pralati, Proceres, & Communitas regni Scotiæ,</i> <i>De iis ratihabendis quæ Joannes Dux Albanæ cum Pontifice</i> <i>Romano, Rege Christianissimo, & aliis Regibus seu Principibus</i> <i>tractaverit.</i>	257
<i>Leoni X. Pontifici Rom.</i>	294
<i>Adriano VI. Pontifici Rom.</i>	325
<i>Regentes, Cancellarius & Consilarii regni Scotiæ,</i> <i>Mandata credita & commissa 20. Junii anno 1518, Denne-</i> <i>mark Armorum Regi, credentiæ capitibus per eundem nomi-</i> <i>ne Regis Daciæ in pleno Concilio expositis responsiva, & dicto</i> <i>Principi referenda,</i>	305
<i>Alexander Stewart Archiepiscopus S. Andrea,</i> <i>Jacobo IV. Scotorum Regi,</i>	175. 177
<i>Patricio Panter Regis Secretario,</i>	178
<i>Polydorus Vergilius,</i> <i>Jacobo IV. Scotorum Regi,</i>	139

F I N I S.

5065